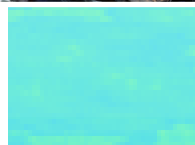
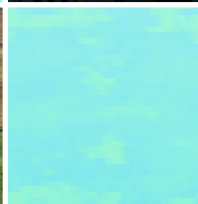
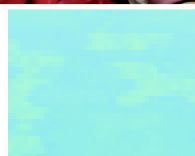
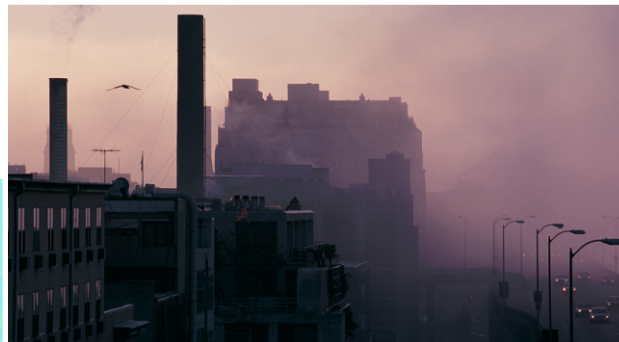

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА АПРОКСИМАЦИЈА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Министерство
животна средина и простор
Република Македонија
2008

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА
АПРОКСИМАЦИЈА ВО
ЖИВОТНАТА СРЕДИНА**

2008

Забелешка: Мислењата изразени во овој Извештај претставуваат мислења на авторите и не мора да ги одразуваат мислењата на Европската агенција за реконструкција или на друга организација што се споменува во Извештајот. Следствено на тоа, истите треба да се потврдат пред да се спроведуваат препораките содржани во нив.

CIP – Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

502/504:340.13(497.7:4-672ЕУ)

НАЦИОНАЛНА стратегија за апроксимација во животна средина. – Скопје : Министерство за животна средина и просторно планирање = Скопје : Ministry of Environment & Physical Planning, 2008. – 301, 247 стр. : табели, граф. приказ ; 30 см

Насл. стр. на припечатениот текст : National strategy for environmental approximation. – Обата текста печатени во спротивни насоки. – Текст на мак. и англ. јазик. – Публикацијата е во рамки на проектот : Зајакнување на управувањето со животната средина, Република Македонија = Strengthening of environmental management, Republic of Macedonia

ISBN 978-9989-110-62-7

а) Животна средина – Законодавство – Македонија – Усогласување – Европска унија
COBISS.MK-ID 73712394

Проект финансиран од ЕУ,
Управуван од Европска агенција за реконструкција

Консултанти: **SOFRECO**

SOFRECO

Carl Bro

Carl Bro

Министерство за животна средина
и просторно планирање

Договор бр.: Ref.No.: 05MAC01/13/001-EuropeAid/121312/D/SV/MK

Техничка помош за подобрување на управувањето со животната средина

Координатор на проектот: *Даниела Стефкова*

Превод: *Ана Полова Манасиевска и Бети Милошоска*

Насловна страна и подготовка за печат: *ДИГИПРИНТ*

Печати: *ДИГИПРИНТ*

Тираж: *60 примерока*

Документот е публикуван од: *Министерството за животна средина и просторно планирање*

СОДРЖИНА

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ	9
1. ОПСЕГ И ПРИСТАП	25
1.1 Усвоен генерален пристап	25
1.2 Опфатено законодавство на ЕУ	32
1.3 Опфатени меѓународни договори	37
1.4 Поврзаност помеѓу секторите	38
1.5 Планови за имплементација на специфични директиви	43
1.6 Секторски стратегии за апроксимација	44
2. СЕГАШНА СИТУАЦИЈА	47
2.1 Владина политика	47
2.2 Улоги и надлежности	51
2.3 Моментална правна рамка	56
2.4 Моментален статус на имплементација	64
2.5 Моментален статус на инвестициите	74
3. ПРИОРИТЕТИ ЗА ТРАНСПОЗИЦИЈА	79
3.1 Барања за транспозиција	79
3.2 Стратегија за постигнување на целосна транспозиција	80
3.3 Тековни акции за правна транспозиција	85
3.4 Потребни дополнителни акции	89
4. ПРИОРИТЕТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА	95
4.1 Барања за имплементација	95
4.2 Стратегија за постигнување на целосна имплементација	96
4.3 Тековни акции за имплементација	99
4.4 Потребни дополнителни акции	105
5. ПРИОРИТЕТИ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ	123
5.1 Барања за инвестирање	123
5.2 Стратегија за извршување на инвестициите	127
5.3 Потребни дополнителни инвестиции	134

6.	НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА АПРОКСИМАЦИЈА	141
6.1	Генерален Национален План за апроксимација	141
6.2	Збирен преглед на акции по сектори	143
6.3	Збирен преглед на трошоците за акциите	146
6.4	Стратегија за финансирање	147
6.5	Придобивки од усогласеноста	163
6.6	Главни прашања и несигурности	166

АНЕКСИ

- АНЕКС I: Национални стратешки документи и законодавство**
A: Листа на национални стратешки документи
Б: Релевантно национално законодавство
- АНЕКС II: приоритизација**
A: Законодавство на ЕУ опфатено во процесот на приоритизација
Б: Тежински удели на критериумите и групите на критериуми користени при процесот на приоритизацијата
В: Матрица за приоритизација со сите критериуми / под-критериуми и индикатори
Г: Приоритетна листа на директивите на ЕУ за имплементација во Македонија
- АНЕКС III: Меѓусекторски заеднички прашања**
- АНЕКС IV: Финансиски прашања**
A: Дефиниции и користење на финансиските термини
Б: Методологија на одредување на трошоците
В: Транзициони периоди за имплементација на ЕУ директиви
Г: Временски период за имплементација на ЕУ Директивите
Д: Систем со база на податоци кој се користеше за финансиски пресметки
- АНЕКС V: План за апроксимација**
- АНЕКС VI: Извршни резимеа-Краток преглед на Секторските Стратегиите за апроксимација на секторите**
A: Сектор Хоризонтално законодавство
Б: Сектор Квалитет на вода
В: Сектор Управување со отпад
Г: Сектор Квалитет на вода
Д: Сектор Контрола на индустриско загадување и управување со ризик
Ѓ: Сектори Заштита на природата и шуми
Е: Сектор Хемикалии
Ж: Сектор ГМО
З: Сектор Бучава
- АНЕКС VII: Управен комитет на проектот и Работни групи**
A: Членови на Управниот комитет на проектот

Б: Членови на Работната група за подготовка на Националната стратегија за апроксимација во животната средина

В: Членови на Секторските работни групи

АНЕКС VIII: Тимот на Проектот

А: Меѓународни консултанти

Б: Национални консултанти

АНЕКС IX: Релевантни документи користени при изработка на Националната стратегија за апроксимација во животната средина

А: Национални документи

Б: Меѓународни документи

КРАТЕНКИ И ТЕРМИНИ

ADA (АДА)	Австриска агенција за развој
ДИЖС	Државен инспекторат за животна средина
BAT (БАТ)	Најдобра достапна техника
BAT НЕЕС (БАТ НЕЕСЦ)	Најдобра достапна техника што не предизвикува прекумерни трошоци
BPEO (БПЕО)	Најдобра изводлива опција во животната средина
BREF (БРЕФ)	Референца за најдобра достапна техника
CDM	Механизам за чист развој
CEN	Европски комитет за стандардизација
CORINAIR	Координативна програма на инвентаризација на емисии во воздухот
Danida (Данида)	Данска помош за меѓународен развој
DfID (ДФИД)	Британски оддел за меѓународен развој
ДПИ	Државен пазарен инспекторат (МЕ)*
ДСЗИ	Државен санитарен и здравствен инспекторат (МЗ)
ДЗИ	Државен земјоделски инспекторат (МЗШВС)
ДКИ	Државен комунален инспекторат (МТВ)
EAR (ЕАР)	Европска агенција за реконструкција
ЕЕА	Европска агенција за животна средина
EIA (ОВЖС)	Оценка на влијание врз животната средина
EIS (ИСЖС)	Информациски систем за животната средина
EMAS (ЕМАС)	Шеми за управување и ревизија во животната средина
ERDF (ЕРДФ)	Европски фонд за регионален развој
ЕУ	Европска унија
ГМО	Генетички модифицирани организми
GTZ	Германско друштво за техничка соработка
ЗЗЗ	Завод за здравствена заштита (МЗ)
ИЕД	Интегрирани еколошки дозволи
IFI (МФИ)	Меѓународни финансиски институции
IPA (ИПА)	Инструмент за ЕУ предприемна помош
IPPC (ИСКЗ)	Интегрирано спречување и контрола на загадување
ISO	Меѓународна организација за стандарди
JICA	Јапонска агенција за меѓународна соработка
ЛЕАП	Локален акционен план за животната средина
ЕЛС	Единица на локална самоуправа
МЗШВС	Министерство за земјоделие, шумарство и водостопанство
МИЦЖС	Македонски информативен центар за животна средина
МОН	Министерство за образование и наука
МНР	Министерство за надворешни работи
МЛС	Министерство за локална самоуправа
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
МЕ	Министерство за економија
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МФ	Министерство за финансии
МЗ	Министерство за здравство
МТВ	Министерство за транспорт и врски

HEAP	Национален акционен план за животна средина
HVO	Невладина организација
HPAA	Национална програма за усвојување на правото на ЕУ
NSEA (HCEA)	Национална стратегија за апроксимација во животната средина
ПЗ	Проектни задачи
ПОП	Постојан органски загадувач
PCB/PCT	Полихлоринирани бифенили / полихлоринирани трифенили
REACH	Регистрација, евалуација и овластување на хемикалии
P333	Републички завод за здравствена заштита
PM	Република Македонија
SDC	Швајцарска агенција за развој и соработка
SEA (COЖС)	Стратешка оценка на животната средина
CFPJ	Социјалистичка Федеративна Република Југославија
SIDA	Шведска агенција за развој и меѓународна соработка
ТП	Техничка помош
УХМР	Управа за хидро-метеоролошки работи (МЗШВС)
VOC (BOK)	Испарливи органски соединенија
DSIP	План за имплементација на специфична директива
EPER (EПЕР)	Европски регистар на емисии на загадувачи
МАНУ	Македонска академија на науките и уметностите
СКЈ	Сектор за комуникација со јавноста (МЖСПП)
ЗЕЛС	Здружение на единици на локална самоуправа
ГИС	Географски информативен систем

* Во заградата е дадено Министерството на кое припаѓа органот/институцијата

ПРЕДГОВОР

Република Македонија од своето осамостојување има цврста определба и постојано се стреми и гради стабилна политичка и економска заедница, со правен систем кој овозможува интеграција во Европската Унија и во пошироката меѓународна заедница.

Еден од најголемите предизвици на политиката на животната средина е остварувањето на оптимален баланс меѓу економската, социјалната и еколошката димензија на развојот, при што се предвидува зголемено користење на економските инструменти во функција на заштитата на животната средина.

Потребата од изработка на Национална стратегија за апроксимација во животната средина, како основен плански документ, кој треба да го прикаже оптималниот пат за процесот за апроксимација кој го опфаќа законодавството на ЕУ *acquis communautaire* беше идентификувана во изминатиот период. Нејзината изработка беше финансиски поддржана од страна на ЕУ во рамки на CARDS програмата за 2005 година.

Национална стратегија за апроксимација во животната средина, врз основа на приоритизираното законодавство на ЕУ, ратификуваните меѓународни договори и Владините приоритети, преставува сеопфатна рамка на акции со поврзани трошоци кои се потребни за правна транспозиција и техничка имплементација на сите 10 сектори во животната средина: хоризонтално законодавство, управување со води, квалитет на воздух, управување со отпад, контрола на индустриско загадување и управување со ризик, заштита на природата, шуми, хемикалии, генетски модифицирани организми и бучава.

Националната стратегија за апроксимација во животната средина е заеднички производ на широк круг на државни службеници, научната заедница, меѓународни експерти, невладините организации, приватниот сектор како и пошироката јавност, што само по себе преставува гаранција за нејзиниот квалитет.

Би сакал да ја искористам оваа можност да ја изразам мојата благодарност до Проектот за зајакнување на управувањето со животната средина финансиран од Европската унија и управуван од Европската агенција за реконструкција кој во голема мера му помогна на Министерството во изработката и објавувањето на оваа Стратегија.

Министер,
Др. Неџати Јакупи

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Главната цел на Националната стратегија за апроксимација во животната средина е да се препорача најсоодветниот пристап за Владата на Република Македонија да одговори на комплексните одговорности предвидени со приближувањето на правото на ЕУ за животната средина и во исто време да придонесе кон оддржлив развој на земјата. Националната стратегија за апроксимација во животната средина се очекува да обезбеди “мапа” за целосен и ефикасен процес на апроксимација, вклучително оддржлива, сеопфатна рамка со акции со поврзани трошоци кои се потребни за правна транспозиција и техничка имплементација на сите десет сектори во животната средина. Генералниот пристап и методологија кои се користеа во изработката на Националната стратегија за апроксимација во животната средина е последователната „од дно кон врв“ пирамидална методологија (секоја фаза зависи од *основите кои се изградени (и одобрени)* во претходната фаза). Основните подготвителни чекори во изработката на Национална стратегија за апроксимација во животната средина беа изготвување на 19 Планови за имплементација на специфични директиви и изготвување на 9 Секторски стратегии за апроксимација врз основа на 73 правни акти на ЕУ (директиви, одлуки и регулативи). Процесот на изработка на Плановите за имплементација на специфичните директиви, Секторските стратегии за апроксимација и на Национална стратегија за апроксимација во животната средина се состоеше од одредување на моменталниот статус на процесот на апроксимација и на специфичните национални услови и барања, избор на законодавството на ЕУ врз кое ќе се засноваат стратегиите и Националната стратегија за апроксимација во животната средина и за кои треба да се изготват планови за имплементација на специфични директиви, анализа на недостатоци, дефинирање на сите акции потребни за целосна апроксимација, изготвување на планови за имплементација на специфични директиви и секторски стратегии за апроксимација, приоритизација низ секторите за имплементација на законодавството на ЕУ и изготвување на Националната стратегија. Изработен е План за апроксимација како интегрален дел од Националната стратегија за апроксимација во животната средина, врз основа на приоритизираното законодавство на ЕУ и земајќи ги предвид Владините приоритети кои се веќе идентификувани и финансиските импликации и ограничувања.

Моментална ситуација

Владата на Република Македонија ја потврди својата подготвеност за пристапување кон ЕУ преку развивање на односите со ЕУ и со поставување на членството во ЕУ како национална цел со највисок приоритет. Во 1995 Република Македонија воспостави дипломатски односи со ЕУ, и во 2001 беше потпишана Спогодба за стабилизација и асоцијација меѓу ЕУ и Република Македонија. Во 2004 Владата на Република Македонија ја поднесе апликацијата за целосно членство во Европската унија и во 2005 ѝ беше даден статус на земја кандидат. Начелото на партнерство беше легализирано со Одлука на ЕУ во 2006. Со цел да се исполнат критериумите за целосно членство, Република Македонија во Април 2007 година усвои Национална програма за усвојување на правото на Европската унија (НПАА II). НПАА ги содржи и плановите за хармонизација на националното законодавство со она на ЕУ, неопходната динамика на институционално зајакнување за имплементација на законодавството, потребните ресурси за реализација и Акционен план. Република Македонија усвои неколку политички стратешки документи во повеќе сектори во

животната средина, каде Владината политика кон подобрување на животната средина е јасно дефинирана (на пр. Визија 2008, Национална стратегија за европска интеграција, Национален еколошки акционен план II итн.).

Во декември 2006 година, МЖСПП усвои нова административна и организациона структура во согласност со поединечните сектори / области во животната средина кои одговараат на обврските што ги наметнува апроксимираното законодавство со цел дефинирање и ефикасно исполнување на новите надлежности и одговорности. Големо внимание се посветува на градењето капацитети и техничкото екипирање.

Главната одговорност за имплементација на законодавството е кај Министерството за животна средина и просторно планирање, но другите министерства исто така имаат одговорности во врска со животната средина (Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за економија, Министерството за транспорт и врски, Министерството за здравство, Министерството за финансии, Министерството за внатрешни работи итн.). Неопходна е јасна дефинираност на одговорностите помеѓу министерствата со цел да се избегне преклопување на надлежностите помеѓу владините институции. Единиците на локална самоуправа / општините имаат неколку одговорности, како што се локално стратешко планирање, мониторинг, инспекција / контрола на спроведување, регистрација / лиценцирање, собирање на податоци, известување и информирање и консултации на јавноста, но постои недостиг на човечки и финансиски ресурси и знаење, а и институционалната поставеност на локално ниво треба да се зајакне најбрзо што може. Деловната заедница има одговорност да врши сопствен мониторинг и да известува за емисиите, да изготвува стратешки документи, да добие и да се придржува кон дозволи / лиценците за работа, да реагира на плановите за мониторинг и намалување на загадувањето, да ѝ доставува информации на јавноста, да собира информации и да ги доставува собраните информации за животната средина до одговорните институции. Поставувањето на технички стандарди, акредитацијата на лабораториски, инспекциски и сертификациони тела се одговорност на Институтот за стандардизација и Институтот за акредитација. Академските институции имаат главна одговорност за обезбедување на техничка помош за владините институции. Некои лаборатории имаат опрема, обучен персонал и можности да извршуваат мониторинг на животната средина и квалитет на производот, како и да вршат различни испитувања. Улогата на професионалните асоцијации е да дадат технички информации при процесите за информирање и консултирање на јавноста, да го поддржат процесот за изготвување на законодавството со совети за практична имплементација на истото како и да учествуваат во процесот на поставување на технички стандарди. НВО за животна средина кои ја застапуваат јавноста имаат многу силна улога во овие консултативни процеси, но учеството на јавноста сè уште е во многу ран стадиум.

Статусот на транспонираност на законодавството на ЕУ за животна средина беше утврден врз основа на спроведената правна анализа на недостатоци, врз основа на постоечките закони за различни области во животната средина, како и врз четири предлог закони (за бучава, вода, ГМО и хемикалии). Правната транспонираност е во различен стадиум во различни сектори од животната средина и кај повеќето директиви транспонирањето или не е започнато или е во многу ран стадиум на транспонираност. Само за мал дел од Директивите (околу 25%) правното транспонирање е во напредна фаза. Главно во Секторот хоризонтално законодавство транспонирањето е малку напреднато, додека за Секторите Управување со отпад, Квалитет на воздухот, Контрола на индустриско загадување и Заштита на природата истото е во ран стадиум,

но напредува. Транспонирањето во секторите Квалитет на води, Хемикалии, ГМО и Бучава е сè уште во релативно ран стадиум. Од голема важност е транспонирањето на Секторот Хоризонтално законодавство да добие висок приоритет бидејќи законодавството во овој Сектор ќе има влијание на повеќето други сектори, а на правната транспозиција на Секторите Управување со отпад, Квалитет на воздух, Контрола на индустриско загадување и Заштита на природата да ѝ се посвети внимание, бидејќи транспонираното законодавство е од голема важност за контрола на имплементацијата на овие големи и сложени сектори. Од голема важност е што транспонирањето на Директивите во Секторот Квалитет на води заостанува, имајќи предвид дека овој Сектор се смета за многу значаен.

Предлог Законите за води, хемикалии и ГМО треба да се завршат и да се усвојат најбрзо што може, а потребните подзаконски акти треба брзо да се изготват и усвојат. Предлог Законот за бучава неодамна беше усвоен од страна на Владата и поради тоа подзаконските акти треба да се изготват и усвојат. Идните напори за правна транспозиција во Секторот Хемикалии треба да се фокусираат на новата политика REACH. Генерално е од голема важност правната транспозиција да се заврши што е можно поскоро бидејќи транспонираното законодавство е потребно за поддршка и контрола на практичната имплементација. Исто така е важно изготвувањето на националното законодавство да се приспособи на националните барања.

Имплементацијата на главните барања на ЕУ е сè уште на ниско ниво и многу внимание треба да им се посвети на имплементацијата и на контролата на спроведувањето на законодавството на ЕУ во следните години за да се исполнат обврските и барањата на споменатото законодавство во разумен временски период (да речеме помалку од 10 години).

Идентификувани и назначени се надлежните органи одговорни за спроведување на приоритетните директиви во Секторите Управување со отпад, Квалитет на воздух, Хоризонтално законодавство, Контрола на индустриско загадување и Бучава, додека во останатите сектори сè уште треба да се назначат надлежни органи. Изработката на стратешки и / или плански документи е прилично напредната за најважните директиви во секторите Управување со отпад, Квалитет на воздух, Хемикалии, Хоризонтално законодавство, Контрола на индустриско загадување и Бучава, но недостигаат во останатите три сектори. Агломерации / чувствителни зони / заштитени подрачја итн. се назначени во Секторите Квалитет на воздух и Бучава, но на нивно назначување се чека за секторите Квалитет на вода, Управување со отпад и Заштита на природата и Шуми. Воспоставувањето на регистрација, на системи за издавање лиценци и дозволи е прилично напреднато во секторите Контрола на индустриско загадување, Заштита на природата и Шуми и Бучава, но треба да се воведат такви системи во секторите Управување со отпад, Квалитет на вода, Хемикалии и ГМО во наредниот период. Технички стандарди и / или системи за проверка на квалитетот на податоците се главно поставени во Секторот Управување со отпад, но во останатите сектори сè уште се заостанува со нив. Механизми за мониторинг главно се воспоставени во секторите Квалитет на воздух и Бучава, а останува да се воспостават во останатите сектори. Системи за ефикасна инспекција и контрола на спроведување главно се воспоставени во Секторите Квалитет на воздух, Хоризонтално законодавство и Контрола на индустриско загадување, но таквиот процес во рана фаза во Управување со отпад, Квалитет на вода, Хемикалии, ГМО и Бучава. Соодветен систем за целосен поврат на трошоци сè уште треба да се воспостави за секторите Управување со отпад, Квалитет на вода и Заштита на природата. Систем за информирање и консултирање на јавноста е главно вос-

поставен во Секторите Квалитет на воздух, Хоризонтално законодавство и Контрола на индустриско загадување, но треба да се воспостави и во останатите сектори. Систем за прекугранично информирање и консултации е главно воспоставен за секторите Хемикалии, Хоризонтално законодавство и Контрола на индустриско загадување, додека сè уште треба да се развие за останатите сектори. Системите за евидентирање на податоци и известување до јавноста и Комисијата на ЕУ главно се воспоставени во Секторите Квалитет на воздух, Хемикалии и Контрола на индустриско загадување додека во останатите сектори е во рана фаза.

За секторите Хоризонтално законодавство, Квалитет на воздухот и Контрола на индустриско загадување, може да се смета дека се на релативно добро ниво на имплементација, но сепак не многу напредно. Имплементацијата на Хоризонталното законодавство е напредно, со исклучок на една директива. Ова законодавство е важно поради неговата хоризонтална природа и поради тоа треба да му се обрне посебно внимание. Имплементацијата на шест поважни директиви во Секторот Квалитет на воздух е релативно напредна, но не е многу напредна за останатите четири директиви. Имплементацијата е релативно напредна за две од поважните директиви во Секторот Контрола на индустриско загадување, но не е толку напредна за две регулативи / одлуки, додека за четири акти се почнува со имплементација. Секторите Квалитет на воздух и Контрола на индустриско загадување бараат релативно големи напори (технички и финансиски) за имплементација.

Секторите Управување со отпад, Хемикалии и Бучава се смета дека се на ниско ниво на имплементација. За околу половина од анализираниите директиви во Секторот Управување со отпад, нивото на имплементација е релативно ниско, додека за другата половина имплементација туку што е почната и треба значително да се подобри. Секторот Управување со отпад бара големи технички и финансиски вложувања. Секторите хемикалии и бучава не бараат толку средства, но не треба да се запоставуваат. За двата најважни правни акти во Секторот Хемикалии имплементацијата е во тек, но за останатите директиви таа сè уште не е почната. Имплементацијата на законодавството во Секторот Бучава е сè уште во рана фаза. Имплементацијата на законодавството за бучава исто така не бара многу средства, но на овој сектор треба да му се обрне внимание.

Секторите Квалитет на вода, Заштита на природата и Шуми и ГМО се на многу ниско ниво на имплементација. Имплементацијата е напредната само за една Директива во Секторот Квалитет на вода, додека имплементацијата на останатото законодавство е на ниско ниво или воопшто не е почната. Од најголема важност е целосно внимание да се посвети на имплементацијата на овој сектор. Секторите Квалитет на вода и Заштита на природата бараат многу технички и финансиски средства. Секторот ГМО е релативно мал сектор, но сепак има потреба од внимание поради неговата многу мала имплементација.

Генерално до сега немало многу инвестиции во инфраструктурата за животната средина освен во Секторот Квалитет на вода и во помала мера Квалитет на воздух.

Приоритети за транспозиција

Генерално, постоечкото како и предлог националното законодавство треба да се дополни и да се изготват и усвојат подзаконски акти за да се заврши правната транспозиција. Дефинициите, назначување на одговорности, главните принципи и општите обврски најдобро е да се дел од примарните законски акти. Треба да се вклучи соодветна правна основа во националното законо-

давство за животната средина кое ќе овозможи усвојување на подзаконски акти. Се препорачува анексите кои ги има во законодавството на ЕУ како и деталните процедури да се транспонираат преку подзаконски акти. Треба да се внимава да се избегнат конфликтите или преклопувањето со други постоечки законски и подзаконски акти. Во секој случај поединечно треба да се разгледа дали предложениот подзаконски акт да остане Правилник или пак треба да се усвои како Уредба.

Во согласност со Националната програма за усвојување на правото на Европската унија (НПАА II) краткорочен приоритет за Секторот Хоризонтално законодавство е дополнувањето на Законот за животната средина, и на второ место во Законот за животната средина треба да се вклучи соодветна правна основа за донесување на подзаконските акти. На транспозицијата на директивите за оценка на влијанието врз животната средина, информирање и учество на јавноста ѝ е даден висок приоритет. Директивата за одговорност за животната средина има среден приоритет.

Во Секторот Квалитет на воздух дополнувањето на постоечкиот Закон за квалитет на амбиентниот воздух и на Законот за животна средина (одредби за климатски промени) е краткорочен приоритет. Со правилници ќе се финализира транспозицијата на Рамковната директива и на првата и втората директива ќерка. Правилникот за управување со супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка ќе ја заокружи имплементацијата на Монреалскиот протокол, а Протоколот ЕМЕП (Кооперативна програма за мониторинг и евалуација на далекусежно загадување на воздухот) останува да се ратификува. Други краткорочни приоритети се усвојување на Национален план за заштита на амбиентниот воздух, ратификација на протоколите кон Конвенцијата за прекугранично далекусежно загадување на воздухот, и Правилници кои ќе се однесуваат на мониторингот и известувањето за квалитетот на амбиентниот воздух, формата и содржината на Националниот план за заштита на амбиентниот воздух и гранични вредности на емисии од мобилни извори. Во однос на Протоколот за ослободување на загадувачи и за регистрите за трансфер неговата ратификација чека формирање на посебно одделение за водење регистри и катастри (Одделението е формирано во април 2007).

Во Секторот Хемикалии ќе бидат потребни промени во подрачјето на оценување, класификација и обележување на хемикалии и промена на обврската за докажување на нештетноста на хемикалијата која сега е кај производителот. Со оглед на фактот што индустријата во оваа земја е во класата на корисници на хемикалии, ефектите од имплементирањето на REACH треба внимателно да се оценат пред да се усвои законодавството. Важно е да се им се обезбеди на релевантните институции период на приспособување, обука и подигање на свеста. Краткорочен приоритет е усвојувањето на Предлог Законот за хемикалии што ќе овозможи понатамошна транспозиција на законодавството за хемикалии. Во Законот ќе бидат поместени главните прашања од ЕУ директивата и REACH политиката.

Во Секторот ГМО, прв приоритет е да се направат дополнувања на постоечкиот Предлог Закон и тој да се усвои. Како втор приоритет, треба во Предлог Законот за ГМО да се вклучи соодветна правна основа која ќе овозможи донесување на подзаконски акти. Изготвувањето на подзаконски акти врз соодветна правна основа која ќе биде дадена во Законот ќе биде трет приоритет.

Транспонирањето на Директивите во Секторот за контрола на индустриско загадување бара соодветна оценка на моменталната состојба во земјата со цел да се земат предвид техничката и економската ситуација на засегнатите индустрии. Краткорочно, потребно е дополнување на сегашниот Закон за жи-

вотна средина, подготвување и усвојување на подзаконските акти за да се регулираат техничките и деталните прашања. Две Уредби кои ќе се однесуваат на интегрирани еколошки дозволи ќе бидат потребни за комплетирање на правната рамка. Во однос на испарливите органски соединенија, главните задачи што ќе треба да се извршат се измени и дополнувања на Законот за квалитет на амбиентниот воздух и подготвување на Правилници.

Во Секторот Природа, приоритет е целосна транспозиција на директивите за живеалишта и диви птици и за таа цел потребни се дополнувања на постоечкиот Закон за заштита на природата и Законот за ловство. На второ место, треба да се вклучи соодветна правна основа и во двата закона која ќе овозможи донесување на подзаконски акти. Мора да се обезбеди поврзаност помеѓу двата закона и исто така ќе треба да се направи целосен правен преглед на истите за да се избегне удвојување кое може да ја загрози правната прецизност. Краткорочните приоритети се да се дополни Законот за заштита на природата и тој да се хармонизира со Законот за прекршоци со цел да се воведат директни казни и истото да се направи и кај Законот за ловство. Усвојувањето на Уредба ќе овозможи подобро усогласување со одредбите од Конвенцијата за меѓународна трговија со загрозени видови и ќе овозможи нејзина соодветна имплементација. Среднорочните приоритети се усвојување на подзаконски акти кои ќе овозможат целосна транспозиција на законодавството за заштита на природата како и дополнување на Законот за шуми, што ќе овозможи соодветен мониторинг на шумите во Секторот Шуми.

Во Секторот бучава, ќе треба да се одлучи кој е посакуваниот институционален пристап за апроксимација на овој Сектор пред финалното усвојување на Предлог Законот за бучава во животната средина. Правната рамка исто така треба да се состои од насоки за национална сертификација за сообразност, за програмите за обележување на емисиите на бучава како и за процедурите за тестирање, вклучително идентификација на сертифицирани институции кои ќе ги вршат тестовите. Помеѓу поважните краткорочни приоритети е секако финалното усвојување на Предлог Законот за бучава во животната средина. Во Предлог Законот за бучава во животната средина треба да се вклучи соодветна правна основа која ќе овозможи усвојување на подзаконски акти. Среднорочните приоритети се усвојување на подзаконски акти.

Краткорочни приоритети за Секторот Управување со отпад се промени и дополнувања на Законот за управување со отпад како и донесување на подзаконски акти. Треба да се размисли да се обезбеди широка правна рамка која ќе овозможи дополнувања на законодавството и на дозволите за животна средина. Кај краткорочните приоритети предвидено е и усвојување на Програма за справување со нелегалните-диви депонии. Со цел да се имплементира Законот за управување со отпад ќе се усвои Национална стратегија и Националниот План за управување со отпадот. Предвидените подзаконски акти опфаќаат неколку правилници, генерално за прашањата на отпадот, управување со опасен отпад / отпадни масла / PCB/PCTs, депонии, и видови отпад за кој е потребен увоз / извоз. Среднорочните приоритети опфаќаат акции кои ќе овозможат транспозиција на неколку директиви за различни видови отпад (отпад од пакување, отпад од електрична и електронска опрема, батерии и акумулатори, моторни возила, и согорување на отпадот). Со дополнување на Законот за управување со отпадот тој ќе се усогласи со Законот за прекршоци со цел да се воведат директни казни.

Во Секторот Квалитет на вода основна е потребата од усвојување на Предлог Законот за води кој треба јасно да ги постави правната рамка, принципите за управување со водите, и одговорностите на надлежниот орган, да ги регулира целите за квалитетот на водата, прашањата за контрола на емисии и обвр-

ските за мониторинг и известување. Треба да се направи разлика помеѓу одредбите кои ќе се задржат во Законот и одредбите кои ќе се вклучат во подзаконски акти.

Приоритети за имплементација

Стратегијата за имплементација ги зема в предвид националните услови и постигнувања во процесот на апроксимација, и процесот на имплементација се оптимизира преку приоритизација на директивите кои треба да се имплементираат користејќи објективна методологија и земајќи го в предвид нивното ниво на правна транспозиција, потребите за нова институционална поставеност, финансиските импликации врз економијата на земјата и социјалните аспекти. Треба да се изготви и имплементира реалистичен план за имплементација / апроксимација. Ефектот на синергија на акции кои зафаќаат повеќе сектори треба да се оптимизира каде тоа е можно и временската рамка на Планот за имплементација да биде реалистична во однос на финансиските потреби, човечките ресурси и времето на имплементација. Треба да се обезбеди политичка и јавна поддршка за усвојувањето и имплементацијата како и мониторинг на напредокот. Придобивките од имплементирањето на правото на ЕУ за животната средина исто така треба да се оптимизираат. Националната стратегија и особено Планот за апроксимација треба периодично да се ажурираат по потреба (на секои 2 до 3 години).

Во краткорочен период (2007-2010), треба да им се даде највисок приоритет на следните предложени акции за имплементација на директивите: акции поврзани со институционална поставеност, назначување на надлежни органи / одговорни лица, вработување на дополнителни вработени, институционално зајакнување, подготовка на плански документи / методологии / насоки и започнување на изготвувањето на техничката документација за инвестициите во капитална инфраструктура.

На среден рок (2011 - 2015), фокусот главно треба да биде на започнување и имплементација на предложените проекти со техничка помош кои го опфаќаат изготвувањето на техничка документација за проектите за капитална инфраструктура, студии на изводливост, апликации за ИПА и друга странска помош, како и воспоставување на различни управни системи во секторот.

Долгорочно (по 2015) фокусот треба примарно да биде на имплементацијата на проекти за капитална инфраструктура. Исто така, главно на среден рок важна е и координацијата на слични активности од повеќе директиви и сектори (мониторингот и известувањето, управувањето со податоците, подобрување на јавната свест за животната средина, учеството на јавноста и издавањето на дозволи, инспекцијата и контролата на спроведување), бидејќи така се создава синергија помеѓу имплементацијата на директивите и секторите. Исто така се зголемува ефикасноста на акциите и се намалуваат генералните трошоци. Иницирањето на проекти во приоритетните сектори / директиви треба да започне што е можно поскоро и треба да се преговара со донаторската заедница за можностите за добивање на средства за реализација на истите.

Министерството за животна средина и просторно планирање во декември 2006 усвои нова административна и организациска структура и изготви план за вработување (вработување на нови 123 вработени до 2010) со цел да одговори на барањата на апроксимацијата кон ЕУ. Исто така постојат и неколку тековни проекти (во 5 сектори) и проекти кои се преговараат со донаторите (во 2 сектори) кои ќе опфатат некои од барањата на апроксимацијата кон ЕУ. Детален опис на тековните акции / проекти може да е најде во соодветните Стратегии за апроксимација на секторот.

Поради постоењето на ограничувања во процесот на имплементација, од страна на Работната група за Националната стратегија за апроксимација во животната средина се изврши приоритизација на имплементацијата на законодавството на ЕУ во Република Македонија на избрани (од страна на работната група) 36 најважни правни акти за животната средина на ЕУ, кои ги опфаќаат сите сектори освен Шуми. Најприоритетните дванаесет правни акти на ЕУ за животната средина за Македонија припаѓаат на следните сектори: *Сектор Хоризонтално законодавство* (Директивите за Оценка на влијанието врз животната средина, Стратешка оценка на животната средина, Информации за животната средина, Учество на јавноста и одговорност за животната средина), *Сектор Квалитет на воздух* (Рамковна Директива за квалитет на амбиентниот воздух), *Сектор Управување со отпад* (Директиви за РСВ/РСТ, опасен отпад и Рамковната Директива за отпад), *Сектор Контрола на индустриско загадување* (Директива за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето и Одлука 2000/479/ЕС за имплементација на Европскиот регистар на емисии на загадувачи), и *Секторот за заштита на природата* (Директива за диви птици).

Дванаесетте правни акти на ЕУ за животната средина со среден приоритет за имплементација во Македонија припаѓаат на секторите: *Сектор Квалитет на воздух* (Директивите за гранични вредности на SO₂, NO₂, NO_x, PM и Pb, и Квалитет на бензин и дизел горива), *Сектор управување со отпад* (Директивите за батерии и акумулатори и за депонии), *Сектор Контрола на индустриско загадување* (Директивите СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕС), Лесно испарливи соединенија од чување и дистрибуција на бензин, и Големи постројки за согорување), *Сектор Заштита на природата* (Регулативата за загрозувани видови и Директивата за живеалишта), *Секторот Квалитет на вода* (Рамковна Директива за вода), и *Секторот Хемикалии* (Директивата за опасни супстанции и Регулативата за супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка). Дванаесетте правни акти на ЕУ за животната средина со најнизок приоритет за имплементација припаѓаат на секторите: *Сектор Квалитет на воздух* (Директивите за национални плафони на емисии, и содржина на сулфур во течни горива), *Сектор Управување со отпад* (Директиви за отпадни масла, отпад од пакување и дотраени возила), *Сектор Контрола на индустриско загадување* (Директива за лесно испарливи соединенија од растворувачи, и Регулатива за шема за управување и ревизија на животната средина), *Сектор Квалитет на вода* (Директиви за пречистување на урбани отпадни води и Нитрати), *Сектор ГМО* (Директиви за намерно ослободување на ГМО и контролирана употреба на ГММ), и *Сектор бучава* (Директива за бучава во животната средина).

Приоритизираната листа на законодавството на ЕУ за животната средина и секторите за имплементација во Македонија може да му послужат на Министерството за животна средина и просторно планирање како насока во кој правец да ги фокусираат своите човечки ресурси, државниот буџет и донаторската помош (треба да се ажурира на редовна основа, на пр. на секои две до три години).

Табелите со сите планирани акции кои се потребни за техничка имплементација и контрола на спроведувањето на законодавството на ЕУ за животната средина се дадени во соодветните Секторски стратегии за апроксимација, каде овие акции се групирани во Проекти со цел акциите да се направат пооперативни и да се оптимизира имплементацијата на акции со сличен карактер. Сè уште остануваат прилично многу акции да се имплементираат во сите сектори пред да се постигне целосна имплементација на барањата на ЕУ за животната средина. Има потреба од акции за дополнителна институционална

поставеност, техничка помош како и капитална инфраструктура и оперативни акции.

Краткорочните акции се главно акции за институционална поставеност кои се состојат од нови вработувања, назначување на надлежни органи / одговорни лица, и воспоставување на нова управа, системи и / или акции за поддршка. Краткорочните активности исто така содржат и некои акции со техничка помош и неколку акции за капитална инфраструктура и оперативни акции. Среднорочните акции се главно акции за техничка помош кои се состојат од подготовка на стратешки документи, инвестициски документи и зајакнување на капацитетите, но содржат и неколку акции за институционална поставеност и неколку акции за капитална инфраструктура и оперативни акции. Долгорочните акции главно се состојат од акции за капитална инфраструктура и оперативни акции, но исто така и од неколку акции за институционална поставеност и техничка помош. Групирањето на акциите на краткорочни, среднорочни и долгорочни се заснова на извршената приоритизација.

Приоритети за инвестирање

Вкупните оценети трошоци за транспонирање на законодавството на ЕУ за животната средина во националните закони и негова целосна имплементација и контрола на спроведувањето (во константни цени од 2006) се вкупно 2.3 милијарди евра капитални / еднократни трошоци (преку 1,000 евра по глава на жител и околу 37% од едногодишниот Бруто национален доход) и 206.5 милиони евра годишно оперативни / повторувачки трошоци (околу 100 евра по жител годишно). Иако членството во ЕУ ќе создаде економски придобивки, овие трошоци се значително оптоварување за земјата. Капиталните / еднократни трошоци ќе се поделат во повеќе години и оперативните / повторувачките трошоци нема да се зголемат до износот прикажан погоре сè додека не помине подолг временски период.

Сектор со најголеми трошоци е Секторот за Контрола на индустриско загадување, на кого отпаѓаат скоро една половина од вкупните капитални трошоци и 40% од вкупните оперативни трошоци. Тој ги вклучува сите поголеми мерки кои ќе ги преземе индустријата за да го намали влијанието врз животната средина. Капиталните / еднократни трошоци за трите најскапи сектори (Контрола на индустриско загадување, Квалитет на вода и Управување со отпад) се всушност 98% од вкупните трошоци. Многу голем дел од капиталните / еднократни трошоци (95%) се потребни за капитални инвестиции, главно општинска / регионална инфраструктура за управување со води и отпад, опрема за намалување на загадувањето и намалување на ризикот и објекти за собирање / рециклирање на отпадот. Износот кој е потребен за техничка помош е значителен и изнесува 122 милиони евра. Трошокот за плати е 30 милиони евра годишно што одговара на вкупно 1,235 нови вработувања од кои 587 се во Министерството за животна средина и просторно планирање (ги вклучува и 400 ново вработени за националните паркови и заштитените подрачја), 473 во другите министерства на централната власт, а останатите во локалната самоуправа и индустријата).

Најголемиот дел од трошоците (преку 92% од вкупните капитални / еднократни трошоци) ќе паднат на прво место врз индустријата а потоа на единиците на локална самоуправа. Овие високи трошоци, во случајот на индустријата (1,303 милиони евра), се однесуваат на трошоци направени од компаниите кои подлежат на добивање на дозвола за интегрирано спречување и контрола на загадувањето за големи инвестиции за инсталирање на најдобра расположива технологија во однос на емисии во вода, воздух и почва, штедење на енергијата, отпад и рециклирање, за исполнување на стандардите за емисии за испарливи органски соединенија, итн.

Во случајот со единиците на локална самоуправа, овие трошоци (807 милиони евра) се однесуваат најмногу на новата инфраструктура која тие ќе треба да ја изградат или пак за надградба/проширување на старата инфраструктура со цел да се постигне усогласување со ЕУ. Овие дополнителни општински трошоци главно се однесуваат на подобрени услуги за отпад, водоснабдување и санитарни услуги. Вкупните капитални / еднократни трошоци за Министерството за животна средина и просторно планирање се 155 милиони евра.

Како што беше договорено со потесната работната група за Националната стратегија за апроксимација во животната средина, целта на процесот на апроксимација е пристапувањето кон ЕУ да се случи најдоцна до 2015 година. Сепак, ќе биде потребно да се бараат значителни транзициони периоди за одредени ЕУ Директиви и можно е ЕУ да не се согласи со сите барања во оваа насока.

Еволуцијата на трошоците во однос на четирите идентификувани 'тесни грла за ресурси' (зголемување на бројот на вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање, зголемување во државниот буџет, средства за техничка помош, и тек на готовината за сите трошоци) се оценети посебно. Има неверојатно добро совпаѓање помеѓу потребниот и предвидениот расположив персонал скоро низ целиот период на апроксимација. Исто така трошоците за техничка помош која е потребна до приемот во ЕУ исто така се во рамките на средствата кои веројатно ќе бидат на располагање (поединечно во повеќето години и генерално). Потешкотија е тоа што веројатно Република Македонија нема да добива грантови за техничка помош по приемот во ЕУ. Ќе биде потребно зголемување во годишниот државен буџет за имплементација на правото на ЕУ за животната средина. Стапката на зголемувањето започнува на 1.6 милиони евра (во 2007) и на крајот достигнува 43.6 милиони евра (при приемот во ЕУ). Не е направен обид да се одлучи дали ова дополнително оптоварување Република Македонија може да си го дозволи или не (тоа е последица од стапувањето во ЕУ до 2015). Вкупните трошоци ќе бидат поголеми од 3% од (оптимистичкиот) бруто национален доход за периодот од 2015 до 2023, што е значителен товар за Република Македонија. Со оглед на фактот што повеќето трошоци се поврзани со инсталација и изградба на постројки за намалување на индустриското загадување и инфраструктура за водоснабдување, комуналии и инфраструктура за управување со отпад, постои начин за намалување на ова оптоварување преку распределба на програмата за чистење и набавки предвидени за релевантните многу скапи директиви низ повеќе години.

Национален план за апроксимација

Оценето е дека најраната реалистична година за прием во ЕУ е 2015. Времето до приемот е поделено на два периода: 2007-2010 (краткорочен) и 2011-2015 (среднорочен). По тоа останува да се извршат некои акции за капитална инфраструктура и сродни оперативни акции во транзициониот период по приемот (долгорочно) со цел имплементацијата да е реалистична. Треба да се воспостави блиска соработка помеѓу деловната заедница и Министерството за животна средина и просторно планирање пред да се преговара со ЕУ за транзиционите периоди бидејќи постоењето на јасна слика за капацитетите, емисиите и новите инвестиции кои се планирани е неопходно со цел да се изготви реалистичен транзиционен план.

Секторот Хоризонтално законодавство треба целосно да се апроксимира до 2012, додека ГМО, Хемикалии и Бучава, кои се релативно мали во однос на барањата за апроксимација, целосно ќе се апроксимираат до 2015 (година на прием). Апроксимацијата на посложените и скапи сектори би требало да се

заврши во периодот помеѓу 2018 – 2022, почнувајќи со Секторот Заштита на природата и Шуми, а по нив и Контрола на индустриско загадување и управување со ризик и завршувајќи со Секторите Управување со отпадот, Квалитет на вода и Квалитет на воздух.

Правната транспозиција на секторите во животната средина се очекува да се заврши во периодот 2008 - 2012, почнувајќи со Секторот Квалитет на воздух и Контрола на индустриско загадување и следени од Секторот Бучава. Сите останати сектори ќе бидат целосно транспонирани во 2010 со исклучок на Секторот Хемикалии кој ќе биде целосно транспониран во 2012.

Целосната имплементација (вклучително и контролата на спроведувањето) на законодавството на ЕУ за животната средина се очекува да се случи во периодот помеѓу 2012 – 2022. Првиот сектор кој ќе се имплементира во целост е Хоризонтално законодавство (во 2012) бидејќи тој влијае врз сите останати сектори. Трите помали сектори ГМО, Хемикалии и Бучава се очекува да се имплементираат во периодот 2010 – 2015, односно пред приемот. До релативно доцниот почеток на нивната имплементација во 2010, треба да се постави фокусот на останатите покомплексни сектори чија имплементација веќе е започната. Имплементацијата на посложените сектори ќе се одвива постојано до 2022.

Детален План за апроксимација за целосна правна транспозиција и имплементација е даден во анекс V.

Транспонирањето, имплементацијата и контролата на спроведувањето на законодавството за животната средина ќе чини 2.3 милијарди евра во капитални и еднократни трошоци плус оперативни / повторувачки трошоци кои на крајот ќе пораснат и до 200 милиони евра годишно. Трошоците ќе паднат директно на индустријата, локалната самоуправа, Министерството за животна средина и просторно планирање и врз другите Владини министерства, но овие трошоци само ќе активираат ланец на секундарни финансиски влијанија кои е се почувствуваат низ економијата, вклучително и повисоки даноци, повисоки надоместоци за водоснабдување и комунални услуги, управување со отпад и повисоки цени на одредени производи (пр. струја, гуми, батерии, лубриканти, коли и други производи кои загадуваат). Тие трошоци ќе се создаваат во период од 20 години. Сепак, различни студии покажуваат дека директните економски придобивки најверојатно се поголеми од трошоците. Понатаму, многу од трошоците кои се наметнати врз индустријата, иако примарно поврзани со животната средина, се дел од процесот кој е потребен за да се модернизира и регенерира индустријата со цел да стане меѓународно конкурентна.

Главните категории на трошок кои паѓаат на централната управа се трошоци во врска со персоналот кои се потребни за правна транспозиција, плати и трошоци поврзани со платите (имплементација), техничка помош, и други еднократни и повторувачки трошоци. Персоналните трошоци за *правна транспозиција* се 2.3 милиони евра (во периодот 2007 – 2012), кои сите ќе треба да се покријат од државниот буџет. Персоналните и сродните трошоци во фазата на *имплементација* ќе бидат повторувачките трошоци за плати (кои ќе пораснат до 17.8 милиони евра / годишно) и еднократни трошоци за обука / опрема (5.1 милиони евра). Сите еднократни трошоци и повеќето од повторувачките трошоци (платите) генерално ќе мора да се подмират од државниот буџет. Сепак, некои од трошоците за плати можат да се надоместат од други извори (дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето, локации за Натура 2000 итн.).

Сите барања за техничка помош на централната администрација и единиците на локална самоуправа сè до приемот треба да се финансираат со помош на

грантови. Техничката помош сè до 2015 е 92 милиони долари (со исклучок на хардвер, софтвер и апарати), додека износот кој се оценува да биде на располагање е 129 милиони евра (вишокот може да се искористи да се финансираат акции кои не биле земени предвид). Се претпоставува дека до времето на прием, националниот капацитет ќе биде доволно созреан за да ги исполни барањата за техничка помош со помалку трошоци. Другите еднократни и повторувачки трошоци (опрема, активности за имплементирање и контролирање на спроведувањето на законот и технички активности од страна на Владата) на централната управа се 83.2 милиони евра и 4.7 милиони евра годишно, по истиот редослед. Овие трошоци обично можат да се вклучат во проекти со техничка помош.

Оперативните трошоци за објектите за управување со опасен отпад на прво место паѓаат на Министерството за животна средина и просторно планирање, но целосните трошоци ќе се надоместат од создавачите на опасен отпад преку надоместоци. Сепак, капиталните трошоци (2.2 милиони евра) сè уште треба да се финансираат и можат да се добијат преку ИПА, заеми од меѓународни финансиски институции / билатерални развојни банки / комерцијални банки или приватен капитал. Што се однесува до ремедијацијата на контаминираната почва ова е скап и комплексен проблем и не е приоритет кој треба да се решава пред 2015.

Вкупното потребно зголемување на државниот буџет за животната средина за сите органи на централната управа и другите агенции е 1.6 милиони евра годишно кои ќе се зголемат до 43.6 милиони евра годишно.

Главните трошковни категории за единиците на локална самоуправа се изградба и работа на општинската инфраструктура, како и плати, техничка помош и други еднократни и повторувачки трошоци. Изградбата и работата на општинската инфраструктура е најскапата компонента со вкупно капитални трошоци од скоро 800 милиони евра и оперативни трошоци кои ќе се искачат до 64 милиони евра годишно. Трошоците мора да се подмират во целост од корисниците на услугите (принципи 'загадувачот плаќа' / 'корисникот плаќа'), што ќе резултира во покачување на надоместоците за вода, отпад и комуналии. Сепак, капиталните инвестиции (792 милиони евра) ќе мора да се финансираат (од кои 248 милиони евра ќе се инвестираат пред приемот). Главните опции за финансирање се ИПА, грантови, заеми од меѓународни финансиски институции / комерцијални банки или инвестиции од приватниот сектор. Голем дел од капиталните инвестиции до приемот се очекува да се финансираат со помош на грантови. По приемот ќе биде можно да се пристапи кон кохезионите и регионалните развојни фондови. Ова може да се очекува да обезбеди доволно (ко-)финансирање за завршување на програмата за инвестирање во општинската инфраструктура. Другиот дел од финансирањето ќе се обезбеди од меѓународни финансиски институции и во некоја мера од јавниот буџет (капитални сметки).

Вкупните трошоци кои паѓаат на индустријата (сите актери кои не се централна или локална власт или домаќинства) се капитални / еднократни трошоци од 1,304 милиони евра и оперативни / повторувачки трошоци кои достигнуваат од 3 милиони евра годишно до 121 милиони евра годишно. Сите овие трошоци ќе се подмират од самата индустрија (принципот "загадувачот плаќа"), но ќе бидат пренесени на нивните корисници преку повисоки цени на производите и услугите. Овие барања за инвестиции ќе претставуваат голем товар за индустриските компании, кои имаат многу малку инвестирано во претходниот период и имаат застарена опрема. Сепак, апроксимацијата на животната средина и најдобрите расположиви техники не се всушност проб-

лемот, туку прашањето е дали индустријата има волја да се модернизира и да стане поконкурентна.

Предложените извори за финансирање за покривање на сите капитални трошоци за транспозиција и имплементација до 2015 се:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Вкупно капитални трошоци	7.1	50.1	52.4	70.5	128.9	148.8	150.3	154.2	166.1
Извори на финансирање									
- Државен буџет	1.3	1.1	0.9	0.9	0.9	0.8	0.6	0.5	0.2
<i>Финансирање со грантови, проекти со техничка помош</i>									
- Кардс	1.0	1.0							
- ИПА компонента I и IV			11.2	9.0	9.0	9.0	9.0	9.0	7.5
- Финансирање со грантови надвор од ЕУ	4.8	9.0	-	11.4	2.9	2.8	3.5	1.4	-
<i>Инструменти за финансирање на општинската инфраструктура</i>									
- ИПА компонента III				5.0	16.0	25.5	21.7	21.5	23.6
- Посебни придонеси на ЕУ								0.1	0.3
- Билатерални и мултилатерални грантови				5.0	11.0	8.0	8.0	8.0	8.0
- Заем од EBRD (или други финансиски институции)					5.0	5.0	6.3	9.0	10.4
- Партнерство меѓу јавниот и приватниот сектор (пр. БОТ)						12.5	12.0	12.5	14.0
- Општински буџети			1.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1
- Создавачи на опасен отпад						1.1	1.1		
- Редовно финансирање од компанијата		39.0	39.0	39.0	84.0	84.0	88.0	92.0	102.0
Вкупно расположиви средства	7.1	50.1	52.4	70.5	128.9	148.8	150.3	154.2	166.1

Разгледувајќи ги пообемните категории, до прием вкупните акумулирани инвестиции во општинска инфраструктура ќе достигнат 248 милиони евра, што е околу 30% од вкупните потребни инвестиции. Вкупните акумулирани инвестиции од страна на индустријата во опрема за намалување на загадувањето и емисиите ќе достигнат 567 милиони евра, околу 43% од вкупните потребни инвестиции.

Предложените извори на финансирање на годишните и тековните трошоци до приемот се:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Вкупни годишни трошоци	0.2	4.2	10.5	15.2	32.2	47.4	61.6	76.0	93.7
Извори на финансирање									
- Државен буџет	0.1	1.1	2.6	3.1	7.2	10.1	11.3	11.7	13.1
- Надоместоци за дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
- Приходи, локации Натура 2000									1.3
- Создавачи на отпад (не индустрија)				1.0	5.0	10.3	14.3	19.3	24.3

- Буџети на единиците на локална самоуправа			0.8	1.0	1.9	1.9	1.9	1.9	1.9
- Компани: зголемување на цените или намалување на профитот		3.0	7.0	10.0	18.0	25.0	34.0	43.0	53.0
Вкупно расположиви средства	0.2	4.2	10.5	15.2	32.2	47.4	61.6	76.0	93.7

Има малку потреба или корист од одредување на изворите на финансирање по приемот, бидејќи несигурностите стануваат значителни и стратегијата која треба да се користи ќе зависи од еволуцијата на индустриската и финансиската клима во земјата. По приемот земјата ќе има можност да го користи кофинансирањето од кохезионите и регионалните фондови на ЕУ, чија цел е да им се помогне на посиромашните региони во Заедницата.

Придобивките од имплементацијата на законодавството за животната средина ќе бидат подобро јавно здравство, помалку штета за животната средина / зградите / полињата / рибниците, промоција на туризмот, намален ризик од болести кои се пренесуваат преку вода, подобар квалитет на водата, зголемена економска ефикасност, помало користење на примарни сировини, подобра заштита на природните екосистеми, и поголема продуктивност на компаниите. За да се постигнат целосните придобивки, важно е активностите за апроксимација да се интегрираат во други стратешки подрачја и целите за животната средина да се земат предвид рано во процесот на изготвување на плански документи за други стратешки подрачја.

Главните прашања во врска со успешна имплементација на оваа стратегија се политичко разбирање и поддршка, оптимизација на националните придобивки, вклучување на заинтересираните страни, капацитетите на единици на локална самоуправа, соодветно просторно планирање, интеграција на размислувањата за животната средина во други стратешки подрачја, мониторинг, управување со податоците, пристап до информации за животната средина и оптимизирани придобивки од донаторски проекти. Некои од несигурностите се степенот на политичка поддршка, расположивоста на вработени со потребните познавања, ниво на донаторска поддршка и годината на прием.

1. ОПСЕГ И ПРИСТАП

1.1 Усвоен генерален пристап

Република Македонија своите односи со Европската унија ги започна во октомври 1992 со главна цел да стане земја членка на Европската унија. На 17 декември 2005 година на РМ и беше доделен статус на земја кандидат. Условот за таквото членство е земјата кандидат да го усогласи својот правен систем со законодавството на ЕУ, со така нареченото *acquis communautaire*, кое ги покрива сите обврски и критериуми на членството во ЕУ. Поглавјето кое се однесува на животната средина се смета дека е едно од најтешките поглавја за имплементација од 33-те поглавја на *acquis communautaire* на ЕУ.

Процесот на интегрирање на законите на ЕУ во националниот правен административен систем се нарекува процес на апроксимација, што е главниот предмет на Националната стратегија за апроксимација на животната средина (NSEA). Процесот на апроксимација се состои од три главни компоненти: правна транспозиција на законодавството на ЕУ, практична имплементација на законодавството и контрола на спроведувањето на законодавството. Едноставно кажано, стратегијата за апроксимација е за *што?* мора да се направи *од кого?* и *кога?* Овие три прашања ќе бидат одговорени во оваа стратегија колку што е можно попрецизно врз основа на информациите и податоците кои се на располагање во периодот на имплементација на Проектот.

Главна цел на националната стратегија за апроксимација во животната средина

Изготвувањето на оваа Национална стратегија за апроксимација во животната средина е идентификувано како основен плански документ кој треба да го прикаже оптималниот пат за процесот за апроксимација кој го опфаќа законодавството на ЕУ. Главната цел на Националната стратегија е да се препорача најсоодветниот и најодговорачки пристап за Владата на РМ да одговори на комплексните одговорности предвидени во правото на ЕУ за животната средина и во исто време придонесе кон оддржлив развој на земјата.

Национална стратегија за апроксимација во животната средина се очекува:

- Да обезбеди “мапа” за целосен и ефикасен процес на апроксимација кој ќе ги опфати потребните акции за правна транспозиција и практична имплементација, временската рамка, надлежните институции и потребните инвестиции за целосна усогласеност со законодавството на ЕУ за животната средина.
- Да обезбеди оддржлива, сеопфатна рамка со акции со поврзани трошоци кои се потребни за правна транспозиција и техничка имплементација (вклучително и контрола на спроведувањето) за сите десет сектори во животната средина, кои ќе ја придвижат РМ кон целосна усогласеност со законодавството на ЕУ во животната средина;
- Да го поддржи завршувањето на започнатиот процес на правна транспозиција и техничка имплементација и контрола на спроведувањето на законодавството на ЕУ за животната средина на најефикасен и навремен начин, оптимизирајќи ги човечките и финансиските ресурси преку приоритизација на обврските и барањата на ЕУ;
- Да обезбеди кохерентна финансиска стратегија за обезбедување на целосна усогласеност со законодавството и стандардите во животната средина, земајќи ги предвид националните економски околности, приоритети и расположливата и потенцијална странска помош за проекти во животната средина;

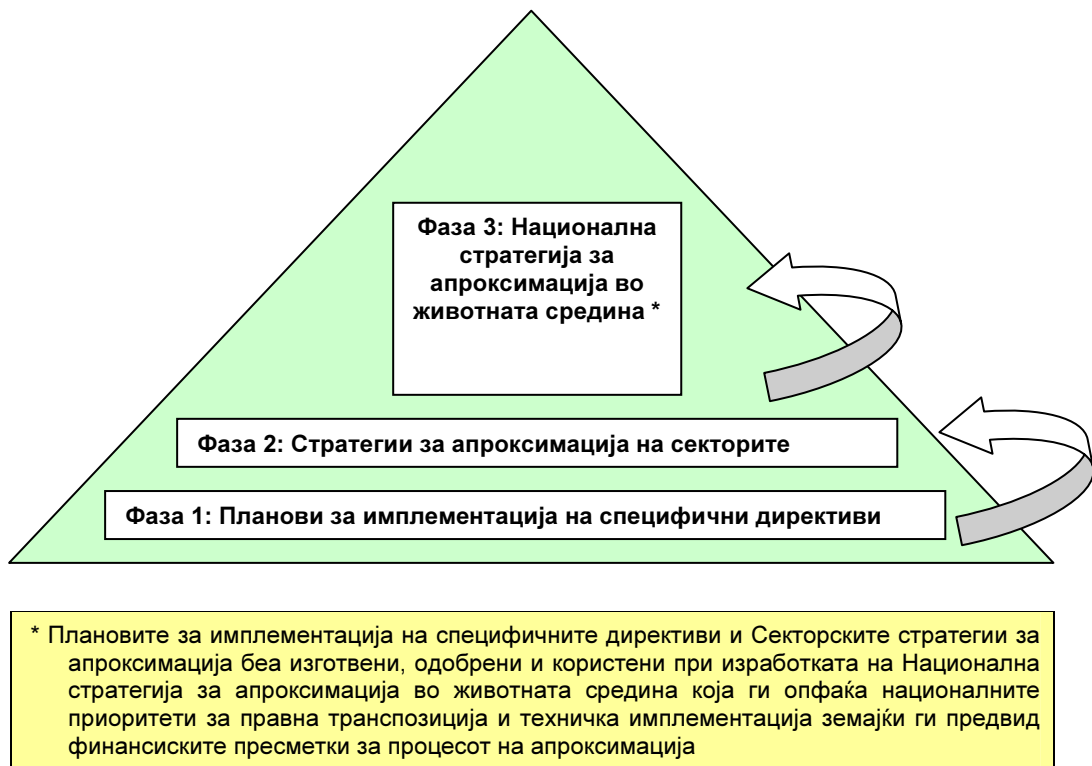
Националната стратегија за апроксимација во животната средина, покрај тоа што ќе служи како мапа, има исто така за цел да биде инструмент за фокусирање на човечките ресурси во Министерството за животна средина и просторно планирање, буџетот на Владата и донаторската помош на систематски и конзистентен начин.

Во изработката на оваа Национална стратегија за апроксимација во животната средина, земени се предвид неколку прашања како на пример искуството и научените лекции од другите земји кои чекаат прием во ЕУ, најдобрите практики од земјите членки за имплементацијата на законодавството во животната средина (вклучително и потребните ресурси, трошоци и финансиска стратегија за да се постигне тоа) како и националните околности и приоритети.

Генерален пристап при изработка на Националната стратегија за апроксимација во животната средина

Генералниот пристап и методологија кои се користеа во изработката на Национална стратегија за апроксимација во животната средина (усвоени од Националниот Управен комитет на Проектот и прифатени од заинтересираните страни преку формираните работни групи) е последователната „од дно кон врв“ пирамидална методологија, што значи дека секоја фаза зависи од *основите кои се изградени (и одобрени)* во претходната фаза. Пирамидалната шема користена при изработката на Национална стратегија за апроксимација во животната средина е дадена во слика 1 подолу:

Слика 1: "Пирамидална" методологија за изработката на Национална стратегија за апроксимација во животната средина

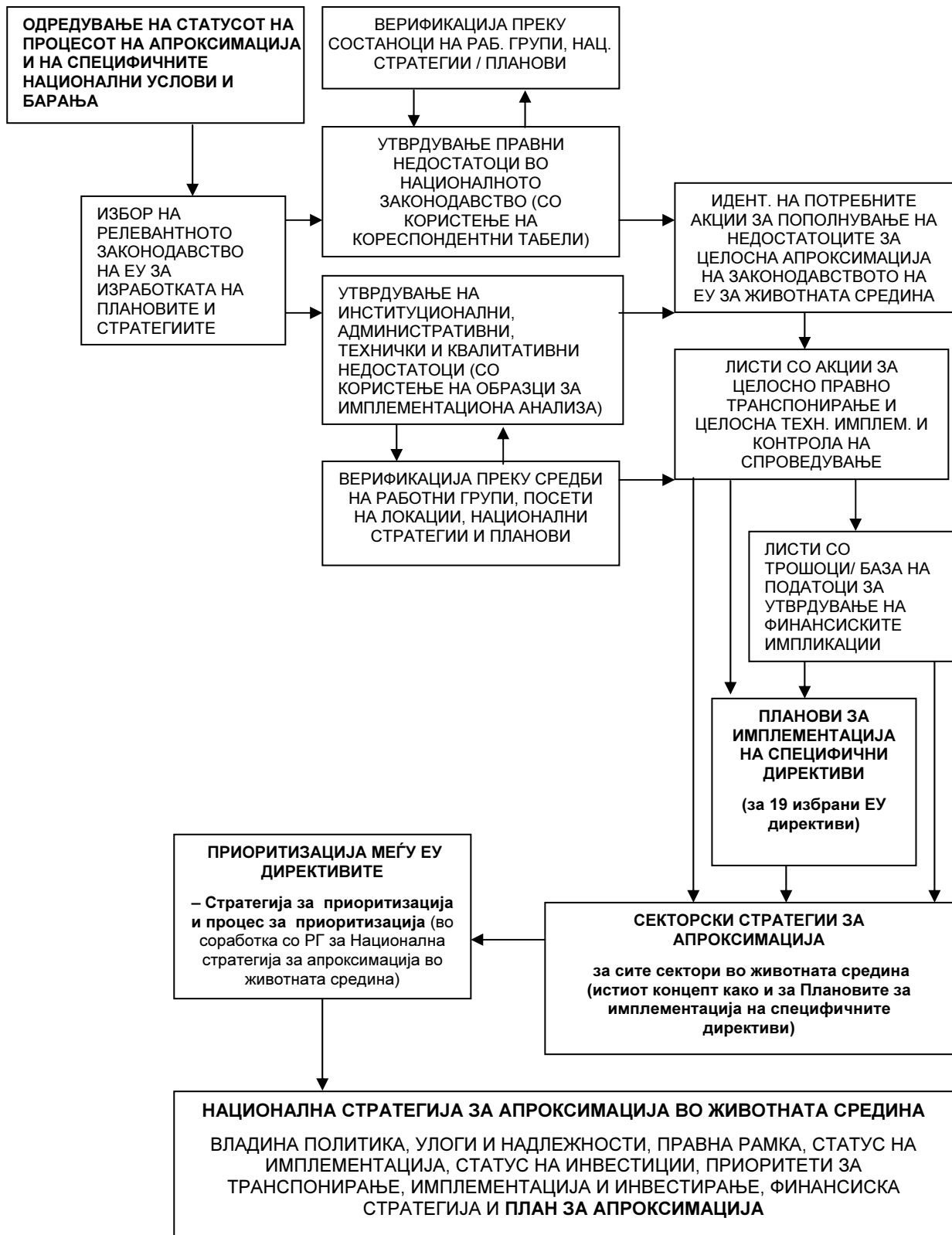

Како што е прикажано во горната слика, основните подготвителни чекори во изработката на Национална стратегија за апроксимација во животната средина беа:

- Изготвување на Планови за имплементација на специфични директиви, кои беа изготвени за 19 избрани директиви на ЕУ од областа на животната средина (види поглавје 1.5);
- Изготвување на Стратегија за апроксимација на секторите, кои ги покриваат сите десет сектори во животната средина и се засноваат на вкупно 73 директиви, регулативи и одлуки на ЕУ од подрачјето на животната средина, како и на нивните дополнувања (види поглавје 1.6);

Плановите за имплементација на специфичните директиви и Секторските стратегии за апроксимација содржат детални информации за сите аспекти опфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина. Процесот на изработка и генералниот концепт кој се користеше при изработката на Плановите за имплементација на специфичните директиви, Стратегиите за апроксимација на секторите и на Национална стратегија за апроксимација во животната средина се дадени шематски во слика 2 подолу:

Слика 2: Процес на изработка и генерален концепт на плановите и стратегиите

Како што може да се види од гореприкажаниот дијаграм на текови процесот за изработка на плановите и стратегиите се состоеше од следните чекори:

- Одредување на моменталниот статус на процесот на апроксимација и на специфичните националните услови и барања кои треба да се земат предвид при изборот на законодавство на ЕУ од особена важност за Република Македонија.
- Избор на законодавството на ЕУ врз кое ќе се засноваат стратегиите и плановите и идентификација на релевантно национално законодавство, вклучително и мултилатерални договори потпишани и ратификувани од страна на Република Македонија;
- Извршување на прва приоритизација помеѓу избраните директиви на ЕУ во рамките на секој Сектор во животната средина користејќи неколку критериуми со цел да се поделат во три групи:
 - ЕУ директиви во секој Сектор за кои се изврши детална анализа на недостатоци (институционална, правна, имплементациона и инвестициона) и за кои се изготвија детални Планови за имплементација на специфични директиви;
 - ЕУ директиви во секој Сектор за кои се изврши детална анализа на недостатоци (институционална, правна, имплементациска и инвестициска) (но не се изработија детални Планови за имплементација на специфични директиви) за да се добие поширока слика на целиот сектор;
 - ЕУ директиви во Секторот за кои се направи поширока анализа на недостатоци за да се добие комплетна слика за потребните задачи за апроксимацијата на Секторот кон ЕУ;
- Извршување на анализа на правни и имплементациони недостатоци на избраните директиви со користење на различни алатки за анализа (Кореспондентни табели и Образци со имплементациона анализа) со цел да се идентификуваат правните недостатоци во националното законодавство и да се идентификуваат институционалните, административните, техничките недостатоци и недостатоците во проверката на квалитетот во практичната имплементација на барањата на законодавството на ЕУ. Анализите на недостатоци беа извршени во тесна соработка со релевантните високи службеници во секој од секторите во Министерството за животна средина и просторно планирање;
- Верификација на идентификуваните правни и имплементациони недостатоци преку состаноците на Секторската работна група, теренски посети и користење на веќе подготвени и усвоени национални стратегии и планови;
- Дефинирање на сите акции во секој Сектор кои се потребни за целосна правна транспозиција и практична имплементација на барањата на ЕУ со идентификација на главните надлежни владини институции, временската рамка, финансиските импликации од имплементацијата на предложените акции;
- Претставување и потврда од секторските работни групи на главните наоди од анализата на недостатоци и извлечените предложени акции за целосна практична имплементација на избраните директиви на ЕУ;
- Групирање на потврдените акции за целосна имплементација во Секторот во групи на акции во согласност со видот на акцијата, земајќи ги предвид барањата за институционална поставеност, потребната техничка помош и капиталните инвестиции во секторот;
- Идентификација на изводливите проекти, инкорпорирање на идентификуваните потребни акции за процесот на апроксимација кон ЕУ, кои треба да се иницираат и координираат од Владата на Република Македонија со финансиска и техничка помош обезбедена од националниот буџет и меѓународната донаторска заедница;

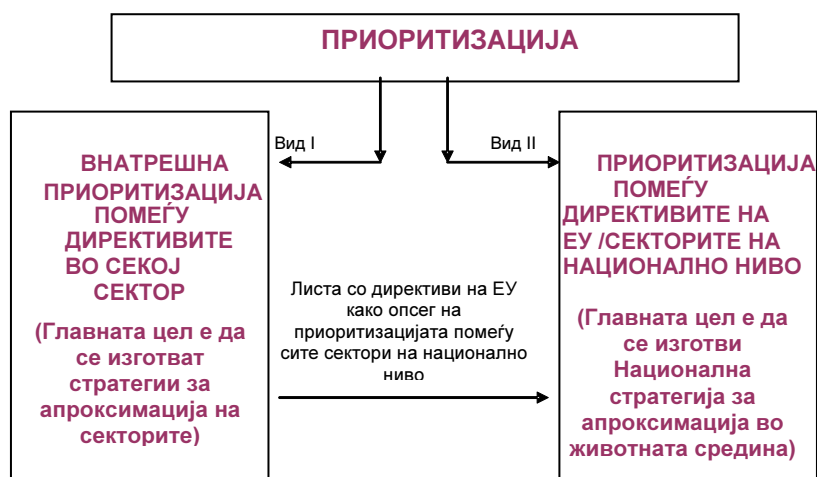
- Изготвување на Планови за имплементација на специфични директиви за избраните директиви на ЕУ и Секторски стратегии за апроксимација за сите сектори врз основа на резултатите од извршената анализа на недостатоци;
- приоритизација на имплементацијата на законодавството на ЕУ (види понатамошен опис подолу), што беше потребно поради постоењето на ограничувања и попречувања во процесот на имплементација за постигнување на целосна усогласеност со сите обврски и барања на ЕУ;
- Изготвување на Национална стратегија за апроксимација во животната средина, вклучително и План за апроксимација (види понатамошен опис подолу), врз основа на веќе изработените планови и стратегии, резултатите од приоритизацијата на законодавството на ЕУ и финансиските барања и ограничувања.

Процесот на приоритизација кој се користеше за одредување на приоритет при имплементација на законодавството на ЕУ и процесот на изработка на национален План за апроксимација (како дел од Национална стратегија за апроксимација во животната средина) се обработени во следниот текст.

Процес на приоритизација

Со оглед на фактот што приоритетите за правна транспозиција веќе беа идентификувани од страна на Владата на Република Македонија во согласност со усвоената Национална Програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II) од април 2007, процесот на приоритизација се изврши само за техничка имплементација и контролата на спроведувањето на законодавството на ЕУ. При приоритизацијата, беа земени предвид сите ограничувања во форма на расположиви човечки ресурси во сите владини институции, потреба од нова институционална поставеност, назначување и воспоставување на надлежни органи, расположиви финансиски ресурси од владиниот буџет на годишна основа, расположиви финансиски ресурси од меѓународната донаторска заедница итн. Спроведени се два вида на приоритизација, како што е прикажано во сликата 2 подолу, при изготвувањето на Секторските стратегии за апроксимација и подготвувањето на Националната стратегија за апроксимација во животната средина.

Слика 2: Процес на приоритизација

Главните задачи при двата вида на приоритизација беа:

- Да се изврши приоритизација на секторско ниво помеѓу опфатеното законодавство на ЕУ со користење на соодветни критериуми за приоритиза-

ција за идентификација кои директиви на ЕУ се најважни за да се имплементираат први. Оваа приоритизација се користеше при изработката на Секторските стратегии за апроксимација земајќи ги предвид човечките, институционалните и финансиските ограничувања;

- Да се изготви Листа со “најважните” директиви на ЕУ од секој Сектор како основа за приоритизација на национално ниво на Директивите на ЕУ помеѓу сите сектори во поглавјето животна средина. Листата содржи 36 директиви, регулативи и одлуки од сите сектори во животната средина, избрани во соработка со Потесната работна група за подготвување на Национална стратегија за апроксимација во животната средина формирана со главна задача да ја потврди предложената методологија за приоритизација, вклучително и критериумите за приоритизација, под-критериумите и индикаторите;
- Да се изврши приоритизација (на национално ниво) на законодавството на ЕУ помеѓу сите сектори, со користење на методологија која се заснова на користење на техника за донесување на одлуки со повеќе критериуми (Multi-criteria Decision Analysis technique), со 30 соодветни правни, институционални, имплементациони, финансиски, економски и социјални критериуми, под-критериуми и индикатори со цел да се обезбеди пообјективна приоритизација. приоритизацијата ја изврши работна група за Национална стратегија за апроксимација во животната средина која се состоеше од главните заинтересирани страни, со цел да се постигне потранспарентна и пореална/пообјективна приоритизација;

Подетално претставување на методологијата за приоритизација (Техниката за анализа на одлуки со повеќе критериуми) може да се најде во анекс 2.

План за апроксимација

Изработен е План за апроксимација врз основа на приоритизираното законодавство на ЕУ во сите сектори, земајќи ја предвид внатрешната приоритизација во самите сектори, владините приоритети кои се веќе идентификувани и финансиските импликации и ограничувања. Планот за апроксимација беше изработен како интегрален дел на Национална стратегија за апроксимација во животната средина (види слика 1).

Во процесот на изготвување реален и соодветен План за апроксимација, беше земено во предвид следното:

- Резултатите добиени од двата вида на приоритизација:
 - приоритизацијата помеѓу опфатените директиви на ЕУ во секој сектор поединечно при изготвувањето на Секторските стратегии за апроксимација на сите секторите;
 - приоритизацијата помеѓу опфатените директиви на ЕУ од различните сектори направена при изготвувањето на Национална стратегија за апроксимација во животната средина;
- Приоритетите веќе идентификувани во другите претходно усвоени стратешки владини документи, како што се Втората Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II), и Вториот Национален еколошки акционен план (НЕАП II), Националниот план за управување со цврст отпад, Националната стратегија за апроксимација на Република Македонија, Оперативната програма за апликации за ИПА, и други релевантни документи каде Владата на Република Македонија веќе има одредени приоритети за следниот период;
- Приоритети на ЕУ за одредени конкретни теми / сектори;
- Финансиските / економски импликации за сите предложени акции за транспозиција и имплементација на одбраните директиви, земајќи предвид

дека не е можно сè да се направи одеднаш со ограничени расположливи човечки и финансиски ресурси;

- Износот на расположливата меѓународна финансиска помош со кој би можел да се поддржи процесот на апроксимација;
- Предложени транзициони периоди кои може да се договорат за директивите кои бараат големи инвестиции како што се Директивата за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (ИСКЗ) (96/61/ЕС), Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС), и Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС), како и некои директиви кои се однесуваат на управување со отпадот, квалитет на водата и испарливи органски соединенија (VOCs).

Сите горенаведени информации и документи беа земени предвид при изработката на Планот за апроксимација, и на тој начин планот претставува оптимизиран резултат на приспособувањето на сите овие прашања усогласени до степен на постигнување на синергија помеѓу расположивите човечки ресурси, расположивите финансиски средства и временскиот период кој е потребен за целиот процес на апроксимација.

1.2 Опфатено законодавство на ЕУ

Со користење на пристапот “од дно кон врв” во изработката на Националната стратегија за апроксимација во животната средина (ниво на Директива → ниво на Сектор → Национално ниво), законодавството на ЕУ кое треба да е опфатено во различните фази на имплементацијата на Проектот беше идентификувано чекор по чекор во соработка со координаторите на секторите од Министерство за животна средина и просторно планирање.

Со цел да се идентификува за кои директиви ќе се изработуваат планови за имплементација на специфични директиви, како прв чекор во изработката на Национална стратегија за апроксимација во животната средина (види слика 1), беа усвоени следните критериуми:

- Дали директивата е рамковна директива (рамковните директиви се со најголема важност при планирање на инфраструктурата) или пак важна како поддршка на главните директиви од гледна точка на оддржлив развој;
- Веројатноста директивата / регулативата да претставува проблем за имплементација, на пример бидејќи:
 - Административно е сложена за имплементација, и / или
 - Механизмите за имплементација не се јасно дефинирани и / или
 - За нејзина имплементација потребни се големи финансиски средства;
- Дали директивата / регулативата ќе бара значителни инвестиции во технолошки подобрувања (на пр. инсталација на нова постројка и / или средна инфраструктура како на пример нова инсталација на цевки кај поединечни згради / домаќинства, замена на старата опрема со постројка која го намалува нарушувањето на животната средина, итн.);
- Дали од инвестициите веројатно ќе имаат корист помали или поголеми групи на граѓани (на пр. подобрен квалитет на вода за пиење, подобрен квалитет на воздухот во урбаните средини, итн.);
- Моменталниот статус на транспозиција, имплементација и / или на финансирање на директивата / регулативата за која станува збор;
- Конкретни барања од службени документи како што се:

- Мислењето на Комисијата за Апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (ноември 2005¹);
- Аналитичкиот извештај за Мислењето за Апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (2005);
- Извештај за напредокот на Република Македонија за 2006 година;
- Акциониот план за Европско партнерство 2005;
- Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (2006 и 2007);
- Одговорите на Прашалникот за подготвување на Мислењето на Европската комисија во врска со Апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ.

Врз основа на наведените критериуми, беа избрани 19 директиви на ЕУ од десетте сектори во животната средина за детална анализа на институционални, правни, имплементациони и инвестициони недостатоци, за дефинирање на акциите и финансиските барања, со цел да се корегираат тие недостатоци и да се изработат Планови за имплементација на специфични директиви.

За да се поддржи изработката на Секторски стратегии за апроксимација на сите десет сектори беа избрани уште 19 директиви, регулативи и одлуки на ЕУ за дополнителна анализа на институционални, правни, имплементациони и инвестициони недостатоци, и покрај ова беа избрани и уште 35 директиви, регулативи и одлуки на ЕУ кај кои беше направена поопшта анализа на институционалните, правните, имплементационските и инвестиционските недостатоци. За овие 54 правни акти на ЕУ беа дефинирани акциите и финансиските барања потребни за да се корегираат идентификуваните недостатоци.

Да заклучиме: при изработката на Стратегиите за апроксимација на секторите и на Национална стратегија за апроксимација во животната средина беа опфатени вкупно 73 правни акти на Европската унија кои покриваат прашања од животната средина (види табела 1). Во истата табела е даден и приоритетот на ЕУ Директивите избрани при процесот на приоритизација како и Директивите за кои беа изработени планови за имплементација на специфични директиви.

Табела 1: Опфатено законодавство на ЕУ

СЕКТОР	Директиви на ЕУ опфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина	Изготвен План за имплементација	Приоритет за имплементација (1 е највисок)
Управување со отпад	Рамковна директива за отпад (2006/12/EC)	√	8
	Директива за опасен отпад 91/689/ЕЕС, дополнета со 94/31/EC	√	7
	Директива за депонии (99/31/EC) дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003	√	23
	Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/EC), дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003, Директивата 2004/12/EC и Директивата 2005/20/EC	√	32
	Директива за согорување на отпад (2000/76/EC)		Не е приоритет

¹ Извештајот вели: “Во врска со животната средина, ќе бидат потребни значителни напори вклучително и значителни инвестиции и зајакнување на административните капацитети за спроведување на законодавството. Целосна усогласеност со правото на ЕУ може да се постигне само на долг рок и за тоа ќе биде потребно зголемено ниво на инвестиции”.

СЕКТОР	Директиви на ЕУ опфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина	Изготвен План за имплементација	Приоритет за имплементација (1 е највисок)
	Директива на Советот за батерии и акумулатори што содржат одредени опасни супстанции (2006/66/EC)		17
	Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/EC) дополнета со Директивата 2003/108/EC		Не е приоритет
	Директива за обележување на батерии (93/86/EC)		Не е приоритет
	Директива за отпадни масла (75/439/EEC) дополнета со Директивите 87/101/EEC, 91/692/EEC и Директивата 2000/76/EC		25
	Директива за РСВ/РСТ (96/59/EC)		6
	Директива за дотраени возила (2000/53/EC) дополнета со Одлуките 12.2002/525/EC, 2005/63/EC, 2005/437/EC и 2005/438/EC		34
	Директива за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/EC) дополнета со Одлуката 2005/618/EC, 2005/717/EC, 2005/747/EC и 2006/310/EC		Не е приоритет
	Регулатива за пренос на отпад (EEC) 259/93 дополнета со Одлуките 94/721/EC, 96/660/EC, 98/368/EC и 99/816/EC, и Регулативите (EC) 2408/98, (EC) 120/97 и (EC) 2557/2001		Не е приоритет
	Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални сировини (2006/21/EC)		Не е приоритет
Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/EC), дополнета со Регулативата (EC)1882/2003	√	4
	Директива за национални плафони на емисии (2001/81/EC)	√	28
	Директива (1999/30/EC) за гранични вредности на сулфур диоксид, азот диоксид и азотни оксиди, суспендирани честички и олово во амбиентниот воздух, дополнета со Одлуката 2001/744/EC		19
	Директива за бензен и јаглерод моноксид (2000/69/EC)		Не е приоритет
	Директива за озон во амбиентниот воздух 2002/3/EC		Не е приоритет
	Директива 2004/107/EC за арсен, кадмиум, жива, никел и полициклични јаглеводороди во амбиентниот воздух		Не е приоритет
	Директива за тргување со емисии на стакленички гасови (2003/87/EC) дополнета со Директивата 2004/101/EC и Регулативата на Комисијата бр. 2216/2004		Не е приоритет
	Директива 1999/32/EC за намалувањето на содржината на сулфурот во одредени течни горива, дополнета со Регулативата (EC)1882/2003 и Директивата 2005/33/EC		35
	Директива за информирање на корисници (1999/94/EC) дополнета со Директивата 2003/73/EC		Не е приоритет
Квалитет на вода	Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/EC) дополнета со Директивите 2000/71/EC, 2003/17/EC и Регулативата (EC) 1882/2003		20
	Рамковна директива за вода (2000/60 /EC) дополнета со Одлуката 2455/2001/EC	√	15
	Директива за урбани отпадни води (91/271/EEC) дополнета со Директивата 98/15/EC и Регулативата (EC) 1882/2003	√	31
	Директива за нитрати (91/676/EEC) дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003	√	33
	Директива за вода за пиење (98/83/EC) дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003		Не е приоритет
	Директива за површинска вода за апстракција (75/440/EEC) дополнета со Директивите 79/869/EEC и 91/692/EEC (ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/EC) од 22.12.2007)		Не е приоритет
Директива за вода за капење (2006/7/EC)		Не е приоритет	

СЕКТОР	Директиви на ЕУ опфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина	Изготвен План за имплементација	Приоритет за имплементација (1 е највисок)
	Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и 2000/60/ЕС (ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2013, освен Чл. 6, кој беше отповикан на 22.12.2000)		Не е приоритет
	Директива за милта од канализацијата (86/278/ЕЕС)		Не е приоритет
	Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС) дополнета со Директивите 81/855/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, и Регулативата (ЕС) 807/2003 (ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007)		Не е приоритет
	Директива за подземни води (80/68/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		Не е приоритет
	Директива за испуштања на жива од хлороалкалните индустрии (82/176/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		Не е приоритет
	Директива за испуштања на кадмиум (83/513/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		Не е приоритет
	Директива за други испуштања на жива (84/15/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		Не е приоритет
	Директива за испуштања на НСН (84/491/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		Не е приоритет
	Директива за опасни супстанции од Листа еден (86/280/ЕЕС) дополнета со Директивите 88/347/ЕЕС, 90/415/ЕЕС и 91/692/ЕЕС		Не е приоритет
	Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и Регулативата (ЕС) 807/2003		Не е приоритет
Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		Не е приоритет	
Хемикалии	Директива на Советот (67/548/ЕЕС) за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и означувањето на опасни супстанции дополнета со директивите 69/81/ЕЕС, 70/189/ЕЕС, 71/144/ЕЕС, 73/146/ЕЕС, 75/409/ЕЕС, 76/907/ЕЕС, 79/370/ЕЕС, 79/831/ЕЕС, 80/1189/ЕЕС, 81/957/ЕЕС, 82/232/ЕЕС, 83/467/ЕЕС, 84/449/ЕЕС, 86/431/ЕЕС, 87/432/ЕЕС, 88/302/ЕЕС, 88/490/ЕЕС, 90/517/ЕЕС, 91/325/ЕЕС, 91/326/ЕЕС, 91/410/ЕЕС, 91/632/ЕЕС, 92/32/ЕС, 92/37/ЕС, 93/21/ЕС, 93/72/ЕС, 93/101/ЕС, 93/105/ЕС, 94/69/ЕС, 96/54/ЕС, 96/56/ЕС, 97/69/ЕС, 98/73/ЕС, 98/98/ЕС, 99/33/ЕС, 2000/32/ЕС, 2000/33/ЕС, 2001/59/ЕС и 2004/73/ЕС, и Регулативата (ЕС) 807/2003	√	16
	Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој ((ЕС) 2037/2000) дополнета со Регулативите (ЕС) 2038/2000, 2039/2000, 1804/2003 и 2077/2004, и одлуките 2003/160/ЕС и 2004/232/ЕС		22
	Директива за експериметни врз животни (86/609/ЕЕС) дополнета со Директивата 2003/65/ЕС		Не е приоритет
	Директива за азбест (87/217/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и Регулативата (ЕС) 807/2003		Не е приоритет
	Директива за биоциди (98/8/ЕС) дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003		Не е приоритет
	Регулатива за оценка на ризикот (ЕС 793/93) дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003)		Не е приоритет
	Регулатива за увоз и извоз на опасни хемикалии (ЕС 304/2003) дополнета со Регулативите (ЕС) 1213/2003 и 775/2004;		Не е приоритет
Директива за класификација, пакување и обележување на опасни препарати (1999/45/ЕС)		Не е приоритет	
ГМО	Директива 2001/18/ЕС за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина, дополнета со регулативите 1829/2003, 1830/2003 и одлуките 2002/623/ЕС и 2002/811/ЕС	√	26

СЕКТОР	Директиви на ЕУ опфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина	Изготвен План за имплементација	Приоритет за имплементација (1 е највисок)
	Директива на Советот (90/219/ЕЕЦ) за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми, дополнета со Директивите 94/51/ЕЦ и 98/81/ЕЦ, Регулацијата (ЕЦ) 1882/2003 и одлуките 2001/204/ЕЦ и 2005/174/ЕЦ		27
Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕЦ) дополнета со директивите 97/11/ЕЦ и 2003/35/ЕЦ	√	1
	Директива за стратешка оценка на животна средина (2001/42/ЕЦ)	√	5
	Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕЦ)		2
	Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми и дополнување на Директивата за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/ЕЦ)		3
	Директива за одговорност за животната средина во поглед на спречување и ремедијација на штета во животната средина (2004/35/ЕЦ)		12
Интегрирана контрола на загадувањето	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕЦ) дополнета со Директивата 2003/35/ЕЦ и Директивата 2003/87/ЕЦ и Регулацијата (ЕЦ) 1882/2003	√	9
	Директива за големи постројки за согорување 2001/80/ЕЦ	√	24
	Директива СЕВЕКО II - за контрола на хавари со опасни супстанции (96/82/ЕЦ) дополнета со Директивата 2003/105/ЕЦ и Регулацијата (ЕЦ) 1882/2003	√	13
	Директива за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13/ЕЦ), дополнета со Регулацијата (ЕЦ) 1882/2003 и Директивата 2004/42/ЕЦ		29
	Директива на Советот 94/63/ЕЦ за контрола на емисии на испарливи органски соединенија (ВОК) што се резултат на чување бензин и негова дистрибуција од терминали до бензински пумпи дополнета со Регулацијата (ЕЦ) 1882/2003		21
	Одлука 2000/479/ЕЦ за имплементација на Европски регистар на емисии на загадувачи (EPER) / Регулација (ЕЦ) 166/2006 за имплементација на Европски регистар на ослободувања и трансфер на загадувачки супстанции		10
	Регулација за еко-обележување 1980/2000		Не е приоритет
	Регулација за шема за управување и ревизија на животната средина (EMAS) 761/2001/ЕЦ		30
Природа и шуми	Директива за зачувување на природните живеалишта и дивата фауна и флора (92/43/ЕЕЦ), дополнета со Директивите 97/62/ЕЦ и 97/266/ЕЦ	√	18
	Директива за диви птици (79/409/ЕЕЦ), дополнета со Директивите 81/854/ЕЕЦ, 85/411/ЕЕЦ, 91/244/ЕЦ, 94/24/ЕЦ и 97/49/ЕЦ, и Регулацијата (ЕЦ) 807/2003	√	11
	Регулација за загрозуени видови ((ЕЦ) 338/97) дополнета со Регулациите (ЕЦ) 938/97, 2307/97, 2214/98, 1476/99, 2724/2000, 1579/2001, 2476/2001, 1497/2003, 1882/2003, 834/2004, 252/2005 и 1332/2005		14
	Директива за зоолошки градини (1999/22/ЕЦ)		Не е приоритет
	Регулација за стапици за лов (ЕЕЦ) 3254/91		Не е приоритет
	Регулација за мониторинг на шуми (ЕЦ) 2152/2003		Не е приоритет
Бучава	Директива за оценка и управување со бучавата во животна средина (2002/49/ЕЦ)	√	36
	Директива за бучава од моторни возила (92/97/ЕЕЦ), дополнета со Директивата 92/97/ЕЦ		Не е приоритет
	Директива за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/ЕЦ)		Не е приоритет

1.3 Опфатени меѓународни договори

Земајќи предвид дека многу проблеми во животната средина имаат прекугранична природа и глобално влијание, Европската заедница има активно учество во изработката, ратификацијата и имплементацијата на мултилатерални договори во врска со животната средина на глобално ниво (мултилатерални договори кои се договараат во Обединетите нации), на регионално ниво (на пр. во контекстот на UN / ЕСЕ или Европскиот совет) и на меѓународно ниво (на пр. за прекугранични води). Некои од овие меѓународни договори покриваат прашања кои се релевантни за неколку сектори и имаат големо влијание врз хармонизацијата на процесот на изготвување на законодавството низ различните сектори во животната средина (на пр. Архуската Конвенција за пристап до информации за животната средина, учество на јавноста во донесувањето на одлуки и пристап до правда во прашања поврзани со животната средина, 1998). Најважните меѓународни договори опфатени во извршената анализа на правни недостатоци се дадени во табела 2.

Еден од најголемите предизвици пред Република Македонија во процесот на апроксимација е ратификацијата на меѓународните договори кои се веќе ратификувани од страна на ЕУ. Владата на Република Македонија веќе ја има увидено важноста на членувањето во меѓународната заедница, имплементирањето на акции за подобрување на сите аспекти во секторите во животната средина преку ратификација на многу мултилатерални и билатерални договори. Република Македонија веќе има ратификувано неколку меѓународни конвенции и за некои од нив има иницијативи за ратификација на протоколите кон Конвенциите. Имајќи предвид дека ратификуваните договори се дел од националното законодавство, тие се исто така опфатени во поглавјето 2.3.

Табела 1: Меѓународни договори опфатени со анализата на правни недостатоци

Опфатени меѓународни договори	Сектори врз кои влијаат
Виенска конвенција за заштита на озонската обвивка (1985)	Квалитет на воздух /Хемикалии
Протокол од Монреал за супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка (Монреал, септември 1987) и дополнувањата: Дополнување на Протоколот од Монреал за супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка – Лондон; Дополнување на Протоколот од Монреал за супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка – Копенхаген; Дополнување на Протоколот од Монреал за супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка – Монреал; Дополнување на Протоколот од Монреал за супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка – Пекинг, 1991	Квалитет на воздух /Хемикалии
Рамковна конвенција на Обединетите нации за климатските промени (Њујорк 1992)	Квалитет на воздух
Кјото протоколот кон Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатските промени	Квалитет на воздух
Конвенција за далекусежно прекугранично загадување на воздухот (1979) и Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот за намалување на ацидификацијата, еутрофикацијата и површинскиот озон (1999); Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот за перзистентни органски загадувачи (ПОП) (1998); Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот за тешки метали (1998); Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот за дополнително намалување на емисиите на сулфур (1994); Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот во врска со контрола на емисиите на испарливи органски соединенија и нивните прекугранични токови (1991); Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот во врска со контролата на азотните оксиди и нивните прекугранични токови (1988); Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот за намалување на емисиите на сулфур и нивните прекугранични токови за најмалку 30 отсто (1985); Протокол на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот за долгорочно финансирање на кооперативната програма за мониторинг и оценка на далекусежните трансмисии на загадувачи на воздухот во Европа (ЕМЕР)(1984)	Квалитет на воздух
Стокхолмска конвенција за перзистентни органски загадувачи (ПОП)	Квалитет на воздух / Хемикалии

Опфатени меѓународни договори	Сектори врз кои влијаат
Ротердамска конвенција за претходно информирана согласност (PIC)	Хемикалии
Конвенција за пристап до информации за животната средина, учество на јавноста во донесувањето одлуки и пристап до правда по прашањата поврзани со животната средина (Архуска конвенција) 1998	ГМО / Хоризонтално законодавство/ Контрола на индустриско загадување / Квалитет на вода
Протокол од Картагена за биобезбедност на Конвенцијата за биодиверзитет, 2000. (Види Одлука на Советот 2002/628/ЕС во врска со заклучокот, во име на Европската заедница, на Протоколот од Картагена за биобезбедност и Регулативата бр. 1946/2003 на Европскиот парламент и Советот за прекугранично движење на генетички модифицирани организми усвоен за неговата имплементација)	ГМО
Конвенција за оценка на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст (Еспоо, февруари 1991)	Хоризонтално законодавство/ Контрола на индустриско загадување / Квалитет на вода
Протокол за стратешка оценка на животна средина. Протоколот беше усвоен врз основа на Конвенцијата од Еспоо и потпишан во мај, 2003 год., во Киев, Украина, на Петтата министерска конференција „Животна средина за Европа“.	Хоризонтално законодавство
Хелсиншка конвенција за индустриски несреќи (1992)	Контрола на индустриско загадување
Конвенција за мочуришта од меѓународно значење, особено како живеалишта на водни птици	Природа и шуми
Конвенција за биолошки диверзитет	Природа и шуми
Конвенција за меѓународна трговија со загрозуени видови на дива фауна и флора	Природа и шуми
Конвенција за зачувување на миграторни видови на диви животни	Природа и шуми
Конвенција за зачувување на европскиот див свет и природните живеалишта	Природа и шуми
Базелска конвенција за контрола на прекуграничните движења на опасен отпад и негово отстранување (1989)	Управување со отпад
Одлука на ОЕЦД С (2001) 107 во врска со контролата на прекуграничните движења на отпадите наменети за операции за преработка, дополнета со С(2004)20	Управување со отпад
Хелсиншка конвенција за водотеци и меѓународни езера (1992)	Квалитет на вода
Конвенции за речен слив (Дунав (1987), Елба (1990), Одра (1996), Рајна (1999))	Квалитет на вода
Конвенцијата од Барселона (1976) дополнета и со протоколите	Квалитет на вода
OSPAR Конвенција (1992) за заштита на морската животна средина на североисточниот Атлантски океан со дополнувањето	Квалитет на вода
Бонска спогодба за соработка во справувањето со загадувањето на Северното море со нафта и други штетни супстанции (1983)	Квалитет на вода
Хелсиншка конвенција за Балтичкото море (1992)	Квалитет на вода

1.4 Поврзаност помеѓу секторите

Очигледно е дека во поглавјето за животната средина има многу директна и индиректна поврзаност помеѓу секторите и сродните директиви на ЕУ кои опфаќаат исти медиуми и / или слични прашања. Идентификуваните врски помеѓу секторите во животната средина и релевантните директиви на ЕУ се дадени во табела 3. Оваа поврзаност е важна бидејќи е потребно да се земе предвид при анализата на правни и имплементациони недостатоци како и при изготвување на акциите за целосна правна транспозиција и техничка имплементација во секоја стратегија за апроксимација на секторот. Поврзаноста

помеѓу одредбите во различните директиви на ЕУ, колку што е тоа можно, треба да се земе предвид во процесот на изготвување на националната регулатива, институционалната поставеност помеѓу владините органи, при изготвувањето на стратешките плански документи и при иницирањето и имплементацијата на проектите кои ги содржат предложените акции. Постојат неколку прашања кои се однесуваат на неколку сектори во животната средина (лаборатории за мониторинг, учество на јавноста, информации за животната средина итн.) кои треба да се разгледаат заедно, со цел да се искористи синергијата помеѓу ограничените човечки и финансиски ресурси.

Табела 3: Поврзаност помеѓу секторите во животната средина

СЕКТОР	Врски со други сектори	Поврзани ЕУ директиви	
Квалитет на воздух	Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС)	
		Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)	
		Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС)	
		Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми и дополнување на Директивата за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/С)	
	Контрола на индустриско загадување		Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС)
			Директива СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕС)
			Директива за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС)
			Директива на Советот 94/63/ЕС за контрола на испарливи органски соединенија (VOC) и емисии кои резултираат од чувањето на бензинот и неговата дистрибуција од терминалите до бензиските станици
			Директива 1999/13/ЕС за ограничувањата на емисиите на испарливи органски соединенија како последица на користењето на органски растворувачи во одредени бои и лакови, и производи за финална обработка на возила
	Управување со отпад	Директива за согорување на отпад (2000/76/ЕС)	
	Хемикалии		Директива за азбест (87/217/ЕЕС)
			Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој (ЕС 2037/2000)

СЕКТОР	Врски со други сектори	Поврзани ЕУ директиви
Хоризонтално законодавство	Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС)
	Хемикалии	Директива на Советот 67/548/ЕЕС за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции
	ГМО	Директива 2001/18/ЕС за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина
	Контрола на индустриско загадување	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС)
	Заштита на природата	Директива за зачувување на природните живеалишта и дивата фауна и флора (92/43/ЕЕС)
		Директива за зачувување на диви птици (79/409/ЕЕС)
	Бучава	Директива за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС)
	Управување со отпад	Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
		Директива за опасен отпад (91/689/ЕЕС)
		Директива за депонии (99/31/ЕС)
Директива за согорување на отпад (2000/76/ЕС)		
Квалитет на води	Рамковна директива за вода (2000/60 /ЕС)	
	Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС)	
Хемикалии	Контрола на индустриско загадување	Директива СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕС)
	Управување со отпад	Директива за опасен отпад (91/689/ЕЕС)
	Хоризонтално законодавство	Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС)
	Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентниот воздух
	Квалитет на води	Рамковна директива за вода (2000/60/ЕС)
ГМО	Хоризонтално законодавство	Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС)
		Директива за известување (91/692/ЕЕС)

СЕКТОР	Врски со други сектори	Поврзани ЕУ директиви
Контрола на индустриско загадување	Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС)
		Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)
		Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС)
		Директива за известување (91/692/ЕЕС)
		Директива за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/С)
	Управување со отпад	Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
		Директива за опасен отпад (91/689/ЕЕС)
		Директива за согорување на отпад (2000/76/ЕС)
		Директива за депонии (99/31/ЕС)
		Директива за отпадни масла (75/439/ЕЕС)
		Директива за отпад од индустријата за титаниум диоксид (78/176/ЕЕС)
	Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС)
		Директива за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС)
		Одлука на Советот за Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот (81/462/ЕЕС)
	Квалитет на води	Рамковна директива за вода (2000/60 /ЕС)
		Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС)
		Директива за површинска вода за апстракција (75/440/ЕЕС)
		Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС)
		Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС)
	Хемикалии	Директива за класификација, пакување и обележување на опасни супстанции (67/548/ЕЕС)
		Директива за азбест (87/217/ЕЕС)
Директива 89/391/ЕЕС за воведување мерки со кои ќе се поттикне унапредување на безбедноста и здравјето на работниците на работното место		

СЕКТОР	Врски со други сектори	Поврзани ЕУ директиви
	Бучава	Директива за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/EC)
Заштита на Природата	Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (EИА 85/337/EEC)
		Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/EC)
		Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/EC)
		Директива за известување (91/692/EEC)
	Квалитет на води	Рамковна директива за вода (2000/60/EC)
Бучава	Хоризонтално законодавство	Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/EC)
	Контрола на индустриско загадување	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/EC)
Управување со отпад	Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (EИА 85/337/EEC)
		Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/EC)
		Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/EC)
		Директива за известување (91/692/EEC)
	Контрола на индустриско загадување	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/EC)
		Директива SEVESO II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/EC)
		Регулатива за шема за управување и ревизија на животната средина (EMAS) 761/2001/EC
	Квалитет на води	Рамковна директива за вода (2000/60 /EC)
		Директива за милта од канализацијата (86/278/EEC)
		Директива за пречистување на урбани отпадни води (91/271/EEC)
		Директива за нитрати (91/676/EEC)
		Директива за подземни води (80/68/EEC)
	Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/EC)

СЕКТОР	Врски со други сектори	Поврзани ЕУ директиви
	Хемикалии	Директива за национални плафони на емисии 2001/81/ЕС
		Директива на Советот 67/548/ЕЕС за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции
		Директива за азбест (87/217/ЕЕС)
		Регулатива за ризици од постоечки супстанции (ЕС 793/93)
		Директива за рестрикции на пуштањето во промет и употребата на извесни опасни супстанции и препарати (76/769/ЕЕС)
Квалитет на води	Контрола на индустриско загадување	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС)
		Директива СЕВЕСО II - за контрола на хавари со опасни супстанции (96/82/ЕС)
	Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС)
		Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)
		Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС)
	Управување со отпад	Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
		Директива за опасен отпад (91/689/ЕЕС)
		Директиви за отпад од индустријата за титаниум диоксид (78/176/ЕЕС)
	Заштита на природата	Директива за зачувување на природните живеалишта и дивата фауна и флора (92/43/ЕЕС)
		Директива за зачувување на диви птици (79/409/ЕЕС)
	Хемикалии	Регулатива за ризици од постоечки супстанции (ЕС 793/93)

1.5 Планови за имплементација на специфични директиви

Детални Планови за имплементација на специфични директиви беа изработени за избраните директиви на ЕУ дадени во табела 4 (види го процесот на изработка опишан во поглавје 1.1).

Табела 4: Листа со избрани директиви на ЕУ за кои се изработија планови за имплементација на специфични директиви

СЕКТОР	Подготвени Планови за имплементација на специфични директиви за избрани ЕУ директиви
Управување со отпад	Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
	Директива за опасен отпад (91/689/ЕЕЦ) со дополнувањето
	Директива за депонии (99/31/ЕС) со дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
	Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/ЕС) со дополнувањата
Квалитет на води	Рамковна директива за вода (2000/60 /ЕС) со дополнувањето
	Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕЦ) со дополнувањата
	Директива за нитрати (91/676/ЕЕЦ) со дополнувањето
Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС) со дополнувањет
	Директива за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС)
Контрола на индустриско загадување	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС) со дополнувањата
	Директива за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС)
	Директива СЕВЕКО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕС)
Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕЦ) со дополнувањата
	Директива за стратешка оценка на животна средина (2001/42/ЕС)
Заштита на природата	Директива за диви птици (79/409/ЕЕЦ) со дополнувањата
	Директива за живеалишта (92/43/ЕЕЦ) со дополнувањата
ГМО	Директива 2001/18/ЕС за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина со дополнувањата
Хемикалии	Директива на Советот 67/548/ЕЕЦ за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции, со дополнувањата
Бучава	Директива за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС)

Се препорачува Министерство за животна средина и просторно планирање да продолжи со изготвувањето на Планови за имплементација на специфични директиви за другите приоритетни директиви на ЕУ (види табела 1). Листата со приоритети за имплементација на Директивите / регулативите / одлуките на ЕУ во Република Македонија (види анекс 2) исто така може да послужи како листа со приоритети за изработката на дополнителни Планови за имплементација на специфични директиви. Во нивната изработка треба да се примени сличен пристап како во изработката на веќе изготвените Планови за имплементација на специфични директиви со користење на веќе усвоените алатки, методологија и базата на податоци за финансиски пресметки (види анекс 4), како и да се земат предвид националните околности.

1.6 Секторски стратегии за апроксимација

Подготвени се девет Секторски стратегии за апроксимација за сите десет сектори во животната средина, бидејќи беше договорено со Министерство за животна средина и просторно планирање да се комбинираат потребните актив-

ности за апроксимација за Секторот Заштита на природата и Секторот Шуми во една Секторска стратегија за апроксимација.

Главната цел на Секторските стратегиите за апроксимација е да се препорача најсоодветниот и најприменлив пристап на Владата на Република Македонија за имплементација на генералните рокови и елементи потребни за процесот на интеграција во ЕУ. Стратегиите за апроксимација на секторите беа изготвени врз основа на 19-те Планови за имплементација на специфични директиви дадени погоре, врз основа на дополнителните детални анализи на недостатоци направени врз дополнителни 19 директиви, како и врз основа на пошироката анализа на недостатоци направена врз дополнителни 33 законски акти на ЕУ. Во Секторските стратегии за апроксимација се дефинираат сите акции потребни за целосна правна транспозиција и практична имплементација на барањата на ЕУ во секторот, вклучително и идентификација на главните одговорни владини институции, временската рамка како и финансиските импликации за имплементација на тие предложени акции. Утврден е процес на приоритизација (види поглавје 1.1) со цел да се препознаат и договорат приоритетите за транспозиција, имплементација и инвестирање помеѓу опфатените директиви на ЕУ за секој сектор, како и помеѓу акциите дефинирани за секој законски акт. При изработката на стратегии за апроксимација на секторите активно беа вклучени скоро сите релевантни заинтересирани страни преку секторските работни групи, кои ги потврдуваа предложените акции и намерите на релевантните институции да одговорат на барањата на процесот за интеграција во ЕУ. При изработката на Секторските стратегии за апроксимација на сите сектори соодветно беа земени предвид и постоечките национални стратегии и планови. Извршните резимеа на деветте Секторски стратегии за апроксимација се дадени во анекс 6.

2. СЕГАШНА СИТУАЦИЈА

2.1 Владина политика

Владата на Република Македонија ја потврди својата подготвеност за пристапување кон ЕУ преку развивање на односите со ЕУ уште од октомври 1992 година, и таа уште од самото добивање на државната независност во 1991 год. во својата политичка агенда го постави членството во ЕУ како национална цел со највисок приоритет. Постигнувањето на оваа цел не е лесна задача. Република Македонија во моментот нема капацитет брзо да се приспособи за да ги исполни барањата на ЕУ, и затоа Европската унија ја поддржува земјата во нејзините напори. Заедничката посветеност се одразува во развојот и зајакнувањето на односите помеѓу Република Македонија и ЕУ, кои можат да се резимираат во следново:

- 1992: Назначување претставник од Република Македонија во Брисел;
- 1995: Воспоставување дипломатски односи меѓу Република Македонија и ЕУ;
- 2000: Воспоставување на Делегација на ЕУ во Република Македонија и именување на првиот Шеф на Делегацијата на амбасадорско ниво;
- 2001: Спогодба за стабилизација и асоцијација меѓу ЕУ и Република Македонија потпишана и ратификувана од нивните соодветни Парламенти;
- 2004: Владата на Република Македонија ја поднесе апликацијата за целосно членство во Европската унија;
- 2004: Европската комисија и достави на Владата на Република Македонија Прашалник со цел подготвување на мислењето на Европската комисија во врска со апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ;
- 2004: Усвојување на Декларација за поднесување Апликација за членство во ЕУ од страна на Парламентот на Република Македонија;
- 2005: Поднесување на одговорите на Прашалникот до Европската комисија со цел подготвување на Мислењето на Европската комисија за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ;
- 2005: Аналитички извештај за Мислењето за Апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ;
- 2005: ЕУ и додели на Република Македонија статус на земја кандидат за целосно членство во ЕУ;
- 2006: Начелото на партнерство беше легализирано со Одлука на ЕУ за начелата, приоритетите и условите содржани во Европското партнерство со Р. Македонија.

Напредокот во исполнувањето на обврската што ја прифати Владата во врска со усвојувањето на законодавството на ЕУ постојано се следи од страна на Комисијата на ЕУ. Наодите се изразуваат во Годишните извештаи за напредокот.

Со цел да се исполнат критериумите за целосно членство, Република Македонија во Април 2007 година усвои Национална програма за усвојување на правото на Европската унија (НПАА), која ги вклучува коментарите доставени од Европската комисија за Нацрт програмата за усвојување на правото на ЕУ, Работната програма на Владата на Република Македонија, приоритетите на Европското партнерство, Стратешките планови на министерствата, сегашните и планираните проекти за странска помош и усогласувањето со владиниот буџет. НПАА ги содржи и плановите за хармонизација на националното законодавство со она на ЕУ, неопходната динамика на институционално зајакнување за имплементација на законодавството, како и потребните ресурси за реализација. НПАА вклучува и Ационен план како матрица за приоритети,

цели и активности, кој овозможува ефикасно следење на реализацијата на Програмата. Матрицата содржи детални активности за имплементација на приоритетите и целите за секој сектор. Со нејзината разбирливост и структура, НПAA претставува моќен инструмент за мониторинг на целиот напредок во приближувањето кон ЕУ, кој ќе се користи како од страна на Република Македонија, така и од страна на Комисијата на ЕУ. Тој и помага на Република Македонија да одговори на прашањата поставени од Комисијата на ЕУ врз основа на кои Комисијата подготвува Годишен извештај за напредок за Република Македонија. Поглавјето 3.27 од НПAA се осврнува на постигнувањата и останатите обврски во областа на животната средина. Обврските (или активностите за нивно исполнување) се класифицирани како краткорочни (2007) и среднорочни (2007-2010) обврски.

Суштината на планираните активности од НПAA во областа на животната средина се состои од:

- *Усвојување на останатите правни акти за исполнување на правното транспонирање до 2010 год.* Ова ги опфаќа сите медиуми и подрачја во животната средина во согласност со законодавството на ЕУ и пошироките меѓународни спогодби;
- *Имплементација на акциони планови содржани во веќе усвоените политички документи.* Имплементацијата на вториот Национален еколошки акционен план за Република Македонија (НЕАП II) е добра основа за воведување на концептот Интеграција на политика за животната средина (ЕПИ), кој предлага барањата за животната средина да мора да бидат јасно интегрирани и во други политики и активности. Имплементацијата на ЕПИ преку НЕАП II во секој случај има потенцијал да го спречи повторувањето на грешките од минатото (на пр. нерешениот статус на неколку контаминирани локации кои претставуваат голем товар за Владата). Годишните програми за инвестиции во животната средина, што традиционално се финансираат од националните фондови, се предвидени како значајна поддршка за имплементацијата на Акционите планови на усвоените стратешки документи.
- *Усвојување на дополнителните значајни Стратешки документи и нивна имплементација.* Во овој контекст, Националната стратегија за одржлив развој што се планира да се усвои во 2008 год. е предвидена како силна иницијатива за постигнување на сеопфатни долгорочни цели: економски просперитет, социјална еднаквост, заштита на животната средина и меѓународни одговорности. Таа во исто време ќе биде и оценка на влијанието на придонесот кон одржливоста на сите досега усвоени поголеми стратешки документи.
- *Планирање и управување со просторот (земјиштето) и со природното и културно наследство.* Ова се состои од мерки за утврдување на местата кои имаат вредност на национално богатство и наследство (природа, биодиверзитет, историски споменици, итн.) и за продолжување со нивната заштита и промоција. Во 2004 година беа усвоени Стратегија за биодиверзитет и Акционен план чија имплементација е во напредна фаза. Во овој контекст, Владата ја дополни правната заштита на трите национални паркови (Галичица, Маврово и Пелистер). Освен тоа, на дневниот ред на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) е и усвојување и имплементација на Национална стратегија за заштита на природата. Ќе биде подготвена база на податоци на ретки и загрозени видови на флора и фауна и ќе бидат презентирани како Црвена книга и Црвена листа.
- *Интензивирање на мониторингот на животната средина, комуникацијата со јавноста и нејзината вклученост во процесите за донесу-*

вање одлуки, комуникацијата со меѓународните органи за прашањата поврзани со животната средина, како и подигнување на јавната свест. Трендот за подобрување на квалитетот и ефикасноста на известувањето е постојан. За да се направи комуникацијата со јавноста поефикасна, беше воспоставен (од страна на МЖСПП) Сектор за комуникации со јавноста кој се состои од Одделение за односи со јавноста и Одделение за подигнување на јавната свест и едукација. Значителен дел од буџетските фондови наменети за Инвестиционата програма за животна средина е за поддршка на градењето капацитети и поврзување со невладините организации (НВО).

- *Поддршка на процесот на децентрализација за исполнување на барањата за животна средина.* МЖСПП уште сега во голема мера ги поддржува (со намера да ја интензивира оваа поддршка) единиците на локална самоуправа (ЕЛС) во зајакнување на локалните капацитети во планирањето и управувањето со природните ресурси и заштитата на животната средина. Во оваа насока, голем дел од фондовите за 2007 год. од Инвестиционата програма за животна средина беа наменети за да се поддржи решавањето на проблемите на ЕЛС на полето на управувањето со отпад и Секторот вода и за подготвување на Локалните еколошки акциони планови (ЛЕАП) за општините.
- *Интензивирање на меѓународната соработка.* МЖСПП е цврсто решена да ги имплементира обврските преземени со меѓународните спогодби, како и да ги ратификува новите спогодби (на пр. ратификацијата на Ротердамската конвенција - PIC Конвенцијата се планира да биде финализирана, која се смета за компатибилна акција со процесот на транспонирање и имплементација на новата REACH регулатива на ЕУ за регистрирање, евалуација, овластување на хемикалии). Силен нагласок се дава на интензивирањето на билатералната и регионалната соработка имајќи го предвид фактот дека Република Македонија често пати ги дели истите ресурси и се соочува со заеднички проблеми во животната средина со нејзините соседни земји, а и наидува на истите пречки при нивното разрешување;
- *Зголемени инвестиции во инфраструктурата на животната средина.* Владата планира да ги интензивира инвестициите во инфраструктурата на животната средина со особен нагласок на колекторскиот и пречистителниот систем за отпадни води, снабдувањето со вода за пиење, управувањето со отпад и намалувањето на загадувањето на воздухот. Во овој контекст, треба да се подготви и усвои Стратегија за инвестиции во животната средина, врз основа на проценки на трошоците за усогласување со законодавството на ЕУ за животна средина. Веќе подготвената Оперативна програма за ИПА ќе се користи како една од алатките во планирањето на финансиските прашања на Стратегијата за инвестиции во животната средина. Јавните и приватни партнерства се сметаат за една од попогодните опции (новите закони за животна средина отвараат простор за влегување на приватниот Сектор во проекти за инфраструктура во животната средина).
- *Зголемена поддршка и комуникација со Секторот економија со цел да се олесни неговата адаптација кон стандардите за животна средина.* Министерството за животна средина и просторно планирање планира да биде активно вклучено во подобрувањето на човечките ресурси, потребната опрема (на пр. акредитирани лаборатории) и административните структури на претпријатијата. Спроведени се обуки, но се планираат уште многу други. Во овој контекст ќе се промовира и поддржува користење на најдобри достапни техники, начела и технологии за почисто производ-

ство, имплементирање доброволни спогодби, воведување на контрола и обезбедување на квалитет, итн.

- *Воведување и спроведување на економските инструменти.* Економските инструменти се сметаат за алатка за целосна имплементација на начелото „загадувачот и корисникот плаќа“, но и за поттик за придвижување кон одржливо однесување во производството и потрошувачката. Законот за животна средина веќе вовеле група економски инструменти во секторите во кои е потребна итна интервенција, но истите ќе бидат дополнително развиени со цел да се постигне саканиот ефект.

Градењето јавна администрација која е во состојба да ја понесе интеграцијата во ЕУ и подоцна обврската што произлегува од членството, е висок приоритет за Владата и Министерството за животна средина и просторно планирање. Во декември 2006 година, МЖСПП усвои нова административна и организациона структура базирана на извештајот Функционална анализа и Планот за институционален развој. Според новата организациска шема, МЖСПП е организирано во согласност со индивидуалните сектори / области во животната средина кои одговараат на обврските што ги наметнува законодавството на ЕУ и со цел дефинирање и ефикасно исполнување на новите надлежности и одговорности.

Постои намера големо внимание да се посвети на градењето капацитети и техничкото екипирање на Државниот инспекторат за животна средина, Службата за просторен информациона систем и Управата за животна средина. Ќе биде организирана обука на инспектори како на национално, така и на локално ниво, која ќе се концентрира на изрекување директни парични казни што се пропишани согласно релевантните закони и новиот Закон за прекршоци.

Република Македонија усвои неколку политички стратешки документи во повеќе сектори во животната средина каде Владината политика кон подобрување на животната средина е јасно дефинирана. Со оглед на тоа што овие документи ја претставуваат политиката на Владата, релевантните информации, препораките, приоритетите и акциите што веќе се предложени во гореспоменатите стратешки документи беа користени при изготвувањето на оваа Национална стратегија за апроксимација во животната средина во најголема можна мера. Некои од позначајните усвоени стратешки документи (или оние што треба да бидат усвоени) од Владата на Република Македонија, покрај НПAA, се:

- Националната стратегија за одржлив развој со акционен план (што треба да биде усвоена во 2008 год.). Целта на оваа стратегија е да го продолжи процесот на апроксимација кон ЕУ користејќи одржлив пристап;
- Национална стратегија за Механизам за чист развој (2007), чија главна цел е да го олесни трансферот на инвестиции и технологии преку Механизмот за чист развој за имплементација на проекти кои ги редуцираат емисиите на стакленички гасови.
- Вториот Еколошки акционен план на Република Македонија (НЕАП II, 2006). НЕАП II ги дефинира проблемите во животната средина и потребните мерки и активности во животната средина за шестгодишен период, со цел да го продолжи процесот на апроксимација кон политиката на ЕУ за животна средина;
- Национална стратегија за европска интеграција на Република Македонија (2004), која ги поставува основните цели, политики и приоритети во процесот на ЕУ интеграција и ЕУ членство за Република Македонија.

- Документот Визија 2008 (2004), кој е сеопфатна политичка програма и визија за земјата за пристапувањето кон ЕУ со цел здрава и чиста животна средина.
- Стратегија за заштита на биолошкиот диверзитет и акционен план (2004), која ја дефинира целокупната визија и целите за заштита на биолошкиот диверзитет и која ги утврдува конкретните акции што треба да се имплементираат за да се постигнат поставените цели.

Целата Листа на главни стратешки документи кои се однесуваат на животната средина и кои се усвоени (или треба да бидат усвоени) од Владата на Република Македонија е дадена во Анекс I.

2.2 Улоги и надлежности

Поглавјето животна средина е многу комплексно во поглед на функциите во животната средина и бара вклученост на многу владини институции со нивните составни тела, академските институции, единиците на локална самоуправа (ЕЛС), професионалните асоцијации и невладини организации и деловниот Сектор (индустријата и консултантските компании) во исполнувањето на барањата на ЕУ за животна средина. За да се даде преглед на улогите и надлежностите во поглавјето животна средина во Република Македонија, функциите во животната средина што ги наметнуваат Директивите на ЕУ се групирани во следниве 11 групи клучни управни функции:

- Изготвување и усвојување на правната регулатива;
- Изготвување политика и планирање;
- Мониторинг;
- Процес на поставување технички стандарди и акредитација;
- Подготвување упатства и обезбедување обука;
- Регистрирање, издавање лиценци и дозволи;
- Инспекција и спроведување;
- Подготвување финансиски планови и предлагање економски инструменти;
- Информирање и консултирање на јавноста;
- Собирање на податоци од областа на животната средина;
- Известување до ЕУ и јавноста.

Надлежните за овие клучни функции во управувањето со животната средина во Република Македонија беа утврдени со цел да се упати на надлежностите за имплементација на предложените акции за целосно правно транспонирање и техничка имплементација, како и за да му се дадат препораки на Министерството за животна средина и просторно планирање да ги вклучи сите останати заинтересирани страни во процесот на апроксимација. Табелата 5 подолу дава приказ на сите релевантни заинтересирани страни, наспроти клучните функции во управувањето со животната средина за сите сектори во животната средина врз основа на анализата спроведена во текот на процесот на изготвување на стратегиите за секторска апроксимација.

Табела 5: Улоги и надлежности на институционалните тела за клучните функции во животната средина

Главни управни функции во животната средина											
Сектор	Изготвување и усвојување на регулатива	Изготвување на страт. документи и планирање	Мониторинг	Поставување на технички стандарди и акредитација	Изготвување на насоки и обука	Регистрација, издавање на лиценци и дозволи	Инспекција	Контрола на спроведувањето	Финансиски планови и економски инструменти	Информирање и консултации со јавноста	Прибирање податоци и известување
Управување со отпад	МЖСПП, МЗ, МЕ, МФ, ЕЛС, МТВ	МЖСПП, МЕ, МЗ, МЗШВС, МФ, ЕЛС, МТВ, Здружение на пакувачи и животна средина (Стопанска Комора), Здружение за секундарн и суровини, Здруженија вклучени во системот за дотраени возила	МЖСПП, МЕ, ЕЛС, општините, Царинска Управа	МЖСПП, Институт за стандардизација, Институт за акредитација	МЖСПП, МЗ, МТВ, ЕЛС, општините, НВО, професионални здруженија, Здружение на пакувачи и животната средина (СК), Здруженија вклучени во системот за управување со дотраени возила	МЖСПП - Управа за животна средина, ЕЛС, општините, МЕ, МТВ	МЖСПП - Државен инспекторат за животна средина, МЗ - Државен здравствен и санитарен инспекторат, ЕЛС - општините	МЖСПП - Државен инспекторат за животна средина, МЗ - Државен здравствен и санитарен инспекторат, ЕЛС - општините	МЖСПП, МФ, МЕ, ЕЛС - општините	МЖСПП - МИЦЖС, СКЈ, ЕЛС - општините, субјекти кои создаваат опасен отпад	МЖСПП, ЕЛС - општините, субјекти кои создаваат опасен отпад, субјекти вклучени во системот за управување на цврст отпад, оператори на објекти за управување со отпадот
Хоризонтала	МЖСПП	МЖСПП	МЖСПП - Управа за животна средина Релевантни и министерства		МЖСПП - Управа за животна средина Секретаријат за европски прашања		МЖСПП - Државен инспекторат за животна средина	МЖСПП - Државен инспекторат за животна средина, СКЈ Министерството за надворешни работи		МЖСПП, СКЈ Општините и градот Скопје	МЖСПП, СКЈ
Контрола на индустриско загадување	МЖСПП, МЗ, МЕ, ЕЛС, НВО, Дирекција за заштита и спасување, компании	МЖСПП, МЗ, МЕ, МТВ, ЕЛС, НВО, Дирекција за заштита и спасување, компании	МЖСПП (лабораторијата во МЖСПП и други акредитирани лаборатории), ЕЛС, МВР, самомониторинг на компаниите	МЖСПП, Институт за стандардизација, Институт за акредитација	МЖСПП, МЗ, Дирекција за заштита и спасување, МЕ, ЕЛС, Консултант и (меѓународни / национални)	МЖСПП - Управа за животна средина, МВР, општините	МЖСПП, (Државен инспекторат), Дирекција за заштита и спасување, МВР, ЕЛС, (овластени инспектори за животна средина)	МЖСПП, (Државен инспекторат), Дирекција за заштита и спасување, МВР, ЕЛС, (овластени инспектори за животна средина)	МЖСПП - (СКЈ), ЕЛС	МЖСПП - МИЦЖС, ЕЛС	МЖСПП - Управа за животна средина, компаниите, МИЦЖС,

Главни управни функции во животната средина											
Сектор	Изготвување и усвојување на регулатива	Изготвување на страт. документи и планирање	Мониторинг	Поставување на технички стандарди и акредитација	Изготвување на насоки и обука	Регистрација, издавање на лиценци и дозволи	Инспекција	Контрола на спроведувањето	Финансиски планови и економски инструменти	Информирање и консултации со јавноста	Прибирање податоци и известување
Квалитет на вода	Министерството за животна средина и просторно планирање, МЗ, МЗШВС, МТВ, МЕ, Владата	МЖСПП, МЗ, МЗШВС, МТВ, единици на локална самоуправа, МЕ, Владата	МЖСПП, МЗ, МЗШВС (Управа за хидрометеоролошки работи), МТВ, единици на локална самоуправа, Орган за речен слив, Акредитиран и лаборатории	МЖСПП, Институт за стандардизација, Институт за кредитација, МЗ, МЗШВС, МТВ, НВО	МЖСПП, МЗ, МЗШВС, НВО, Професионални здруженија, Здруженија на земјоделци	МЖСПП - Управа за животна средина, МЗ (Р333), МЗШВС, МТВ, ЕЛС, МЕ	МЖСПП (ДИЖС), МЗ (ДСЗИ), Дирекција за храна, МТВ, Државна комунална инспекција, МЗШВС, Државна инспекција за водостопанство, ЕЛС(овластени инспектори)	МЗШВС, МТВ, единици на локална самоуправа (овластени инспектори), МЕ, МЖСПП	МЖСПП МИЦЖС, МЗ(Р333), МТВ, МЗШВС, ЕЛС, МФ, ЗЕЛС	МЖСПП (СКЈ), МЗ (Р333), МЗШВС, единици на локална самоуправа, Органи за речни сливови	МЖСПП (МИЦЖС), МЗ (Р333), МЗШВС, (Управа за хидрометеоролошки работи), МТВ, единици на локална самоуправа, Органи за речни сливови
Квалитет на воздух	МЖСПП, МЗ, МЕ	МЖСПП, МЕ, МЗ, единици на локална самоуправа, МФ, МЗШВС	МЖСПП, МЗ, (Национална мрежа), МЕ (Државен пазарен инспекторат), ЕЛС(локална мрежа), Индустрија, МФ (Царина)	МЖСПП, Институт за стандардизација, Институт за кредитација, МЕ	МЖСПП, МЕ, НВО, Професионални здруженија	МЖСПП - Управа за животна средина), МЗ, МЕ	МЖСПП (ДИЖС), МЗ (ДСЗИ), МЕ (Државен пазарен инспекторат)	МЖСПП (ДИЖС), МЗ (ДСЗИ), МЕ (Државен пазарен инспекторат)	МЖСПП, МЗ, МФ	МЖСПП (СКЈ), МЗ, единици на локална самоуправа, Индустријата, МЕ, Производителите / продавачите на возила, МИЦЖС	МЖСПП (МИЦЖС), ЕЛС, Индустријата, МЕ, Центар за енергетика, информатика и материјали, Приватни консултантни компании
Бучава	МЖСПП, МЗ, МЕ	МЖСПП, ЕЛСи градот Скопје, МЗ, МТВ, МНР, МТСП, МЕ, МВР	МЖСПП (Централна лабораторија стандардизација), МЗ (Р333), Акредитиран и лаборатории.	МЖСПП, Институт за стандардизација и акредитација и за терстирање на материјали и нови технологии, Машински факултет, МЕ	МЖСПП, единици на локална самоуправа, МЕ, МЗ, МТВ,		МЖСПП (ДИЖС), МВР, Машински факултет (овластување од МЕ)	МЖСПП, МЗ, МНР, МВР, МЕ		МЖСПП (СКЈ), единици на локална самоуправа, МЕ, МИЦЖС	МЖСПП (МИЦЖС), МВР, МЕ
Заштита на природата	МЖСПП, МЗШВС, МФ (Царина)	МЖСПП, МЗШВС, МФ (Царина)	МЖСПП ЕЛС, Јавно претпријатие македонски шуми, Институт за биологија, Шумарство Факултет за земјоделски науки	МЖСПП МЗШВС	МЖСПП, МФ (Царина), ЕЛС, Професионални здруженија, Јавно претпријатие македонски шуми, НВО	МЖСПП (Управа за животната средина) МЗШВС, ЕЛС, Јавно претпријатие македонски шуми, МФ (Царина)	МЖСПП (ДИЖС), ЕЛС, МЗШВС (Државен инспекторат за шумарство и ловство), МФ (Царина)	МЖСПП (ДИЖС), ЕЛС, МЗШВС (Државен инспекторат за шумарство и ловство),	МЖСПП, ЕЛС, МЗШВС	МЖСПП (СКЈ), МЗШВС, ЕЛС, Универзитети, Институт за биологија, шумарство и земјоделство, НВО, Професионални здруженија	МЖСПП (МИЦЖС), МФ (Царина), МЗШВС Институт за биологија, шумарство и земјоделство, ЕЛС

Главни управни функции во животната средина											
Сектор	Изготвување и усвојување на регулатива	Изготвување на страт. документи и планирање	Мониторинг	Поставување на технички стандарди и акредитација	Изготвување на насоки и обука	Регистрација, издавање на лиценци и дозволи	Инспекција	Контрола на спроведувањето	Финансиски планови и економски инструменти	Информирање и консултации со јавноста	Прибирање податоци и известување
ГМО	МЖСПП, МЗ, МЗШВС	МЖСПП, МЗ, МЗШВС, Научни комисии	МЖСПП, (Централна Лабораторија), МЗ (Р333), МЕ, МФ (Царина), Акредитиран и лаборатории Факултет за земјоделски науки и храна	МЖСПП, МОН, Научни комисии	МЖСПП, МЗ, МЗШВС, Факултет за земјоделски науки и храна	МЖСПП, МЗ, МЗШВС	МЖСПП (ДИЖС), МФ (Царинска управа), МЗ, МЗШВС,	МЖСПП (ДИЖС), МФ (Царинска управа), МЗ, МЗШВС,	МЖСПП, МЗ, МЗШВС, МОН, МФ	МЖСПП (СКЈ), МЗШВС, ЕЛС, МНР, НВО, Факултет за земјоделски науки и храна, Научни комисии	МЖСПП (МИЦЖС), Оператори на објектите, ЕЛС, Факултет за земјоделски науки и храна
Хемикалии	МЖСПП, МЗ, МЗШВС	МЖСПП, МЗ, МЗШВС, Научни комисии, Здружение на производителите на хемикалии (Стопанска Комора на Македонија) Факултет за земјоделски науки и храна / Институт за земјоделство, Биро за лекови	МЖСПП (Централна Лабораторија), МЗ (Р333), МФ (Царина), Факултет за земјоделски науки и храна, Факултет за фармација, Акредитиран и лаборатории	МЖСПП, МЗ, МЗШВС (Биро за лекови)	МЖСПП, МЗ, МЗШВС Здружение на производителите на хемикалии (Стопанска Комора на Македонија)	МЖСПП, МЗ, МЗШВС (Биро за лекови)	МЖСПП (ДИЖС), МЗШВС, МЗ (Р333), МФ (Царина), Факултет за фармација, Агенција за лекови, Факултет за земјоделски науки и храна	МЖСПП (ДИЖС), МЗ, МЗШВС, Биро за лекови, МФ (Царина)	МЖСПП, МЗ, МЗШВС, МФ	МЖСПП (СКЈ), МЗШВС, Факултет за фармација, Факултет за земјоделски науки и храна, Научни комисии, НВО, Здруженија на земјоделци, МНР	МЖСПП (МИЦЖС), МФ (Царина), Биро за лекови, МЗ (Р333), Земјоделци, ЕЛС, Факултет за фармација, Факултет за земјоделски науки и храна

Дадената табела ја покажува сложеноста на процесот на апроксимација во животната средина во кој главната надлежност ја има Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) и неговите составни тела: Управата за животна средина, Државниот инспекторат за животна средина и природа и Службата за просторен информативен систем. Сите функции што ги наложуваат Директивите на ЕУ можат непречено и ефикасно да се имплементираат само со добра комуникација, соработка и координација меѓу Министерството за животна средина и просторно планирање и другите министерства, особено Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВС), Министерството за економија (МЕ), Министерството за транспорт и врски (МТВ), Министерството за здравство (МЗ), Министерството за финансии (МФ) и Министерството за внатрешни работи (МВР).

Владините институции се главно одговорни за одредување на регулативата, подготвување на политичките и планските документи, финансиските планови и предлагање економски инструменти, подготвување обуки и ширење на информации за животната средина. Нивните посебни технички тела се одговорни за мониторинг, постапки за регистрација, издавање лиценци и дозволи,

информирање и консултирање на јавноста, прибирање податоци и известување.

Јасна разграниченост меѓу надлежностите регулирана согласно новото законодавство за животна средина, како и други подзаконски акти (кои ги опфаќаат прашањата како енергетика, индустрија, транспорт, земјоделство, здравство, управување со хемикалии, градежни прашања, итн.), е клучна за да се избегне преклопување во надлежностите по различни прашања меѓу Министерството за животна средина и просторно планирање и останатите владини институции.

Во претстојните години капацитетот на единиците на локална самоуправа (ЕЛС) / општините треба да биде зајакнат согласно Законот за децентрализација, а новото национално законодавство за животна средина содржи и нови улоги и надлежности за овие единици. Општините се надлежни за подготвување на стратешките плански документи на локално ниво (Локални еколошки акциони планови, Акциони програми за квалитет на воздух, итн.), мониторинг, инспекција, спроведување, регистрација и издавање Б интегрирана еколошка дозвола, прибирање податоци и известување, како и организирање на информирањето и консултирањето на јавноста. На општинско ниво во моментот недостасуваат човечки и финансиски ресурси и потребно знаење за да се одговори на клучните функции во управувањето со животната средина, така што институционалната поставеност на локално ниво треба да биде зајакната што е можно поскоро.

Деловната заедница општо (вклучувајќи ја тука големата индустрија и инсталациите за производство на електрична енергија, како и големите и средни претпријатија) како оператори се надлежни за самостоен мониторинг и поднесување извештаи за емисиите, подготвување на стратешки документи како Планови за управување со ризик и Планови за вонредни состојби, аплицирање за и добивање на интегрирана еколошка дозвола и придржување до условите што истата ги пропишува, прибавување дозволи за работа, одговарање на плановите за мониторинг и намалување на штетните последици вклучени во Студијата за оценка на влијанието врз животната средина, обезбедување информации за јавноста, прибирање податоци и доставување извештаи до надлежните институции во врска со прибраните информации за животната средина.

Одредувањето на техничките стандарди е надлежност на Институтот за стандардизација, преку технички комитети составени од претставници на владините и академските институции и технички експерти а акредитацијата на лаборатории, инспекциски и сертификациони тела е надлежност на Институтот за акредитација. Нивната улога ќе биде уште позначајна во претстојниот период поради фактот што речиси сите ЕУ директиви бараат поставување на различни технички стандарди (на пр. за емисии, методи за анализирање податоци, извештаи за мониторинг и податоци, методологии, итн.) и воведување акредитирани лаборатории за мониторинг на состојбата на животната средина.

Академските институции се главно надлежни за обезбедување техничка помош на Владините институции во текот на процесот на изготвување на регулативата, одредување технички стандарди, процесот на изготвување на политиката, подготвување упатства и обезбедување обуки, и во текот на процесот на информирање и консултирање на јавноста. Некои од лабораториите на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и Македонската академија на науки и уметности имаат опрема, обучен персонал и можности за вршење мониторинг

на животната средина и на квалитетот на производот, како и да спроведуваат различни истражувања.

Улогата на професионалните асоцијации (на пр. Стопанска комора на Македонија, Здружение на пакувачи, Здружение на оператори со секундарни суровини, Здружението на земјоделци, Македонска асоцијација за енергетска ефикасност (МАЦЕФ), Здружение на застапници на возила, Здружение на комунални претпријатија, итн.) е да обезбедат технички информации во процесот на информирање и консултирање на јавноста, да го поддржат процесот на изготвување на регулативата со совети за практична имплементација на законодавството како и да учествуваат во процесот на поставување технички стандарди.

Речиси сите избрани директиви на ЕУ и Архуската конвенција наложуваат информирање на јавноста, учество и консултации на јавноста во текот на процесот на имплементација. Во сегашната правна рамка постојат одредби кои одредуваат обврски за владините институции да организираат постапки за консултирање на јавноста по повеќе прашања (како што се оценката на влијанието врз животната средина, постапките поврзани со ИСКЗ, подготвувањето стратешки плански документи, итн.), да ги објават информациите за животната средина и да обезбедат кампањи за подигнување на јавната свест. Сите овие функции ги покрива Канцеларијата за комуникации со јавноста при Министерството за животна средина и просторно планирање.

НВО за животна средина кои ја застапуваат јавноста имаат многу силна улога во овие консултативни процеси, но учеството на јавноста се уште е во многу ран стадиум. НВО се главно концентрирани на имплементацијата на малите проекти за животна средина, кои се однесуваат на кампањите за подигнување на јавната свест и информирањето на јавноста.

2.3 Моментална правна рамка

Моменталната национална правна рамка која се однесува на прашањата поврзани со животната средина е дадена во Анекс II, кој исто така дава информации за меѓународните мултилатерални спогодби ратификувани од Република Македонија. Националната правна рамка се состои од повеќе од 80 закони и голем број правилници, уредби и други правни инструменти.

Статусот на транспонираност на опфатеното ЕУ законодавство за животна средина во националната правна рамка беше утврден врз основа на спроведената правна анализа на недостатоци во сите сектори на животната средина (користејќи Кореспондентни табели). Анализите на недостатоци беа примарно базирани на следниве главни закони од областа на животна средина и соодветните подзаконски акти:

- Закон за животна средина (Сл. весник бр. 53/2005 и 81/05) кој главно ги опфаќа секторите хоризонтално законодавство, управување со отпад, квалитет на воздух, контрола на индустриско загадување, ГМО и бучава.
- Закон за квалитет на амбиентиот воздух (Сл. весник бр. 67/2004) кој ги опфаќа секторите квалитет на воздух, хоризонтално законодавство, управување со отпад, контрола на индустриско загадување и хемикалии;
- Закон за управување со отпад (Сл. весник бр. 68/2004 и 71/04) кој ги опфаќа секторите управување со отпад, хоризонтално законодавство и хемикалии;
- Закон за заштита на природата (Сл. весник бр. 67/04) кој ги опфаќа секторите заштита на природата и ГМО;
- Закон за шуми (Сл. весник бр. 47/97, 7/00 и 89/04) кој ги опфаќа секторите заштита на природата, шуми и ГМО;

- Закон за ловство (Сл. весник бр. 20/96, 26/96, 34/97 и 69/04) кој ги опфаќа секторите заштита на природата и ГМО;
- Закон за заштита на растенијата (Сл. весник бр. 5/98 и 6/00) кој ги опфаќа секторите заштита на природата, ГМО и хемикалии;
- Закон за слободен пристап до јавни информации (Сл. весник бр. 13/06) кој го опфаќа Секторот за хоризонтално законодавство;
- Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води (Сл. весник бр. 68/04) кој го опфаќа Секторот квалитет на води;
- Закон за производство на отрови (Сл. весник (на СФРЈ) бр. 18/76) кој го опфаќа Секторот хемикалии;
- Закон за трговија со отрови (Сл. весник (на СФРЈ) бр. 13/91) кој го опфаќа Секторот хемикалии;
- Законот за транспорт на опасни стоки (Сл. весник (на СФРЈ) бр. 27/90, 45/90 и 12/93) кој го опфаќа Секторот хемикалии;
- Законот за заштита од бучава (Сл. весник бр. 21/84, 10/90 и 62/93) кој го опфаќа Секторот бучава.

Како дополнение на горе споменатите закони, правните анализи се базираа и на следниве закони од областа на животната средина кои беа во фаза на изготвување во времето кога беа спроведувани анализите:

- Предлог закон за бучава (верзија од август 2006);
- Предлог закон за води (верзија од јануари 2006);
- Предлог закон за ГМО (верзија од февруари 2005);
- Предлог закон за хемикалии (верзија од 2006 год.).

Законот за бучава беше усвоен од Владата подоцна годинава (Сл. весник бр. 79/2007), додека останатите три Предлог закони се очекува да бидат усвоени во втората половина на 2007 год.

Деталната анализа на сегашниот статус на транспонираност за секоја од анализираниите директиви на ЕУ е дадена во релевантната Секторска стратегија за апроксимација или во релевантниот План за имплементација на специфични директиви. Со цел да се даде резиме на утврдениот сегашен статус на транспонираност на сите опфатени директиви, нивото на транспонираност во националното законодавство беше поделено на четири нивоа:

- *Се уште не е започнато со транспонирање на законодавството на ЕУ во националното законодавство.* Не е транспонирана ниту една, или пак се транспонирани многу малку, од одредбите на Директивата, или не постои правна основа за транспонирање на одредбите (потребни се извесни прилагодувања во законот);
- *Ран стадиум на транспонираност.* Утврдено е дека некои од одредбите од националното законодавство се во согласност со барањата што произлегуваат од Директивата, за некои постои потреба од извесни дополнувања на постоечкото законодавство, или пак некои одредби не се целосно транспонирани, но правна основа постои;
- *Напредната транспонираност.* Многу одредби од Директивата се транспонирани во главниот правен акт и процесот на транспонирање на анексите започнал преку изготвување на подзаконски акти. Можно е сепак да се потребни извесни дополнувања на правниот или подзаконскиот акт.
- *Прилично напредната транспонираност.* Речиси сите одредби од Директивата се транспонирани во главниот правен акт и процесот на транспонирање на Директивата е во тек преку изготвување на подзаконски акти. Можно е да се потребни мали дополнувања на правниот или подзаконскиот акт.

Резултатот од оценката на нивото на транспонираност на ЕУ законодавство во сите сектори за животна средина е претставен во Табелата 6 подолу.

Табела 6: Статус на правна транспонираност

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Статус на транспозиција во националното законодавство (декември 2006)			
		Само што е започната	Рана фаза	Напредна	Прилично напредна
Управување со отпад	Рамковна директива за отпад (2006/12/EC)				■
	Директива за опасен отпад (91/689/EEC) со дополнувањето				■
	Директива за депонии (99/31/EC) со дополнувањето		■		
	Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/EC) со дополнувањата		■		
	Директива за согорување на отпад (2000/76/EC)		■		
	Директива за батерии и акумулатори кои содржат одредени опасни супстанции (91/157/EEC)			■	
	Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/EC) со дополнувањето		■		
	Директива за обележување на батерии (93/86/EC)	■			
	Директива за отпадни масла (75/439/EEC) со дополнувањата		■		
	Директива за РСВ/РСТ (96/59/EC)		■		
	Директива за дотраени возила (2000/53/EC) со дополнувањата		■		
	Директива за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/EC) со дополнувањето	■			
	Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални сировини (2006/21/EC)		■		
Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/EC) со дополнувањето				■
	Директива 99/30/EC за гранични вредности на сулфур диоксид, азот диоксид и азотни оксиди, суспендирани честички и олово во амбиентниот воздух со дополнувањето			■	
	Директива за бензен и јаглерод моноксид (2000/69/EC)			■	
	Директива за озон во амбиентниот воздух (2002/3/EC)			■	
	Директива 2004/107/EC за арсен, кадмиум, жива, никел и полициклични јаглеводороди во амбиентниот воздух (2004/107/EC)		■		
	Директива за национални плафони на емисии (2001/81/EC)		■		
	Директива за тргување со емисии на стакленички гасови (2003/87/EC) со дополнувањата		■		
	Директива 1999/32/EC за намалувањето на содржината на сулфурот во одредени течни горива со дополнувањето	■			
	Директива за информирање на корисници (1999/94/EC) со дополнувањето	■			

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Статус на транспозиција во националното законодавство (декември 2006)			
		Само што е започната	Рана фаза	Напредна	Прилично напредна
	Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС) со дополнувањата				
Квалитет на вода	Рамковна директива за вода (2000/60 /ЕС) со дополнувањето				
	Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) со дополнувањата				
	Директива за вода за пиење (98/83/ЕС) со дополнувањата				
	Директива за површинска вода за апстракција (75/440/ЕЕС) со дополнувањата				
	Директива за нитрати (91/676/ЕЕС) со дополнувањето				
	Директива за вода за капење (2006/7/ЕС)				
	Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) со дополнувањата				
	Директива за милта од канализацијата (86/278/ЕЕС)				
	Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС) со дополнувањата				
	Директива за подземни води (80/68/ЕЕС) со дополнувањето				
	Директива за испуштања на жива од хлороалкалните индустрии (82/176/ЕЕС) со дополнувањето				
	Директива за испуштања на кадмиум (83/513/ЕЕС) со дополнувањето				
	Директива за други испуштања на жива (84/15/ЕЕС) со дополнувањето				
	Директива за испуштање на HCN (84/491/ЕЕС) со дополнувањето				
	Директива за опасни супстанции од Листа еден (86/280/ЕЕС) со дополнувањата				
	Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС) со дополнувањата				
Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС) со дополнувањето					
Хемикалии	Директива на Советот 67/548/ЕЕС за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции, со дополнувањата				
	Директива за експериментни врз животни (86/609/ЕЕС) дополнета со Директивата 2003/65/ЕС со дополнувањата				
	Директива за азбест (87/217/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и Регулативата (ЕУ) 807/2003 со дополнувањата				
	Директива за биоциди (98/8/ЕС) со дополнувањето				
	Директива за класификација, пакување и обележување на опасни препарати (1999/45/ЕС)				

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Статус на транспозиција во националното законодавство (декември 2006)			
		Само што е започната	Рана фаза	Напредна	Прилично напредна
ГМО	Директива 2001/18/ЕЦ за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина со дополнувањето				
	Директива на Советот 98/81/ЕЕЦ за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми				
Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕЦ) со дополнувањата				
	Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕЦ)				
	Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕЦ)				
	Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми и дополнување на Директивата за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/С)				
	Директива за одговорност за животната средина во однос на спречување и ремедијација на штетата врз животната средина (2004/35/ЕЦ)				
Контрола на индустриско загадување	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕЦ) дополнета со Директивата 2003/35/ЕЦ и Директивата 2003/87/ЕЦ				
	Директива за големи постројки за согорување (2001/80/ЕЦ)				
	Директива СЕВЕКО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕЦ) со дополнувањето				
	Директива за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13/ЕЦ)				
	Директива на Советот 94/63/ЕЦ за контрола на испарливи органски соединенија (VOC) и емисии кои резултираат од чувањето на бензинот и неговата дистрибуција од терминалите до бензиските станици со дополнувањето				
Заштита на природата	Директива за живеалишта (92/43/ЕЕЦ), со дополнувањата				
	Директива за диви птици (79/409/ЕЕЦ) со дополнувањата				
	Директива за зоолошки градини (1999/22/ЕЦ)				
Бучава	Рамковна директива за бучава (2002/49/ЕЦ)				
	Директива за бучава од моторни возила (92/97/ЕЕЦ)				
	Директива за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/ЕЦ)				

Како што може да се види од горната табела, правната транспонираност е во различен стадиум за различни сектори од животната средина и за повеќето директиви транспонирањето или не е започнато или е во многу ран стадиум на транспонираност. Само за мал дел од Директивите (околу 25%) правното транспонирање е во напредна фаза.

Ако се погледнат сите сектори, може да се забележи дека главно во Секторот Хоризонтално законодавство транспонирањето е малку напреднато, додека за секторите управување со отпад, квалитет на воздухот, контрола на индустриско загадување и заштита на природата истото е во ран стадиум, но напредува. Транспонирањето во останатите сектори (Квалитет на води, Хемикалии, ГМО и Бучава) е се уште во релативно ран стадиум.

Во Секторот Хоризонтално законодавство, транспонирањето на Директивата за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС) може да се смета за многу напреднато, а транспонирањето на Директивата за пристап до информации за животната средина е оценето како релативно напреднато. Транспонирањето на Директивата за стратешка оценка на животна средина (2001/42/ЕС), Директивата за учество на јавноста (2003/35/С), и Директивата за одговорност во животната средина (2004/35/ЕС) е во ран стадиум на транспонираност. Треба да се напомене дека е релативно значајно транспонирањето на овој Сектор да добие висок приоритет бидејќи законодавството на овој Сектор е хоризонтално и со тоа ќе има влијание на повеќето други сектори.

Двете главни Директиви во Секторот Управување со отпад (Рамковната директива за отпад (2006/12/ЕС) и Директивата за опасен отпад (91/689/ЕЕС)) припаѓаат на групите директиви чие транспонирање е многу напреднато. Транспонирањето на Директивата за батерии и акумулатори (91/157/ЕЕС) се смета за добро напреднато, додека Директивата за означување батерии (93/86/ЕС) и Директивата за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/ЕС) речиси и воопшто не се транспонирани. Транспонирањето на останатите осум анализирани директиви во Секторот е во рана фаза. Од голема важност е на правното транспонирање на Директивите во овој Сектор да му се обрне целосно внимание, бидејќи имплементацијата на овој голем и сложен Сектор ќе мора да напредне, а за ефикасна имплементација ќе биде потребно транспонирање на законодавството.

И во Секторот Квалитет на воздухот, правното транспонирање е многу или добро напреднато за неколку од позначајните Директиви. Транспонирањето на Рамковната директива за квалитет на амбиентиот воздух (96/62/ЕС) е многу напреднато, додека трите нејзини директиви ќерки, односно Директивата за гранични вредности за SO₂, NO₂, NO_x, PM и Pb во амбиентиот воздух (1999/30/ЕС), Директивата за бензен и јаглерод диоксид (2000/69/ЕС), и Директивата за озон во амбиентиот воздух (2002/3/ЕС) се во добро напредната фаза во процесот на транспонирање. Транспонирањето на Директивата за As, Са, Hg, Ni и PAH во амбиентиот воздух (2004/107/ЕС), Директивата за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС) и Директивата за тргување со емисии (2003/87/ЕС) е се уште во многу рана фаза, додека со транспонирањето на останатите три анализирани Директиви во овој Сектор речиси и да не е започнато. Особено е битно да се обрне внимание на правното транспонирање на Директивите во овој сектор, бидејќи транспонираното законодавство е од големо значење за контролирање и спроведување на имплементацијата на овој голем и сложен сектор.

Главната Директива во Секторот Контрола на индустриско загадување (Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС)) е категоризирана како добро напредната во процесот на транспонираност, додека транспонирањето на Директивата за контрола на опасности од хаварии (СЕВЕСО) (96/82/ЕС) е добро напредната. Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) е во ран стадиум во однос на правното транспонирање, додека транспонирањето на останатите две анализирани директиви во овој Сектор речиси и да не е започнато. Исклучително е важно целосно внимание да му се посвети на правното тран-

спонирање на Директивите во овој сектор, бидејќи транспонираното законодавство е од големо значење за контролирање и спроведување на имплементацијата на овој голем и многу сложен сектор.

Двете главни Директиви во Секторот Заштита на природата (Директивата за заштита на природните живеалишта и дивата флора и фауна (92/43/ЕЕС) и Директивата за зачувување на дивите птици (79/409/ЕЕС)) се многу напреднати во процесот на транспонирање, додека транспонирањето на последната од анализираните директиви во овој Сектор речиси и да не е започнато. Многу е битно да се обрне внимание на правното транспонирање на Директивите во Секторот Заштита на природата бидејќи транспонираното законодавство е важно за контрола и спроведување на имплементацијата на овој голем и сложен сектор.

Во Секторот Квалитет на води, само Директивата за вода за пиење (98/83/ЕС) и Директивата за мерења на водата за пиење (79/869/ЕС) можат да се сметаат за напреднати во процесот на транспонирање. Транспонираноста на неколку други директиви (Рамковната директива за вода (2000/60/ЕС), Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС), Директивата за подземни води (80/68/ЕЕС), Директивата за супстанции од Листата 1 (86/280/ЕЕС) и Директивата за вода за риби (78/659/ЕЕС)) е во ран стадиум, додека со транспонирањето на останатите анализирани директиви во овој Сектор речиси и да не е започнато. Треба да се забележи дека овој статус на правна транспонираност се базира на Предлог Законот за води (верзија од јануари 2006 год.). Директивите означени со сиво ќе престанат да важат во периодот 2007 – 2013, но сепак, повеќето од обврските што произлегуваат од овие директиви се вклучени во новата (2006) ажурирана Рамковна директива за вода (2000/60/ЕС). Критично е што транспонирањето на Директивите во овој Сектор заостанува, имајќи предвид дека овој Сектор се смета за многу значаен и е релативно голем и сложен за имплементација. Особено е важно да се финализира и усвои Предлог Законот за води и и да се комплетираат потребните подзаконски акти. Транспонираното законодавство е од исклучително значење и особено потребно за да се обезбеди ефикасна и навремена имплементација на овој сектор.

Директивата за класификација, пакување и означување на опасни супстанции (67/548/ЕЕС), Директивата за експерименти со животни (86/609/ЕЕС), и Директивата за азбест (87/217/ЕЕС) од Секторот Хемикалии се во ран стадиум во процесот на транспонирање, додека транспонирањето на останатите две анализирани директиви во овој Сектор речиси и да не е започнато. Треба да се забележи дека статусот на правно транспонирање се базира на нацрт Законот за хемикалии (верзија 2006). Понатаму, неодамна беше усвоена новата ЕУ законодавна рамковна политика REACH која стапува во сила на 1 јуни 2007 год. и која заменува повеќе од 40 постоечки директиви и регулативи. Во времето на изготвувањето на анализата на недостатоци, REACH се уште беше во нацрт верзија и анализите на недостатоци беа базирани на ЕУ законодавството што беше на сила. Сепак, главните обврски и барања од ЕУ законодавството на сила во тоа време се во основа усвоени во REACH и на тој начин се уште се применливи. Идните напори во правното транспонирање би требало, се разбира, да се концентрирани на новата REACH политика. Предлог Законот за хемикалии треба да биде комплетиран и усвоен што е можно поскоро, а во блиска иднина треба да се подготват и усвојат и потребните подзаконски акти за да се овозможи навремено и правилно имплементирање на овој Сектор.

Транспонирањето на двете директиви во Секторот ГМО (Директивата за намерно ослободување на ГМО (2001/18/ЕС) и Директивата за ограничена упо-

треба на ГММ (90/219/ЕЕС)) е во ран стадиум на транспонираност. Треба да се забележи дека статусот на правна транспонираност се базира на Предлог Законот за ГМО (верзија од февруари 2005). Предлог Законот за ГМО треба да се комплетира и усвои што е можно поскоро, а потребните подзаконски акти треба да се подготват и усвојат во блиска иднина за да се овозможи времено и правилно имплементирање на Секторот.

Во Секторот Бучава главната Директива, Рамковната директива за бучава (2002/49/ЕС), е добро напредната во процесот на транспонирање, додека со транспонирањето на Директивата за бучава од моторни возила (92/97/ЕЕС) и Директивата за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/ЕС) речиси и да не е започнато. Треба да се забележи дека статусот на правно транспонирање се базира на Предлог Законот за бучава (верзија од август 2006). Владата подоцна го усвои Предлог Законот за бучава, така што сега треба да се утврдат потребните подзаконски акти, и во блиска иднина да се усвојат, со цел да се овозможи навремено и правилно имплементирање на овој сектор.

Општо кажано, особено е важно правното транспонирање да се спроведе што е можно поскоро со оглед на тоа дека транспонираното законодавство на ЕУ е основа за започнување и контрола на практичната имплементација на ЕУ обврските и барањата во животната средина. Во процесот на транспонирање исто така е значајно изготвувањето на законодавството да е прилагодено на актуелните национални барања за имплементација на ЕУ обврските и барањата во животната средина. Ова беше земено предвид при изготвувањето на Националната Стратегија за апроксимација.

Краток опис за правното транспонирање во секој Сектор е даден во резимеата на Секторските стратегии за апроксимација во Анекс 6, додека подетален опис на правната транспонираност на секоја од анализираните директиви може да се најде во самите стратегии за секторска апроксимација и особено во Плановите за имплементација на специфични директиви што беа подготвени за избрани директиви.

Освен тоа, треба да се спомене дека следниве регулативи и одлуки треба да бидат усвоени во националното законодавство во следниот период:

- Регулацијата за пренос на отпад (ЕЕС) 259/93;
- Регулацијата за супстанции што го осиромашуваат озонот (ЕС) 2037/2000;
- Регулацијата за оценка на ризик (ЕС) 793/93;
- Регулацијата за увоз и извоз на опасни хемикалии (ЕС) 304/2003;
- Одлуката за Европски регистар на емисии на загадувачи (EPER) (2000/479/ЕС) / Регулацијата за Европски регистар на ослободувања и трансфер на загадувачи (EPRT) (ЕС) 166/2006;
- Регулацијата за шема за доделување еко-ознаки (ЕС) 1980/2000;
- Регулацијата за управување и ревизија во животната средина (EMAS) (ЕС) 761/2001;
- Регулацијата за загрозуени видови (ЕС) 338/97;
- Регулацијата за ножни стапици за лов (ЕЕС) 3254/91;
- Регулацијата за мониторинг на шуми (ЕС) 2152/2003.

Овие Регулации и Одлуката треба да бидат усвоени кратко пред пристапувањето, но треба да се води сметка да се обезбеди време за правилна имплементација на ова задолжително законодавство на ЕУ.

2.4 Моментален статус на имплементација

Во процесот на изготвување на Секторските стратегии за апроксимација за сите сектори во животната средина и на Плановите за имплементација на специфични директиви за избрани ЕУ директиви, беа спроведени детални анализи на недостатоци за практичната имплементација (користејќи образци за имплементациона анализа) во поглед на институционалните, административните, техничките и недостатоците во обезбедувањето квалитет, со цел да се утврди до каде е Република Македонија во имплементирањето обврските и барањата на ЕУ. Резултатите од анализите на недостатоци и деталниот статус на практичната имплементација на секоја директива, регулатива и одлука на ЕУ се презентирани во релевантната Секторска Стратегија за апроксимација или План за имплементација на специфична директива. Збирен преглед на резултатите од анализите на недостатоци е претставен во Табелата 7, каде се гледа моменталниот статус на имплементација и контролата на спроведувањето на ЕУ барањата и обврските во сите десет сектори во животната средина. Во табелата, барањата од ЕУ одредбите се групирани во 11 главни групи на обврски / барања за имплементација, и тоа:

- Утврдување надлежен орган(и);
- Изготвување стратешки / плански документи;
- Определување зони / агломерации / заштитени подрачја, итн.;
- Воспоставување системи за регистрација, издавање дозволи и лиценци;
- Воспоставување мониторинг механизми;
- Поставување технички стандарди и системи за обезбедување квалитет за потврдување на податоци;
- Воспоставување ефикасен систем за инспекција и спроведување;
- Воспоставување механизми за целосен поврат на трошоци;
- Воспоставување систем за информирање и консултирање на јавноста, и прекугранично информирање;
- Воспоставување систем за собирање и евидентирање податоци и процедури за известување на ЕУ Комисијата и јавноста.

Во табелата 7 се користени следниве 4 нивоа за претставување на сегашниот статусот на имплементација:

- Имплементацијата и / или контролата на спроведувањето на обврските / барањата се уште не е започнато / речиси и да не е започнато;
- Некои од обврските / барањата се имплементирани и / или спроведени;
- Имплементацијата и / или контролата на спроведувањето на обврските / барањата е во напредната фаза;
- Имплементацијата и / или контролата на спроведувањето се веќе завршени.

Оценката на соодветното ниво на имплементација ја дадоа меѓународните и националните постари експерти врз основа на резултатите од анализите на недостатоци, посети на локации, средби одржани со различни заинтересирани страни и информациите од националните стратешки документи. Табелата 7 дава преглед на тоа до кој степен е имплементирано законодавството на ЕУ за животна средина, кои директиви во секој од секторите се во напредната фаза, а кои заостануваат во поглед на имплементацијата, и на крајот која група обврски / барања се напреднати во процесот на имплементација, а со кои се доцни.

Табела 7: Статус на практична имплементација (вклучувајќи и контрола на спроведување)на опфатеното законодавство на ЕУ

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Главни групи на обврски / барања за имплементација										
		Идентификација на надлежен орган / и	Изработка на стратешки / плански документи	Назначување на зони / агломерации / чувствителни зони / зашт. подрачја итн.	Воспоставување на системи за регистрација / издавање лиценци и дозволи	Поставување на техничките стандарди и сист. за обезб. на квалитетот за потврда на под.	Воспоставување на механизми за мониторинг	Воспоставување на ефикасни системи за инспекција и контрола на спроведувањето	Воспоставување на механизам за покривање на трошоците на услуги	Воспоставување на механизми за целосно покривање на трошоците	Воспоставување на систем за прекугранично информирање и консултаци	Воспо. на системи за евид. на под. и извест. до јавноста и до Ком. на ЕУ
УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД	Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за опасен отпад (91/689/ЕЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за депонии (99/31/ЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/ЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за согорување на отпад (2000/76/ЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за батерии и акумулатори кои содржат одредени опасни супстанции (91/157/ЕЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/ЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за обележување на батерии (93/86/ЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за отпадни масла (75/439/ЕЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за РСВ/РСТ (96/59/ЕС)			Н/П							Н/П	
	Директива за дотраени возила (2000/53/ЕС)			Н/П								
	Директива за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/ЕС)											
	Регулатива за пренос на отпад (ЕЕС) 259/93											
	Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални сировини (2006/21/ЕС)											
ВОЗ ДУХ	Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС)				Н/П				Н/П			

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Главни групи на обврски / барања за имплементација									
		Идентификација на надлежен орган / и	Изработка на стратешки / плански документи	Назначување на зони / агломерации / чувствителни зони / зашт. подрачја итн.	Воспоставување на системи за регистрација / издавање лиценци и дозволи	Поставување на техничките стандарди и сист. за обезб. на квалитетот за потврда на под.	Воспоставување на механизми за мониторинг	Воспоставување на ефикасни системи за инспекција и контрола на спроведувањето	Воспоставување на механизам за покривање на трошоците на услуги	Воспоставување на механизми за целосно покривање на трошоците	Воспоставување на систем за прекугранично информирање и консултаци
	Директива 99/30/ЕС за гранични вредности на сулфур диоксид, азот диоксид и азотни оксиди, суспендирани честички и олово во амбиентниот воздух				Н/П				Н/П		
	Директива за бензен и јаглерод моноксид 2000/69/ЕС				Н/П				Н/П		
	Директива за озон во амбиентниот воздух 2002/3/ЕС				Н/П				Н/П		
	Директива 2004/107/ЕС за арсен, кадмиум, жива, никел и полициклични јаглеводороди во амбиентниот воздух				Н/П				Н/П		
	Директива за национални плафони на емисии 2001/81/ЕС				Н/П				Н/П		
	Директива за тргување со емисии на стакленички гасови (2003/87/ЕС)							Н/П			
	Директива 1999/32/ЕС за намалувањето на содржината на сулфурот во одредени течни горива				Н/П				Н/П	Н/П	Н/П
	Директива за информирање на корисници (1999/94/ЕС)				Н/П	Н/П			Н/П		Н/П
	Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС) дополнета со Директивите 2000/71/ЕС, 2003/17/ЕС и Регулативата (ЕС) 1882/2003				Н/П				Н/П		
КВАЛИТЕТ НА ВОДА	Рамковна директива за вода (2000/60 /ЕС)										
	Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС)										
	Директива за вода за пиење (98/83/ЕС)										
	Директива за површинска вода за апстракција (75/440/ЕЕС)										

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Главни групи на обврски / барања за имплементација										
		Идентификација на надлежен орган / и	Изработка на стратешки / плански документи	Назначување на зони / агломерации / чувствителни зони / зашт. подрачја итн.	Воспоставување на системи за регистрација / издавање лиценци и дозволи	Поставување на техничките стандарди и сист. за обезб. на квалитетот за потврда на под.	Воспоставување на механизми за мониторинг	Воспоставување на ефикасни системи за инспекција и контрола на спроведувањето	Воспоставување на механизам за покривање на трошоците на услуги	Воспоставување на механизми за целосно покривање на трошоците	Воспоставување на систем за прекугранично информирање и консултација	Воспо. на системи за евид. на под и извест до јавноста и до Ком. на ЕУ
	Директива за нитрати (91/676/ЕЕС)											
	Директива за вода за капење (2006/7/ЕС)				Н/П							
	Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС)											
	Директива за калта од канализацијата (86/278/ЕЕС)											
	Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС)											
	Директива за подземни води (80/68/ЕЕС)											
	Директива за испуштања на жива од хлороалкалните индустрии (82/176/ЕЕС)											
	Директива за испуштања на кадмиум (83/513/ЕЕС)											
	Директива за други испуштања на жива (84/15/ЕЕС)											
	Директива за испуштање на НСН (84/491/ЕЕС)											
	Директива за опасни супстанции од Листа еден (86/280/ЕЕС)											
	Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС)	Н/П	Н/П									
	Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС)	Н/П	Н/П									
ХЕМИКАЛИИ	Директива на Советот 67/548/ЕЕС за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции, со дополнувањата		Н/П	Н/П					Н/П			

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Главни групи на обврски / барања за имплементација									
		Идентификација на надлежен орган / и	Изработка на стратешки / плански документи	Назначување на зони / агломерации / чувствителни зони / зашт. подрачја итн.	Воспоставување на системи за регистрација / издавање лиценци и дозволи	Поставување на техничките стандарди и сист. за обезб. на квалитетот за потврда на под.	Воспоставување на механизми за мониторинг	Воспоставување на ефикасни системи за инспекција и контрола на спроведувањето	Воспоставување на механизам за покривање на трошоците на услуги	Воспоставување на механизми за целосно покривање на трошоците	Воспоставување на систем за прекугранично информирање и консултација
	Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој((ЕС) 2037/2000)			Н/П		Н/П			Н/П	Н/П	
	Директива за експериментни врз животни (86/609/ЕЕС)		Н/П	Н/П				Н/П	Н/П		
	Директива за азбест (87/217/ЕЕС)			Н/П				(1)	Н/П		
	Директива за биоциди (98/8/ЕС)			Н/П				(1)	Н/П		
ГМО	Директива 2001/18/ЕС за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина			Н/П					Н/П		
	Директива на Советот 98/81/ЕЕС за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми			Н/П					Н/П		
ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС)			Н/П	Н/П				Н/П		
	Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)			Н/П	Н/П				Н/П		
	Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС)	Н/П		Н/П	Н/П	Н/П	Н/П	Н/П			
	Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми и дополнување на Директивата за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/С)	Н/П		Н/П	Н/П	Н/П	Н/П	Н/П			
	Директива за одговорност за животната средина во однос на спречување и ремедијација на штетата врз животната средина (2004/35/ЕС)			Н/П	Н/П	Н/П					
КОНТ РОЛ	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС)			Н/П					Н/П		

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Главни групи на обврски / барања за имплементација										
		Идентификација на надлежен орган / и	Изработка на стратешки / плански документи	Назначување на зони / агломерации / чувствителни зони / зашт. подрачја итн.	Воспоставување на системи за регистрација / издавање лиценци и дозволи	Поставување на техничките стандарди и сист. за обезб. на квалитетот за потврда на под.	Воспоставување на механизми за мониторинг	Воспоставување на ефикасни системи за инспекција и контрола на спроведувањето	Воспоставување на механизам за покривање на трошоците на услуги	Воспоставување на механизми за целосно покривање на трошоците	Воспоставување на систем за прекугранично информирање и консултаци	Воспо. на системи за евид. на под и извест до јавноста и до Ком. на ЕУ
	Директива за големи постројки за согорување (2001/80/EC)			Н/П					Н/П			
	Директива СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/EC)			(1)					Н/П			
	Директива за растворувачи (1999/13/EC)			Н/П					Н/П			
	Директива на Советот 94/63/EC за контрола на испарливи органски соединенија (VOC) и емисии кои резултираат од чувањето на бензинот и неговата дистрибуција од терминалите до бензиските станици			Н/П					Н/П			
	Одлука 2000/479/EC за имплементација на Европскиот регистар на емисии со загадувачи (EPER) / Одлука (EC) 166/2006 за Европски регистар на ослободувања и трансфер на загадувачи			Н/П	Н/П				Н/П			
	Регулатива за еко-обележување 1980/2000			Н/П					Н/П	Н/П		Н/П
	Регулатива за шема за управување и ревизија на животната средина (EMAS) 761/2001/EC			Н/П					Н/П	Н/П		Н/П
ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА	Директива за живеалишта (92/43/EEC),											
	Директива за диви птици (79/409/EEC)											
	Регулатива за загрозени видови (EC 338/97)			Н/П								
	Регулатива за мониторинг на шумите (EC) 2152/2003				Н/П							
	Директива за зоолошки градини (1999/22/EC)			Н/П	Н/П							
	Регулатива за стапици за лов (EEC) 3254/91			Н/П	Н/П							
БУ ЧА ВА	Рамковна директива за бучава (2002/49/EC)								Н/П		Н/П	

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ	Главни групи на обврски / барања за имплементација										
		Идентификација на надлежен орган / и	Изработка на стратешки / плански документи	Назначување на зони / агломерации / чувствителни зони / зашт. подрачја итн.	Воспоставување на системи за регистрација / издавање лиценци и дозволи	Поставување на техничките стандарди и сист. за обезб. на квалитетот за потврда на под.	Воспоставување на механизми за мониторинг	Воспоставување на ефикасни системи за инспекција и контрола на спроведувањето	Воспоставување на механизам за покривање на трочоците на услуги	Воспоставување на механизми за целосно покривање на трочоците	Воспоставување на систем за прекугранично информирање и консултации	Воспо. на системи за евид. на под. и извест. до јавноста и до Ком. на ЕУ
	Директива за бучава од моторни возила (92/97/ЕЕС)			Н/П					Н/П		Н/П	
	Директива за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/ЕС)			Н/П					Н/П			

Легенда:

Имплементацијата на обврската/барањето се уште не е започната	
Ниско ниво на имплементација на обврската/барањето	
Напредно ниво на имплементација на обврската/барањето	
Имплементацијата е веќе завршена	
Обврската / барањето не е применливо за конкретната директива на ЕУ	Н/П

Како што може да се види од горната табела, имплементацијата на главните ЕУ барања во Република Македонија е се уште на ниско ниво и во претстојните години ќе треба да се посвети големо внимание на имплементацијата и контролата на спроведувањето на ЕУ законодавството со цел да се исполнат обврските и барањата од споменатото законодавство во разумен временски период (да кажеме помалку од 10 години).

Табелата исто така покажува дека имплементацијата напредува за повеќе главни групи обврски / барања за некои од главните Директиви, и тоа:

- Надлежни органи се утврдени за приоритетните Директиви во Секторите Управување со отпад, Квалитет на воздух, Хоризонтално законодавство, Контрола на индустриско загадување и Бучава, додека во следниот период треба да се утврдат надлежни органи за повеќето од Директивите во Секторите Квалитет на води, Хемикалии, ГМО и Заштита на природата и шуми;
- Изготвувањето на стратешки и / или плански документи е релативно напреднато за најзначајните Директиви во Секторите Управување со отпад, Квалитет на воздух, Хемикалии, Хоризонтално законодавство, Контрола на индустриско загадување и Бучава, но недостасуваат за главните Директиви во Секторите ГМО, Заштита на природата и шуми и Бучава;
- Агломерации / чувствителни зони / заштитени подрачја, итн. се одредени во согласност со главните Директиви во секторите квалитет на воздух и бучава, а главно недостасуваат за Директивите во Секторите Квалитет на води, Управување со отпад и Заштита на природата;
- Воспоставувањето на системи за регистрација, издавање лиценци и дозволи е напреднато во однос на барањата од Директивите во Секторите контрола на индустриско загадување, Заштита на природата и шуми и Бучава, а главно недостасува за Директивите во Секторите Управување со отпад, Квалитет на води, Хемикалии и ГМО;
- Технички стандарди и / или системи за обезбедување квалитет за валидирање на податоци главно се воспоставени во однос на Директивите во

Секторот Управување со отпад, а се уште недостасуваат за Директивите во секторите Квалитет на воздух, Квалитет на води, Хемикалии, ГМО, Хоризонтално законодавство, Контрола на индустриско загадување, Заштита на природата и бучава;

- Мониторинг механизми се главно воспоставени во согласност со главните директиви во Секторите Квалитет на воздух и Бучава, но треба дополнително да се развијат за Директивите во Секторите Управување со отпад, Квалитет на води, Хемикалии, ГМО, Хоризонтално законодавство, Контрола на индустриско загадување и Заштита на природата;
- Ефикасни системи за инспекција и спроведување се главно воспоставени во врска со главните директиви во Секторите Квалитет на воздух, Хоризонтално законодавство и Контрола на индустриско загадување, само во рана фаза се за Директивите во Секторите Управување со отпад, Квалитет на води, Хемикалии, ГМО и Бучава;
- Систем за целосен поврат на трошоци допрва треба да се развие во согласност со Директивите во Секторите Управување со отпад, Квалитет на води и Заштита на природата;
- Систем за информирање и консултирање на јавноста главно е воспоставен согласно главните директиви во Секторите Квалитет на воздух, Хоризонтално законодавство и Контрола на индустриско загадување, но во следниот период треба да се воспостави за Директивите во Секторите Управување со отпад, Квалитет на води, ГМО, Заштита на природата и Бучава;
- Систем на прекугранично информирање и консултирање е главно воспоставен согласно главните директиви во Секторите Хемикалии, Хоризонтално законодавство и Контрола на индустриско загадување, додека истиот треба соодветно да се развие како што наложуваат главните директиви во Секторите Квалитет на воздух, Квалитет на води, ГМО, заштита на природата и бучава во следниот период;
- Системи за евидентирање на податоци и известување на јавноста и на ЕУ Комисијата се главно воспоставени согласно главните директиви во секторите квалитет на воздух, хемикалии и контрола на индустриско загадување, додека истите се во многу рана фаза за Директивите во секторите управување со отпад, квалитет на води, ГМО, хоризонтално законодавство, заштита на природата и бучава.

Ако се погледнат секторите, може да се забележи дека најнапредни сектори во однос на имплементацијата на ЕУ законодавството за животна средина се секторите хоризонтално законодавство, квалитет на воздухот и контрола на индустриско загадување, за кои можат да се смета дека се на релативно добро ниво на имплементација, но се уште не многу напредно. Треба да се спомене дека имплементацијата на Секторот хоризонтално законодавство е особено значајна бидејќи Директивите во овој Сектор се значајни алатки што се користат во имплементацијата на многу од Директивите во останатите сектори во животната средина. Секторите квалитет на воздух и контрола на индустриско загадување, кои се многу тесно поврзани, се големи и технички сложени сектори за кои се потребни релативно големи напори (технички, но и финансиски) за имплементирање. Затоа, претстои уште долг пат пред ЕУ барањата во овие два сектори да се исполнат.

Друга група сектори, каде спаѓаат управување со отпад, хемикалии и бучава, се сметаат дека се на ниско ниво на имплементација. Секторот управување со отпад е многу голем Сектор за кој се потребни големи технички и финансиски вложувања за да се постигне нивото на имплементација што го бара законодавството на ЕУ. Затоа постои загриженост дека нивото на имплементација

ција на овој Сектор е ниско и дека треба да му се посвети посебно внимание за да се подобри имплементацијата. За другите два сектори во оваа група потребно е помалку, во техничка и финансиска смисла, што се разбира не значи дека имплементирањето на овие два сектори треба да биде занемарено.

Последната група сектори во врска со имплементацијата на ЕУ законодавството се помалку напреднати сектори и тоа Секторите Квалитет на води, Заштита на природата и шуми и ГМО, за кои мора да се каже дека се на многу ниско ниво на имплементација. Секторот квалитет на води и до извесен степен Секторот заштита на природата се сектори за кои се потребни големи технички, како и финансиски вложувања за да го постигнат нивото на имплементација што го бара законодавството на ЕУ. Затоа постои загриженост дека имплементацијата е на многу ниско ниво и поради тоа ќе биде потребно да им се обрне големо внимание бидејќи ова е ограничувачки фактор за Република Македонија да добие членство во ЕУ во блиска иднина. Последниот Сектор (ГМО) во оваа група е релативно мал Сектор во однос на имплементацијата, но и нему треба да му се обрне внимание поради моменталното многу ниско ниво на имплементација, сепак, без истиот да моментално да претставува критична точка.

Ако посебно се разгледа Секторот Хоризонтално законодавство, Директивата за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС) е релативно напредната во поглед на имплементацијата, како што се и Директивата за стратешка оценка на животна средина (2001/42/ЕС), Директивата за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС) и Директивата за учество на јавноста (2003/35/С). Во овој Сектор само Директивата за одговорност во животната средина (2004/35/ЕС) е на ниско ниво на имплементација. Сите овие директиви се значајни поради нивната хоризонтална природа и заради тоа на имплементацијата на овие директиви треба да и се посвети посебно внимание.

Рамковната директива за квалитет на амбиентиот воздух (96/62/ЕС) во Секторот Квалитет на воздух е релативно напредната во процесот на имплементација. Малку помалку напредната е групата од пет директиви каде спаѓаат Директивата за гранични вредности за SO₂, NO₂, NO_x, PM и Pb во амбиентиот воздух (99/30/ЕС), Директивата за бензен и јаглерод моноксид (2000/69/ЕС), Директивата за озон во амбиентиот воздух (2002/3/ЕС), Директивата за As, Ca, Hg, Ni и PAH во амбиентиот воздух (2004/107/ЕС) и Директивата за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС). Не многу напредната во процесот на имплементација е друга група од четири директиви каде спаѓаат Директивата за тргување со емисии (2003/87/ЕС), Директивата за намалување на содржината на сулфур во одредени течни горива (1999/32/ЕС), Директивата за информирање на потрошувачот (1999/94/ЕС) и Директивата за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС). Најзначајните од овие директиви се оние најнапреднати во имплементацијата, но сепак повеќе внимание треба да се посвети на Директивата за намалување на содржината на сулфур во одредени течни горива (1999/32/ЕС) и на Директивата за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС).

Имплементацијата на Директивите во Секторот Контрола на индустриско загадување исто така може да се подели на три нивоа. Во првата група спаѓаат Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС) и Директивата за големи постројки за согорување 2001/80/ЕС кои се релативно напреднати во однос на имплементацијата. Не толку напреднат е процесот на имплементација на Одлуката EPER (2000/479/ЕС) / Регулативата EPRTR (ЕС) 166/2006 и Регулативата за еко-ознака 1980/2000, додека Директивата SEVESO (96/82/ЕС), Директивата за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13/ЕС), и Директивата

за испарливи органски соединенија од чување и дистрибуција на бензин (94/63/EC) и EMAS регулативата (EC) 761/2001 речиси и воопшто да не се имплементирани. Двете главни директиви во овој Сектор исто така се најнапредните во поглед на имплементацијата, но важно е да се имплементираат и Директивите што се однесуваат на испарливи органски соединенија, па така на овие Директиви (Директивата за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13/EC) и Директивата за испарливи органски соединенија од чување и дистрибуција на бензин (94/63/EC)) ќе треба да им се обрне поголемо внимание.

За речиси половина од анализираниите директиви во Секторот Управување со отпад нивото на имплементација е релативно ниско. Овие директиви се Рамковната директива за отпад (2006/12/EC), Директивата за опасен отпад (91/689/EEC), Директивата за депонии (99/31/EC), Директивата за батерии и акумулатори (91/157/EEC), Директивата за отпадни масла (75/439/EEC) и Директивата за РСВ/РСТ (96/59/EC). Во рана фаза е имплементацијата на Директивата за пакување и отпад од пакување (94/62/EC), Директивата за согорување на отпад (2000/76/EC), Директивата за отпад од електронска и електрична опрема (2002/96/EC) и Директивата за дотраени возила (2000/53/EC). За четири директиви, имено Директивата за означување на батерии (93/86/EC), Директивата за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/EC), Регулацијата за пренос на отпад (EEC 259/93) и Директивата за отпад од екстрактивните индустрии (2006/21/EC), имплементацијата се уште не е започната. Се разбира, особено е важно целосно внимание да се посвети на имплементирањето на Рамковната директива за отпад (2006/12/EC) (поради нејзиниот статус на рамковна директива). Исто така, од големо значење е поголемо внимание да и се посвети на имплементацијата на Директивата за опасен отпад (91/689/EEC) и Директивата за депонии (99/31/EC). Исто така, имплементацијата на повеќето од останатите директиви во овој Сектор ќе треба значително да се подобри доколку се настојува да се дојде до ЕУ членство во разумен број години.

Регулацијата за супстанции што го осиромашуваат озонот (EC 2037/2000) во Секторот Хемикалии е добро напредната во поглед на имплементацијата. Сепак, се уште не е започнато со имплементација на останатите анализирани директиви во овој сектор, освен Директивата за класификација, пакување и означување на опасни супстанции (67/548/EEC), чија имплементација штотуку започна. Имплементацијата на обврските и барањата во овој Сектор ќе треба да се прилагоди на новата REACH политика која неодамна беше усвоена во ЕУ законодавството за животна средина. За имплементација на законодавството во овој Сектор не е потребно толку многу, споредено со многу други сектори во животната средина, но сепак треба да му се обрне внимание за да не заостане и за да не се претвори во пречка за членството во ЕУ.

Имплементацијата на Рамковната директива за бучава (2002/49/EC) во Секторот Бучава е се уште во ран стадиум, додека имплементацијата на Директивата за бучава од моторни возила (92/97/EEC) е на многу ниско ниво, а со имплементација на Директивата за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/EC) речиси и да не е започнато. И за имплементација на законодавството за бучава не е потребно многу, но и на овој Сектор исто така треба да му се посвети внимание за да не стане пречка за членство во ЕУ.

Единствената директива во Секторот Квалитет на води што е во напредната фаза во процесот на имплементација е Директивата за вода за пиење (98/83/EC). Директивата за вода за капење (2006/7/EC) е на ниско ниво на имплементираност, додека на многу ниско ниво на имплементација се Рамковната директива за вода (2000/60/EC), Директивата за пречистување на урбани

отпадни води (91/271/ЕЕС), Директивата за површинска вода за црпење (75/440/ЕЕС), Директивата за испуштања на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС), Директивата за мерења на водата за пиење (79/869/ЕЕС), Директивата за подземни води (80/68/ЕЕС), и Директивата за Листата 1 на супстанции (86/280/ЕЕС). Со имплементацијата на останатите 8 анализирани директиви во Секторот се уште не е започнато. Постои голема загриженост дека се заостанува со имплементацијата во овој сектор, имајќи предвид дека имплементацијата во овој Сектор е од големо значење за желбата да се добие членство во ЕУ и токму затоа на законодавството во овој Сектор треба да му се посвети целосно внимание што е можно поскоро. Особено е значајно најголем приоритет да добијат Рамковната директива за води (2000/60 /ЕС), Директивата за вода за пиење (98/83/ЕС) и Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС), но значајно е и имплементирањето на другите директиви. Треба да се забележи дека Директивите означени со сиво ќе престанат да важат во периодот од 2007 – 2013 год., но сепак, повеќето од обврските и барањата што произлегуваат од овие директиви се веќе вклучени во неодамна ажурираната (2006) Рамковна директива за вода (2000/60/ЕС).

Краток опис на имплементацијата и спроведувањето на секој Сектор е даден во резимеата на Стратегиите за апроксимација на секторите во Анекс 6, додека подетален опис на имплементацијата и спроведувањето на секоја анализирана директива може да се најде во Секторските стратегии за апроксимација и особено во Плановите за имплементација на специфични директиви подготвени за некои избрани директиви (види поглавје 1.5).

2.5 Моментален статус на инвестициите

Општо кажано, Република Македонија во моментот е сè уште во многу ран стадиум од процесот на апроксимација. Извесен напредок е постигнат во транспонирањето на ЕУ законодавството во националниот закон, изминативе години се спроведени извесен број проекти за градење капацитети и техничка помош, и направени се планови да се зголеми бројот на човечки ресурси за управување со животната средина за да се овозможи имплементација на законите на ЕУ. Во целост, до сега немало големи инвестиции во конкретна инфраструктура за управување со животната средина освен во Секторот Квалитет на води, и до помала мера Секторот Квалитет на воздух.

Корисен извор на податоци во одредувањето на опсегот на помошта што земјата ја добила во изминативе години е Централната база на податоци за странска помош на Владата на Република Македонија, што ја одржува Секретаријатот за европски прашања, која содржи податоци за неодамнешните проекти финансирани од донатори и спроведени (или во тек) во земјата. Базата на податоци содржи записи за 185 проекти во Секторот животна средина. Иако почетоците на наведените проекти датираат дури од 1995 год., базата на податоци била поставена дури во 2003 год., и јасно е дека е непотполна за почетните години. Направена е анализа за сите проекти во животна средина со почетен датум во календарските години од 2001 до 2006. Проекти со вкупна вредност од околу 160 милиони евра се наведени за овој период, и тоа следниве:

Табела 8: Вредност на проекти во животната средина во периодот 2001 – 2006 год.

Категорија	Износ (милиони евра)			Забелешка
	ЕУ	Не ЕУ и ИФИ*	Вкупно	
<i>Капитални инвестиции и набавена опрема</i>				
Квалитет на вода и комунални услуги	24.5	77.0	101.5	Помошта која не е од ЕУ вклучува и заем во износ од 37 милиони евра. Сите други цифри се однесуваат на помош во вид на грантови
Квалитет на воздух	1.4	-	1.4	
Друго	0.1	-	0.1	
<i>Вкупно капитални инвестиции</i>	<i>26.0</i>	<i>77.0</i>	<i>103.0</i>	Помошта која не е од ЕУ вклучува и заем во износ од 37 милиони евра. Сите други цифри се однесуваат на помош во вид на грантови
<i>Техничка помош</i>				
Квалитет на вода	2.9	15.2	18.1	
Управување со отпад	1.3	1.4	2.7	
Заштита на природата	0.6	3.5	4.1	
Квалитет на воздух	-	0.9	0.9	
Супстанции	-	0.1	0.1	
Неспецифично и друго	7.9	22.5	30.4	
<i>Вкупно техничка помош</i>	<i>12.7</i>	<i>43.6</i>	<i>56.3</i>	
ВКУПНО ПОМОШ	38.7	120.6	159.3	

*ИФИ – меѓународни финансиски институции

Во горната табела се истакнуваат три атрибути, односно:

- грант финансирање или заеми: сите прикажани суми се помош во вид на грантови освен кредитната линија од ЕБРД во вредност од 37 милиони евра за изградба и надградба на канализациските системи;
- капитален трошок или (главно) техничка помош (во некои случаи не е лесно да се направи оваа поделба);
- ЕУ или други извори.

ЕУ компонентата е одделена бидејќи нејзиниот развој во иднина ќе биде различен од финансирањето од другите извори. Од вкупната помош, речиси две третини се за капитални инвестиции или набавка на опрема, а голем дел од ова е потрошен на обезбедување на квалитет на вода и комунална инфраструктура. 56 милиони евра се потрошени на техничка помош во Секторот животна средина во овој 6-годишен период, од кои околу 12.7 милиони евра од ЕУ. Од ова, најголем дел не е конкретно за ниту еден Сектор во животната средина, иако повторно донаторите го фаворизираат Секторот квалитет на води во случајот на секторските проекти.

При изготвувањето на листата на акции потребни за целосна апроксимација, како основна линија беше земена сегашната ситуација, односно не беа вклучени веќе завршените и веќе покриените трошоци. Ова значи дека досе-

гашните инвестиции за апроксимација не се потребни за да се пресметаат идните трошоци за апроксимација.

Состојбата со инвестициите во различните сектори е резимирана во табелата подолу.

Табела 9: Моментален статус на инвестициите за различните сектори во животната средина

Сектор	Моментален статус на инвестиции
Хоризонтално законодавство	<ul style="list-style-type: none"> По својата природа Секторот хоризонтално законодавство е во голема мера процедурален, и не бара инвестиции во фабрики или опрема (со исклучок на Директивата за одговорност за животната средина). Во моментот има двајца луѓе во Министерство за животна средина и просторно планирање кои се обучени и на располагање да ги поддршат процедурите за ОВЖС и да ја имплементираат Директивата за ОВЖС. Има уште двајца вработени во Канцеларијата за комуникација со јавноста во Министерство за животна средина и просторно планирање, но овие лица ги покриваат сите аспекти на консултации и учество на јавноста, а не само прашања во врска со ОВЖС. По усвојувањето на Законот за животната средина во 2005, извршени се само три ОВЖС.
Квалитет на воздух	<ul style="list-style-type: none"> Во последната деценија значително е инвестирано во овој сектор, иако ова е главно во подрачјето на правна транспозиција, техничка помош и системи за мониторинг. Постојат 3 вработени кои работат на загадувањето на воздухот, меѓу другите свои активности. Сè до неодамна воопшто не се работеше на управување со квалитетот на воздухот, и работата се концентрираше на мониторинг на квалитетот на воздухот. Поновите донаторски проекти почнаа да го подготвуваат патот за поактивно управување со квалитетот на воздухот во Министерството. Измерените податоци за квалитетот на воздухот се објавуваат на Интернет. Вработените се длабоко посветени на постоечките активности, и не се во можност во сегашноста да преземат дополнителни обврски наметнати од страна на Директивите во Секторот воздух. Имплементирани се бројни неодамнешни проекти во овој Сектор (на пр. Твининг проект финансиран од Финска за подобрување на квалитетот на воздухот), во чии рамки се надградени системите за мониторинг на воздухот, поставени се стандарди за емисии и квалитет на воздухот, подобрен е мониторингот на емисиите, поставени се цели да се подобри контролата на квалитетот во релевантните лаборатории итн. Вкупно постојат 15 автоматски мониторинг станици кои се поврзани во централен систем за прибирање на податоци и една лабораторија за калибрација (вклучува и 1 мобилна станица). Во моментот постојат одреден број на соодветно опремени лаборатории, но има потреба од соодветно документирани процедури за контрола на квалитетот и обука на вработените.
Управување со отпад	<ul style="list-style-type: none"> Имплементирањето на законодавството на ЕУ за отпад ќе бара многу големи инвестиции. Во овој Сектор скоро ниту една од потребните инвестиции не е направена. Имплементирањето на законодавството на ЕУ ќе значи ЕЛС да се вклучат во активности како подигање значителни капитални суми, објавување на тендерски постапки за проекти за изградба, обезбедување на цел спектар на услуги за управување со отпадот, финансиски менаџмент, преговори со обезбедувачите на услуги од приватниот сектор, осмислување на ефикасни системи за наплата со цел покривање на трошоците итн. Голем дел од градењето на капацитетите треба да се направи во следниот период за да се обезбеди дека ЕЛС можат да ги извршуваат овие функции и да спроведат здрав и одговорен финансиски менаџмент кој ги исполнува прифатените меѓународни стандарди.
Квалитет на вода	<ul style="list-style-type: none"> Секторот вода е вториот најскап Сектор од деветте сектори во животната средина во однос на трошоци за имплементација. Во последните години направени се значителни инвестиции за да се надгради инфраструктурата во овој Сектор. Алоцирани се скоро 120 милиони евра донирани

Сектор	Моментален статус на инвестиции
	<p>средства за проекти поврзани со вода и комуналии. Вистина е дека ова претставува околу 80% од вкупните донирани средства за проекти поврзани со животната средина во земјата. Вода е приоритетен Сектор за донаторите.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дел од инвестициите, особено оние за изградба на пречистителни станици за отпадни води, се помалку ефикасни отколку што може да бидат, бидејќи операторите немаат желба или не се во состојба да ги покријат трошоците за одржување. • Ќе бидат потребни големи износи на дополнителни инвестиции за целосно да се апроксимира законодавството на ЕУ за вода. • Обезбедувањето на комунална вода и услуги е одговорност на градот Скопје и на општините. Имплементирање на законодавството на ЕУ ќе значи дека овие ЕЛС ќе може да бидат вклучени во обезбедување на вода и комунални услуги, подигање значителни капитални суми, објавување на тендерски постапки за проекти за изградба, финансиски менаџмент, преговори со обезбедувачите на услуги од приватниот сектор, осмислување на ефикасни системи за наплата со цел покривање на трошоците итн. Ќе треба многу да се направи за да се обезбеди дека ЕЛС можат да ги извршуваат овие функции и да спроведат здрав и одговорен финансиски менаџмент кој е потребен.
Заштита на природата и шуми	<ul style="list-style-type: none"> • До сега постојат само ограничени инвестиции во Секторот Природа. • Во моментот има само двајца вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање кои работат (не со полно работно време) на заштита на природата и на прашањата поврзани со зачувување на природата. • Во последните години имплементирани се 8 проекти со техничка помош, со вредност од повеќе од 8 милиони евра, кои имале за цел градење на капацитетите во Секторот, и заштита на конкретни видови и живеалишта. • Националната мрежа на заштитени подрачја вклучува три национални паркови, со кои управува Управата за национални паркови. Овие паркови го имаат потребниот број вработени да управуваат со нив и тие се финансиски автономни, со тоа што трошоците им се покриваат со приходите кои ги создаваат самите паркови. Има многу малку финансирање или активен менаџмент на останатите заштитени подрачја.
Контрола на индустриско загадување	<ul style="list-style-type: none"> • Ова е Секторот кој бара најмногу инвестиции од сите останати. • Најголемиот дел од потребните инвестиции треба да се направат во следниот период. • Малото Одделение во Министерство за животна средина и просторно планирање кое има тројца вработени започна со работа на дозволите за ИСКЗ. Доставени се барања за усогласување со оперативен план за ИСКЗ дозвола од голем број компании. • Извршени се одреден број на проекти со техничка помош (види поглавје 4.3) кои ги имаат извршено подготвителните чекори за воспоставување на систем за издавање на ИСКЗ дозволи, вклучително и поддршка во подготовката на барањата за ИСКЗ дозвола, изготвување на документи со насоки за индустријата, поддршка во изготвувањето на подзаконски акти и сл. • Ресурсите кои се потребни за инспекција и контрола на квалитетот во лабораториите се прилично под потребното ниво. • Програмите со инвестиции кои се потребни да обезбедат дека компаниите ги применуваат најдобрите расположиви технологии само што почнаа да се извршуваат.
ГМО	<ul style="list-style-type: none"> • Малку е до сега инвестирано во создавањето на регулаторен, организациски или процедурален систем за ГМО. Нема вработени во Министерство за животна средина и просторно планирање, кои исклучиво ќе работат на ГМО. • Првичен извештај во врска со постоечкиот статус на биотехнологијата и стратегијата за воспоставување на систем за биобезбедност во земјата е изготвен во рамките на проект на UNEP/GEF, но во неговата имплементација не е постигнат напредок.
Хемикалии	<ul style="list-style-type: none"> • Инвестициите за имплементирање на законодавството на ЕУ за хемикалии се уште не се почнати во реалност со исклучок на Директивата за супстанции кои ја

Сектор	Моментален статус на инвестиции
	<p>осиромашуваат озонската обвивка. Во Министерството за животна средина и просторно планирање постои Одделение за озон и POPs кое го изготвува и имплементира одговорот на Земјата кон супстанциите кои ја осиромашуваат озонската обвивка, финансиран од Мултилатералниот Фонд на Монреалскиот Протокол, преку UNIDO, и каде се вработени 6 луѓе. Овој Фонд исто така финансирал и голем број на иницијативи во врска со супстанциите кои ја осиромашуваат озонската обвивка, вклучително и изготвување на План за управување со ладилници и Проект за постепено исфрлање на метил бромидот како фугицидно средство во земјоделството.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шведската агенција за соработка во развојот, SIDA, веќе подолг о време размислува за финансирање на проект со техничка помош во овој Сектор. Дизајниран како твининг проект (со вредност од околу 2 милиони евра), Проектот би вклучувал соработка помеѓу Инспекторатот за хемикалии на Шведска и надлежните органи во Република Македонија, и вклучува и многу активности за градење на капацитети кои се потребни за да се имплементира законодавството за хемикалии. Сепак, изгледа дека овој проект може и да не се спроведе откако е одлучено надлежен орган за хемикалии да биде Министерство за здравство (Бирото за лекови).
Бучава	<ul style="list-style-type: none"> • Во Министерство за животна средина и просторно планирање нема вработени кои се исклучиво посветени на прашањата во врска со бучавата, ниту пак во Градот Скопје. Има само едно лице во Градот Скопје кое ги покрива сите медиуми во животната средина, вклучително и бучавата и едно лице во МИЦЖС кое ја покрива бучавата. • Централната лабораторија во Министерството за животна средина и просторно планирање има најсовремена опрема за мерење на инцидентни нивоа на бучава, и оваа опрема се користи и за редовно мерење на нивоата на бучавата на различни локации во Скопје и на други места во земјата. Исто така има и неколку факултетски и комерцијални лаборатории со опрема за мерење на бучавата. • Во Министерството за животна средина и просторно планирање има служба за ГИС чија задача е да обезбеди релевантни географски податоци за изготвување на стратешки документи. Сепак, поголемиот дел од постоечкиот хардвер и софтвер во Службата за ГИС е застарен и потребна е надградба и нови конфигурации и современи софтверски решенија. Веќе подолго време не постои договор за одржување за хардверот и софтверот. Во многу случаи хардверот не може да се надгради поради застареноста. Слична е ситуацијата и со софтверот.

3. ПРИОРИТЕТИ ЗА ТРАНСПОЗИЦИЈА

3.1 Барања за транспозиција

Процесот на апроксимација во животната средина вклучува три елементи: транспозиција на законодавството на ЕУ за животната средина во националното законодавство, имплементирање на обврските и барањата на правните одредби како и ефикасна контрола на спроведувањето. Овие три елементи можеби изгледаат независни еден од друг, но всушност многу зависат еден од друг. Ефикасна правна транспозиција на законодавството на ЕУ за животната средина ќе бара соодветно да се разгледаат националните практики за имплементација и контрола на спроведувањето, националните услови и да се обезбеди реална и ефикасна имплементација и спроведување на законодавството.

Законодавството на ЕУ за животната средина кое треба да се транспонира се состои од регулативи, директиви, одлуки, препораки и мислења. Тие се независни правни инструменти во Законот на Европската заедница, кои не се поврзани со националните правни инструменти. Поединечните правни акти (со исклучок на препораките и мислењата, кои немаат обврзувачка сила) мора да се засноваат на самите одредби од Спогодбата. Во многу случаи Спогодбата ја дава можната форма на правни акции и не им остава избор на земјите членки. Во други случаи, сепак, не се предвидува конкретен вид на правна акција и со тоа изборот на формата на акцијата е оставен како дискреционо право на земјата членка за која станува збор. Со ова им се овозможува на надлежните органи да ги извршуваат задачите зададени пред нив на соодветен и одговарачки начин. При користењето на дискреционото право, мора да се земат предвид принципите на пропорционалност и подреденост.

Регулативите имаат генерална примена, се обврзувачки во целост и директно се применливи за сите земји членки. Како Закони на Заедницата, регулативите мора да ги применуваат во целост сите земји членки на кои тие се однесуваат. Регулативите се применуваат директно на сите земји членки без да има потреба тие да се транспонираат во национален закон, врз основа на нивното објавување во Службениот весник на Европската заедница. Регулативите имаат за цел да обезбедат униформирана примена на правото на ЕУ во сите земји членки. Истовремено, тие ја спречуваат примената на националните правила чија содржина не е компатибилна со нивната сопствена регулаторна цел. Националните закони, регулативи и административни одредби се дозволиви само доколку тие се предвидени во регулативите или се на друг начин потребни за нивна ефикасна имплементација. Националните одредби не смеат да го дополнуваат или зголемуваат опсегот и ефикасноста на регулативите.

Директивите се обврзувачки и мора да се исполнат, од секоја земја членка на која се однесуваат. Сепак, на националните власти им е оставен избор за формата и методите со кои ќе ги постигнат целите. Со цел да се обезбеди дека целите кои се дадени во Директивите ќе се применуваат за сите граѓани, потребен е правен акт за транспозиција од националните законодавци, каде националниот закон се адаптира кон целите дадени во директивите. Со оглед на тоа што земјите членки се обврзани само кон целите дадени во директивите, тие имаат одредена дискреција во нивната транспозиција во националното законодавство, земајќи ги предвид специфичните национални околности. При транспонирањето на директивите, земјите членки мора да ги изберат националните форми кои најмногу одговараат за да се обезбеди ефикасноста на законите на ЕУ. Директивите мора да се транспонираат во форма на об-

врзувачки правни акти кои ги исполнуваат условите за правна сигурност и правна јасност и обезбедуваат правна позиција за поединците од која тие можат да делуваат. Законодавството кое е адаптирано кон Директивите на ЕУ не може подоцна да се дополнува спротивно на целите на тие директиви.

Одлуките се обврзувачки целосно за оние на кои тие им се упатени. Тие служат да ги регулираат реалните околности наспроти конкретните ентитети кои се споменати со нив. Одлуките може директно да се применливи со истите предуслови како и одредбите од директивите.

ЕУ има делумно карактеристика на меѓународно правно лице и поради тоа може во рамките на нејзините надлежности, да склучува меѓународни спогодби со други држави или меѓународни организации. Меѓународните спогодби склучени од страна на ЕУ се обврзувачки за Заедницата и за земјите членки и се интегрален дел од Законот на Заедницата.

3.2 Стратегија за постигнување на целосна транспозиција

Кога се дефинира стратегијата за постигнување на целосна транспозиција, важно е да се внимава да постои континуитет во постоечките национални постигнувања кон транспозицијата на законодавството на ЕУ за животната средина во националната правна рамка во согласност со приоритетите дадени во Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА) за краткорочните и среднорочните периоди. Исто така е важно стратегијата да ја земе предвид потребната поддршка за планираниот процес на имплементација.

Генерално, постоечкото како и предлог национално законодавство треба да се дополни и да се изготват и усвојат подзаконски акти за да се исполни правната транспозиција. Дополнувањата ќе овозможат на прво место да се воведат обврските во законите кои се уште не се усогласени со Директивите на ЕУ и треба според националната номенклатура да се вклучат во примарните законски акти. Дефинициите, алокацијата на одговорности, главните принципи и општите обврски најдобро е да се дел од примарните законски акти. На второ место, треба да се вклучи соодветна правна основа во националното законодавство за животната средина кое ќе овозможи усвојување на подзаконски акти. Се препорачува анексите кои ги има во законодавството на ЕУ како и деталните процедури да се транспонираат преку подзаконски акти. Треба да се внимава да се избегнат конфликтите или преклопувањата со други постоечки законски и подзаконски акти.

Една опција која треба да се разгледа во секој случај поединечно е дали подзаконскиот акт да остане Правилник (кој го донесува само МЖСПП или пак заедно со другите министерства) или пак треба да се усвои како Уредба која ја донесува Владата. Предноста на Уредбата е вклучувањето и одобрувањето на Владата со што се олеснува финансирањето и имплементацијата, а и се постигнува подобра координација со другите министерства и интеграција на прашањата за животната средина во изготвувањето на стратешките документи. Правилникот е посоодветен правен акт за регулирање на технички прашања, но од друга страна Уредбата ќе биде покорисна за прашања кои засегаат интереси и корисници на повеќе министерства.

Секторот хоризонтално законодавство има широки импликации врз другите сектори во животната средина. Во оваа смисла овој Сектор бара посебно внимание во однос на временскиот распоред на транспозицијата, и е важно приоритет да се даде на завршување на транспозицијата на Директивите во Секторот хоризонтално законодавство. Еден од краткорочните приоритети е дополнувањето на Законот за животната средина, кој прво ќе воведат обврски во

Законите кои не се во целост усогласени со Директивите и треба да се вклучат во примарното законодавство. На второ место во Законот за животната средина треба да се вклучи соодветна правна основа за донесување на подзаконските акти. Врз основа на Националната програма за апроксимација на законодавството, Директивата за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС), Директивата за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС), Директивата за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС) и Директивата за учество на јавноста и пристап од правда (2003/35/ЕС) имаат висок приоритет. Транспозицијата на Директивата за одговорност во животната средина (2004/35/ЕС) е среднорочен приоритет бидејќи во процесот е потребно дополнително да се испитаат последиците во традиционалната “граѓанска” и “казнена” правна рамка. На Директивата за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС) ѝ е даден највисок приоритет за транспозиција, во согласност со приоритетите дадени во Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА). Целосната имплементација на оваа Директива бара донесување на подзаконски акт, што е исто така предвидено во Програмата за апроксимација на националното законодавство и е исто така една од приоритетните мерки во Акциониот план на Европското партнерство.

За да се постигне целосно транспонирање на Директивите што ги опфаќа овој Сектор, мора да се дополни постоечкиот Закон за квалитет на амбиентниот воздух. Предложениот План за транспонирање за Секторот квалитет на воздухот се концентрира прво на дополнување на сегашниот Закон за квалитет на амбиентниот воздух (период 2007). Ова е краткорочен приоритет кој исто така ги опфаќа акциите поврзани со прашањата за климатските промени. Во оваа насока дополнувањето на Законот за животна средина се предвидува да воведо одредби во врска со механизмите за чист развој (CDM). Ке бидат донесени правилници со кои ќе се финализира транспонирањето на Рамковната директива за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС) и првата и втората директива ќерка (1999/30/ЕС и 2000/69/ЕС). Што се однесува до имплементацијата на Протоколот од Монреал, предвидено е да се подготви Правилник за управување со супстанциите што го осиромашуваат озонскиот слој. Во однос на ЕМЕР Протоколот (Протокол за долгорочно финансирање на програмата за мониторинг на загадувањето на воздухот), МЖСПП изрази намера да го ратификува. Во краткорочните приоритети планирани се усвојување на Национален план за заштита на амбиентниот воздух, ратификација на протоколите на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот, и усвојување на подзаконски акти во форма на правилници кои ќе ги регулираат прашањата за мониторинг на и известување за квалитетот на амбиентниот воздух, формата и содржината на националниот план за заштита на амбиентниот воздух и прашањата за гранични вредности на емисии од мобилни извори. Што се однесува до прашањата што спаѓаат под климатски промени и врз основа на Законот за животна средина, подзаконските акти се очекува да бидат усвоени во форма на Правилник и да ја опфатат Методологијата за детална содржина и начин на изготвување на Националниот план за ублажување на климатските промени, како и Правилник за условите, начинот и постапката за изготвување Национален инвентар на антропогени емисии против изворите и понорите на стакленички гасови, и да ги регулираат шемите за тргување со емисии на стакленички гасови. Во однос на Протоколот за регистри на ослободувања и трансфер на загадувачи (PRTR), се уште се чека на негова ратификација поради (помеѓу другото) воспоставувањето на специјално одделение за водење регистри и катастри и запознавање на јавноста и надлежните институции вклучени во имплементацијата на Протоколот

за нивната улога во имплементацијата (Одделението за катастрофи е формирано во април 2007).

Секторот хемикалии во ЕУ неодамна претрпе голема промена со воведувањето на Регулативата за REACH (Регистрација, оценка, одобрување и рестрикција на хемикалии) (ЕС 1907/2006). Имајќи го ова предвид се препорачува да се приспособи постоечкиот Предлог Закон за хемикалии кон оваа Регулатива. Предлог Законот за хемикалии ќе треба да се измени во однос на оценувањето, класификацијата и обележувањето на хемикалиите, како и обврската за докажување која сега е кај производителот, која исто така ќе треба да се земе предвид (види ја Стратегијата за апроксимација на Секторот хемикалии за дополнителни информации за Регулативата REACH). Со оглед на фактот што Република Македонија не е примарен производител на хемикалии и индустријата во оваа земја е во класата на корисници на хемикалии, ефектите од имплементирањето на REACH треба внимателно да се оценат пред да се усвои Предлог Законот. Понатаму важно е да им се обезбеди на релевантните институции период на приспособување, обука и подигање на свеста за новиот систем. Како краткорочни приоритети се усвојувањето на Предлог Законот за хемикалии што ќе даде основа за понатамошна транспозиција на законодавството за хемикалии. Во Законот ќе бидат поместени прашања кои треба да се вклучат во примарното законодавство.

Со оглед на фактот што во моментот нема правна рамка за да ги регулира и транспонира двете Директиви за намерно ослободување на ГМО (2001/18/ЕС) и за контролирана употреба на ГММ (90/219/ЕЕС), прв приоритет е да се направат дополнувања на постоечкиот Предлог Закон и тој да се усвои. Овој предлог Закон ќе овозможи делумна транспозиција на овие директиви. Како втор приоритет, треба во Предлог Законот за ГМО да се вклучи соодветна правна основа која ќе овозможи донесување на подзаконски акти. Изготвувањето на подзаконски акти врз соодветна правна основа која ќе биде дадена во Законот ќе биде трет приоритет.

Транспонирањето на Директивите во Секторот за контрола на индустриско загадување бара соодветна евалуација на моменталната состојба во земјата. Поконкретно, треба да се земе предвид техничката и економската ситуација на засегнатите индустрии. Овој процес започна со Уредба за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (Сл. весник бр. 89/2005) која беше усвоена и која ги одредува активностите на инсталациите за кои е потребна интегрирана еколошка дозвола или дозвола за усогласување со оперативен план, а дава и временската рамка за поднесување на барање за дозвола за усогласување со оперативен план. Законот за животна средина се смета за соодветен правен инструмент за да се исполни транспонирањето со усвојување на подзаконските акти. Се чини дека еден законски акт може најдобро да ги интегрира обврските на сите овие директиви каде постојат заеднички моменти во процедурите. Подзаконските акти можат да ги покријат техничките и деталните обврски бидејќи можат лесно да се дополнуваат. Краткорочно, потребно е дополнување на сегашниот Закон за животна средина со цел да се овозможат приспособувања за Директивата за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (ИСКЗ) (96/61/ЕС) и СЕВЕСО Директивата за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕС). Што се однесува до Директивата за контрола на хаварии со опасни супстанции (СЕВЕСО) (96/82/ЕС) процесот на подготвување и усвојување на подзаконските акти ќе биде главната активност со што ќе се регулираат техничките и деталните прашања како што е содржината на надворешните и внатрешните планови за вонредни состојби, процедурите за нивно одобрување, граничните вредности и критериумите што се применуваат за класифицирање на една супстанција како опас-

на. Освен тоа, Уредбата за висината на компензацијата што треба да ја платат операторите на А-ИСКЗ инсталации и критериумите и начинот на определување и пресметување на надоместот за Б-ИСКЗ инсталации ќе ја комплетира правната рамка што се однесува на издавањето интегрирани еколошки дозволи. Во однос на Директивата за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13), главните задачи што ќе треба да се извршат се измени и дополнувања на Законот за квалитет на амбиентниот воздух и подготвување на Правилници.

Во Секторот природа, приоритет е транспозицијата на Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС) бидејќи поставува сеопфатна мрежа на заштитени подрачја. Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС) е исто така поврзана и треба исто така да биде приоритет. За постигнување на целосна транспозиција на овие две директиви треба да се направат дополнувања на постоечкиот Закон за заштита на природата и на Законот за ловство. На втора инстанца, во двата закона треба да се вклучи и соодветна правна основа која ќе овозможи донесување на подзаконски акти. Акциите кои треба да се преземат за транспонирање на Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС) ќе бараат консултации помеѓу двете одговорни министерства (Министерство за животна средина и просторно планирање и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство). Мора да се обезбеди поврзаност помеѓу двата закона со цел тие да бидат кохерентни и исто така ќе треба да се направи целосен правен преглед на истите за да се избегне удвојување кое може да ја загрози правната прецизност. Во врска со усвојувањето на подзаконски акти се предлага во нивното изготвување и донесување да учествуваат и двете министерства. Краткорочните приоритети се да се дополни Законот за заштита на природата и тој да се хармонизира со Законот за прекршоци со цел да се воведат директни казни и истото да се направи и кај Законот за ловство. Покрај ова, имајќи предвид дека Република Македонија ја ратификуваше Конвенцијата за трговија со диви видови (CITES), треба да се усвои соодветна правна рамка за овозможување на нејзина имплементација. Во моментот постои изготвена Уредба за трговија со диви видови, која се уште не е усвоена, бидејќи потребно е во Законот за заштита на природата да се вметне правна основа за тоа. Усвојувањето на оваа Уредба ќе овозможи подобро усогласување со одредбите од Конвенцијата CITES и ќе овозможи нејзина соодветна имплементација. Среднорочните приоритети се усвојување на подзаконски акти за двете директиви кои ќе овозможат целосна транспозиција како и дополнување на Законот за шуми, што ќе овозможи соодветна имплементација на Регулативата за мониторинг на шумите (ЕС) 2152/2003.

Во Секторот бучава, ќе треба да се донесе одлука за посакуваниот институционален пристап за апроксимација на овој Сектор пред финалното усвојување на Предлог Законот за бучава во животната средина и по консултации со другите министерства. Има потреба од тесна поврзаност помеѓу сите одговорни актери при изготвувањето на Законот за бучава во животната средина и подзаконските акти. Правната рамка во овој Сектор исто така треба да се состои од насоки-упатства за национална сертификација за усогласеност, упатства за подготовка на програмите за следење на нивоа на емисии на бучава како и за процедурите за тестирање. Важна компонента од апроксимацијата е и идентификацијата на сертифицирани (акредитирани) институции кои ќе ги мерењата и следењето на нивоа на бучава за одредени извори на бучава. Помеѓу поважните краткорочни приоритети е секако финалното усвојување на Предлог Законот за бучава во животната средина. Покрај ова, потребно е посебно внимание да се обрне на доброволните стандарди на Меѓународната организација за стандардизација (ISO) или на стандардите усвоени од Европската организација за стандардизација бидејќи тие може да бидат

усвоени од страна на ЕУ како техничка основа за Директивите или регулативите. Може да се одлучи стандардите да се споменат во Законот со што тие ќе претставуваат правна обврска, а и националните и меѓународните стандарди може да се сместат во националниот закон. Според НППА II, краткорочните приоритети се состојат од усвојувањето на Предлог Законот за бучава во животната средина и стапување на сила на подзаконски акти кои ќе се однесуваат на транспозицијата на Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС). На второ место во Предлог Законот за бучава во животната средина треба да се вклучи соодветна правна основа која ќе овозможи усвојување на подзаконски акти. Среднорочните приоритети се состојат од продолжување со усвојувањето на подзаконски акти за овозможување на целосна транспозиција и на Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС) и на Директивата за опрема која се користи на отворено (2000/14/ЕС).

Во рамките на краткорочни приоритети за Секторот управување со отпад во НППА се открива дека има потреба да се промени и дополни Законот за управување со отпад како и да се донесат подзаконски акти. Според НППА, ќе бидат изготвени 22 подзаконски акти со цел да се обезбеди целосна транспозиција во овој сектор. Треба да се размисли да се обезбеди широка правна рамка која ќе овозможи дополнувања на законодавството и каде е потребно и на дозволите за животна средина, со цел да се обезбеди полесна и побрза имплементација во националниот закон на обврските од законите на Заедницата, како и почитување потоа на таквите обврски. Кај краткорочните приоритети идентификувани во НППА, предвидено е донесување, од страна на Владата, на Програма во која ќе се решава проблемот со нелегалните депонии. Со цел да се имплементира Законот за управување со отпад ќе се усвои Национална стратегија за управување со отпадот, а потоа ќе се усвои и Националниот план за управување со отпад. Подзаконските акти кои треба да се усвојат вклучуваат неколку правилници, генерално за прашањата на отпадот, управување со опасен отпад / отпадни масла / РСВ/РСТs, депонии, и видови отпад за кој е потребен увоз / извоз. Среднорочните приоритети во НППА II опфаќаат акции кои ќе овозможат транспозиција на неколку директиви за различни видови отпад како на пример за отпад од пакување, отпадна електрична и електронска опрема, батерии и акумулатори, моторни возила, и согорување на отпадот. Во однос на транспозицијата на Директивата за согорување на отпадот (2000/76/ЕС), МЖСПП треба да донесе одлука за користење на правна основа за транспонирање на граничните вредности за емисии во воздухот и испуштањата на отпадни води (правната основа во Законот за управување со отпад за избраниот вид на Правилник треба да се дополни). Дополнувањето на Законот за управување со отпадот ќе ги хармонизира одредбите кои се содржат во Законот за прекршоци со цел да се воведат директни казни. Имплементацијата на обврските кои произлегуваат од Базелската конвенција ќе биде поддржанс од формирањето на Одделение за отпад во Министерството за животна средина и просторно планирање.

Со цел да се продолжи со транспозицијата на Директивите во Секторот квалитет на вода основна е потребата за донесување на Предлог Законот за води. Овој Закон треба јасно да ги поставува правната рамка, принципите за управување со водите, и одговорностите на надлежниот орган. Покрај тоа, овој Закон може да регулира и други прашања како на пример цели за квалитетот на водата, прашања за контрола на емисии и обврски за мониторинг и известување. Се препорачува известувањето и мониторингот да се регулираат со Законот за води (во моментов предлог текст) а понатамошните детали може да се регулираат со подзаконски акти. Треба да се направи разлика помеѓу одредбите кои ќе се задржат во Законот и одредбите кои ќе се вклучат

во подзаконски акти (резолусии и одлуки) бидејќи тие содржат детали или пропишуваат процедури. Во однос на Директивата за вода за пиење (98/83/ЕС) и Директивата за површинска вода за апстракција (75/440/ЕЕС) се препорачува Законот за води да не се користи за регулирање на производството и дистрибуцијата на вода наменета за конзумирање од страна на човекот. Законодавството за јавно здравство (и подзаконските акти) кои веќе постојат можат да ги транспонираат овие две директиви. Поконкретно, Директивата за вода за пиење, според МЗ веќе е транспонирана во Правилникот за регулирање на безбедноста на водата за пиење. Истиот правен контекст важи и за Директивата за површински води за апстракција на вода за пиење (75/440/ЕС). Приоритет за транспозиција е да се продолжи со дополнувањето на Предлог Законот (кој се очекува да се донесе во текот на 2007). Во втората фаза се предвидува изготвување и донесување на подзаконски акти со цел да се постигне целосна транспозиција на Директивите кои се анализираат во моментот.

Подетален опис на стратегијата за правна транспозиција на секој од секторите може да се најде во соодветните стратегии за апроксимација на секторите.

3.3 Тековни акции за правна транспозиција

Голем број на акции веќе се имплементираат или се планира да бидат имплементирани во блиска иднина. Краток опис на овие акции е даден во табела 10 подолу, Сектор по Сектор со вкупниот планиран период за имплементација за истите. Акциите се групирани во четири главни групи на акции:

- Измени и дополнувања на постоечките закони;
- Изготвување, узвојување и измени и дополнувања на предлог законските акти;
- Измени и дополнувања на постоечките подзаконски акти;
- Изготвување на нови подзаконски акти.

Акциите го опфаќаат целиот процес на изготвување, усвојување и стапување на сила на споменатите правни акти (законски или подзаконски).

Табела 10: Тековни акции за правна транспозиција

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
Хоризонтално законодавство (2006-2008)	Измени и дополнувања на постоечките закони
	Измени и дополнувања на Законот за животна средина
	Измени и дополнувања на Законот за управување со отпад
	Измени и дополнувања на Законот за квалитет на амбиентот воздух
	Измени и дополнувања на Предлог Законот за води
	Измени и дополнувања на Законот за слободен пристап до информации
	МЖСПП ќе ја искористи Уредбата на Министерството за финансии за одредување надомест за трошоците што произлегуваат од обезбедувањето информации (Сл. весник бр. 136/06)
	Измени и дополнувања на постоечките подзаконските акти
	Правилници за постапката за оценка на влијанието врз животната средина и содржината на потребните документи за ОВЖС, како и постапката за оценка на прекугранично влијание на проектите што се имплементираат во РМ.

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
	<p>Владина Уредба за утврдување на проектите и критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за оценка на влијанието врз животната средина</p> <p>Правилник за содржината на барањата што треба да ги исполнува студијата за оценка на влијанието на проектот врз животната средина</p> <p>Уредба за надоместокот за обезбедување пристап до информации за животната средина, како и за изземањето од плаќање надомест</p> <p>Владина Одлука во врска со Листата на субјекти кои поседуваат или за кои се поседуваат информации во врска со животната средина, како и информации што се поседуваат за секој од дадените субјекти</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Уредба за надоместокот за обезбедување пристап до информации за животната средина, како и за изземањето од плаќање надомест</p> <p>Владина Уредба во врска со Листата субјекти кои поседуваат или за кои се поседуваат информации во врска со животната средина, како и информации што се поседуваат за секој од дадените субјекти</p> <p>Правилник за начинот и постапката за обезбедување пристап до информации за животната средина</p>
Квалитет на воздух (2006-2009)	<p>Измени и дополнувања на постоечките закони</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за квалитет на амбиентиот воздух</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Правилник за методологијата и начинот на примарна оценка и воспоставување листа на зони и агломерации за квалитет на амбиентиот воздух</p> <p>Правилник за мониторинг и известување за квалитет на амбиентиот воздух</p> <p>Правилник за мониторинг на емисии од стационарни извори</p> <p>Правилник за достапноста на информации за потрошувачот за горивна економија и емисии на CO₂ во однос на маркетингот на нови патнички возила</p> <p>Упатства за воспоставување национална методологија и инвентар на емисии согласно CORINAIR</p>
Хемикалии (2006-2007)	<p>Измени и дополнувања на постоечките закони</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за квалитет на амбиентиот воздух</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за управување со отпад</p> <p>Подготвување, усвојување на измени и дополнувања на предлог законските акти</p> <p>Дополнувања на Предлог Законот за хемикалии</p>
ГМО (2006/2007)	<p>Подготвување, усвојување на измени и дополнувања на предлог законските акти</p> <p>Дополнување на Предлог Законот за ГМО</p>
Природа (2006-2007)	<p>Измени и дополнувања на постоечките закони</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за заштита на природата</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Уредба за трговија со диви видови</p>

Сектор / период	<i>Акции за правна транспозиција</i>
Бучава (2007)	Подготвување, усвојување на измени и дополнувања на предлог законските акти
	Дополнувања на Предлог Законот за бучава/нов Закон за бучава (Сл. весник на РМ бр. 79/2007)
Контрола на индустриско загадување (2006-2008)	Измени и дополнувања на постоечките закони
	Измени и дополнувања на Законот за животна средина
	Измени и дополнувања на Законот за квалитет на амбиентиот воздух
	Измени и дополнувања на Законот за судови
	Измени и дополнувања на Законот за општа управна постапка
	Измени и дополнувања на постоечките подзаконските акти
	Правилник за постапката за издавање А интегрирана еколошка дозвола
	Подготвување на нови подзаконски акти
	Упатства за најдобри достапни техники за секој сектор
	Правилник за гранични вредности на емисии
	Уредба за гранични вредности на емисии за води
	Правилник за содржината на извештајот за безбедносни мерки
	Правилник за гранични вредности на емисии од стационарни извори
	Правилник за начините за мерење на емисиите од стационарни извори
Квалитет на вода (2006-2010)	Подготвување, усвојување на измени и дополнувања на предлог законските акти
	Дополнувања на Предлог Законот за води
	Подготвување на нови подзаконски акти
	Уредба за Листа на загадувачи и загадувачки супстанции, приоритетни материи и супстанции, услови за инсталирање и работење на постројки кои работат со опасни материи и супстанции и начинот на нивно тестирање пред пуштање во работа
	Уредба за минимум стандарди за квалитет и цели на вода
	Правилник за методологијата за оценка на речните сливови
	Правилник за методологијата и параметрите за мерење и мониторинг на квалитетот и квантитетот на сите водни тела освен оние што се наменети за капење и пиење
	Правилник за деталните услови за собирање, одведување и пречистување на урбани отпадни води; начинот и условите за проектирање, градење и искористување на системите и постројките за пречистување на урбани отпадни води, како и техничките стандарди, параметрите, стандардите за емисии и нормите за квалитетот на предтретман, отстранување и пречистување отпадни води, земајќи го предвид количеството и методот на пречистување на урбаните отпадни води испуштени во зони чувствителни на испуштања на урбани отпадни води
	Правилник за содржината и формата на дозволата за испуштање отпадни води и други отпадни материи во водите
	Правилник за условите, начинот и граничните вредности на емисии за испуштања на отпадни води по нивното пречистување, земајќи ги предвид посебните барања за заштита на заштитните зони
Правилник за методологијата, начинот и параметрите за мониторинг на отпадни води	

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
	<p>Уредба за обезбедување учество на јавноста и пристап до информации</p> <p>Правилник за опасни материи и стандарни за нивни емисии</p> <p>Уредба за класификација на водите и категоризација на површинските и подземните водни тела и нивната намена</p> <p>Листа на загадувачки материи и супстанции, приоритетни материи и супстанции</p> <p>Уредба за условите за инсталирање и работење на постројки кои работат со опасни материи и супстанции, и начинот на нивно тестирање пред нивно пуштање во работа</p> <p>Правилник за опасни материи и нивни емисиони стандарди</p> <p>Владина Уредба за содржината, начинот и постапката за информирање на јавноста</p> <p>Уредба (на Влада) за класификација на водите и категоризација на површинските и подземните водни тела и нивната намена</p> <p>Уредба за карактеристиките и критериумите за одредување добра состојба на површинските води, и добра хемиска состојба, како и добар еколошки потенцијал на водите</p>
Управување со отпад (2006-2009)	<p><i>Измени и дополнувања на постоечките закони</i></p> <p>Измени и дополнувања на Законот за управување со отпад</p> <p><i>Подготвување на нови подзаконски акти</i></p> <p>Правилник за формата и содржината на барањето за дозвола, како и формата и содржината на дозволата за оператор на депонија</p> <p>Правилник за формата и содржината на барањето за добивање дозвола за искористување, третман и/или чување отпад; формата и содржината на дозволата како и техничките услови за вршење на оваа активност</p> <p>Правилник за постапување со опасен отпад</p> <p>Правилник за критериумите и постапките за прифаќање отпад на депонии од сите класи; количеството биоразградливи компоненти во отпадот што можат да бидат депонирани на депонија, подготвителни постапки за прифаќање на отпадот, процедури за општо тестирање и земање примероци</p> <p>Правилник за начинот и постапката за работење, следење и контрола на депонијата во фазата на затворање и грижа по затворањето</p> <p>Правилник за формата и содржината на барањето за воспоставување депонија</p> <p>Правилник за формата и содржината на барањето за дозвола, како и формата и содржината на дозволата за оператор на депонија</p> <p>Правилник за емисии од стационарни извори</p> <p>Правилник за посебните услови и начинот на постапување со дотраени возила</p> <p>Правилник за отстранување на РСВ/РСТ</p> <p>Правилник за постапување со отпадни масла</p>

Подетален опис на акциите кои веќе се имплементираат или наскоро ќе бидат имплементирани може да се најде во односните стратегии за апроксимација на секторите или во односните планови за имплементација на специфични директиви (види поглавје 1.5).

3.4 Потребни дополнителни акции

Дополнителните акции кои се потребни (покрај оние кои се тековни или веќе планирани во поглавје 3.3) за да се постигне целосна правна транспозиција се дадени во табелата 11 подолу, Сектор по Сектор со вкупниот планиран период за имплементација на истите. Акциите се групирани во четири главни групи на акции:

- Измени и дополнувања на постоечките закони;
- Изготвување, усвојување и измени и дополнувања на предлог законските акти;
- Измени и дополнувања на постоечките подзаконски акти;
- Изготвување на нови подзаконски акти.

Акциите го опфаќаат целиот процес на изготвување, усвојување и стапување на сила на споменатите правни акти (законски или подзаконски).

Табела 11: Дополнителни акции потребни за целосна правна транспозиција

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
Хоризонтално законодавство (2008-2010)	Измени и дополнувања на постоечките закони
	Измени и дополнувања на Законот за животна средина
	Измени и дополнувања на Законот за природа
	Подготвување на нови подзаконски акти
	Владина Уредба за стратегиите, плановите и програмите, како и нивните измени (плански документи), за кои постои задолжителна постапка за оценка на влијанието врз животната средина и животот и здравјето на човекот, како и критериумите врз основа на кои се донесува одлука за спроведување стратешка оценка на други стратегии, планови и програми кои би можеле значително да влијаат врз животната средина и животот и здравјето на луѓето
	Владина Уредба за содржината на извештајот од стратешка оценка на животна средина
	Правилник за постапката за објавување информации и учество на јавноста во постапката за стратешка оценка на животна средина пред започнување на постапката за учество на јавноста во процедурата за усвојување плански документ и во изготвувањето на извештајот, како и начинот на спроведување на консултациите во случај на прекугранични влијанија на планскиот документ
	Правилник за плановите и програмите од релевантни институции што ги опфаќа процедурата за стратешка оценка на животна средина (консултантот предлага овој Правилник да биде преименуван во Уредба)
	Правилник за критериумите за утврдување штета врз животна средина и исклучоци во кои нема да се бара одговорност.
	Правилник за мерки за ремедијација на настаната штета врз животната средина.
Квалитет на воздух (2008-2010)	Измени и дополнувања на постоечките подзаконски акти
	Правилник за критериумите, начините и постапките за оценка на квалитетот на амбиентиот воздух
	Правилник за квалитетот на течни горива
	Уредба за гранични вредности на нивоа и видови загадувачи во амбиентиот воздух и прагови на алармирање, крајни рокови за постигнување гранични вредности, маргини на толеранција за граничните вредности, целни вредности и долгорочни цели
	Подготвување на нови подзаконски акти

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
	<p>Национален план за одредување на количеството стакленички гасови кои се на располагање за трговија</p> <p>Правилник за критериумите за проверка на извештаите што ги поднесува операторот</p> <p>Правилник за воспоставување надлежни органи за имплементирање на регулативите од Директивата за национални плафони на емисии</p> <p>Уредба за пристап до информации и учество на јавноста</p> <p>Уредба за ратификување на протоколот за ацидификација, еутрофикација и површински озон</p> <p>Правилник за воспоставување горни граници на емисии на национално ниво</p> <p>Правилник за Национален план за заштита на амбиентот воздух</p> <p>Уредба за гранични вредности за квалитет на амбиентот воздух, маргини на толеранција и прагови на алармирање</p> <p>Методологија за мониторинг и критериуми за избор на мерни точки</p> <p>Правилник за достапноста на информации за потрошувачот за горивната економија и емисиите на CO₂ во однос на пуштање во промет на нови патнички возила</p>
Хемикалии (2009-2012)	<p>Измени и дополнувања на предлог законите</p> <p>Предлог Закон за ветеринарно здравје</p> <p>Измени и дополнувања на постоечките подзаконските акти</p> <p>Правилник за управување со отпад од азбест и отпад од производи што содржат азбест</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Правилник за испитувањето и класификацијата на супстанции и препарати</p> <p>Правилник за оценка на ризик и насоки за оценување на ризикот</p> <p>Правилник за пакување, означување, рекламирање и пласирање хемикалии на пазарот во зависност од нивната класификација</p> <p>Правилник за известување и постапка за рангирање на нови супстанции</p> <p>Правилник за постапување со доверливи информации</p> <p>Правилник за симболите и индикаторите за опасност</p> <p>Правилник за безбедносни упатства за опасни супстанции</p> <p>Правилник за содржината на информациите што се внесуваат во инвентарот на супстанции што биле пласирани на пазарот до денот на стапувањето на сила на Законот</p> <p>Правилник за воспоставување безбедносни капацитети и физички (тактилни) предупредувања за опасност</p> <p>Правилник за содржината на барањето за овластување</p> <p>Правилник за содржината на декларацијата и потребните податоци за супстанцијата</p> <p>Правилник за граничните вредности на нови супстанции за кои се неопходни дополнителни тестови, видот и опсегот на тестовите, начините на испитување и условите под кои информации добиени од друг декларатор за истата цел можат да се употребат од некој друг</p> <p>Правилник за содржината на безбедносните образци</p>

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
	<p>Правилник за граничните вредности за дозволиви нивоа на емисии и видови загадувачи во издувните гасови и пареа што се емитираат во воздухот од стационарни извори со цел да се обезбеди квалитет на амбиентниот воздух што е во согласност со воспоставените гранични вредности за квалитет</p> <p>Правилник за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби на земјите членки во врска со заштитата на животните што се користат за експериментални и други научни намени</p>
ГМО (2009-2010)	<p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Правилник за опсегот на оценката на ризик за ограничена употреба</p> <p>Правилник за содржината на нотификацијата</p> <p>Правилник за методологијата, елементите и опсегот на оценката на ризик при пласирањето производи на пазарот</p> <p>Правилник за означување и пакување на производ</p> <p>Правилник за мониторинг и известување</p> <p>Правилник за опсегот на оценката на ризик за ограничена употреба</p> <p>Правилник за содржината на нотификацијата</p> <p>Правилник за опсегот и содржината на планот за вонредни состојби</p>
Контрола на индустриско загадување (2008)	<p>Измени и дополнувања на постоечките закони</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за квалитет на амбиентниот воздух</p> <p>Измени и дополнувања на постоечките подзаконските акти</p> <p>Уредба за граничните вредности и видовите загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, крајни рокови за постигнување на граничните вредности, маргини на толеранција за граничните вредности, целни вредности и долгорочни цели</p> <p>Правилник за критериумите, начините и постапките за оценка на квалитетот на амбиентниот воздух</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Правилник за содржината на внатрешните и надворешните планови за вонредни состојби, како и методот за нивно одобрување</p> <p>Правилник за опасни супстанции, гранични вредности (прагови) за присуство на опасни супстанции и критериуми или својства што би класифицирале една супстанција како опасна</p> <p>Правилник за информирање на јавноста во случај на несреќа и во врска со извештајот за безбедносни мерки</p> <p>Правилник за системите за управување и организација на постројка во однос на спречување хаварии</p> <p>Национален план за заштита на амбиентниот воздух</p> <p>Правилник за ограничување на емисиите на испарливи органски соединенија што се резултат на употреба на растворувачи во одредени активности и инсталации</p>
Бучава (2007-2009)	<p>Измени и дополнувања на постоечките подзаконските акти</p> <p>Правилник за задолжително тестирање (хомологација) на моторни возила со најмалку четири тркала во поглед на бучава</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p>

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
	<p>Правилник за начинот на кој се објавуваат информации; учество на јавноста и подготвување извештај од мислењата и исказани на претходно одржаната јавна дискусија</p> <p>Правилник за индикатори за бучава и област на примена на дополнителни индикатори за бучава</p> <p>Правилник за подготвувањето и содржината на стратешките карти за бучава</p> <p>Правилник за подготвување и содржина на акциони планови за бучава во животната средина</p> <p>Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежи; мониторинг методологија, услови, начин и постапка за поднесување информации и податоци од мониторинг на бучава</p> <p>Правилник за дозволеното ниво на бучава и издувни системи на моторни возила</p> <p>Регулатива за надворешна опрема</p>
Заштита на природата (2008-2010)	<p>Измени и дополнувања на постоечките закони</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за ловство</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Уредба за воспоставување еколошка мрежа и области од меѓународно значење</p> <p>Листа на строго заштитени и заштитени диви видови</p> <p>Методологија за мониторинг на состојбата на природата</p> <p>Правилник за мерките и активностите за заштита, начин и опсег на користење на заштитените диви видови</p> <p>Правилник за начинот и постапката за селективно земање, чување и на друг начин користење на одредени строго заштитени диви видови во мали популации под строго надгледувани услови</p> <p>Листа на видови од значење за Заедницата</p> <p>Уредба за воспоставување загрозени видови</p> <p>Уредба за воспоставување листа на птици што смеат да се ловат без да се наруши нивната поволна состојба на зачуваност</p> <p>Правилник за постапката за издавање дозвола и начинот на користење на ловните видови</p> <p>Листа на видови птици што можат да се ловат и со кои може да се тргува</p> <p>Правилник за воспоставување и заштита на видови живеалишта</p> <p>Правилник за формата и содржината на лиценцата за чување и одгледување затворени домородни и недомородни видови</p> <p>Уредба за чување диви животни во зоолошки градини</p>
Управување со отпад (2008-2010)	<p>Измени и дополнувања на постоечките закони</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за минерални ресурси</p> <p>Измени и дополнувања на Законот за животна средина</p> <p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Правилник за формата и содржината на дозволата за собирање и транспорт на опасен отпад</p>

Сектор / период	Акции за правна транспозиција
	<p>Правилник за општите услови што треба да ги исполнува секоја депонија</p> <p>Правилник за општите технички услови што мора да ги исполнуваат депониите</p> <p>Уредба за пакување и отпад од пакување</p> <p>Правилник за означување на пакувањето, видови ознаки и нивната содржина</p> <p>Правилник за формата и содржината на дозволата за искористување на користено пакување</p> <p>Правилник за управување со отпадни батерии и акумулатори (се препорачува да биде Уредба)</p> <p>Правилник за отпад од електрична и електронска опрема (се препорачува да биде Уредба)</p> <p>Правилник за минимумот технички услови што треба да ги исполнува инсталацијата за согорување, за видовите отпад што можат да се согоруваат, за заштита на животната средина од вакви инсталации, и условите за нивно работење</p> <p>Правилник за емисиите во води од согорувањето на отпад</p> <p>Правилник за ракување со електрична и електронска опрема</p>
Квалитет на води (2008-2010)	<p>Подготвување на нови подзаконски акти</p> <p>Уредба за карактеристиките и критериумите за утврдување добра состојба на површинските води, добра хемиска состојба и добар еколошки потенцијал на водите</p> <p>Уредба за класификација на води и категоризација на површински и подземни водни тела и нивна намена</p> <p>Уредба за критериуми и карактеристики за добра квантитативна и хемиска состојба на подземни води</p> <p>Правилник – Уредба за воспоставување граници на подрачја на речни сливови</p> <p>Правилник за деталната содржина на Плановите за речни сливови</p> <p>Правилник за деталната содржина и начинот на изготвување на Програмата на мерки и детална содржина на основните и дополнителните мерки што ја сочинуваат</p> <p>Правилник за начинот на воспоставување случаи на привремени отстапувања од состојбата на водните тела, мерки и постапки што треба да се преземат</p> <p>Правилник за формата и содржината на Регистарот на заштитени зони</p> <p>Правилник за условите, начинот и постапката за воспоставување (одредување) заштитени области и картографски приказ на заштитените области за водни тела наменети за консумирање од страна на човекот</p> <p>Правилник за деталната содржина на економската анализа</p> <p>Одлука за утврдување на областите што се чувствителни на нитрати</p> <p>Уредба за условите, начинот и постапката за утврдување заштитени зони и нивно прикажување на карта</p> <p>Правилник за содржината и мерките што треба да се преземат со оперативниот план за заштита на водите од нитрати што потекнуваат од земјоделски извори</p> <p>Предлог за добра земјоделска пракса за обезбедување практични упатства за земјоделците и други лица вклучени во земјоделскиот Сектор за активностите што би можеле да влијаат врз површинските и подземните водни тела, и промовирање адекватни практики за намалување на загадувањето на водите</p> <p>Правилник за методологијата и параметрите за мерење и мониторинг на квалитетот и квантитетот на водните тела во областите чувствителни на нитрати</p>

Сектор / период	<i>Акции за правна транспозиција</i>
	Уредба за одредување заштитени области на водни тела чувствителни на испуштања на комунални отпадни води
	Одлука за одредување листа на водни тела чувствителни на испуштања на комунални отпадни води и барања во врска со преоптоварувањето на пречистителните методи за комунални отпадни води испуштени во водните тела во чувствителните области
	Правилник за начинот и условите за користење мил, горни вредности на концентрација на тешки метали во почвата каде се користи милта, вредности на концентрации на тешки метали во милта, максимум количества на тешки метали што се користат годишно и што можат да се вбригаат во почвата, видови информации што производителите на мил треба редовно да ги поднесуваат до корисниците, како и условите, начинот и постапката за издавање дозвола за користење мил
	Уредба за карактеристиките и критериумите за одредување на добра состојба на површинските води, добра хемиска состојба и добар еколошки потенцијал на водите
	Правилник за условите, начинот и постапката за трансфер на податоци од мониторингот на водите, како и формата и содржината на образецот за информации од мониторингот на водите наменети за консумирање од страна на човекот и водите за капење
	Правилник за содржината и формата на Барањето за дозвола
	Правилник за содржината на дозволата за испуштања во води
	Уредба за минимум стандарди за квалитет на води и цели за животна средина
	Правилник за содржината на Програмата на мерки
	Уредба за начинот и условите за користење мил, горни вредности на концентрација на тешки метали во почвата каде се користи милта, вредности на концентрации на тешки метали во милта, максимум количества на тешки метали што се користат годишно и што можат да се вбригаат во почвата, видови информации што производителите на мил треба редовно да ги поднесуваат до корисниците, како и условите, начинот и постапката за издавање дозвола за користење мил

Подетален опис на дополнителната имплементација која е потребна може да се најде во односните стратегии за апроксимација на секторите како и во односните планови за имплементација на специфични директиви.

4. ПРИОРИТЕТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

4.1 Барања за имплементација

Да се започне процесот на апроксимација со правната транспозиција, да се продолжи со практична имплементација и потоа да се користат мерки за ефикасна контрола на спроведувањето изгледа многу логично и правилно и независно едно од друго, но овие три елементи на процесот на апроксимација се всушност многу зависни еден од друг. Ефикасната имплементација бара соодветна правна транспозиција на законодавството на ЕУ за животната средина (самиот правен текст соодветно да ги зема предвид обврските кои се релевантни за ефикасна имплементација), разбирање на националните практики за имплементација и контрола на спроведувањето, на националните услови и барања, и на националните способности (финансиски како и база на знаење). Ефикасната контрола на спроведувањето бара законодавството да предвиди реална и ефикасна контрола на спроведување.

Генералната политика за имплементација на законодавството на ЕУ за животната средина со која ќе се постигне оддржлив развој е предвидена во Шестата Акциона програма за животната средина на ЕУ со наслов “Животната средина 2010, наша иднина, наш избор (2001 - 2010)”. Програмата предвидува усвојување на седум тематски стратегии кои ќе опфатат загадување на воздух, поморска средина, оддржливо користење на ресурси, превенција и рециклирање на отпадот, оддржливо користење на пестициди, заштита на почвата и урбана животна средина. Акционата програма дава збирен преглед на целите на следниот начин: “Накратко, треба да целиме кон општество каде возилата не ја загадуваат атмосферата, каде отпадот може да се рециклира или безбедно да се отстранува и каде производството на електрична енергија не предизвикува климатски промени. Нашите деца не смеат да бидат изложени на штетни хемикалии преку нивните играчки или храна. Пределот и дивниот свет не смеат да бидат загрозувани од развојот”. Во Шестата Акциона програма за животната средина на ЕУ, предложен висок приоритет на следните главни акции:

- Да се спречат климатските промени;
- Да се заштити природата и дивниот свет;
- Да се работи на прашањата во врска со животната средина и здравјето;
- Да се зачуваат природните ресурси и да се управува со отпадот.

Важни теми кои се нагласени во Шестата Акциона програма за животната средина на ЕУ се следните:

- Постоечките закони да се спроведат со контрола во спроведувањето;
- Да се применува принципот „загадувачот плаќа“, односно оние кои ѝ наштетуваат на животната средина да бидат одговорни за своите активности и да се избегне понатамошното оштетување;
- Секогаш кога е можно да се внимава и да се спречуваат ризиците;
- Производителите да бидат одговорни за собирање, третирање и рециклирање на отпадните продукти и да се поттикнуваат корисниците да избераат производи и услуги кои создаваат помалку отпад;
- Целите на животната средина треба да се земат предвид рано во процесот на изработка на сите стратешки документи во различните сектори, почнувајќи од земјоделството до економијата;
- Соработка со индустријата која ќе разгледа нови пристапи за намалување на негативните влијанија од индустријата врз животната средина;
- Планирање на употребата на земјиштето со цел да се обезбеди вклучување на животната средина при донесување на просторни и урбанистички планови;

- На граѓаните да им се обезбеди пристап до сигурни информации во врска со прашања за животната средина;
- Промовирање на едукацијата за животната средина и барање начини да се зголеми свеста за унапредување на животната средина;
- Информирање на јавноста дека загадувањето на животната средина предизвикува голем број на здравствени проблеми кај луѓето, од алергии и неплодност до рак и прерана смрт.

Конкретните мерки за имплементација и акциите за овие многу важни стратешки прашања се вклучени во предложените акции за целосна техничка имплементација на законодавството на ЕУ за животната средина (види Поглавје 4.4).

Покрај гореспоменатите стратешки прашања на ЕУ, постојат неколку општи предуслови за ефикасна имплементација на законодавството на ЕУ на кои земјата треба да се фокусира:

- Сигурни системи за собирање на податоци;
- Ефикасни системи и институции за мониторинг и известување за состојбата на животната средина (емисии и квалитет на животната средина) и инспекција;
- Процедури и инструменти за подигање на свеста за животната средина кај индустријата и јавноста со цел да се обезбеди разбирање, соработка и поддршка за спроведување на мерки за животната средина;
- Институции и процедури со кои се олеснува учеството на јавноста во процесите за донесување на одлуки и управувањето во врска со животната средина;
- Административни и судски решенија во врска со прекршувања на законите за животната средина заедно со ефикасен систем на парични и други казни, судски постапки за сериозни прекршувања и пристап до правда;
- Обука на вработени на централно и општинско ниво вклучени во сите засегнати сектори на општеството;
- Адекватно финансирање на институциите;
- Интеграција на апроксимацијата во животната средина во други стратешки подрачја;
- Нови инвестиции и големи активности за да се постигне усогласеност со правото на ЕУ и со веќе изработените и усвоените стратегии и планови за имплементација во животната средина.

Исто така гореспоменатите општи предуслови се вклучени во предложените акции за целосна техничка имплементација на законодавството на ЕУ за животната средина (види поглавје 4.4).

4.2 Стратегија за постигнување на целосна имплементација

Стратегијата за техничка имплементација се заснова на барањата на правото на ЕУ како и на националните услови. Треба да се применат следните принципи со цел да се имплементира законодавството на ЕУ за животната средина на ефикасен и непречен начин:

- Постигнување на колку што е можно поголема усогласеност со генералната „Шеста Акциона програма за животната средина на ЕУ, 2001 - 2010“, Наша иднина, наш избор и со нејзините седум тематски стратешки стратегии (види поглавје 4.1);
- Обезбедување на континуитет со постоечките национални постигнувања кон апроксимацијата на правото на ЕУ за животната средина;
- Оптимизирање на процесот на имплементација, приоритизација на директивите кои треба да се имплементираат земајќи го предвид нивното

ниво на правна транспозиција во националното законодавство, нивниот моментален статус на имплементација, потребите за нова институционална поставеност кои произлегуваат од овие директиви, финансиските импликации кои директивите ќе ги имаат врз економијата на земјата и социјалните аспекти кои тие ги опфаќаат преку нивното спроведување;

- Спроведување на проес на приоритизација помеѓу директивите / секторите на ЕУ на национално ниво користејќи објективна методологија;
- Изготвување и имплементирање на реален план за имплементација / апроксимација кој се заснова на акциите за имплементација идентификувани во Секторските Стратегии за апроксимација на секторите, листата на приоритизирани директиви на ЕУ (види анекс II), правната транспозиција и националните услови и барања. Потребна е оптимизација на ефектот на синергија на акции кои зафаќаат повеќе сектори каде тоа е можно;
- Во одредувањето на временската рамка на планот за имплементација на ЕУ Директивите да се биде реалистичен во однос на финансиските потреби, човечките ресурси и времето на имплементација на конкретните акции, земајќи ги предвид и потребите од капитални инвестиции и тековните трошоци (види Поглавје 5);
- Обезбедување на политичка и јавна поддршка за усвојувањето и реалната имплементација на конкретните акции / проекти во секој сектор од животната средина како и мониторинг на напредокот на чекорите за имплементација;
- Оптимизирање на придобивките од имплементирањето на правото на ЕУ за животната средина, вклучително за здравјето на граѓаните, животната средина и природата, меѓународна конкурентност на националниот деловен сектор, можности за туризам и сл. (види поглавје 6.5);
- По потреба ажурирање на Националната стратегија и особено на Планот за апроксимација (на секои 2 до 3 години) со користење на истиот процес кој се применуваше во подготвувањето на Националната стратегија (вклучително и планови за имплементација на специфични директиви и секторски стратегии за апроксимација).

Во изработката на оваа Национална стратегија, принципите споменати погоре се следеа во најголема можна мера.

Во однос на приоритизацијата на имплементацијата на директивите при изготвување на националниот план за имплементација, треба да се земат предвид двата вида на приоритизација кои се спроведоа во рамките на проектот:

- приоритизација меѓу главните типови на акции во секој сектор земајќи ги во предвид логичната последователност на акциите (од гледна точка на имплементацијата) и ургентноста во спроведување на потребните акции (од националната гледна точка).
- приоритизација на директивите од различни сектори на национално ниво земајќи ги предвид националните услови (правни, институционални, финансиски / економски и социјални).

Сите акции предложени за успешно спроведување на барањата на ЕУ директивите беа групирани во три групи по тип на акции кои во себе содржат неколку под-типови на акции што е прикажано во Табела 11:

Табела 12: Групирање на предложените акции за имплементација по тип на акција со под-типови на акции

Тип на акции	Под-тип на акциите
Акции за институционална поставеност	Нови вработувања
	Назначување на надлежни органи / одговорни лица
	Воспоставување на системи и акции за поддршка
Акции за техничка помош	Техничка помош за изготвување на стратешки документи
	Техничка помош за изготвување на инвестициски документи
	Техничка помош за зајакнување на капацитетите на заинтересираните страни
Акции за капитална инфраструктура и оперативна акција	Акции за капитална инфраструктура
	Акции за работа на инфраструктурата

Кога се врши приоритизација меѓу директивите низ секторите неопходно е да се користи методологија која ќе обезбеди објективни резултати. Со цел да се користи во процесот на приоритизација, тимот на Консултантот изработи Методологија за приоритизација на директивите врз база на адаптација на Техниката за донесување на одлуки врз основа на повеќе критериуми – Multi-criteria Decision Analysis technique (види анекс II), која по внимателно оценување се прифати како методологија која најмногу одговара за целите на проектот.

Развиената Методологија за приоритизација вклучува голем број (30) различни видови на соодветни прашања / критериуми со цел да се обезбеди објективна и соодветна приоритизација помеѓу директивите во однос на приоритетот за нивна имплементација во земјата. Силно се препорачува да се користи оваа методологија кога ќе се јави потреба да се ажурира Планот за апроксимација и повторно да се обезбеди активно учество на сите заинтересирани страни во самата приоритизација. Главниот резултат од приоритизацијата извршена во рамките на овој Проект е даден во анекс II.

Генералната стратегија за имплементација предвидува највисок приоритет во краткорочниот период (2007-2010) да им се даде на следните акции за имплементација на секоја од приоритизираниите директиви:

- Акции поврзани со институционална поставеност;
- Назначување на надлежни органи или одговорни лица кои ќе работат на главните функции за управување во животната средина кои ги бараат директивите;
- Вработување на дополнителни вработени, доколку е потребно;
- Започнување и имплементација на неколку проекти со техничка помош кои ќе работат на институционално зајакнување на заинтересираните страни и вработените во јавната администрација;
- Подготовка на плански документи, методологии и насоки кои се потребни за непречена имплементација;
- Започнување на проекти кои ќе се фокусираат на изготвувањето на техничката документација за инвестициите во капитална инфраструктура (апликации за средства од ИПА).

На среден рок (2011 - 2015), фокусот главно треба да биде на имплементацијата на предложените акции од (приоритизираниите) директиви кои се однесуваат на започнување и имплементација на предложените проекти со техничка помош кои го опфаќаат изготвувањето на техничка документација за

проектите за капитална инфраструктура, студии на изводливост, апликации за ИПА и друга странска помош и воспоставување на различни управни системи во секторот.

Долгорочно (по 2015) фокусот треба примарно да биде на имплементацијата на проекти за капитална инфраструктура со финансиска поддршка на меѓународната донаторска заедница.

Исто така важна во процесот на имплементација е координацијата на слични активности од повеќе директиви и сектори. Многу од акциите во различни сектори и за директиви во истиот сектор се однесуваат на слични прашања. Сличните акции кои се однесуваат на неколку директиви и сектори се групирани под насловот: “Заеднички прашања (Cross Cutting Issues)” (види исто анекс 3). Се предлага да се стави акцент на овие прашања на среден рок, бидејќи така се создава синергија помеѓу имплементацијата на директивите и помеѓу секторите. Понатаму се зголемува ефикасноста на акциите и се намалуваат генералните трошоци. Координацијата помеѓу директивите и секторите го намалува ризикот од фрагментација. Некои важни заеднички прашања се мониторингот и известувањето, управувањето со податоците, подигнување на јавната свест за животната средина, учеството на јавноста и издавањето на дозволи, инспекцијата и контролата на спроведување.

На Министерството за животна средина и просторно планирање силно му се препорачува да започне колку што е можно побрзо со иницирање на веќе предложените акции во приоритетните сектори / директиви и да преговара со донаторската заедница за можностите за добивање на средства земајќи ги предвид одредените приоритети.

4.3 Тековни акции за имплементација

Министерството за животна средина и просторно планирање неодамна (во декември 2006) усвои нова административна и организациска структура и изготви план за вработување за периодот 2007 – 2010 со цел да одговори на барањата на апроксимацијата кон ЕУ. Постои намера да се вработат 123 нови државни служеници во споменатиот период.

Исто така постојат и неколку тековни проекти (главно финансирани од донатори) кои работат на спроведување на акциите предложени од консултантскиот тим кои би одговориле на барањата на ЕУ. Исто така постојат проекти кои чекаат да бидат спроведени кои ќе опфатат некои од барањата на апроксимацијата кон ЕУ. Акциите на овие тековни / планирани проекти се групирани во согласност со дефинираните претходно три главни групи и подгрупи на акции (види табела 13). Табелата подолу дава преглед во кои сектори се спроведуваат или се планира да се спроведуваат акции кои се предложени од консултантскиот тим.

Табела 13: Сектори во кои се спроведуваат тековни акции за техничка имплементација или акции кои се предмет на преговори со донатори (акции ворамаките на “pipeline”проекти)

Сектор	Акции за институционална поставеност			Акции со техничка помош			Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции	
	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Техничка помош за изготвување на стратешки документи	Техничка помош за изготвување на инвестициски документи	Техничка помош за зајакнување на капацитетите	Акции за капитана инфраструктура	Акции за работа на инфраструктурата
Квалитет на воздух								
Управување со отпад								
Квалитет на вода								
Хоризонтално законодавство								
Хемикалии								
ГМО								
Контрола на индустриско загадување								
Заштита на природата и шуми								
Бучава								

Легенда:

Тековни акции за техничка имплементација / контрола на спроведување на директивите на ЕУ (2006-2007)	
Акции за техничка имплементација / контрола на спроведување на директивите на ЕУ кои се предвидени и се предмет на преговори со донатори	

Како што може да се види од горната табела, постојат пет сектори каде акциите поврзани со имплементацијата на барањата на ЕУ веќе се имплементираат преку тековни проекти и два сектори каде постојат проекти кои чекаат спроведување (во процес се преговори со донатори) кои ќе покријат некои од акциите за имплементација кои се потребни за процесот на апроксимација. Тековните проекти и акциите на кои тие се однесуваат за исполнување на имплементацијата на барањата на ЕУ во секој сектор накратко се опишани во следниот текст.

Сектор Квалитет на воздух

На некои од идентификуваните недостатоци во имплементацијата во Секторот Квалитет на воздух веќе се работи преку тековниот Твининг Проект со Финска, финансиран од ЕУ “Подобрување на квалитетот на воздухот” и во тековниот Проект од КАРДС 2004 “Зајакнување на управувањето со животната средина”, од кои и двата проекта имаат компоненти кои се однесуваат на имплементацијата на Рамковната директива за квалитет на воздух (96/62/ЕС) и Директивата за национални плафони за емисии (2001/81/ЕС).

- *Акции за институционална поставеност:*

Процесот за акредитација на лабораторите за мониторинг и анализа се опфатени во Проектот на КАРДС 2004. Иницирано е вработување на дополнителни вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање.

- *Акции за техничка помош:*

Во рамките на Твининг Проектот со Финска продолжи прелиминарна оценка на подобрувањето на квалитетот на воздухот, додека во проектот на КАРДС 2004 првично се дефинираа зоните и агломерациите. Исто така се подготвуваат и инвестициони документи во врска со надградба на станиците за мониторинг и поставување на нови станици за мониторинг.

- *Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции:*

Во рамките на Финскиот Твининг Проект започната е набавка на потребната инструментација за лабораторијата за мерење на емисии во воздухот.

Подетален опис на овие тековни акции може да се најде во Секторската Стратегијата за апроксимација на Секторот Квалитет на воздух.

Сектор управување со отпад

Во Секторот управување со отпад некои од идентификуваните недостатоци се коригираат преку вработување на дополнителни вработени во органите кои работат на животната средина и преку два тековни проекти финансирани од ЕУ (КАРДС 2006): “Изработка на планови за ремедијација со финансиски барања за елиминација на индустриските жешки точки” и “Управување со медицински отпад во Република Македонија”. Овие проекти главно се однесуваат на имплементацијата на Директивата за депонии (99/31/ЕС) и Директивата за опасен отпад (91/689/ЕС).

- *Акции за институционална поставеност:*

Вработувањето на дополнителни вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање е во тек врз основа на новата предлог систематизација на Министерството. Исто така во тек е и вработувањето или назначувањето на нови инспектори за животната средина, но тоа е во многу рана фаза.

- *Акции за техничка помош:*

Главната активност на Проектот за индустриски жешки точки е изготвување на План за деконтаминација на контаминирана почва (“жешки точки”), додека главната активност на Проектот за управување со медицински отпад е изготвување на План за управување со медицински отпад и Студија за изводливост.

Подетален опис на овие тековни акции може да се најде во Секторската Стратегијата за апроксимација на Секторот управување со отпад.

Сектор Контрола на индустриско загадување

Во овој Сектор главниот акцент во моментот е даден на имплементацијата на Директивата за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС) и на Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС). Три проекти / програми финансиски поддржани од странски донатори значително придонеле кон согледувањето на обврските и одговорностите на властите и компаниите во врска со дозволите за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето:

- Проект финансиран од ЕУ (КАРДС 2004): “Зајакнување на управувањето со животната средина”;
- Програма на EBRD: “ТАМ/ Програма за советување на деловниот сектор”;

- Проект на REC (Канцеларија во Република Македонија) “Ефикасна децентрализација во Република Македонија – Имплементација на законодавството за животната средина”.

Исто така Финскиот Твининг Проект финансиран од ЕУ “Подобрување на квалитетот на воздухот”, кој главно имплементира акции кои се поврзани со подобрувањето на квалитетот на воздухот има придонес во имплементацијата на обврските во врска со дозволите за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето.

- *Акции за институционална поставеност:*

Управата за животната средина е формирана во новата институционална поставеност во Министерството за животна средина и просторно планирање за која се вработува нов персонал кој ќе работи на прашањата поврзани со контролата на индустриското загадување.

Македонскиот информативен центар за животната средина во Министерството за животна средина и просторно планирање воспоставува база на податоци за супстанции кои го загадуваат воздухот, која меѓу другото, содржи и емисии од стационарни извори (дел од кои се емитуваат од инсталациите кои потпаѓаат под дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето) како и фугитивни емисии или испарливи органски соединенија (VOCs) од некои инсталации и бензиските станици каде се точи и складира бензинот.

Акции за техничка помош:

Проектот КАРДС 2004 ги обезбедува скоро сите насоки кои им се потребни на надлежните органи и на компаниите кои ќе добијат А дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето, неколку обуки, поддршка во воспоставувањето на базата на податоци за инсталациите со А-Интегрирано спречување и контрола на загадувањето и Б-Интегрирано спречување и контрола на загадувањето дозволи и кампањи за подигање на свеста. Техничката помош исто така обезбедува помош за пет пилот компании за изготвување на апликации за дозвола за „приспособување со оперативен план“, која особено беше од корист бидејќи покажува на кој начин усвоеното законодавство и изготвените насоки функционираат во пракса.

Програмата на EBRD обезбедува обука за компании кои подлежат на Б дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето /дозволи за „приспособување со оперативен план“ како и за консултанти кои сакаат да се вклучат во изготвувањето на апликациите. Проектот обезбедува одредена финансиска помош за Б-инсталациите да ги изготват своите апликации.

Проектот на REC-Канцеларија во Македонија обезбедува обука за администрацијата на единиците на локална самоуправа во врска со нивните обврски и процедури поврзани со издавањето на Б дозволите за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето.

Одреден степен на само-мониторинг се врши и од инсталациите кои подлежат на Интегрирано спречување и контрола на загадувањето. Тековниот Фински Твининг Проект за подобрување на квалитетот на воздухот, кој вклучува и компонента за инвентар за емисии во воздухот и прелиминарна оценка на животната средина, се однесува исто така и на развивање на моделирање за дисперзија на емисии, што е задолжителен дел од А дозволата за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето. Катастарот на емисии, кој опфаќа емисии во сите медиуми и подрачја на животната средина, во моментов се изготвува и барем дел од него може да се користи по-

натаму како извор на информации за Европскиот регистар на емисии од загадувачи (EPER).

- Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции:

Инсталациите кои подлежат на дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето веќе почнаа со техничките адаптации на сопствените производни капацитети со цел исполнување на условите на новиот систем за издавање на дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето.

Надградбата на лабораторијата во Министерството за животна средина и просторно планирање и воведувањето на процедури за обезбедување / контрола на квалитетот што е првиот чекор кон акредитација, започна во 2007 година.

Подетален опис на овие тековни акции може да се најде во Секторската Стратегијата за апроксимација на Секторот Контрола на индустриско загадување.

Сектор Квалитет на вода

Во Секторот Квалитет на вода, ЕУ се има фокусирано на финансиска поддршка преку Програмата КАРДС за развој на капацитети и подготвување на инвестициски документи. Фокусот се става на обуката и развојот на институционални капацитети за апсорпција на средствата од ИПА. Проектите финансирани од донатори кои се имплементираат кај локалните заедници и комуналните претпријатија опфаќаат изградба и надградба на мрежите за водоснабдување, капацитети за чување и третман на отпадни води.

Следните проекти се во моментот тековни во овој Сектор, кои се вклопуваат во планираните акции за целосна имплементација на правото на ЕУ:

- Проект КАРДС 2003: “Подобрување на управувањето со прекуграничните водни ресурси во речниот слив на Вардар”;
- Проект финансиран од ЕУ (КАРДС 2006): “Студија на изводливост за собирање на отпадни води и подготовка на апликација за ИПА, Прилеп”;
- Студија на изводливост финансирана од ЈИСА за собирање и третман на отпадни води во Скопје.
- Студија на изводливост за собирање и третман на отпадни води во Гевгелија, финансирана од Грција.

- Акции за институционална поставеност

Проектот од КАРДС 2003 воспоставува програма за мониторинг (воведување на мониторинг на квалитетот на површинските води во согласност со анекс V од Рамковната Директива за вода (2000/60/ЕС)) со цел да се одреди статусот на водите во Речниот слив на Реката Вардар (но со ограничен опсег и цели).

Подобрувањето на системите за мониторинг и воспоставување на мрежи за мониторинг, таму каде што нема, на сите нивоа (локално, регионално и национално) е активност која постојано се ревидира и на која се работи (но нема систематски пристап и правна основа). Идентификацијата и имплементацијата на група мерки за да се заштитат водните тела кои се користат или за кои се планира да се користат за црпење на вода за пиење исто така е тековна активност. Таа се заснова на постоечката институционална поставеност и законодавството (но повторно недостигаат систематскиот и сеопфатен пристап).

Во моментот се утврдуваат стандарди за квалитет на вода за капење во согласност со националното законодавство (но не се во целост усогласени со барањата на Директивата за вода за капење (2006/7/ЕС)).

- Акции за техничка помош

Во моментот студии на изводливост за собирање и третман на отпадни води се имплементираат во Прилеп, Скопје и Гевгелија. Исто така се обезбедува помош и при изготвување на апликации за ИПА.

Тековни се и некои промени во генералниот пристап кон мониторингот и неговата поставеност како резултат на тековни проекти за техничка соработка во земјата. Исто така различни проекти од неодамна вршат и оценка на капацитетите (институции, лаборатории).

Во моментот се имплементира и студија за реката Брегалница со нагласок на заштита на водите. Се идентификуваат агломерации (во согласност со Директивата за третман на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС)) и се прави прелиминарна оценка на потребните инвестиции за собирање и третирање на отпадните води.

- Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции

Во однос на капиталните инвестиции, во моментот се градат две пречистителни станици, во Куманово (100.000 е.ж.) и во Кривогаштани (>2.000 е.ж.).

Подетален опис на овие тековни акции може да се најде во Секторската Стратегијата за апроксимација на Секторот Квалитет на вода.

Сектор Заштита на природата

Одредени акции, главно во врска со имплементацијата на некои конкретни барања на Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС), се опфатени со имплементацијата на Проектот Емералд (од Министерството за животна средина и просторно планирање).

- Акции за техничка помош

Во Проектот Емералд, анализирани се 10 локации во однос на Подрачја од посебен интерес за зачувување, со што ќе се опфатат 80 проценти од вкупните национални локации на мрежата Емералд (до сега се предложени и анализирани шест локации). Ова е важен чекор кон воспоставување на мрежата Натура 2000 со оглед на тоа што Подрачјата од посебен интерес за зачувување и целата процедура која се применува е компатибилна со дефиницијата на Подрачја од посебен интерес за зачувување во Натура 2000.

Подетален опис на овие тековни акции може да се најде во Стратегија за апроксимација на Секторот Заштита на природата и шуми.

Сектор ГМО

Во 2004 е спроведен Проект за изработка на Национална рамка за биолошка безбедност (види го извештајот за Национална рамка за биолошка безбедност за Република Македонија). Тоа е дел од глобалниот Проект на UNEP / GEF, чија цел е да им помогне на земјите во имплементацијата на Картагенскиот Протокол за биолошка безбедност преку изработка и имплементација на Национална рамка за биолошка безбедност. За следен проект, кој ќе биде продолжување на првиот, поднесена е апликација за средства до UNEP / GEF со цел да се финансира воспоставувањето на Механизам за собирање и дистрибуција на информации (т.н. Clearing House Mechanism).

- Акции за техничка помош

Проектот кој чека финансирање веројатно ќе воспостави и база на податоци, и треба да се разгледа дали таа може да се интегрира во потребната база на податоци за ГМО (види го планот за имплементација на Директивата за намерно ослободување на ГМО (98/81/ЕЕС)).

Сектор Хемикалии

Постојат тековни преговори помеѓу Министерството за животна средина и просторно планирање и КЕМИ - Шведската агенција за хемикалии за започнување на програма со техничка помош на регионално (земјите од Југоисточна Европа) и на национално ниво во траење од 5 години.

- *Акции за техничка помош:*

Главните елементи од Програмата се моделирање на пристапот на REACH, зајакнување на надлежните органи, воспоставување на Регистар за хемикалии, подготвување инвентар на национални производители и увозници на хемикалии, обуки за добри лабораториски практики, обуки за почисто производство, и поддршка во изготвувањето на Законот за хемикалии.

4.4 Потребни дополнителни акции

За да се обезбеди целосна имплементација и контрола на спроведувањето на законодавството на ЕУ за животната средина, потребни се дополнителни акции (покрај оние кои се тековни или планирани). Сепак, како што се спомена во Поглавје 1.1 (Прифатен генерален пристап), потребно е да се изврши приоритизација на имплементацијата на законодавството на ЕУ поради постоењето на ограничувања во процесот на имплементација за постигнување на целосна усогласеност со сите обврски и барања на ЕУ.

Приоритизацијата беше извршена од страна на работната група за Националната стратегија за апроксимација во животната средина (види анекс 7) на најважните 36 законодавни акти на ЕУ од сите сектори, избрани од нив во интерната .

Овие 36 законодавни акти ги опфаќаат сите сектори со исклучок на Секторот Шуми, со главен нагласок на Секторот за управување со отпад (8 акти), Секторот за контрола на индустриско загадување (7 акти) и Секторот Квалитет на воздух (5 акти) што е вкупно повеќе од една половина од избраното законодавство. Ова прилично добро отсликува на кој начин законодавството на ЕУ за животната средина е приоритизирано во моментот.

Резултатите од приоритизацијата (види анекс II) покажа дека актот-директивата со најмногу бодови (најголем приоритет за имплементација) е Директивата за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС). Други правни акти со висок приоритет (кои се наоѓаат во горната третина на приоритизираната листа) се Директивата за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС), Директивата за учество на јавноста (2003/35/ЕС), Директивата за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС), Директивата за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС), Директивата за РСВ/РСТ (96/59/ЕС), Директивата за опасен отпад (91/689/ЕЕС), Рамковната Директива за отпад (2006/12/ЕС), Директивата за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС), Одлука 2000/479/ЕС за имплементација на Европскиот регистар на емисии со загадувачи, Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС), и Директивата за одговорност за животната средина (2004/35/ЕС).

Овие правни акти се со висок приоритет бидејќи или се хоризонтални директиви, имаат врска со повеќе од три сектори, нивната правна транспозиција е прилично напредната, постои прекуграничен контекст, нема потреба за големи капитални и оперативни трошоци за нивна имплементација, Република Македонија веќе ги има ратификувани релевантните Конвенции, не е потребен многу дополнителен персонал за транспозиција и имплементација, тие значително придонесуваат кон оддржлив развој и / или нивната имплементација значително ќе придонесе кон подобрувањето на здравјето на луѓето и

кон подобрување / зачувување на квалитетот на ресурсите на животната средина.

Гледајќи на секторско ниво, најприоритетните правни акти на ЕУ во врска со животната средина припаѓаат на следните сектори: *Сектор Хоризонтално законодавство* (Директивите за Оценка на влијанието врз животната средина, Стратешка оценка на животната средина, Информации за животната средина, Учество на јавноста и одговорност за животната средина), *Сектор Квалитет на воздух* (Рамковна Директива за квалитет на амбиентниот воздух), *Сектор Управување со отпад* (Директиви за РСВ/РСТ, опасен отпад и Рамковната Директива за отпад), *Сектор Контрола на индустриско загадување* (Директива за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето и Одлука 2000/479/ЕС за имплементација на Европскиот регистар на емисии со загадувачи), и *Секторот за заштита на природата* (Директива за диви птици).

Како што може да се види Секторот Хоризонтално законодавство е прилично претставен со високо приоритетни директиви, најмногу поради неговата важност што се должи на хоризонталната природа. Исто така Секторите за Управување со отпад и Контрола на индустриско загадување се исто претставени со законодавство во оваа група. Покрај хоризонталното законодавство, другите високо приоритетни директиви се главно рамковни директиви и други главни законодавни акти од комплексни сектори каде се бараат многу ресурси, односно законодавство / сектори за кои е потребно особено внимание.

Правните акти со среден приоритет (од избраните 36 најважни правни акти) се Директива СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕС), Регулативата за загрозени видови (ЕС 338/97), Рамковната Директива за вода (2000/60/ЕС), Директивата за опасни супстанции (67/548/ЕЕС), Директивата за батерии и акумулатори (2006/66/ЕС), Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС), Директивата за гранични вредности на SO₂, NO₂, NO_x, PM и Pb (1999/30/ЕС), Директивата за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС), Директивата за лесно испарливи соединенија од чување и дистрибуција на бензин (94/63/ЕС), Регулативата за супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (ЕС 2037/2000), Директивата за депонии (99/31/ЕС), и Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС).

Од секторска гледна точка за овие дванаесет правни акти на ЕУ, тие припаѓаат на следните сектори: *Сектор Квалитет на воздух* (Директивите за гранични вредности на SO₂, NO₂, NO_x, PM и Pb, и Квалитет на бензин и дизел горива), *Сектор управување со отпад* (Директивите за батерии и акумулатори и за депонии), *Сектор Контрола на индустриско загадување* (Директивите СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/ЕС), Лесно испарливи соединенија од чување и дистрибуција на бензин, и Големи постројки за согорување), *Сектор Заштита на природата* (Регулативата за загрозени видови, и Директивата за живеалишта), *Секторот Квалитет на вода* (Рамковна Директива за вода), и *Секторот Хемикалии* (Директивата за опасни супстанции и Регулативата за супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка).

Повторно станува збор за важни законски акти од сектори кои се сложени и кои бараат многу ресурси, кои беа избрани за акти со висок приоритет. Особено Секторот Контрола на индустриско загадување е прилично претставен со законодавство во оваа група. Сепак, во оваа група има исто така важни законодавни акти од Секторот Хемикалии кој не бараат толку ресурси. Може да се види дека оваа група со среден приоритет е мешавина на поопшти и поконкретни законодавни акти.

Останатиот дел од приоритизираниите акти (со најмалку бодови) се состојат од Директивата за отпадни масла (75/439/ЕС), Директивата за намерно ослободување на ГМО (2001/18/ЕС), Директивата за контролирана употреба на ГММ (90/219/ЕЕС), Директивата за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС), Директивата за растворувачи (1999/13/ЕС), Регулативата за шема за управување и ревизија на животната средина (ЕС 761/2001), Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС), Директивата за отпад од пакување, Директивата за нитрати (94/62/ЕС), Директивата за дотраени возила (2000/53/ЕС), Директива за содржина на сулфур во течни горива (1999/32/ЕС), и Директивата за бучава во животната средина (2002/49/ЕС).

Главните причини за тоа што тие се во групата со најнизок приоритет е што или процесот на транспозиција во националното законодавство е на многу ниско ниво, немаат прекуграничен контекст, нивната транспозиција бара голема техничка помош во човечки и финансиски ресурси, нивната имплементација сè уште не е започната, постои ниско ниво на технички знаења за имплементација на директивата, има потреба од многу опрема за мониторинг, подразбира средно ниво на капитални и оперативни трошоци, и / или нема голем интерес кај меѓународните донатори да поддржат проекти кои се поврзани со имплементацијата на директивата.

Гледајќи од секторска гледна точка, овие дванаесет правни акти на ЕУ (но кои се сепак дел од избраните 36 важни правни акти), припаѓаат на следните сектори: *Сектор за квалитет на воздух* (Директивите за национални плафони на емисии, и содржина на сулфур во течни горива), *Сектор Управување со отпад* (Директиви за отпадни масла, отпад од пакување и дотраени возила), *Сектор Контрола на индустриско загадување* (Директива за лесно испарливи соединенија од растворувачи, и Регулатива за шема за управување и ревизија на животната средина), *Сектор Квалитет на вода* (Директиви за пречистување на урбани отпадни води и Нитрати), *Сектор ГМО* (Директиви за намерно ослободување на ГМО и контролирана употреба на ГММ), и *Сектор бучава* (Директива за бучава во животната средина).

Ова законодавство е главно поконкретно законодавство од покомплексните и секторите кои бараат повеќе ресурси, кое се однесува на конкретни теми. Конкретно законодавството од Секторот Управување со отпад е прилично претставено во оваа група. Сепак, постојат два помали сектори, Секторите ГМО и Бучава кои се претставени во оваа група со важни поопшти директиви.

Приоритизираната листа на законодавството на ЕУ за животната средина и секторите (види анекс II) кои треба да се имплементираат во Република Македонија може да му послужат на Министерството за животна средина и просторно планирање како насока во кој правец да ги фокусираат своите човечки ресурси, државниот буџет и донаторската помош на систематски и конзистентен начин.

Со оглед на тоа што приоритизацијата се засноваше на постоечките национални околности, Консултантот препорачува Министерството за животна средина и просторно планирање да ја врши приоритизацијата на редовна основа (на пример на секои две до три години) со цел да се препознае ако приоритетот се променил како и да се следи секој нов напредок во поглед на спроведување на директивите.

Да се даде генерален преглед на идните акции за имплементација потребни за да се постигне целосна имплементација на законодавството на ЕУ за животната средина, акциите за имплементација и контрола на спроведување се групирани во согласност со погоре дефинираните три главни групи и подгрупи на акции (види табела 12), и табелата подолу прикажува во кои сектори кои

акции се потребни. Поради ограничените расположиви ресурси сите активности не можат да се спроведат истовремено. Акциите поради тоа се поделени во три периоди на имплементација, имено, краткорочни, среднорочни и долгорочни акции како што се претставени во табелата.

Табела 14: Потребни дополнителни акции за имплементација

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ (со дополнувања)	Акции за институционална поставеност			Акции со техничка помош			Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции	
		Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица
Управување со отпад	Рамковна директива за отпад (2006/12/EC)								
	Директива за опасен отпад (91/689/EEC)								
	Директива за депонии (99/31/EC)								
	Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/EC)								
	Директива за согорување на отпад (2000/76/EC)								
	Директива за батерии и акумулатори кои содржат одредени опасни супстанции (91/157/EEC)								
	Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/EC)								
	Директива за обележување на батерии (93/86/EC)								
	Директива за отпадни масла (75/439/EEC)								
	Директива за PCB/PCT (96/59/EC)								
	Директива за дотраени возила (2000/53/EC)								
	Директива за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/EC)								
	Регулатива за пренос на отпад (EEC 259/93)								
	Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални суровини (2006/21/EC)								
Квалитет на воздух	Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/EC)								
	Директива за гранични вредности на сулфур диоксид, азот диоксид и азотни оксиди, суспендирани честички и олово во амбиентниот воздух (99/30/EC)								
	Директива за бензен и јаглерод моноксид (2000/69/EC)								

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ (со дополнувања)	Акции за институционална поставеност			Акции со техничка помош			Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции	
		Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица
	Директива за озон во амбиентниот воздух (2002/3/EC)								
	Директива 2004/107/EC за арсен, кадмиум, жива, никел и полициклични јагледороди во амбиентниот воздух								
	Директива за национални плафони на емисии 2001/81/EC								
	Директива за тргување со емисии на стакленички гасови (2003/87/EC)								
	Директива 1999/32/EC за намалувањето на содржината на сулфурот во одредени течни горива								
	Директива за информирање на корисници (1999/94/EC)								
	Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/EC)								
Квалитет на вода	Рамковна директива за вода (2000/60 /EC)								
	Директива за урбани отпадни води (91/271/EEC)								
	Директива за вода за пиење (98/83/EC)								
	Директива за површинска вода за апстракција (75/440/EEC)								
	Директива за нитрати (91/676/EEC)								
	Директива за вода за капење (2006/7/EC)								
	Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/EEC)								
	Директива за милта од канализацијата (86/278/EEC)								
	Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/EEC)								
	Директива за подземни води (80/68/EEC)								
	Директива за испуштања на жива од хлороалкалните индустрии (82/176/EEC)								
	Директива за испуштања на кадмиум (83/513/EEC)								
	Директива за други испуштања на жива (84/15/EEC)								

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ (со дополнувања)	Акции за институционална поставеност			Акции со техничка помош			Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции	
		Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица
	Директива за испуштање на НСН (84/491/ЕЕС)								
	Директива за опасни супстанции од Листа еден (86/280/ЕЕС)								
	Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС)								
	Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС)								
Хемикалии	Директива 67/548/ЕЕС за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции								
	Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој((ЕС) 2037/2000)								
	Директива за експериментни врз животни (86/609/ЕЕС)								
	Директива за азбест (87/217/ЕЕС)								
	Директива за биоциди (98/8/ЕС)								
ГМО	Директива 2001/18/ЕС за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина								
	Директива на Советот 98/81/ЕЕС за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми								
Хоризонтално законодавство	Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС)								
	Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)								
	Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС)								
	Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми (2003/35/ЕС)								
	Директива за одговорност за животната средина во однос на спречување и ремедијација на штетата врз животната средина (2004/35/ЕС)								
Ду стр	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС)								

Сектор	Опфатени директиви на ЕУ (со дополнувања)	Акции за институционална поставеност			Акции со техничка помош			Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции	
		Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица	Воспоставување на нови управни системи и акции за поддршка	Нови вработувања	Назначување на надлежен орган / одговорни лица
	Директива за големи постројки за согорување 2001/80/EC								
	Директива СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/EC)								
	Директива за растворувачи 1999/13/EC								
	Директива на Советот 94/63/EC за контрола на испарливи органски соединенија (VOC) и емисии кои резултираат од чувањето на бензинот и неговата дистрибуција од терминалите до бензиските станици								
	Одлука 2000/479/EC за имплементација на Европскиот регистар на емисии со загадувачи (EPER)								
	Регулатива за еко-обележување 1980/2000								
	Регулатива за шема за управување и ревизија на животната средина (EMAS) 761/2001/EC								
Заштита на природата	Директива за живеалишта (92/43/EEC)								
	Директива за диви птици (79/409/EEC)								
	Регулатива за загрозени видови ((EC) 338/97)								
	Регулатива за мониторинг на шумите (EC) 2152/2003								
	Директива за зоолошки градини (1999/22/EC)								
	Регулатива за стапици за лов (EEC) 3254/91								
Бучава	Рамковна директива за бучава (2002/49/EC)								
	Директива за бучава од моторни возила (92/97/EEC)								
	Директива за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/EC)								

Легенда:

Дополнителни потребни краткорочни акции (период на имплементација: 2007-2010)	
Дополнителни потребни среднорочни акции (период на имплементација: 2011-2015)	
Дополнителни потребни долгорочни акции (период на имплементација: 2016 и понатаму)	
Не се потребни дополнителни акции / Потребните акции веќе се вклучени под друга директива	

Подетални табели со сите планирани акции кои се потребни за техничка имплементација и контрола на спроведувањето на законодавството на ЕУ за животната средина се дадени во Секторските Стратегии за апроксимација на секторот. Овие планирани акции во секој сектор се групирани во Проекти со цел да се направат овие акции пооперативни и да му се помогне на Министерството за животна средина и просторно планирање во координирањето и оптимизирањето на имплементацијата на акции со сличен карактер.

Горната табела покажува дека сè уште постојат многу акции кои треба да се имплементираат пред да се постигне целосна имплементација на барањата на ЕУ во однос на животната средина. Потребни се дополнителни акции во сите сектори од животната средина и во секој сектор потребни се дополнителни акции за институционална поставеност, техничка помош, како и акции за капитална инфраструктура и оперативни акции. Краткорочните активности се главно за институционална поставеност и се состојат од нови вработувања, назначување на надлежни органи и / или одговорни лица, како и воспоставување на нова управа, системи и / или акции за поддршка. Краткорочните акции исто така содржат и некои акции со техничка помош и неколку акции за капитална инфраструктура и оперативни акции. Среднорочните акции се главно акции за техничка помош кои се состојат од подготовка на стратешки документи, инвестициски документи и зајакнување на капацитетите, но содржат и неколку акции за институционална поставеност како и неколку акции за техничка помош.

Погоре прикажаното групирање на акции на краткорочни, среднорочни и долгорочни се заснова на приоритизацијата извршена од работната група за Националната стратегија за апроксимација во животната средина. Треба да се има предвид дека законодавството каде што нема предвидено акции (квadratчињата не се обоени) не значи по секоја цена дека таму не постојат акции кои треба да се извршат за целосна имплементација на тие конкретни законодавни акти. За некои од тие директиви, потребните акции за целосна имплементација се комбинирани со акциите кај други директиви и ќе бидат имплементирани истовремено.

Подетален опис на потребните акции за целосна имплементација на секој сектор е презентираан во следниот текст.

Сектор управување со отпад

- Акции за институционална поставеност

Вработувањето на дополнителни вработени на централно и локално (општинско) ниво кои ќе работат на прашањата во врска со управувањето со отпадот, главно издавање дозволи и регистрација, собирање на податоци, известување и управување со медицински отпад е планирано за период од 5 години (2008 - 2012). Назначувањето на надлежни органи и одговорни единици / лица како што се бара во Рамковната Директива за отпад (75/442/ЕС), Директивата за опасен отпад (91/689/ЕС) и Директивата за отпад од пакување (94/62/ЕС), треба да се изврши во краткорочен период (2007 - 2010).

Воспоставувањето на нови системи за управување со отпадот во согласност со различните директиви на ЕУ кои се однесуваат на отпадот со цел да се управува со отпадот од различно потекло е исто така краткорочна акција. Оваа група на акции се состои, меѓу другото и од формирање на Регионални бордови (комитети) за управување со отпадот за извршување на студии на изводливост и дизајнирање на управувањето со отпадот на општинско ниво, за системи за управување со отпасен отпад (собирање, привремено складирање, преработка и отстранување), промовирање на рециклирањето и поставување на системи за управување со конкретните видови отпад како

отпадни батерии, дотраени возила и отпадни масла. Повеќето до другите акции за поддршка можат да се спроведат заедно со различните заинтересирани страни (индустријата и засегнатите деловни сектори). Ова се очекува да трае 5 до 6 години (краткорочни и среднорочни акции) со исклучок на активностите за издавање дозволи и известување кои ќе продолжат и по завршувањето на тој период.

- Акции за техничка помош

На краток рок, главниот фокус треба да се стави на започнувањето и имплементацијата на проекти со техничка помош кои се однесуваат на изготвување на стратешки документи кои опфаќаат одредени видови на отпад како што се:

- План за затворање на високоризични општински депонии;
- Оперативни планови за општинските депонии;
- План за управување со опасен отпад;
- Стратегија или план за намалување на биоразградливиот отпад;
- План за управување со инертен отпад вклучително и депонии за инертен отпад;
- Стратешки документи за поттикнување на превенцијата на создавањето на отпадот, негово повторно користење и рециклирање;
- Стратешки документи за имплементација на мерки (системи) за посебни видови отпад: отпадни масла, отпадни гуми, отпадни акумулатори, дотраени возила, РСВ, отпад од пакување, отпадна електрична и електронска опрема истовремено со промоција, јавни кампањи и акции за поддршка на имплементацијата на сите споменати системи.

Изготвувањето на сите стратешки документи е оптимизирано и координирано со приоритетите и логичкиот редослед на акциите во однос на временскиот распоред. Ова се очекува да трае околу 5 години.

Подготвувањето на инвестициски документи се планира да трае во текот на 9 години. Изготвувањето на студии на изводливост и апликации за ИПА за веќе изготвените студии на изводливост се главни активности. Овој пристап вклучува и развој на регионални системи за управување со комунален отпад (вкупно 8 според Националниот план за управување со отпадот), систем за управување со опасен отпад, систем за управување со медицински отпад, систем за затворање на високоризичните и другите постоечки дивни депонии и систем за управување со инертен отпад, вклучително и депонии за инертен отпад.

Акциите за техничка помош за зајакнување на капацитетот на Министерството за животна средина и просторно планирање, локалната управа и индустријата се фокусирани на изготвувањето на неколку документи со насоки и прирачници за инспекторите и другите вработени. Исто така се планираат и многу обуки со цел подобро разбирање на Законот за управување со отпадот и обврските кои произлегуваат од него, целите и задачите дадени на државно и локално ниво. Ова се очекува да се случува во период со траење од 10 години.

- Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции

Имплементацијата на акциите за капитална инфраструктура и дополнителните оперативни акции е долгорочна активност (до 2020) и процес со многу трошоци поради комплексноста на Секторот. Високо приоритетни во овој Сектор се инвестициите за затворањето на високоризичните депонии, изградбата на неколку регионални депонии и системи за поддршка на работењето на депониите за комунален отпад, имплементација на оперативните планови за посточките комунални депонии, изградба на депонија за опасен

отпад и системи за поддршка (ако е потребно врз основа на студија за изводливост), изградба на објект за управување со медицински отпад и системи за поддршка и воспоставување на мрежа за управување со пакување и отпад од пакување.

Среднорочно и долгорочно се планира да се продолжи со сите инвестиции за гореспоменатите акции особено за развивањето на регионални системи за управување со отпад и системи за пакување и отпад од пакување. Се планира акциите да се имплементираат во период од 10 години.

Акциите за работа на инфраструктурата се планирани да се извршуваат од страна на компаниите кои главно работат со опасен отпад. Повеќето од акциите се поврзани со изготвување на документи за транспорт на отпадот, пакување и обележување на отпадот и други акции. Исто така единиците на локална самоуправа ќе работат на примарното разделување на комуналниот отпад и ќе бидат одговорни за инвестиции во постројки за компостирање. Имплементацијата на овие прашања ќе биде среднорочна до долгорочна активност и се очекува да се имплементира во период од 9 години.

Сектор Квалитет на воздух

- Акции за институционална поставеност

Краткорочно (2007 - 2010), од голема важност е имплементацијата на акции во врска со воспоставувањето на надлежна единица (Единица за инвентар на емисии) со вработување, назначување и обука на дополнителен персонал одговорен за имплементација на сите директиви на ЕУ во врска со воздухот.

Рамковната Директива за квалитет на воздухот (96/62/ЕС), Директивата за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС), Директивата за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС) и Директивата за информирање на корисниците (1999/94/ЕС) бараат назначување на надлежен орган / лица кои ќе работат на имплементацијата на овие директиви.

Акциите поврзани со Директивата за As, Cd, Hg, Ni и PAH (арсен, кадмиум, жива, никел и полициклични јаглеродороди) во амбиентниот воздух (2004/107/ЕС) се однесуваат на оценката на овие тешки метали и PAH во примероците воздух, воспоставување на мерни места и поставување на мониторинг во одредени подрачја.

- Акции за техничка помош

Краткорочно (2007 - 2010) се предвидува изготвување на стратешки документи (Национална програма за управување и подобрување на амбиентниот воздух, Национална програма за алокација на стакленички гасови и Национална програма за плафони на емисии) и проекти во врска со воспоставувањето на електронски поврзан систем за собирање на податоци за инвентарите на емисии, процедури за проток на податоци и електронско известување како и имплементација на стандардите во однос на квалитетот на горивата.

Среднорочно (2011 - 2015), се планира техничка помош за проекти и програми во врска со намалувањето на емисиите на стакленички гасови. Исто така планирани се инвестициски документи во врска со моделирањето и проекциите на емисиите во согласност со Директивата за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС) и директивите ќерки на Рамковната Директива за воздух (96/62/ЕС) како и неколку акции поврзани со Директивата за тргување со емисии (2000/87/ЕС).

- *Акции за капитална инфраструктура*

Планираните акции на краток рок (2007 - 2010) се набавка на релевантна опрема (надградба на постоечката мониторинг мрежа со нови мониторинг станици и конкретни модули, потребна опрема за анализа и опрема за поставување на базата на податоци и моделот за дисперзија) додека на среден рок (2011 - 2015) и долг рок (по 2015) планирани се акции во врска со имплементацијата на Директивата за тргување со емисии (2000/87/EC).

Сектор Квалитет на вода

- *Акции за институционална поставеност*

Краткорочно (2007 - 2010), приоритетот е воспоставување на надлежен орган на национално ниво, Органи за управување со речни сливови и институции и лаборатории за мониторинг кои ќе работат на барањата предвидени во Рамковната Директива за вода (2000/60/EC), Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/EC), Директивата за вода за капење (76/160/EC), Директивата за нитрати (91/676/EC) и Директивата за вода за пиење (98/83/EC), како и вработување на дополнителен персонал на централно и општинско ниво.

Голем број на акции се однесуваат на воспоставување на системи за управување со водите и акции за поддршка со што ќе се исполнат барањата на Рамковната Директива за вода (2000/60/EC), Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/EC), и на Директивата за нитрати (91/676/EC). Тие акции се идентификација на речни сливови и доделување на речните сливови на одделни подрачја на речни сливови, доделување на подземните водни тела кон подрачја на речни сливови и идентификација на квантитативниот и квалитативниот статус на сите подземни водни тела, воспоставување на програми за мониторинг, воспоставување на база на податоци за речните сливови, интегрирана база на податоци за отпадни води и поврзаните ГИС објекти како и идентификација на зони чувствителни на нитрати.

- *Акции за техничка помош*

Акциите за изготвување на инвестициони документи примарно опфаќаат проекти кои се однесуваат на прегледување на карактеристиките на речните сливови и подрачјата на речни сливови, човековите активности и влијанија и детална економска анализа на користењето на водите, како и изработка на програми со мерки како дел од плановите за речни сливови со цел постигнување на добар статус на водите во согласност со барањата на Рамковната Директива за вода (2000/60/EC), заедно со изготвување на Планови за инвестиции и приоритизација и воведување на сеопфатен систем за владини заеми со што ќе се олесни потребното инвестирање во заштита на водите и водоснабдувањето. Акциите во следните 6 – 7 години главно се однесуваат на поддршка во подготвувањето на инвестициони документи (студии на изводливост, детално дизајнирање и апликации за грантови, заеми и кредити) за системи за вода и отпадни води, како и за пречистителни станици за отпадни води.

Проектите за градење на капацитетот се предвидени за институционално зајакнување на новоформираните Органи за управување со речни сливови (подрачја), за вработените во институциите кои се назначени за извршување на мониторингот на различни аспекти на квалитетот и квантитетот на водите како и за акредитација на назначени лаборатории на национално и локално ниво. Акциите за техничка помош исто така се планирани и за дистрибуција на различни документи со насоки, резултати и планови, развој на критериуми и стандарди, консултации на јавноста и кампањи за подигање на све-

ста. Акциите за градење на капацитетите се планирани за следните 20 години со поголем нагласок во првите 6 – 7 години.

- Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции

На долг рок (до 2022) потребни се инвестиции во врска со акциите за капитална инфраструктура како и во оперативни акции. Потребно е да се надградат системите за водоснабдување и за собирање на урбани отпадни води за да се исполнат барањата на Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕС), да се разделат мрежите за атмосферска канализација и за урбаните отпадни води, да се изградат нови системи за урбани отпадни води и водоснабдување со цел да се постигне целосна покриеност со безбедна вода за пиење во согласност со барањата на Директивата за вода за пиење (98/83/ЕС), и особено, да се намали загубата и непресметаната вода во системите.

Регулирањето, имплементацијата, контролата на спроведувањето и мониторингот како што се бараат во Рамковната Директива за вода (2000/60/ЕС) исто така бараат (релативно помали) инвестиции, како на пример во подобрување на квалитетот (и квантитетот) на мониторингот и на лабораториските капацитети, градење на институциите и имплементација на оценка и мониторинг на подземните води, кои ќе бидат подрачја каде ќе се концентрираат најмногу од акциите.

Сектор Хемикалии

- Акции за институционална поставеност

Воспоставување на Одделение и назначување на вработени одговорни за класификација, пакување и обележување на опасни супстанции е најважната краткорочна институционална акција поттикната од барањата на Директивата за опасни супстанции (67/548/ЕЕС) (и новото законодавство REACH). Веќе постоечките вработени во Канцеларијата за заштита на озонската обвивка (формирана во рамките на Проект) треба целосно да се интегрираат во инфраструктурата на Министерството за животна средина и просторно планирање со цел да се продолжи со имплементацијата на Регулативата за супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (ЕС) 2037/200.

Треба да се назначат надлежни органи како барање од другите Директиви на ЕУ во овој Сектор: Директива за експерименти врз животни (86/609/ЕЕС), Директива за азбест (87/217/ЕЕС) и Директива за биоциди (98/8/ЕС). Овие директиви исто така бараат и системи за одобрување / регистрација и системи за собирање податоци.

- Акции за техничка помош

За имплементација на Директивата за опасни супстанции (67/548/ЕЕС), потребна е техничка помош (краткорочно) која ќе ги опфати следните активности: оценка на националниот сектор за хемикалии, поставување на темелите за оценка на опасноста и ризикот од хемикалиите, оценка на потребата од техничка обука, дизајн и воспоставување на регистарот за хемикалии, подготвување на процедури за собирање на податоци, постапување со податоци и управување со Регистарот, и оценка на постоечките инспекциски активности и предлагање на ефикасен систем за инспекција.

Градењето на капацитетите се предвидува во врска со Регулативата за супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (ЕС) 2037/200 која се однесува на оценка на постоечките системи за собирање на податоци, на подобрување и / или надградба на базата на податоци воспоставена од Единицата за осиромашување на озонската обвивка и обука на вработените во споменатата единица, инспекторите и другите заинтересирани страни.

- *Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции*

Акциите предвидени во оваа категорија се состојат од набавка на опрема за Регистарот за хемикалии и базата на податоци.

Сектор ГМО

- *Акции за институционална поставеност*

Акциите во овој Сектор се истовремени и ги опфаќаат и Директивата за намерно ослободување на ГМО (2001/18/ЕС) и Директивата за ограничено користење на ГММ (90/219/ЕЕС).

Акциите за институционална поставеност се краткорочни и вклучуваат воспоставување на институционални и административни структури (вклучително и вработување на дополнителен персонал) за извршување на оценка на ризикот при експериментално ослободување на ГМО (дел Б и Ц) како и Комитети за намерно ослободување на ГМО и пуштање на производи во промет.

- *Акции за техничка помош*

Техничка помош се предлага за опфаќање на подготовката на процедурите за нотификација, воспоставување на експертска комисија за техничка поддршка за да се испита и советува за нотификациите и мерките за безбедност, спецификација и дизајнирање на Регистарот за ГМО, воспоставување на процедури за собирање на податоци, внесување на податоците и управување со регистарот за ГМО, оценка на постоечките инспекциски органи и обучување на заинтересираните страни. Сите овие акции се предвидени да се имплементираат во краток рок.

- *Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции*

Акциите под капитална инфраструктура се состојат од набавка на опрема за Регистарот за ГМО и базата на податоци.

Сектор Хоризонтала

- *Акции за институционална поставеност*

Акциите за институционална поставеност вклучуваат проширување на Одделението за Оценка на влијанието врз животната средина во Министерството за животна средина и просторно планирање со нови вработени кои тесно ќе соработуваат со Одделението за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето. Други акции кои треба да се спроведат се и утврдувањето и функционирањето на листа на експерти за Оценка на влијанието врз животната средина и подготвување на компјутерски регистар на експерти и практичари. Исто така важно е да се утврди и листа на експерти за прашањата за одговорност за животната средина. Потребни се и нови вработени за другите директиви поврзани со овој сектор, не само на централно туку и на локално ниво.

- *Акции за техничка помош*

Краткорочните акции за техничка помош во градењето на капацитети се предвидува да вклучуваат изготвување на детална оценка на потребите на постоечкиот персонал во Министерството за животна средина и просторно планирање кои работат на барањата за имплементација на Директивата за Оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС) и Директивата за Стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС), изготвување на насоки и методологии за процедурите за Стратешка оценка на животната средина и Оценка на влијанието врз животната средина, консултации со заинтересираните страни, критериуми за проекти кои потпаѓаат под Оценка на влијанието врз животната средина од анекс II, документи со насоки за инвеститорите, идентификација на планови за кои е потребна Стратешка оценка

на животната средина, и подготвување на процедурите и модалитетите за консултации на јавноста на национално ниво како и со соседните земји.

Исто така е потребна краткорочна техничка помош за задачи предвидени за Директивата за информации во врска со животната средина (2003/4/ЕС) и Директивата за учество на јавноста (2003/35/ЕС) во однос на процедурите за поднесување на информации за животната средина, листата на јавни органи кои имаат информации за животната средина, основа за наплата, назначување на арбитражен орган.

Во однос на барањата на Директивата за одговорност за штета врз животната средина (2004/35/ЕС), предвидена е техничка помош со цел да се зајакне капацитетот на административната структура со процедура за оценка дали штетата врз животната средина се случила и дали операторот е одговорен, за потребните акции за ремедијација, процедурите кај заинтересираните страни за изготвување на стратегии за спречување, намалување и ремедијација.

Исто така е потребна техничка помош за обука на инспекторите за животната средина како и да се поддржи нивното учество во мрежите на IMPEL и ECENA.

- *Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции*
Нема акции за капитална инфраструктура.

Сектор Контрола на индустриско загадување

- *Акции за институционална поставеност*

Една од краткорочните акции (до 2010) во Секторот Контрола на индустриско загадување е вработување на дополнителен персонал во Министерството за животна средина и просторно планирање и во Државниот инспекторат за животната средина. Сепак, со нововработениот персонал се претпоставува дека бројот на вработени на национално ниво ќе биде доволен да се покријат барањата за имплементација на сите директиви на ЕУ во овој Сектор.

Назначувањето на надлежни органи и одговорни одделенија / лица исто така се акции кои се бараат во сите директиви на ЕУ во секторот Контрола на индустриско загадување и потребно е да се назначат вработени да извршуваат задачи кои произлегуваат од конкретните директиви.

Воспоставувањето на нови системи претставува значителен дел од акциите кои ги опфаќаат сите директиви за Контрола на индустриско загадување. Тие акции вклучуваат активности како воспоставување на база на податоци за инсталации и дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето, воспоставување на шема за редовна инспекција на инсталациите кои подлежат на дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето, големите постројки за согорување и инсталациите кои испуштаат испарливи органски соединенија, идентификација на индустриски капацитети кои потпаѓаат под Директивата SEVESO II за контрола на хаварии со опасни супстанции, поставување на стандарди и постигнување согласност со барањата за акредитација, ажурирање на Регистарот на организации сертифицирани според EMAS, итн. Поголемиот дел од акциите се планирани за периодот 2008 - 2012 со исклучок на дозволите, учеството на јавноста, инспекцијата, спроведувањето, усвојувањето на одредени стандарди и известување, кои ќе продолжат и понатаму.

- *Акции за техничка помош*

Акциите за техничка помош за зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање, локалната управа и ин-

дустријата се фокусирани на изготвување на насоки, прирачници за инспекторите и за вработените. Исто така планирани се (2006 – 2012) многу обуки во врска со подобро разбирање на прашањата за Контрола на индустриско загадување и обврските, целите и задачите на заинтересираните страни, дадени на државно и локално ниво. Најконкретните и најсеопфатните акции за градење на капацитети се во врска со имплементацијата на Директивата СЕВЕСО II за контрола на хаварии со опасни супстанции, кои опфаќаат голем број на актери и заинтересирани страни. Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) бара изготвување на План за намалување на националните емисии, што се планира да биде краткорочна акција.

- Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции

Инвестициите во инфраструктура предвидуваат голем број на акции кои подразбираат големи трошоци. Некои припаѓаат на јавната инфраструктура (надградба на лаборатории и воведување на процедури за обезбедување / контрола на квалитетот, вклучително и лабораторијата на Министерството за животна средина и просторно планирање), но најголемиот дел се за техничка адаптација на индустриските инсталации кои потпаѓаат под законодавството за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето, барањата на Директивата за СЕВЕСО II за контрола на хаварии со опасни супстанции во однос на извештаите за безбедноста и плановите за вонредни ситуации, намалување на емисиите од Големите постројки за согорување и испарливите органски соединенија од инсталациите и бензиските пумпи.

Ако се одберат решенија за крајот на процесот, не можат да се очекуваат ниту локална државна помош ниту донаторска финансиска поддршка (овие адаптации се типична имплементација во согласност со принципот “загадувачот плаќа”). Воведувањето на почисто производство и интегрирани политики за производот е позитивен пристап за инсталациите со цел постигнување на усогласеност со стандардите за животната средина. Сите овие акции ќе траат неколку години и за некои Директиви за Контрола на индустриско загадување ќе биде потребен и преоден транзиционен период бидејќи нивната имплементација ќе трае и по 2016.

Сектори Заштита на природата и Шуми

- Акции за институционална поставеност

Акциите за институционална поставеност за Секторот Природа главно се фокусирани на воспоставувањето на новото Одделение за Натура 2000 (како барање од Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС)) во Министерството за животна средина и просторно планирање со нови обучени професионални биолози. Исто така потребен е и нов персонал и воспоставување на надлежни органи со цел одговарање на барањата на Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС) и Регулативата за мониторинг на шумите (ЕС/2152/2003). Формирањето на Управен орган, научен орган и институции како центри за згрижување за растителни и животински видови е од голема важност во согласност со барањата на Регулативата за загрозуени видови (ЕС/338/97). Во првите 1 - 2 години, треба да се направи оценка на институционалните потреби, реформа на Управните одбори кои ја надгледуваат работата на Националните паркови и воспоставување на аранжмани за инспекција на националните паркови и другите можни Посебни подрачја на зачувување.

Во Секторот заштита на природата треба да се воспостават неколку нови управни системи, како систем за управување со информации за биолошката разновидност, системи за собирање на податоци и известување, мрежа на Посебни подрачја на зачувување и строги мерки за зачувување за видови кои се бараат во анекс IV од Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС), воспо-

ставување на мрежа на Посебни заштитени области и систем за строга заштита на птиците во согласност со Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС). Сите тие акции се среднорочни и долгорочни и се очекува да траат и по 2016.

- Акции за техничка помош

Проектите со техничка помош за изработка на плански документи се главно фокусирани на идентификација и изработка на Планови за управување за можните локации под Натура 2000, што е среднорочна активност (2010 - 2016), акциони планови за имплементација на мерките за зачувување на видовите како краткорочна акција во согласност со Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС), и изработка на Планови за управување за можните Посебни заштитени области како среднорочна акција во согласност со Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС).

Потребни се проекти за градење на капацитети низ целиот период на апроксимација за сите директиви во овој сектор, кои главно се однесуваат на обука на новиот и постоечкиот персонал на централно и локално ниво, и на инспекторите за извршување на мерки за контрола и контрола на спроведување, информирање и едуцирање на јавноста во врска со теми поврзани со природата, и започнување на кампањи за подигање на свеста.

- Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции

Акциите за капитални инвестиции се фокусирани на набавка на приватно земјиште со важни живеалишта или видови со цел да се создадат нови локации за Натура 2000, што се предлага како среднорочна активност (2013 - 2016), теренската работа потребна за анализа на мрежата на заштитени подрачја, анализа на недостатоци кај ГИС и бележење на карта на видови и живеалишта, кои се исто така среднорочни и долгорочни акции (2009 - 2016) кои се бараат во Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС). Другите акции вклучуваат воспоставување на база на податоци за живеалишта, видови, мрежа за мониторинг на шумите, и трговија со загрозувани видови, кои се краткорочни акции, преземените активности за зачувување на видовите и редовен мониторинг на шумите кои се среднорочни акции и воспоставување на Центар за згрижување и друга зоолошка инфраструктура кои се краткорочни акции.

Сектор Бучава

- Акции за институционална поставеност

Најважната акција за имплементација од избраните три директиви на ЕУ за бучава е воспоставување на административни Одделенија за бучава во животната средина во МИЦЖС во Министерството за животна средина и просторно планирање, во Министерството за економија и во Секторот за животната средина во управата на Градот Скопје и во другите општини со повеќе од 100,000 жители. Ова е краткорочна акција која е придружена со вработување и обука на одговорен персонал.

- Акции за техничка помош

Потребно е институционално зајакнување на краток рок со цел воспоставување на методи за пресметување на стратешки карти за бучава, избирање на репрезентативни пилот подрачја за бучава од главни патишта, железници и локации со индустриски активности, подготвување на дигитални стратешки карти за бучава за тие пилот локации и изработка на акциони планови за истите. Другите краткорочни акции се работа со дигитални стратешки карти за бучава за избраните патишта и железници и за локациите со индустриска активност. Акциите вклучуваат обука на вработените и подигање на свеста на јавноста.

- *Акции за капитална инфраструктура и оперативни акции*

Важните акции во врска со инвестиции во капиталната инфраструктура во овој Сектор се набавка и одржување на база на податоци, лиценци за ГИС и за софтвер и хардвер во административните единици кои работат на прашањата поврзани со бучавата. Овие се краткорочни и среднорочни акции (2007 - 2011).

5. ПРИОРИТЕТИ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ

5.1 Барања за инвестирање

Некои од термините кои се користат при одредувањето на трошоците се дефинирани во анекс 4 заедно со приказот на карактеристиките на самиот процес на одредување на трошоците и методологијата која се користеше при тој процес.

Трошоците се мултидимензионален атрибут. Тие ефикасно можат да се класифицираат по следното:

- Дали се за правна транспозиција или за имплементација,
- Дали се капитални, оперативни итн.,
- По видот на трошокот, на пример плати, градење на капацитети, обука, опрема итн.,
- Директивата или секторот во животната средина кој ги предизвикал,
- Одговорната институција за спроведување на акцијата, и
- Изворот од кој трошоците може да се финансираат.

Вкупните оценети трошоци за транспонирање на законодавството на ЕУ за животната средина во националните закони и неговата целосна имплементација и контрола на спроведувањето се дадени во приложената Табела.

Табела 15: Вкупни трошоци за апроксимација кон ЕУ во животната средина

	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра годишно)
Правна транспозиција	13	-
Имплементација и контрола на спроведување	2,279	206.5
ВКУПНО	2,292	206.5

Овие трошоци се пресметани по константни цени во 2006 година.

Проценетите вкупно капитални / еднократни трошоци се околу 2.3 милијарди евра што е еднакво на преку 1,000 евра за секој жител на Република Македонија. Оперативните / повторувачките трошоци од 206.5 милиони евра годишно се еквивалент на дополнителни 100 евра по жител годишно. Споредено со Бруто националниот доход, само вкупните капитални трошоци се еднакви на 37% од едногодишниот бруто национален доход.

Овие трошоци очигледно се голема потешкотија за Република Македонија. Иако се претпоставува дека членството во ЕУ ќе создаде економски придобивки за земјата и иако многу од мерките кои ќе се преземат ќе создадат економски придобивки независно од влезот на Република Македонија во ЕУ, овие трошоци се значително оптоварување за земјата. Трошоците претставени погоре секако нема сите да се случат истовремено и сите да се јават веднаш. Капиталните / еднократни трошоци ќе се поделат во повеќе години (види поглавје 4) и оперативните / повторувачките трошоци нема да се зголемат до износот прикажан погоре сè додека не поминат повеќе години. Може исто така да се види дека трошоците за правна транспозиција се многу мали во однос на вкупните трошоци (значително помалку од 1% од вкупните трошоци).

Поделбата на трошоците во десетте сектори по кои е класифицирано правото на ЕУ за животната средина ја дава следната слика (трошоците за Сектор Заштита на природата и Сектор Шуми се прикажани заедно):

Табела 16: Вкупно трошоци за апроксимација кон ЕУ
во животната средина по сектор

	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра годишно)
Сектор Контрола на индустриско загадување	1,167	84.2
Сектор Квалитет на вода	725	45.7
Сектор Управување со отпад	359	43.0
Сектор Заштита на природата + Сектор Шуми	20	11.0
Сектор Квалитет на воздух	8	3.4
Сектор Хемикалии	5	14.4
Сектор Хоризонтално законодавство	3	3.6
Сектор Бучава	3	0.2
Сектор ГМО	2	1.0
ВКУПНО	2,292	206.5

Секторите се подредени по големината на капиталните / еднократни трошоци:

- Треба да се забележи дека најскап сектор е Секторот за Контрола на индустриско загадување, на кого отпаѓаат скоро една половина од вкупните капитални трошоци и 40% од вкупните оперативни трошоци. Важно во случајот е што Секторот Контрола на индустриско загадување е сектор кој опфаќа активности и од други сектори. Тој ги вклучува сите поголеми мерки кои ќе ги преземе индустријата за да го намали влијанието врз животната средина, вклучително и оние за намалување на емисиите во воздухот, и водата, да ја намали бучавата итн. Две третини од трошоците вклучени во овој Сектор всушност се однесуваат на намалувањето на загадувањето на воздухот.
- Капиталните / еднократни трошоци за првите најскапи сектори (Контрола на индустриско загадување, Квалитет на вода и Управување со отпад) се всушност 98% од вкупните трошоци. Тие се секторите кои бараат големи програми со капитални инвестиции или од индустријата (Контрола на индустриско загадување) или во општинска инфраструктура.
- Поради причините наведени погоре, треба да се внимава во споредбата на горенаведената поделба на трошоците по сектори со оние забележани во други земји. Некои земји на пример трошоците од Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) ги доделуваат на Секторот Квалитет на воздух, додека во горната табела тие трошоци се под Секторот Контрола на индустриско загадување.

Во однос на видот на трошок, трошоците можат да се поделат на следниот начин:

Табела 17: Вкупно трошоци за апроксимација кон ЕУ во животната средина по вид на трошок

Категорија трошок	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра годишно)
Правна транспозиција – персонални трошоци	2	
Правна транспозиција – техничка помош	11	
Имплементација – персонални трошоци	7	30
Имплементација – техничка помош	101	
Имплементација – капитални инвестиции и други мерки, опрема итн.	2,171	177
ВКУПНО	2,292	207

Многу голем дел од капиталните / еднократни трошоци (95%) се потребни за капитални инвестиции, главно општинска / регионална инфраструктура за управување со води и отпад, опрема за намалување на загадувањето и намалувањето на ризикот и објекти за собирање / рециклирање на отпадот.

Износот кој е потребен за техничка помош е значителен и изнесува 122 милиони евра. Иако овој износ е мал во однос на вкупните трошоци сепак е важен бидејќи Република Македонија ќе зависи од тоа најголем дел од тој износ да се финансира од меѓународната донаторска заедница, извор кој е со ограничена големина.

Трошокот за плати (30 милиони евра годишно) одговара на вкупно 1,235 нови вработувања кои ќе се создадат директно како резултат на апроксимацијата кон ЕУ во животната средина. Овие работни места се распоредени во различните организации/институции на следниот начин.

Табела 18: Нови вработувања како резултат на апроксимацијата кон ЕУ во животната средина

Организација или категорија / сектор	Број на работни места	Забелешки
Министерството за животна средина и просторно планирање	587	Вклучува 400 лица како вработени во националните паркови и лица за управување со заштитените подрачја
Други министерства од централната власт	473	Лица вработени на регионалните депонии, како и во Градот Скопје и во самите општини
Единици на локална самоуправа	145	
Индустрија	30	Вклучува некои претпријатија во јавна сопственост бидејќи не е правена разлика помеѓу јавните претпријатија и приватните компании
ВКУПНО	1,235	

Бројот во горната табела веројатно е помал од вкупно новите работни места кои ќе се создадат директно од усвојувањето на законодавството на ЕУ. За многу од мерките на кои им се одредуваа трошоците и кои ќе бараат човечки

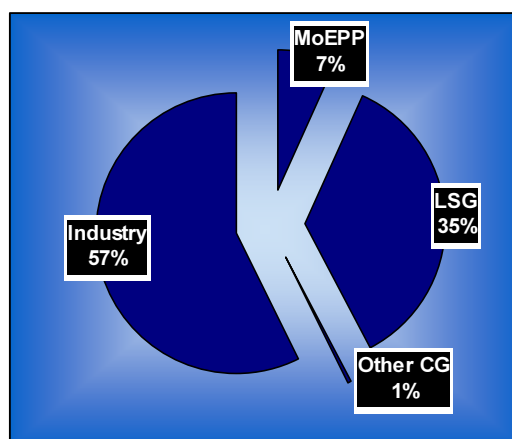
ресурси, на пример одржување, во вид на возачи, работници на депонии итн. трошоците кои тие ги предизвикуваат се вклучени како општи оперативни трошоци, а не како конкретни трошоци за плати.

Поделбата на трошоците по институција, економски или социјален сектор одговорен за конкретните акции е дадена во следната табела.

Табела 10: Вкупно трошоци за апроксимацијата кон ЕУ во животната средина по институција или сектор одговорен за акцијата

Одговорна страна	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра годишно)
Министерството за животна средина и просторно планирање	155	20
Министерството за здравство	7	4
Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство	5	0.2
Други институции од централната власт	5	2
Единици на локална самоуправа	807	67
Индустрија	1,303	120
Домаќинства		3
ВКУПНО	2,282	216

Слика 4: Дистрибуција на вкупните трошоци за апроксимација кон ЕУ во животната средина по институција

Оваа многу интересна табела и слика покажува дека најголемиот дел од трошоците (преку 92% од вкупните капитални / еднократни трошоци) ќе паднат на прво место врз индустријата а потоа на единиците на локална самоуправа.

Овие високи трошоци, во случајот на индустријата се трошоци направени од компаниите кои подлежат на дозвола за интегрирано спречување и контрола на загадувањето за големи инвестиции за постигнување на почисто производство во вид на инсталирање на најдобра расположива технологија во однос на емисии во вода, воздух и почва, штедење на енергијата, отпад и рециклирање, за исполнување на стандардите за емисии за испарливи органски со-

единенија, итн. Во случајот со единиците на локална самоуправа (Градот Скопје и општините), овие трошоци се однесуваат најмногу на новата инфраструктура која тие ќе треба да ја изградат или пак за старата инфраструктура која ќе треба да се надгради и / или прошири со цел да се постигне усогласување со ЕУ. Овие дополнителни општински трошоци главно ќе се однесуваат на надградба на системи за давање на услуги за управување со отпад, водоснабдување и санитарни услуги.

5.2 Стратегија за извршување на инвестициите

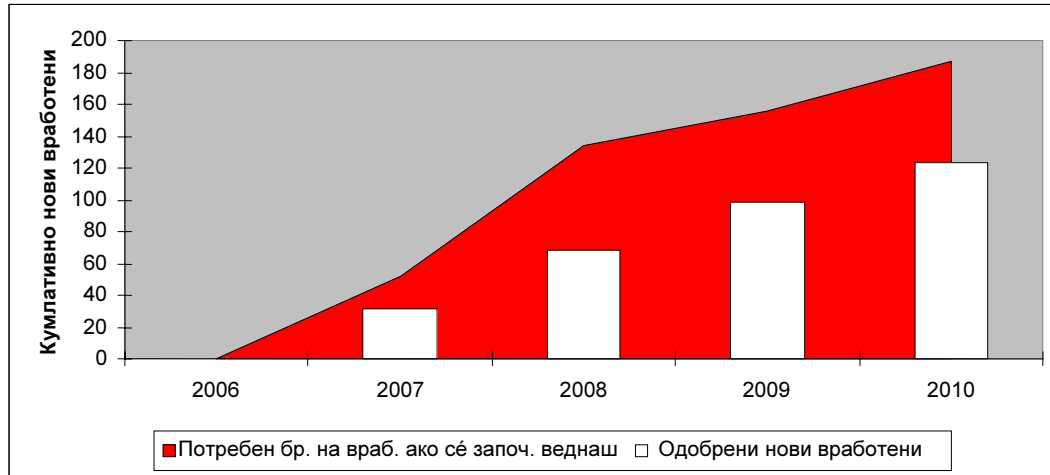
При изработката на плановите за имплементација на специфични директиви, генералната претпоставка која се направи е дека транспозицијата и имплементацијата на секоја Директива ќе започне скоро веднаш и дека процесот ќе продолжи со разумно темпо се додека не се заврши. Во случајот на директиви кои подразбираат големи трошоци како Директивата за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС), Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) и Директивата за депонии (99/31/ЕС) се претпостави разумна поделба на инвестициите низ времето, но во други случаи претпоставката одговараше на сценариото „најзбрзо што може“. Во идеален свет каде ресурсите се неограничени, сè може да се започне одеднаш и да се следи табелата изготвена во релативни години во Листите со акции и во Листите со трошоци дадени во Плановите за имплементација на специфични директиви и во Секторските Стратегиите за апроксимација.

Сепак, набрзо ќе се согледа дека ова е невозможно, бидејќи потребните ресурси не би биле на располагање во првите години. Иако временската рамка за имплементација на секоја посебна директива изгледала разумна гледана во контекстот само на таа директива, кога ќе се земат сите директиви заедно, тие претставуваат неможна задача за Република Македонија поради финансискиот товар врз земјата на кој земјата не може да се одговори.

Ресурсите расположиви за заштита на животната средина се ограничени и различните директиви, се додека бараат дополнителни ресурси за имплементација, се натпреваруваат една со друга за овие недоволни ресурси. Поради тоа временската рамка треба да се продолжи на начин да се намали годишниот финансиски товар врз земјата.

На пример, да го разгледаме вработувањето. Следната бројка го покажува бројот на *барањата за дополнителен персонал до 2010* ако имплементацијата на сите директиви започне веднаш наспроти (веќе амбициозен) дополнителен број на вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање кој е договорен од страна на Владата за да работи на апроксимацијата (види табела 20).

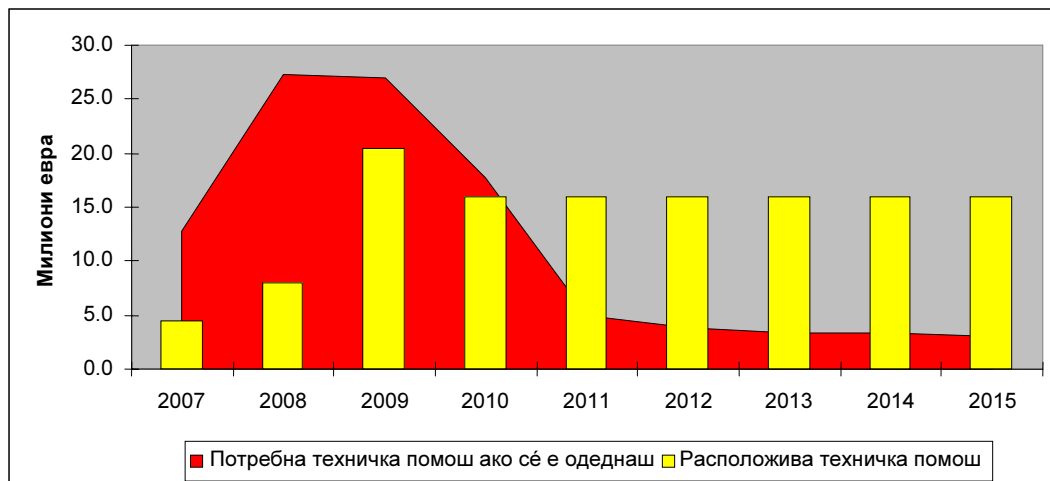
Слика 5: Потребни од дополнителен персонал за Министерството за животна средина и просторно планирање до 2010

Како што може да се види од горната слика, бројот на потребните вработени ако имплементацијата на сите директиви започне веднаш е значително поголем од бројот на одобрени нови вработени.

Слична ситуација важи и за техничката помош. Сликата подолу ја споредува техничката помош која би била потребна за имплементација ако се почне одеднаш со техничката помош која е веројатно да се добие.

Слика 6: Барања за техничка помош до 2015

Од горната слика може да се види разликата помеѓу потребните средства за техничка помош и расположивите средства (види табела 23) ако имплементацијата на сите директиви започне истовремено, недостатокот на расположиви средства во раните години е дури и поголем поради веројатниот јаз во финансирањето кој ќе се јави додека да почнат да се користат средствата од ИПА (по завршувањето на финансирањето од КАРДС програмата).

Како што беше кажано претходно, со цел да се обезбеди дека апроксимацијата во животната средина Република Македонија може да си ја дозволи ќе

биде потребно да се одложи имплементацијата на некои директиви. Но со цел тоа да се стори на логичен начин, се јавуваат две прашања:

- A) Како да се одлучи дали Република Македонија може да си ја дозволи предложената стратегија или не?
- B) Која процедура треба да се усвои за одложување на запознавање на имплементација на некои директиви?

Овие прашања се разгледани одделно подолу

A) Како да се одлучи дали Република Македонија може да си ја дозволи предложената стратегија или не?

Трошокот не е еднодимензионален параметар. Не постои еден граничен трошок за кој може да се каже дека, ако трошокот на стратегијата ја надмине таа вредност стратегијата е премногу скапа и ако е помал од таа вредност тогаш не е скапа. Различните видови на трошоци ќе паднат на различни сегменти од општеството (Владини министерства и други органи од централната власт, единици на локална самоуправа, различни видови на индустриски и трговски капацитети кои загадуваат или ги користат природните ресурси, медицински установи, домаќинства, увозници итн.), и тие трошоци претставуваат различни потешкотии за различните актери во зависност од нивниот финансиски капацитет. Во некои случаи тие ќе можат да ги пренесат или надоместат овие трошоци од други субјекти. Начинот на кој трошковното оптоварување се провлекува низ економијата е комплексен, многу од мерките ќе имаат индиректно позитивно влијание покрај подобрувањето на животната средина кое тие ќе го предизвикаат, на пример со принудување на индустријата да се модернизира и да стане поконкурентна, со подобрување на здравјето на луѓето и со тоа намалување на економското влијание на болестите врз индустријата и оптоварувањето на здравствениот сектор. Поради тоа потребно е да се размислува поконкретно во однос на конкретни економски потешкотии кои ќе ја одредат можноста за исполнување на стратегијата.

Се предлага да се разгледаат следните четири тесни грла во однос на трошоците при одредувањето на тоа дали Република Македонија може да си ја дозволи стратегијата или не:

1. Зголемување на бројот на вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање;
2. Генерално зголемување во државниот буџет;
3. Потребни средства за проекти со техничка помош;
4. Генерални трошоци (тек на готовината за сите трошоци).

Овие четири тесни грла за покривање на трошоците се дискутираат подолу.

1. Зголемување на бројот на вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање

Апроксимацијата кон ЕУ во животната средина ќе има импликации врз бројот на вработените во голем број Владини министерства, кај единиците на локална самоуправа (Градот Скопје и општините) како и кај приватните компании. Сепак, во следниот текст фокусот е врз Министерството за животна средина и просторно планирање бидејќи тоа е министерството во кое ќе бидат потребни најголем број нови вработувања.

Според Втората Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II), направени се проценки колкави ќе бидат потребите за персонал до 2010 со цел да се усвои правото на ЕУ за животната средина.

Бројките за Министерството за животна средина и просторно планирање се следните:

Табела 20: Одобрено зголемување во човечките ресурси кај Министерството за животна средина и просторно планирање до 2010 за апроксимација во животната средина

	2006	2007	2008	2009	2010
Вработени на почетокот на годината		110	141	178	208
Нови вработувања во текот на годината		31	37	30	25
Кумулативно нови вработувања на крајот на годината		31	68	98	123
Број на вработени на крајот на годината	110	141	178	208	233

Владата ги прифати овие бројки и се посвети на даденото зголемување на персоналот. Би било разумно да се претпостави дека бројот на вработени би продолжил потоа да се зголемува со стапка од 5% годишно, до 2015, претпоставената година на прием во ЕУ. Поради тоа ја имаме следната ситуација:

Табела 21: Понатамошно зголемување на човечките ресурси во Министерството за животна средина и просторно планирање од 2011 до 2015 за апроксимација во животната средина (претпоставена стапка за раст на вработените од 5% годишно)

	2011	2012	2013	2014	2015
Вработени на почетокот на годината	233	245	257	270	283
Нови вработувања во текот на годината	12	12	13	13	14
Кумулативно нови вработувања на крајот на годината	135	147	160	173	187
Број на вработени на крајот на годината	245	257	270	283	297

Владата признава дека приемот во ЕУ ќе значи и зголемување на ресурсите кои се алоцираат во секторот животната средина. Веќе се договорени големи зголемувања кај вработените и буџетот на Министерството за животна средина и просторно планирање (и помали зголемувања кај другите министерства) се до 2010 година. Би било разумно да се претпостави дека предложената стратегија не треба да предизвикува поголема побарувачка за вработени од оние што веќе се договорени до 2010, и дека вкупниот број на вработени не треба да расте со поголема стапка од 5% по година се до 2015, претпоставениот датум на прием.

2. Генерално зголемување во државниот буџет

Покажувањето на голем напредок во транспозицијата и имплементацијата на правото на ЕУ за животната средина е еден императив со кој Владата на Република Македонија ќе се соочува во следните години. Но постои тензија помеѓу оваа и другите цели на Владата, на пример одржување на макроекономска стабилност, вклучително и одржување на строга контрола на трошоците на Владата со цел да се обезбеди дефицитот во

буџетот да остане во прифатливи граници, контрола на јавната задолженост, итн. Се претпоставува дека Владата ќе сака да го ограничи растот на трошоците за животната средина. Не се обидовме да одредиме прифатливо зголемување во државниот буџет, но само е известно зголемувањето на буџетот на централната власт ако Република Македонија сака да стане членка на ЕУ до 2015.

3. *Потребни средства за проекти со техничка помош*

Имплементацијата на правото на ЕУ за животната средина подразбира голем напор во однос на вработување човечки ресурси и нивна подготовка за имплементација, управување и вршење на контрола на спроведувањето на ова софистицирано и обемно законодавство. Многу од новите вработени ќе имаат малку познавања или искуство за сето ова, а уште помалку за Европското законодавство за животната средина. Од особена важност ќе бидат проектите за градење на капацитетите во кои консултантите од земји членки на ЕУ соработуваат со државните службеници и локалните владини службеници за изготвување на основата и поставување на процедури поврзани со создавањето на нови единици за управување со европските закони. Техничката помош е скапа и имајќи предвид дека таа ќе биде најважна во првите години, Република Македонија ќе мора во многу да зависи од меѓународната донаторска заедница за финансирање на овие проекти.

Во следниот текст направена е проценка за големината на помошта која е веројатно да ѝ биде на располагање на Република Македонија во следните години. Ова треба да се предвиди со цел изготвување на стратегијата за финансирање на апроксимацијата во животната средина. Една влезна информација во овој процес е износот на помошта која земјата ја добивала во последните неколку години (види поглавје 2.5). Во предвидувањето на износот на финансиска помош во грантови кои би можеле да ѝ бидат на располагање на Република Македонија во следните години, направена е разлика помеѓу финансирање од ЕУ и од други извори.

Направена е претпоставка дека помошта во грантови која не е од ЕУ за животната средина ќе продолжи со моменталното просечно ниво сè до времето на прием, кога ќе се намали на нула. Веројатно ќе постои тенденција помошта да се намали пред времето на прием, но ако тоа се случи, се претпоставува дека износот кој оди за животната средина ќе се зголеми така што апсолутниот износ останува константен. Износот за кој станува збор би бил околу 7 милиони евра годишно.

Од почетокот на 2007, единствениот инструмент преку кој ЕУ може да доделува пред-пристапна помош е Инструментот за пред-пристапна помош (ИПА). Не е познато точно колкави средства ќе бидат ставени на располагање за техничка помош за животната средина од овој извор, но индикативните износи се објавени за годините до 2010.

ИПА се состои од 5 компоненти:

- Компонента I – Транзициона помош и градење на институции
- Компонента II – Прекугранична соработка
- Компонента III – Регионален развој, особено патишта и општинска инфраструктура
- Компонента IV – Развој на човечки ресурси
- Компонента V – Рурален развој

Компонентите I, III и IV се најрелевантните за законодавството во животната средина. Индикативните износи кои ѝ се на располагање на Република Македонија до 2010 се:

Табела 22: Индикативни алокации од ИПА за Република Македонија од 2008 до 2010 (бројката за 2007 е потврдена)

	2007	2008	2009	2010
Компонента I	41.6	39.9	38.1	36.3
Компонента III	7.4	12.3	20.8	29.4
Компонента IV	3.2	6.0	7.1	8.4
Вкупно (5-те Компоненти)	58.5	70.2	81.8	92.3

Средствата за техничка помош за градење на капацитети ќе бидат доделени од компонентите I и IV. Се претпоставува дека 20% од вкупниот износ за компонента I плус компонента IV можат да бидат ставени на располагање за проекти во врска со животната средина, земајќи го предвид фактот што е познато дека поглавјето за животната средина е едно од најскапите за имплементација од целото право на ЕУ. Ова значи износ од околу 9 милиони евра годишно од 2008 до 2015.

ИПА е нов инструмент на ЕУ и сите потребни модалитети за работа не се до крај финализирани. Ова може да доведе до недостиг на финансирање во привременниот период помеѓу завршување на Програмата КАРДС и почнувањето на ИПА. Сепак, ова не треба да резултира во губење на средствата на крајот со оглед на фактот што износите кои не се алоцирани поради доцниот почеток ќе бидат пренесени понатаму. Финансирањето на постоечките проекти под КАРДС Програмата ќе продолжи до крајот на 2008. Се претпоставува дека средствата од ИПА ќе почнат да пристигаат во 2009 и ќе вклучуваат одредени заостанати износи.

Според ова, вкупните средства кои ќе бидат ставени на располагање во вид на грантови за проекти за техничка помош во животната средина би биле:

Табела 23: Оценети средства во вид на грантови за проекти со техничка помош за животната средина

Расположив износ во милиони евра				
Година	КАРДС	ИПА	Извори надвор од ЕУ	Вкупно
2007	1		3.5	4.5
2008	1		7	8
2009		13.5	7	20.5
2010		9	7	16
2011		9	7	16
2012		9	7	16
2013		9	7	16
2014		9	7	16
2015		9	7	16
ВКУПНО	2	67.5	59.5	129

Како што може да се види од горната табела максималниот износ кој е на располагање од 129 милиони евра е поголем од износот потребен за техничка помош (112 милиони евра, види табела 34). Останува да се види како ќе изгледа оваа споредба со текот на времето (види дел 6.4).

4. Генерални трошоци

На крајот ќе се постави генерална граница на вкупните трошоци. Нашироко беше прифатено дека земјите кои неодамна и пристапија на ЕУ не може да се очекува да сносат трошоци за животната средина кои се поголеми од 3% од нивното бруто национален доход, дека поголем трошок би предизвикал неиздржлив притисок врз крвките национални економии. Поради тоа се предлага тестот за тоа колку земјата може да си ја дозволи стратегијата е дали вкупните идни дополнителни трошоци за животната средина (капитални и оперативни) се поголеми од 3% од (реалниот) бруто национален доход.

В) Кои процедури треба да се прифатат за да се одложат некои директиви?

Поради ова задачата е да се одложи имплементацијата на некои од акциите со цел да се избегнат тесните грла во однос на трошоците. Во приспособување на временскиот распоред на акциите беше решено да се примени едно самонаметнато ограничување, а тоа е да се присособи само временскиот распоред на акциите помеѓу директивите, односно да се одржи временскиот интегритет помеѓу акциите во самите директиви. Ова е така со цел да не се усложни премногу целата задача.

Не сме комплетно во состојба да го приспособиме времето на имплементација на тој начин за воопшто да нема тесни грла. Постојат и други ограничувања, како што се следните:

- Во принцип, законодавството на ЕУ за животната средина треба да е транспонирано во локалните закони и имплементирано до датумот на прием. Во пракса ЕУ покажала волја во минатото да преговара за транзициони периоди (види анекс 4) за земјите кои чекаат прием, односно одложувања на бараниот датум на имплементација, за некои директиви на ЕУ. Сепак, ЕУ применува прилично строги критериуми при преговарањето на транзициони периоди. На пример тоа може да се дозволи само за многу скапи директиви, не може за рамковни директиви, сето законодавство на ЕУ мора да биде транспонирано до датумот на прием и ЕУ не сака да ја одложува имплементацијата на законодавството кое ја штити биолошката разновидност.
- Финалната Национална стратегија и Планот за апроксимација кои ќе бидат усвоени треба да ги почитуваат приоритетите кои важат за Република Македонија и кои беа идентификувани од работната група за приоритизација при изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина, користејќи ја Методологијата за приоритизација (види поглавје 4.4).

Не постои едноставен и практичен алгоритам за одредување на времето на имплементација кое автоматски ќе се вклопува, освен обид и грешка, а тоа одзема прилично време. Поради тоа се направи следното:

- За овој процес се користеше табела (види анекс 4). Редовите на табелата одговараат на различните директиви на ЕУ и другите акти за кои беа предвидени акции и пресметани трошоци.
- Првата колона го евидентира приоритетниот редослед алоциран при приоритизацијата. Број еден значи дека Директивата има највисок приоритет од 36-те директиви кои беа земени предвид и број 36 значи дека

има најмал приоритет. Имајте предвид дека оваа колона останува празна за некои директиви кои не беа земено предвид при приоритизацијата.

- Втората колона укажува на тоа дали е веројатно дека ќе може да се преоара транзиционен период за секоја директива. Ова се заснова на изјавите на Европската Комисија, рефлектирани во некои од критериумите опишани погоре како и на случаите од преговорите со други земји извршени при поранешните рунди на проширување на ЕУ.
- Каде може да се преговара транзиционен период, третата колона го покажува максималниот транзиционен период што Република Македонија може да го добие при преговорите со ЕУ.
- Четвртата колона ја покажува 'релативната година' кога се смета дека ќе се имплементира директивата (годината 0 е првата година). Ознака '2', на пример значи дека врз основа на временскиот распоред предвиден во Листата со трошоци на таа директива ќе ѝ требаат три години да биде имплементирана на прифатливо ниво. Ова не значи по секоја цена дека сите акции ќе бидат извршени во тоа време (на пример во случајот со Директивата за квалитет на амбиентен воздух (96/62/EC) тоа е моментот кога сите потребни планови со акции се изготвени, но не по секоја цена се имплементирани. Во случајот со Директивата за депонии тоа е моментот кога е поставена инфраструктурата за управување со отпад и таа функционира, но не по секоја цена кога врз сета контаминирана земја е извршена ремедијација).
- Максималниот можен период на одложување, односно максималниот број на години за кои почнувањето на имплементацијата може да се одложи сега може механички да се пресмета:
Максимален период на одложување = 9 - (бр. на години кои се потребни за имплементација) + (максималниот транзиционен период)
- Понатаму се претпостави дека максималниот период на одложување никогаш нема да биде подолг од 6 години. Ова е бројот прикажан во колона 5а.
- На крајот беше избран реален предложен период на одложување кој не е подолг од максималниот период на одложување но кој исто така го рефлектира и приоритетот кој ѝ е доделен на директивата и други релевантни прашања, како на пример меѓузависноста помеѓу директивите, активностите кои во моментот се во тек итн.

Имајќи го предвид сево ова, табелата дадена во анекс 4 претставува предлог за временска рамка за имплементација.

5.3 Потребни дополнителни инвестиции

Беше договорено со Потесната работна група за приоритизација и подготовка на Националната стратегија за апроксимација во животната средина дека целта на процесот на апроксимација за Република Македонија е да се придружи на ЕУ не подоцна од 2015. Сепак, треба да се има предвид дека за да се исполни оваа цел, ќе биде потребно да се бараат значителни транзициони периоди што на мината основа изгледа оптимистички. Можно е ЕУ да не ги прифати сите барања во оваа смисла. На крајот овие преговори имаат значителна политичка содржина и резултатот не може да се предвиди.

Транзиционите периоди кои ќе мора како минимум да се преговараат помеѓу Република Македонија и ЕУ се следните:

Табела 24: Оценети транзициони периоди за одредени директиви

Сектор	Директива	Транзиционен период (години)
Управување со отпад	Директива за депонии (99/31/EC) со дополнувањата	3
	Директива за отпад од пакување (94/62/EC) со дополнувањата	4
	Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/EC) со дополнувањата	3
	Директива за дотраени возила (2000/53/EC) со дополнувањата	2
	Регулатива за пренос на отпад ((ЕЕЦ) 259/93) со дополнувањата	1
	Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални сировини (2006/21/EC)	5
Квалитет на вода	Директива за урбани отпадни води (91/271/EEC) со дополнувањата	3
	Директива за нитрати (91/676/EEC) со дополнувањата	2
	Директива за вода за пиење (98/83/EC) со дополнувањата	7
Контрола на индустриско загадување	Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/EC) со дополнувањата	2
	Директива за големи постројки за согорување (2001/80/EC)	4
	Директива СЕВЕКО II - за контрола на хаварији со опасни супстанции (96/82) со дополнувањата	1
	Директива за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13/EC) со дополнувањата	4
	Директива за испарливи органски соединенија од чување и дистрибуција на бензин (94/63/EC) со дополнувањата	2

Оценка на трошоците низ времето, дозволивост

Врз основа на стратегијата за инвестирање дадена во поглавје 5.2, еволуцијата на трошоците низ времето во однос на четирите 'тесни грла за ресурси' се оценети во следниот текст за да се одреди колку предложениот временски распоред може да се спроведе. Само за потсетување, четирите тесни грла беа:

1. Зголемување на вработените во Министерството за животна средина и просторно планирање ;
2. Генерално зголемување на државниот буџет;
3. Средства потребни за проекти со техничка помош;
4. Генерални трошоци (тек на готовината за сите трошоци).

Овие четири тесни грла поединечно се оценети подолу.

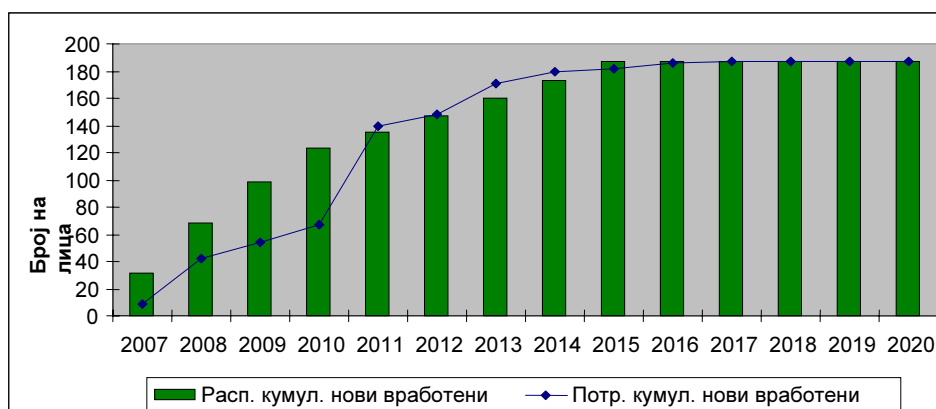
1. Зголемување на бројот на вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање

Табелата и графиконот подолу го споредуваат бројот на вработени за кои се претпоставува дека ќе бидат на располагање до 2020 врз основа на претпоставките дадени во поглавје 5.2 (односно во согласност со ветувањата на Владата до 2010, и потоа раст од 5% годишно до 2015), со потребниот број според предложената шема. Податоците укажуваат на кумулятивен број на нови вработени.

Табела 25: Споредба на расположиви и потребни вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање

Година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Расположиви вработени	31	68	98	123	135	147	160	173	187	187	187	187	187	187
Потребни вработени	9	42	55	68	140	149	170	179	181	186	187	187	187	187

Слика 7: Споредба на расположив и потребен број на вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање

Може да се види дека има неверојатно добро совпаѓање помеѓу потребниот и расположивиот персонал, со тоа што бројот на потребен персонал останува скоро ист со бројот на персонал кој ќе биде на располагање во целиот процес. Навистина во првите години дури има и повеќе расположиви вработени (до 2010) што остава простор за дополнителните вработени кои се потребни за правна транспозиција (до обемот до кој има разменливост помеѓу овие две функции).

Треба да се има предвид дека нови вработени не значи по секоја цена нови трошоци. Некои од тие вработени може да се префрлат од други министерства кои се намалуваат, или кај кои во моментот има премногу вработени.

2. Средства потребни за проекти со техничка помош

Табелата и графиконот подолу ги споредуваат вкупните средства за кои се смета дека ќе бидат на располагање во иднина за проекти за техничка помош до датумот на прием врз основа на претпоставките дадени во поглавјето 5.2 со трошоците за техничка помош потребни се до 2020 врз основа на предложената шема.

Табела 26: Споредба на оценетите расположиви и потребни средства за проекти со техничка помош

Година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Расположиви средства	4.5	8.0	20.5	16.0	16.0	16.0	16.0	16.0	16.0					
Потребни средства	4.4	9.9	9.1	18.9	11.3	9.9	11.6	9.8	7.1	4.1	6.8	2.7	2.0	1.9

Слика 8: Споредба на оценетите расположиви и потребни средства за проекти со техничка помош

Повторно трошоците за техничка помош која е потребна сè до приемот е во рамките на средствата кои би биле расположиви за оваа цел (и во повеќето години поединечно и генерално). Потешкотија е тоа што потребата од техничка помош продолжува, иако со опаѓачка стапка, сè до 2028 (во табелата се прикажани бројките само до 2020). Неверојатно е дека на земја членка ќе и се дадат средства во вид на грант, со оглед на фактот што се претпоставува дека Република Македонија веќе ќе биде членка по 2015. Ова значи дека земјата во тоа време ќе треба сама да ги покрива овие трошоци. Ова прашање дополнително се разгледува во поглавје 6.4.

3. Генерално зголемување во државниот буџет

Со цел покривање на трошоците за имплементација на правото на ЕУ за животната средина ќе биде потребно зголемување во годишниот државен буџет. Износите за кои станува збор се пресметани во поглавје 6.4 (види табела 37).

Врз основа на направените претпоставки, товарот врз државниот буџет ќе се зголемува сè до датумот на прием а и подоцна со следната стапка:

Табела 27: Стапка на зголемување на државниот буџет

Година	Стапка на зголемување
2007	1.6 милиони евра
2009	4.7 милиони евра
2011	13.1 милиони евра
2013	18.5 милиони евра
2015	23.2 милиони евра
На крајот достигнувајќи	43.6 милиони евра

Во горната пресметка се претпоставува дека сите потребни нови вработени ќе бидат од надвор од државната служба (нововработени). Ако некои од новите позиции можат да се пополнат со веќе вработени државни службеници од други институции, тогаш горните износи ќе бидат помали.

Не е направен обид да се одлучи дали ова дополнително оптоварување Република Македонија може да си го дозволи или не. Тоа е последица од амбицијата да се стане членка на ЕУ до 2015.

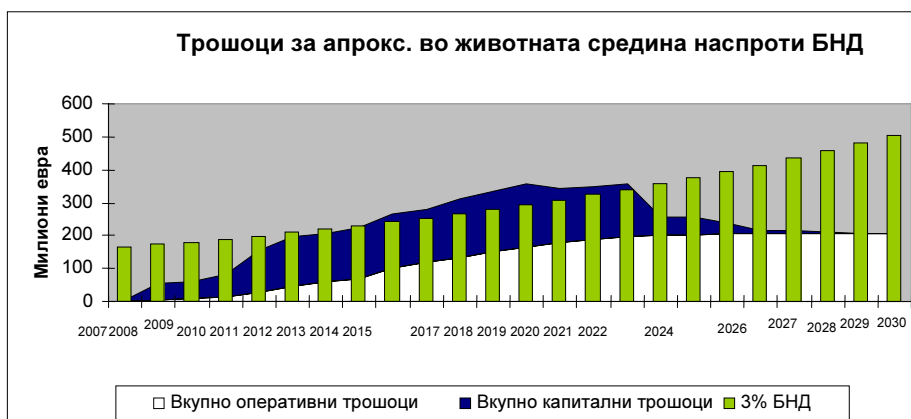
4. *Вкупни трошоци во однос на тек на готовина на сите трошоци*

Табелата и графиконот подолу претставуваат проценка на вкупните трошоци на апроксимацијата за Република Македонија низ годините врз основа на претпоставената временска рамка. Трошоците се изразени како вкупен тек на готовината за еднократни и повторувачки трошоци. Трошоците од 2.5% до 3% од бруто националниот доход генерално се сметаат дека се на горната граница на она што може една земја да си го дозволи, особено земјите со скроман бруто национален доход по жител. За споредба, овие трошоци се прикажани наспроти хистограм кој претставува 3% од бруто националниот доход на Република Македонија за 2006, наспроти константни цени од 2006, претпоставувајќи (оптимистичка) стапка на раст од 5% годишно.

Табела 28: Споредба на оценетите вкупни трошоци за апроксимација и 3% од бруто националниот доход

Година	Оперативни / повторувачки трошоци (милини евра)	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Вкупен 'тек на готовина' на трошокот (милиони евра)	За споредба: 3% од проектираниот БНД (милиони евра)
2007	0	6	6	164
2008	4	50	54	172
2009	9	50	59	181
2010	13	70	83	190
2011	28	128	157	199
2012	46	149	195	209
2013	59	148	207	220
2014	71	155	225	230
2015	101	166	267	242
2016	117	164	281	254
2017	133	176	310	267
2018	150	186	335	280
2019	167	190	357	294
2020	178	165	343	309
2021	188	162	350	324
2022	198	159	356	341
2023	201	58	258	358
2024	203	55	258	375
2025	206	32	237	394
2026	206	10	216	414
2027	206	10	216	435
2028	207	3	210	456
2029	207	0	207	479
2030	207	0	207	503
ВКУПНО		2292	5394	

Слика 9: Споредба на вкупните оперативни и капитални трошоци наспроти БНД

Може да се види дека оваа стапка на имплементација значи дека вкупните трошоци ќе бидат поголеми од 3% од (оптимистичкиот) бруто национален доход за периодот од 2015 до 2023. Ова е значителен товар за Република Македонија. Со оглед на фактот што повеќето високи трошоци (и оперативни и капитални) се поврзани со инсталација и изградба на постројки за намалување на индустриското загадување и инфраструктура за водоснабдување, комуналии и инфраструктура за управување со отпад, постои начин за намалување на ова оптоварување преку распределба на повеќе години на програмата за чистење и набавки предвидена за неколку многу скапи директиви: поконкретно Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС), Директивата за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС), Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) и Директивата за депонии (99/31/ЕС). Како што може да се види треба да постои опсег да се направи ова без да се прекинуваат подготовките на државната управа на Република Македонија, и на централно и на локално ниво за целосно и ефикасно членство во ЕУ.

6. НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА АПРОКСИМАЦИЈА

6.1 Генерален Национален План за апроксимација

Со поднесувањето на апликацијата за членство на Република Македонија во ЕУ на 22 март 2004 и потпишувањето на Договорот за стабилизација и асоцијација со Европските заедници и нивните земји членки на 9 април 2001, кој стапи на сила на 1 април 2004, РМ јасно ја потврди претходно јасно искажаната политичка волја за членство во ЕУ. Поради тоа, Европскиот Совет на 17 декември 2005 одлучи на Република Македонија да ѝ даде статус на земја кандидат за членство во ЕУ.

Националната Стратегија за интеграција во ЕУ, усвоена на 6 септември 2004, усвоената Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II) од април 2007, исто така даваат силна потврда на способноста и посветеноста на сите релевантни институции и државни службеници да одговорат на барањата во процесот за интеграција во ЕУ.

Еден од главните услови за членство во ЕУ е интеграцијата и имплементацијата на законодавството на ЕУ, така наречениот процес на апроксимација, кој се состои од три главни елементи: правна транспозиција, практична имплементација, и контрола на спроведувањето. Во Република Македонија се спроведени или во моментот се спроведуваат неколку проекти за апроксимација финансирани или од ЕУ или од други донатори.

Во следниот дел од текстот е презентирани Генералниот Национален план за да се постигне целосна апроксимација на животната средина, земајќи ги предвид минатите и тековните проекти за апроксимација. Тој се состои од акции за правна транспозиција и имплементација (вклучително и контрола на спроведување) за сите сектори во животната средина со одредени приспособувања / дополнувања на предлог законите, изготвување на подзаконски акти како и ефикасна имплементација и контрола на спроведувањето на барањата на ЕУ во поглавјето за животната средина.

Во стратешките анализи е оценето дека најрана реалистична година за прием на Република Македонија во ЕУ ќе биде 2015, и поради тоа времето до приемот е поделено на два периоди: 2007-2010 (краткорочен период) и 2011-2015 (среднорочен период). Понатаму се предлага некои од акциите за капитална инфраструктура и акциите за работа на инфраструктурата за “директивите кои ќе предизвикаат големи трошоци” да се изврши во транзиционен период, откако Република Македонија ќе стане членка на ЕУ (долгорочно) со цел Република Македонија да може финансиски да ја издржи имплементацијата на правото на ЕУ.

Силно се препорачува да се воспостави блиска соработка помеѓу деловната заедница, особено големите индустриски капацитети во енергетскиот сектор, производството на хемикалии, металургијата и секторот за обработка на метали и Министерството за животна средина и просторно планирање во процесот на преговарање со ЕУ за транзиционите периоди за некои “скапи директиви”. Неопходно е постоење на јасна слика за капацитетите, емисиите и новите инвестиции кои се планирани со цел да се побараат реалистични транзициони периоди кои ѝ се потребни на Република Македонија по датумот на прием.

Роковите на генералниот план за целосна апроксимација на поглавјето животна средина од законодавството на ЕУ се дадени во табела 29.

Табела 29: Рокови на генералниот план за апроксимација

Сектор	Генерален план за апроксимација	Почеток (година)	Крај (година)
Хоризонтално законодавство	Правна транспозиција	2007	2010
	Имплементација и контрола на спроведување	2007	2012
Квалитет на воздух	Правна транспозиција	2007	2008
	Имплементација и контрола на спроведување	2007	2022
Управување со отпад	Правна транспозиција	2007	2010
	Имплементација и контрола на спроведување	2007	2022
Квалитет на вода	Правна транспозиција	2007	2010
	Имплементација и контрола на спроведување	2008	2022
Заштита на природата и ШУми	Правна транспозиција	2007	2010
	Имплементација и контрола на спроведување	2008	2018
Контрола на индустриско загадување и управување со ризик	Правна транспозиција	2007	2008
	Имплементација и контрола на спроведување	2008	2020
ГМО	Правна транспозиција	2007	2010
	Имплементација и контрола на спроведување	2013	2015
Хемикалии	Правна транспозиција	2007	2012
	Имплементација и контрола на спроведување	2010	2015
Бучава	Правна транспозиција	2007	2009
	Имплементација и контрола на спроведување	2011	2015

Како што покажува табелата, Секторот Хоризонтално законодавство треба целосно да се апроксимира до 2012, додека ГМО, Хемикалии и Бучава, кои се релативно мали во однос на барања за апроксимација, целосно ќе се апроксимираат до 2015, предложената година на прием. Апроксимацијата на посложените и скапи сектори би требало да се заврши во периодот помеѓу 2018 – 2022, почнувајќи со Секторот Заштита на природата и Шуми, а по нив со Контрола на индустриско загадување и управување со ризик и завршувајќи со Секторите Управување со отпад, Квалитет на вода и Квалитет на воздух.

Правната транспозиција на секторите во животната средина се очекува да се заврши во периодот 2008 - 2012, почнувајќи со Секторот Квалитет на воздух и Контрола на индустриско загадување и следени од Секторот Бучава. Сите останати сектори ќе бидат целосно транспонирани во 2010 со исклучок на Секторот Хемикалии кој ќе биде целосно транспониран во 2012.

Целосната имплементација (вклучително и контролата на спроведувањето) на законодавството на ЕУ за животната средина се очекува да се заврши во периодот помеѓу 2012 – 2022. Првиот сектор кој ќе се имплементира во целост е Хоризонтално законодавство (во 2012) поради неговата важност и влијание врз сите останати сектори. Трите мали сектори (ГМО, Хемикалии и

Бучава) се очекува да се имплементираат во периодот 2010 – 2015, односно целосно ќе бидат имплементирани во годината на прием. Причината за релативно доцниот почеток на имплементацијата на овие три сектори е што во периодот до 2010 треба да се постави фокусот на останатите покомплексни сектори чија имплементација веќе е започната. Имплементацијата на посложените сектори ќе се одвива од сегашниот период па сè до 2022.

6.2 Збирен преглед на акции по сектори

Збирен преглед на акциите по директива за целосна апроксимација на секој сектор е даден во соодветните Секторски стратегии за апроксимација. Табелата подолу го содржи временскиот период за правна транспозиција на законодавството на ЕУ за животната средина и неговата имплементација и контрола на спроведување за сите директиви вклучени во изработката на овој Национален план за апроксимација во животната средина.

Табела 30: План за апроксимација за целосна правна транспозиција и техничка имплементација

ДИРЕКТИВА / РЕГУЛАТИВА	краткорочно				среднорочно					долгорочно							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
СЕКТОР ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО																	
Директива за Оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС)																	
Директива за Стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)																	
Директива за информации за животната средина (2003/4/ЕС)																	
Директива за учество на јавноста (2003/35/ЕС)																	
Директива за одговорност за животната средина (2004/35/ЕС)																	
СЕКТОР КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХ																	
Рамковна Директива за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС)																	
Директива за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС)																	
Директива за озонот во амбиентниот воздух (2002/3/ЕС)																	
Директива за тргување со емисии (2003/87/ЕС)																	
Директива за гранични вредности на SO ₂ , NO _x , NO ₂ , PM и Pb (99/30/ЕС)																	
Директива за бензен и јаглерод моноксид (2000/69/ЕС)																	
Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС)																	
Директива за содржина на сулфур во течните горива (99/32/ЕС)																	
Директива за информирање на корисниците (1999/94/ЕС)																	
Директива за As, Ca, Hg, Ni и PAH во амбиентниот воздух (2004/107/ЕС)																	

ДИРЕКТИВА / РЕГУЛАТИВА	краткорочно				среднорочно					долгорочно						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
СЕКТОР УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД																
Рамковна Директива за отпад (75/442/ЕЕС)																
Директива за опасен отпад (91/689/ЕЕС)																
Директива за депонии (99/31/ЕС)																
Директива за отпад од пакување (94/62/ЕС)																
Директива за согорување на отпадот (2000/76/ЕС)																
Директива за батерии (91/157/ЕЕС)																
Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/ЕС)																
Директива за отпадни масла (75/439/ЕЕС)																
Директива за РСВ/РСТ (96/59/ЕС)																
Директива за дотраени возила (2000/53/ЕС)																
Директива за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/ЕС)																
Регулатива за пренос на отпад ((ЕЕС) 259/93)																
Директива за управување со отпадот од екстрактивните индустрии (2006/21/ЕС)																
СЕКТОР КВАЛИТЕТ НА ВОДА																
Рамковна Директива за вода (2000/60/ЕС)																
Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС)																
Директива за нитрати (91/676/ЕЕС)																
Директива за вода за пиење (98/83/ЕС)																
Директива за поершинска вода за апстракција (75/440/ЕЕС)																
Директива за вода за капење (76/160/ЕЕС)																
Директива за испуштање на опасни супстанции во вода (76/464/ЕЕС)																
Директива за милта до канализацијата (86/278/ЕЕС)																
Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС)																
Директива за подземни води (80/68/ЕЕС)																
Директива за испуштање на жива од хлоро-алкални индустрии (82/176/ЕЕС)																
Директива за испуштање на кадмиум (83/513/ЕЕС)																
Директива за останати																

ДИРЕКТИВА / РЕГУЛАТИВА	краткорочно				среднорочно					долгорочно						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
испуштања на жива (84/15/ЕЕС)																
Директива за испуштање на НСН (84/491/ЕЕС)																
Директива за супстанции од Листа еден (86/280/ЕЕС)																
Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС)																
Директива за вода за черпукари (79/923/ЕЕС)																
СЕКТОР ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА																
Директива за диви птици (79/409/ЕЕС)																
Директива за живеалишта (92/43/ЕЕС)																
Регулатива за загрозени видови ((ЕС) 338/97)																
Директива за зоолошки градини (1999/22/ЕС)																
Регулатива за ножни стапици (ЕЕС) 3254/91																
ШУМИ																
Регулатива за мониторинг на шумите (ЕС) 2152/2003																
СЕКТОР КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКО ЗАГАДУВАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК																
Директива за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС)																
Директива за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС)																
Директива СЕВЕСО II (96/82)																
Директива за растворувачи (1999/13/ЕС)																
Директива за испарливи органски соединенија од органски растворувачи 2004/42/ЕС																
Директива за испарливи органски соединенија од бензиски пумпи (94/63/ЕС)																
Регулатива за еко-обележување (ЕС) 1980/2000																
Регулатива EMAS (ЕС) 761/2001																
Одлука EPER 2000/479/ЕС																
СЕКТОР ГМО																
Директива за намерно ослободување на ГМО (2001/18/ЕС)																
Директива за контролирана употреба на ГММ (90/219/ЕЕС)																
СЕКТОР ХЕМИКАЛИИ																
Директива за опасни супстанции (67/548/ЕЕС)																
Регулатива за супстанции кои ја																

ДИРЕКТИВА / РЕГУЛАТИВА	краткорочно				среднорочно					долгорочно							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
осиромашуваат озонската обвивка ((ЕС) 2037/2000)																	
Директива за експерименти врз животни (86/609/ЕЕС)																	
Директива за азбест (87/217/ЕЕС)																	
Регулатива за оценка на ризикот (ЕС) 793/93																	
Регулатива за увоз и извоз на опасни хемикалии (ЕС) 304/2003																	
СЕКТОР БУЧАВА																	
Директива за бучава во животната средина (2002/49/ЕС)																	
Директива за моторни возила (70/157/ЕЕС)																	
Директива за опрема која се користи на отворено (2000/14/ЕС)																	

Легенда:

Временска рамка за предложените акции за целосна правна транспозиција	
Временска рамка за предложените акции за целосна техничка имплементација	
Препорачан период за имплементација на почетните активности паралелно со Директивата за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето	

Подетален план за имплементација на предложените акции за целосна правна транспозиција и целосна техничка имплементација на законодавството на ЕУ е даден во анекс V.

6.3 Збирен преглед на трошоците за акциите

Транспонирањето, имплементирањето и контролата на спроведувањето на законодавството на ЕУ за животната средина ќе чини 2.3 милијарди евра во капитални и еднократни трошоци плус оперативни / повторувачки трошоци кои на крајот ќе пораснат и до 200 милиони евра годишно.

Оценетите вкупни капитални / еднократни трошоци се еднакви на преку 1,000 евра за секој граѓанин на Република Македонија. Оперативните / повторувачки трошоци од 206.5 милиони евра годишно се еднакви на дополнителни 100 евра по глава на жител годишно. Само вкупните капитални трошоци се еквивалент на 37% од моменталниот Бруто национален доход на Република Македонија.

Апсорпцијата на овие зголемени трошоци за услуги во врска со животната средина и заштита на животната средина ќе претставува значителен предизвик за земјата. Трошоците ќе паднат директно на товар на индустријата, локалната самоуправа, Министерството за животна средина и просторно планирање и врз другите Владини министерства, но овие трошоци само ќе активираат ланец на секундарни финансиски влијанија кои ќе се почувствуваат во економијата, вклучително и повисоки даноци, повисоки надоместоци за водоснабдување и комунални услуги, управување со отпад и повисоки цени на одредени производи (пр. струја, гуми, батерии, лубриканти, коли и други производи кои загадуваат во однос на нивниот животен циклус).

Овие трошоци ќе се создаваат во период од 20 години, а стапката на зголемување ќе зависи од годината во која Република Македонија сака да стане

членка на ЕУ и транзиционите периоди кои земјата ќе успее да ги договори со Европската Комисија за “директивите кои бараат големи трошоци” при преговорите пред приемот. Во разговорите со корисникот на овој проект беше решено претпоставена дата за прием да биде 2015 година. Економските и финансиски импликации од оваа претпоставка се разработени детално во овој извештај. Дури и врз основа на релативно оптимистички претпоставки за транзиционите периоди кои можат да се договорат, тоа значи дека земјата ќе треба да троши преку 3% од БНД во периодот помеѓу 2015 и 2023.

За да се прикажат трошоците во перспектива, различни студии покажуваат дека директните економски придобивки во вид на подобро здравје на луѓето, а со тоа намалување на медицинските трошоци и отсуствата од работа, способноста да се привлечат туристи итн., веројатно ги надминуваат овие трошоци. Понатаму, многу од трошоците кои се наметнати врз индустријата, иако примарно поврзани со животната средина, се дел од процесот кој е потребен за да се модернизира и регенерира индустријата со цел да стане конкурентна на меѓународниот пазар.

6.4 Стратегија за финансирање

Во следниот текст претставена е стратегија која го дефинира начинот на кој оценетите трошоци можат да се финансираат. Разгледани се сите трошоци, а не само капиталните трошоци.

Видот на соодветно финансирање на дадените трошоци ќе зависи од:

- Надлежната институција/фирма одговорна за акцијата во однос на која се создаваат трошоците;
- Видот на акција / трошок;
- Дали трошокот е еднократен или повторувачки;
- Дали трошокот се јавува пред или по приемот во ЕУ.

Стратегијата за финансирање на трошоците е разгледана одделно во следниот текст за трошоците кои на прво место ќе паднат врз *централната управа, врз единиците на локална самоуправа и врз индустријата*. Стратегијата за финансирање се концентрира на годините до 2015 (вклучително и 2015). Не само што трошоците и веројатните извори на финансирање се многу понесигурни по 2015, туку секако не е потребно да се врши финансиско планирање за тој период.

Трошоци кои на прво место паѓаат на централната управа

Главните категории на трошоци за централната управа се:

- Персонални трошоци потребни за правна транспозиција;
- Плати и сродни трошоци за фазата на имплементација;
- Техничка помош;
- Други еднократни и повторувачки трошоци.

Овие точки се разгледани подолу.

- Персонални трошоци потребни за правна транспозиција

Овие трошоци ги сочинуваат платите на вработените кои се дополнителни на постоечките вработени, кои се ангажирани на привремена основа да помогнат со правната транспозиција, заедно со сродните трошоци за нивно сместување, екипирање, и нивно управување, како и трошоците за известување.

Вкупниот износ на овие трошоци е 2.3 милиони евра, кои се протегаат во периодот помеѓу 2007 – 2012 година. Нивната дистрибуција низ времето на претпоставената временска рамка ќе биде следната:

Табела 31: Персонални трошоци за правна транспозиција, централна управа, по години

Година	Вкупно трошоци (милиони евра)
2007	1.3
2008	0.6
2009	0.3
2010	0.1
2011	< 0.1
2012	< 0.1
Вкупно	2.3

Овие трошоци ќе треба да се финансираат од државниот буџет. Треба да се има предвид, сепак, дека иако овие се *нови* трошоци, не мора по секоја цена да бидат *дополнителни* трошоци. Може некои од овие плати и трошоци за поддршка да се покријат со прераспределување на вработените (привремено) од други Владини министерства. Понатаму, може некои од овие вработени да останат постојано вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање како што ќе се јавува потреба за тоа по завршувањето на транспозицијата.

- Персонални и сродни трошоци во фазата на имплементација

За разлика од вработените кои се споменуваат во претходната категорија, овие ќе бидат постојани вработени. Трошоците за кои станува збор ќе бидат повторувачки трошоци за плати (вклучително и индиректни трошоци поврзани со платите) и еднократни трошоци за обука и опрема.

Вкупниот износ на овие трошоци и нивната дистрибуција е следниот:

Табела 32: Персонални трошоци, централна управа, фаза на имплементација

	Еднократни трошоци (милиони евра)	Повторувачки трошоци (милиони евра годишно)
2007	<0.1	0.2
2008	0.5	1.1
2009	0.6	1.8
2010	0.8	2.3
2011	0.9	5.9
2012	0.8	6.3
2013	0.6	7.2
2014	0.5	7.5
2015	0.2	10.1
2016→	0.2	растат до 17.8
Вкупно	5.1	

Како и претходно, сите еднократни трошоци и повеќето од повторувачките трошоци (плати) генерално ќе треба да се покријат од државниот буџет. Сепак, некои од трошоците за плати можат да се вратат од други извори:

- Се претпоставува дека една половина од трошоците за издавање на дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето можат да се надоместат преку надоместокот кој ќе се плаќа за дозволиите;
- Се претпоставува дека локациите за Натура 2000 можат да ги покријат половината од своите оперативни трошоци од активностите кои самите ќе ги извршуваат.

Имајќи ги предвид овие извори на финансирање, трошоците за плати за централната управа се:

Табела 33: Извори на финансирање за трошоци за плати, централна управа, по години

Година	Еднократни трошоци (милиони евра)	Финансирани од Јавниот буџет (милиони евра)	Повторувачки трошоци (плати, милиони евра годишно)	Финансирани од		
				Приходи на локациите Натура 2000 (милиони евра годишно)	Надоместоци за дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (милиони евра годишно)	Јавен буџет (милиони евра годишно)
2007	<0.1	<0.1	0.2		0.1	0.1
2008	0.5	0.5	1.1		0.1	1.0
2009	0.6	0.6	1.8		0.1	1.7
2010	0.8	0.8	2.3		0.1	2.2
2011	0.9	0.9	5.9		0.1	5.8
2012	0.8	0.8	6.3		0.1	6.2
2013	0.6	0.6	7.2		0.1	7.1
2014	0.5	0.5	7.5		0.1	7.4
2015	0.2	0.2	10.1	1.3	0.1	8.7
2016→	0.2	0.2	Растат до 17.8	Растат до 5.0	0.1	Растат до 12.7
ВКУПНО	5.1	5.1				

- Техничка помош

Во овој дел се разгледува вкупната техничка помош, односно вклучително и техничка помош која е доделена и на единиците на локална самоуправа, не само на централната власт, бидејќи нема разлика во однос на финансирањето.

Република Македонија треба да се обиде сите потреби за техничка помош до приемот во ЕУ да ги финансира со грантови од ЕУ или од други мултилатерални или билатерални донатори. Вкупните очекувани трошоци за техничка помош веќе беа разгледани во поглавје 5.1, и беше утврдено дека таа е во рамките на веројатните расположиви средства, и навистина од 2011 па понатаму потребите се помали од расположивите износи. Техничката помош за која се проценува дека ќе биде потребна до 2015 е 92 милиони евра, додека износот кој е проценет дека ќе биде на располагање е 129 милиони евра (види табела 23), така што во текот на овој период се јавува вишок од околу 37 милиони евра. Сепак треба да се има предвид дека терминот 'по-

требна техничка помош' се однесува исклучиво на консултантски придонес, додека реалните проекти со техничка помош често содржат хардвер, софтвер или апарати кои придонесуваат кон исполнувањето на целите на проектот. Вишокот кој се споменува погоре, ако треба да се материјализира, може да се искористи за купување на хардвер и опрема.

Врз основа на претпоставките и на претпоставената временска рамка ќе се јави постојана потреба од техничка помош и по приемот, иако во помал обем отколку во периодот до влегување во ЕУ. Тогаш поголемиот дел од помош во вид на грантови ќе престане (трети страни обично не даваат грантови на земји членки на ЕУ!). Се претпоставува дека до тогаш националниот капацитет ќе биде доволно созреан за барањата за техничка помош да ги исполнат локални консултанти. Исто така се претпоставува дека ова може да се обезбеди по помала цена (една половина) споредено со меѓународен проект, и со тоа соодветно ќе се намали трошокот. Имајќи го ова предвид:

Табела 34: Извори на финансирање на техничка помош, по години

Година	Трошоци за потребната техничка помош (милиони евра)	Финансирани од	
		Компонента I и IV од ИПА или грантови од други донатори (милиони евра)	Јавен буџет (милиони евра)
2007	4.4	4.4	
2008	9.9	9.9	
2009	9.1	9.1	
2010	18.9	18.9	
2011	11.3	11.3	
2012	9.9	9.9	
2013	11.6	11.6	
2014	9.8	9.8	
2015	7.1	7.1	
2016→	20.5	-	20.5
Вкупно	112.5	92.0	20.5

* Забелешка: Ова е различно од 'расположиви средства' прикажани во табелите 23 и 26. Втората бројка е добиена со претпоставување дека минатото ниво на финансирање ќе се добива на годишна основа. Претпоставена е и одредена флексибилност помеѓу годините со цел финансирањето да се совпадне со потребите. Она што е важно е што вкупните потреби во овој период се во рамките на предвидените расположиви средства.

- Други еднократни и повторувачки трошоци

Овие вклучуваат два вида на трошоци:

- Трошоци за опрема и активности кои ѝ помагаат на Владата да го имплементира и да го контролира спроведувањето на законот: надградба на лаборатории, набавка на инструментација, хардвер и софтвер (пр. управување со бази на податоци и ГИС), кампањи за информирање и консултирање на јавноста итн.
- Технички активности каде Владата е обезбедувач на услуги во вид на последно прибежиште за управување со животната средина, чистење на

историска контаминација или обезбедување на усогласеност со законот или меѓународните договори:

Табела 35: Анализа на останатите еднократни трошоци, централна управа

Ставка	Капитални трошоци (милиони евра)	Забелешка
Купување на земјиште за Натура 2000	1.0	Се претпоставува дека овој трошок ќе го подмири ЕУ во вид на ко-финансирање на Унијата (на пр. член 8 од Директивата за живеалишта)
Објект во согласност со барањата на Конвенцијата за трговија со загрозени видови во Зоолошката градина во Скопје	0.5	
Чување и уништување на РСВ/РСТ	1.6	
Мониторинг на шумите	0.45	Околу една третина од овие трошоци ќе ги исполнува условите за финансиска поддршка од ЕУ
Медицински отпад	1.9	
Објект за опасен отпад	2.65	
Контаминирана почва	70	Овие трошоци ќе се јават по 2015

Вкупните трошоци за овие два вида на трошок кои ќе паднат на товар на централната власт се следните.

Табела 36: Вкупни останати еднократни и повторувачки трошоци за централната управа, по фази

Период	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра)
До и вклучително со 2015	12.1	Растат до 4.7
2016 и потоа	71.1	0
Вкупно	83.2	4.7

Што се однесува до трошоците за опрема и активности за имплементација и контрола на спроведувањето на законот, сите овие трошоци можат да се вклучат и се вклучени во проекти со техничка помош, како што е опишано во претходниот текст со наслов *Техничка помош*. Што се однесува до трошоците за технички активности каде Владата е обезбедувач на услугите, некои од нив се исто така видови на активности кои можат да се вклучат во проекти со техничка помош: воспоставување на објект во согласност со Регулацијата CITES, објекти за чување и уништување на РСВ/РСТ, мониторингот на шумите и објектите за медицински отпад можат да се финансираат од вишокот на техничка помош кој беше споменат погоре.

За разлика од комуналниот отпад, со кој се претпоставува дека ќе управува локалната власт или здруженија на единици на локална самоуправа или компании назначени од нив, опасниот отпад кој нема да се извезува за согорување ќе треба централно да се управува од Министерството за животна средина и просторно планирање или од јавна агенција која ќе биде одговорна пред Министерството за животна средина и просторно планирање. (Ова е само претпоставка. Со работата на објектот за опасен отпад исто

така може да управува и лиценциран приватен оператор.) Поради тоа оперативните трошоци за управување со објектот за управување со опасен отпад на прво место ќе паднат на Министерството за животна средина и просторно планирање, но целосните трошоци ќе се повратат од создавачите на опасен отпад во форма на надоместоци за услугите. Сепак, капиталните трошоци ќе треба да се финансираат. За тоа постојат различни можности:

- Грантови од компонента 3 од Инструментот за предпристапна помош на ЕУ (ИПА);
- Заеми од меѓународни финансиски институции (ИФИ) како што е Европската банка за реконструкција и развој (EBRD), Светската банка;
- Заеми од билатерални развојни банки како што е KfW;
- Заем од комерцијална банка;
- Приватен капитал.

Тие понатаму се разгледуваат во ова поглавје.

Што се однесува до ремедијацијата на загаденото земјиште, ова е скап и сложен проблем, со кој многу од старите земји членки на ЕУ (EU-15) сè уште се борат, и ова не е приоритет на кој ќе може да се работи пред 2015.

Поради тоа Планот за финансирање на оваа категорија на трошоци кои се јавуваат до и вклучително со 2015 ќе биде следниот:

Табела 37: Извори на финансирање за останатите еднократни и повторувачки трошоци за централната управа, по години

Година	Вкупно трошоци		Компоненти I и IV од ИПА или грантови од други донатори (милиони евра)		Посебни придонеси од ЕУ		Создавачи на опасен отпад		Државен буџет	
	Кап.	Опер.	Кап.	Опер.	Кап.	Опер.	Кап.	Опер.	Кап.	Опер.
2007	1.40	0.00	1.4	-		-	-	-	-	0.00
2008	0.05	0.11	0.05	-		-	-	-	-	0.11
2009	2.07	0.87	2.07	-		-	-	-	-	0.87
2010	1.49	0.94	1.49	-		-	-	-	-	0.94
2011	0.63	1.36	0.63	-		-	-	-	-	1.36
2012	3.03	4.23	1.93	-		-	1.10	0.28	-	3.95
2013	2.04	4.46	0.94	-		-	1.10	0.28	-	4.18
2014	0.74	4.56	0.59	-	0.15	0.02	-	0.28	-	4.26
2015	0.68	4.72	0.43	-	0.25	0.02	-	0.28	-	4.42
2016 →	71.15	4.72	35.40	-	0.75	0.02	-	0.28	35	4.42

Вкупниот износ на средства во вид на грантови до 2015 се очекува да биде 9.5 милиони евра, прилично во рамките на 'вишокот' кој се споменуваше претходно во ова поглавје.

Вкупно зголемување на државниот буџет

Вкупното зголемување на државниот буџет кое е потребно за животната средина за сите министерства и други централни агенции е прикажано во табелата подолу.

Табела 38: Вкупно зголемување на државниот буџет, по години

Година	Плати (милиони евра годишно)	Други (милиони евра годишно)	Вкупно зголемување на државниот буџет (милиони евра годишно)
2007	0.2	1.4	1.6
2008	1.1	1.7	2.8
2009	1.8	2.9	4.7
2010	2.3	3.2	5.5
2011	5.9	7.2	13.1
2012	6.3	10.2	16.5
2013	7.2	11.3	18.5
2014	7.5	11.7	19.2
2015	10.1	13.1	23.2
2016 →	Расте до 17.8	25.8	Расте до 43.6

Трошоци кои на прво место паѓаат на товар на единиците на локална самоуправа

Главните трошковни категории за единиците на локална самоуправа се:

- Изградба и работа на општинската инфраструктура: водоснабдување, комунални услуги и објекти за управување со отпад, вклучително и инфраструктура која ќе ја делат неколку општини, како и плати за вработените на општинската инфраструктура,
- Техничка помош, и
- Други еднократни и повторувачки трошоци, пр. изготвување на надворешни извештаи за безбедноста, кампањи за информирање на јавноста, друг персонал потребен за останатите функции покрај водата, комуналните услуги и управувањето со отпадот.

Финансирањето на техничката помош веќе се разгледуваше во претходното поглавје, така што за тоа нема повторно да се зборува. Останатите две категории се разгледуваат подолу.

Изградба и работа на општинската инфраструктура

Ова е најскапата компонента од дополнителните задолженија кои паѓаат врз единиците на локална самоуправа. Таа опфаќа:

- Капитални и оперативни трошоци за изградба, надградба и приширување на системот за водоснабдување;
- Капитални и оперативни трошоци за изградба, надградба и проширување на канализацискиот систем;
- Капитални и оперативни трошоци за изградба, надградба и приширување на системот за пренос на канализацијата;
- Капитални и оперативни трошоци за изградба и надградба на (општинските) пречистителни станици за отпадни води (не за индустриски води, кои се регулирани со Интегрирано спречување и контрола на загадувањето);
- Капитални и оперативни трошоци за новите регионални санитарни депонии;
- Трошоци за мерките од 'оперативниот план' за привремено продолжување на работата на постоечките општински депонии;
- Трошоци за затворање на постоечките општински депонии;

- Капитални и оперативни трошоци за надградба на системите за собирање и транспорт на отпадот;
- Капитални и оперативни трошоци за претоварните станици (ако има потреба);
- Трошоци за вработените во регионалните комитети за управување со отпадот и во единиците на локална самоуправа кои ќе работат на водоснабдување, комунални услуги и отпад.

Овој проект со вкупно капитални трошоци од скоро 800 милиони евра и оперативни трошоци кои ќе пораснат до 64 милиони евра годишно, нема да биде завршен, врз основа на направените претпоставки, сè до крајот на 2028. Трошоците во целост мора да се покријат од корисниците на услугите преку принципите 'загадувачот плаќа' и 'корисникот плаќа' вградени во Европските закони за животната средина.

Овие трошоци пресметани по цени од 2006 година, се еднакви на капитална сума од 400 евра и годишен трошок од 32 евра по глава на жител².

Со цел трошоците за подобрените услуги да се покријат со надоместоците собрани од корисниците на услугите, следните нешта треба да се обезбедат:

- Надоместоците за водата, комуналните услуги и отпадот очигледно ќе мора да се зголемат. Пресметката на тарифата која ќе ги покрива трошоците ќе биде техничка работа за која ќе треба да се изработат насоки. Ќе мора да се променат процедурите, така што политичарите да не можат да го спречат зголемувањето на надоместоците. Методологијата за пресметување на надоместоците ќе мора да содржи одредби за непречено функционирање во преодниот период додека земјата да достигне инфраструктура со повисоки стандарди;
- Обезбедувачите на услуги (комунални претпријатија, регионални комитети за управување со отпад, приватни компании) ќе треба да водат соодветна и одделна евиденција за секоја услуга, така што ќе знаат кои се трошоците и ќе одлучуваат за алтернативните методи за обезбедување на услугите;
- Ќе мора да се подигне јавната свест за да се обезбеди дека јавноста разбира зошто се зголемуваат надоместоците и кои се придобивките од тоа;
- Ќе треба да се обезбедат соодветни аранжмани за посиромашните семејства, кои ќе имаат проблеми со плаќање на повисоката цена;
- Наплатата на надоместоците ќе треба да се зголеми до 100%.

Потребните акции подетално се опишани во Плановите за имплементација на специфични директиви и Секторските стратегии за апроксимација на секторите Управување со отпадот и Квалитет на вода.

Иако за овие општински услуги во целост ќе плаќаат корисниците / загадувачите, сè уште останува проблемот со финансирање на капиталот. Корисниците / загадувачите ќе ги плаќаат трошоците за сервисирање на капиталот, но тие секако нема самите да го обезбедат капиталот.

Табелата подолу ја дава дистрибуцијата на капиталните трошоци низ времето. Со цел да биде комплетна, табелата исто така ги покажува и оперативните трошоци, иако тие не се разгледуваат во однос на капиталното финансирање.

² Овие трошоци секако нема да ги сносат само домаќинствата. Дел од трошоците припаѓаат и на индустријата, трговијата и институциите како што се болници, училишта итн.

Табела 39: Трошоци за општинска инфраструктура (вода, комуналии, отпад) во следните години.

Година	Капитални трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра годишно)
2010	10	1
2011	32	5
2012	51	10
2013	48	14
2014	51	19
2015	56	24
2016 →	544	65
ВКУПНО	792	

Од вкупниот износ од 792 милиони евра, 248 милиони евра (околу 30%), врз основа на направените претпоставки, ќе бидат инвестирани пред приемот.

Од каде ќе се финансираат овие 248 милиони евра? Главните опции се:

- Инструмент на ЕУ за предпристапна помош (ИПА);
- Грантови од билатерални и мултилатерални донатори;
- Заеми од меѓународни финансиски институции како што се Светска банка, Европската банка за реконструкција и развој (EBRD) и Европската инвестициска банка, како и билатерални развојни банки како KfW;
- Заеми од комерцијални банки;
- Инвестиции од приватниот сектор.

Овие опции се разгледани подолу.

- Инструмент за предпристапна помош (ИПА)

ИПА е нов финансиски инструмент за финансиска поддршка активностите пред прием во ЕУ финансиран од Европската Комисија кој почна со работа од 1 јануари 2007. Според повеќегодишната индикативна финансиска рамка на ИПА, објавени се индикативни износи кои би можеле да ѝ бидат ставени на располагање на Република Македонија и на другите земји кои ги исполнуваат условите. Релевантните цифри за Република Македонија се дадени во табела 21.

Компонентата III е соодветна за финансирање на општинската инфраструктура. Таа е слична на поранешниот Инструмент за предпристапни структурни политики (ISPA), обезбедува помош за инфраструктурни проекти во приоритетните полиња за ЕУ, животната средина и транспортот. Во 2007 и 2008 ИПА предвидува повеќе средства за транспортниот сектор, но потоа животната средина би требало да добие скоро подеднаков дел од средствата. ИПА обезбедува само ко-финансирање: во принцип, до 75% од вкупната инвестиција за одговарачки проект може да се финансира од ИПА, но во пракса, сепак ИПА не може да покрие повеќе од 50% од вкупната сума на инвестицијата. Остатокот од средствата за проектот ќе треба да се покријат од други извори.

ЕУ го нема формално одредено износот кој ќе биде алоциран за Република Македонија од ИПА за периодот по 2010, но се претпоставува тој да продолжи да расте како што се доближува времето за прием, и се очекува во компонента III да биде алоциран голем дел од средствата од ИПА. Ако прет-

поставиме стапка на раст од 10% годишно до 2015 за компонента III, ќе ја добиеме следната шема.

Табела 40: Хипотетичка еволуција на компонента III од ИПА за Република Македонија до 2015

Година	Можни средства од компонента III од ИПА за Република Македонија (милиони евра)
2007	7.4
2008	12.3
2009	20.8
2010	29.4
2011	32.3
2012	35.6
2013	39.1
2014	43.0
2015	47.3
Вкупно	267.2

Имајќи предвид дека компонентата III е всушност наследник на ISPA, вкупната сума од табелата одговара на сумата по глава на жител која Романија ја добиваше од ISPA сè до приемот во ЕУ (2 милијарди евра), така што оваа изгледа разумна хипотеза. Се претпоставува дека овој износ, барем од 2010, ќе се подели во однос 50:50 помеѓу животната средина и транспортот.

- *Финансирање со грантови од билатерални и мултилатерални донатори*
Претпоставувајќи дека билатералните и мултилатералните донатори ќе продолжат да обезбедуваат помош во вид на грантови со истата просечна стапка како и во последните години, тогаш може да претпоставиме грантови во висина од 7 милиони евра годишно од 2008 до 2015 кои би ѝ биле на располагање на Република Македонија од овој извор (види табела 23). Треба да се има предвид дека Секторот Квалитет на вода е особено популарен за финансирање кај меѓународните донатори.
- *Заеми од меѓународни финансиски институции (ИФИ)*
Овие институции се развојни банки, како на пример Светска банка (WB), Европската банка за реконструкција и развој (ЕБРД) и Европската инвестициска банка (ЕИБ) кои нудат заеми по релативно ниски каматни стапки кои (меѓу другото) имаат за цел да воспостават или да подобрат објекти или инфраструктура поврзана со животната средина. Генерално апликациите за финансирање до некоја ваква институција ќе треба да бидат официјално одобрени или поддржани од Владата. Исклучок на ова генерално правило е ЕБРД, која може, но не секогаш, да бара гаранција од Владата. Сепак, каматните стапки на ЕБРД се повисоки од оние кои обично ги нудат меѓународните (или билатералните) финансирачки институции (на пример Понудената стапка на лондонската Интер-банка (LIBOR) + 2 до 4%, околу 6 до 8% во времето на пишување). Светската банка дава заеми само на владини органи, но ЕБРД и ЕИБ можат да позајмат средства и на приватни компании. Повеќето од ИФИ ќе позајмат средства само на компании или лица кои имаат јасно дефинирани цели, јасна управна структура и структура за донесување одлуки и кои работат во согласност со комерцијалните принципи. Исто така, некои институции имаат минимален износ на заемот. На пример,

минималниот износ за ЕБРД е 5 милиони долари. Овие ограничувања значат дека ИФИ може да учествува само во финансирање на капитални проекти од прилично големи размери. Покрај ова, обично се потребни значителни ресурси и време за да се поднесе барање и преговара за заем од ИФИ.

Светската банка неодамна објави Стратегија за партнерство со земјата 2007-2010 за Република Македонија. Вкупните средства за финансирање за 2007-2010 ќе бидат 230 милиони долари. Од ова околу 10% е алоцирано за развој на општините. Светската банка не е ентузијаст за инвестирање во постоечкото пречистување на отпадни води во РМ (се сомневаат во одржливоста поради високите оперативни трошоци).

Другите меѓународни финансиски институции немаат фиксиран износ, и повеќе се заинтересирани за тоа дали одредено барање се вклопува во нивниот моментален профил и дали ги исполнува критериумите за да може да се финансира.

Голем број западноевропски земји, и САД, Јапонија и Канада обезбедуваат финансиска помош на земјите од Централна и Источна Европа преку билатерални финансиски институции. Овие се разликуваат по своите подрачја на интерес и начинот на работа, но генерално работат слично и со сличните ограничувања како и ИФИ.

Најголемата финансиска институција во Европа е Германската банка за реконструкција (KfW). Таа во моментот дава заеми за проекти во врска со животната средина со многу ниски каматни стапки (2%) на земјите кои чекаат прием во ЕУ.

- Заеми од комерцијални банки

Локалните власти можат да добијат заеми и од комерцијални банки, но условите се многу понеповолни од оние кои ги нудат меѓународните и билатералните финансиски институции. Банкарскиот сектор во Република Македонија во моментот се соочува со релативно неконкурентна банкарска клима, мала ефикасност на банките и потешкотии во оценувањето на кредитните ризици на потенцијалните позајмувачи.

- Приватен капитал

Можно е да се привлече приватен капитал за некои инфраструктурни проекти за животната средина. Постојат голем број на различни аранжмани според кои приватниот сектор може да учествува: на пример приватни ангажирани компании можат да управуваат со системот за отпадни води под концесија или пак депонијата може да е предмет на договор за изградба- работи – трансфер (BOT). Имплементацијата на ваквите аранжмани во Република Македонија бара реформа на сметководството во општините и јавните претпријатија, постоење на јасни докази дека државата сака да ги спроведе новите закони и дека општините имаат волја реалните трошоци за управувањето со отпадни води да ги сносат корисниците на водата, како и постоењето на сигурни оператори за новите објекти.

Постојат многу примери за такви проекти во Централна и Источна Европа, не само во земјите кои неодамна станаа членки на ЕУ, туку на пример и во Хрватска (собирање и третман на отпадните води во Загреб). Големата предност на таквиот договор е што јавниот сектор ќе го избегне проблемот сам да бара средства. Во постоечката финансиска клима во Република Македонија, за општините е многу тешко да подигнат заеми и на сила се строги рестрикции во таа смисла. Иако финансискиот режим секако ќе мора да стане полиберален за единиците на локална самоуправа кои ќе покажат

добар финансиски менаџмент, можноста да не мора сами да го собираат капиталот ќе биде атрактивна за многу општини. Треба сепак, да се обрне големо внимание на прецизно одредување на правата кои произлегуваат од договорот.

Сите проекти за општинска инфраструктура нема да бидат атрактивни за приватните изведувачи. Во секторот вода, можеби само градот Скопје е доволно голем за да го привлече интересот на приватниот сектор. Од друга страна, за приватните изведувачи може исто да е интересно и обезбедувањето на регионални објекти за управување со отпадот.

Можна основа за финансирање за периодот до 2015

Врз основа на горекажаното, општините ќе можат да ги покријат потребите од капитал во согласност со предлозите дадени во следната табела.

Табела 41: Можна стратегија за финансирање на потребите од општинска инфраструктура во секторите Квалитет на вода, комуналии и Управување со отпад до 2015

	Потреба од капитал	Грант од ИПА ¹	Билатерални и мултилатерални грантови ²	Заем од ЕБРД (или друга ИФИ)	Партнерство меѓу прив. И јавниот сектор (БОТ)
2010	10	5	5		-
2011	32	16	11	5	-
2012	51	25.5	8	5	12.5
2013	48	21.7	8	6.3	12
2014	51	21.5	8	9	12.5
2015	56	23.6	8	10.4	14
Вкупно	248	113.3	48	35.7	51

¹ Се претпоставува одредено префрлање на дел од алокациите за 2010-2012.

² Се претпоставува одредено префрлање на дел од алокациите за 2010-2012.

Ова се заснова на претпоставките дадени погоре плус придонес од 25% од приватниот сектор за финансирање на потребите на проектот.

Голем дел од капиталните инвестиции ќе се финансираат со грантови, кои ќе ги покријат трошоците за тие години. Владата ќе треба да одлучи на кој начин овој факт еднакво ќе се рефлектира во надоместоците кои ќе ги плаќаат корисниците на услугите.

Финансирање од 2016

Врз основа на нашата претпоставка во 2015 Република Македонија ќе стане членка на ЕУ. Ова ќе значи дека Република Македонија веќе нема да ги исполнува условите за добивање на средства од ИПА и исто и за поголемиот дел од средствата од билатерални и мултилатерални донатори, додека Република Македонија ќе има завршено помалку од една третина од својата програма за инвестиции во општините.

Сепак, од таа година, Република Македонија како земја членка на ЕУ која не е толку богата, ќе има пристап до кохезионите и регионалните развојни фондови. Имајќи ги предвид досегашните искуства ова се очекува да обезбеди значително (ко-)финансирање за завршување на програмата за инвестирање во општинската инфраструктура. Другиот дел од финансирањето ќе се обезбеди од страна на меѓународните финансиски институции и во одредена мера

и од државниот буџет (капитална сметка). На пример во Романија во јануари 2007 поддршката од ISPA (Инструмент за предпристапни структурни политики) автоматски беше пренесена во Кохезионен Фонд, и целата сума се зголеми со фактор 3 до 4. Ќе биде предизвик за државните органи да воспостават соодветна координација и административна структура со цел да се зголеми капацитетот за апсорпција на средствата.

Останати еднократни и повторувачки трошоци

Останатите трошоци се однесуваат на различни активности кои општините ќе мора да ги извршат во согласност со законодавството на ЕУ: тие се нивните обврски според хоризонталното законодавство, имено Директивата за Стратешка оценка на животната средина (2001/427ЕС) и Директивата за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС), мерки за надградба или затворање на зоолошките градини за да се постигне усогласеност со Директивата за зоолошки градини (1999/22/ЕС), и барања да се изготват надворешни планови за вонредни ситуации според Директивата за спречување на хаварији со опасни супстанции (Севесо II).

Овие трошоци се прикажани во табелата подолу.

Табела 42: Останати еднократни и повторувачки трошоци (не се за општинска инфраструктура или техничка помош) предизвикани од единиците на локална самоуправа, по година

Година	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра)	Забелешки
2009	1.3	0.8	Овие износи сите ќе треба да се финансираат од буџетите на општините, со исклучок на капиталната ставка од 1.3 милиони евра за надградба на Зоолошката градина во Скопје, каде зоолошката треба сама да ги собере средствата од зголемена продажба на билети
2010	0.2	1.0	
2011	0.07	1.94	
2012	0.07	1.94	
2013	0.05	1.94	
2014	0.2	1.94	
2015	0.11	1.94	
2016 →	0.56	1.94	
Вкупно	2.6		

Трошоци кои паѓаат директно на товар на индустријата

Вкупните трошоци кои се одговорност на индустријата се прикажани во долната табела.

Табела 43: Вкупни трошоци на товар на индустријата, по година

Година	Капитални / еднократни трошоци (милиони евра)	Оперативни / повторувачки трошоци (милиони евра)
2008	39	3
2009	39	7
2010	39	10
2011	84	18
2012	84	25
2013	88	34
2014	92	43
2015	102	53
2016 →	738	121
Вкупно	1304	

Терминот 'индустрија' овде се користи со пошироко значење, и важи за сите актери кои не се централна или локална власт, или домаќинства. Тој ги вклучува на пример, инвеститорите кои подлежат на Оценка на влијанието врз животната средина, сите претпријатија кои вршат вивисекција, не само фармацевтските компании, туку исто и болниците и образовните институции. Терминот ги вклучува и електраните иако тие припаѓаат во јавниот сектор.

Овие трошоци се главно од три вида, односно:

- Трошоци за намалување на емисиите со цел да се постигне усогласеност со стандардите на ЕУ;
- Трошоци за поставување на системи за собирање и отстранување на посебните видови отпад (гуми, искористени масла, отпадна електрична и електронска опрема, отпад од пакување итн.) каде постои одговорност на производителот;
- Други различни трошоци кои се поврзани со помали обврски кои се наметнати на индустријата.

Принципот загадувачот плаќа бара сите овие трошоци да ги покрие самата индустрија. Не станува збор индустријата да добие помош од други извори.

Големо прашање за една компанија која треба да покрие толкави трошоци е дали ќе може да ги префрли трошоците на корисниците преку поголеми цени на производите или услугите. Ова ќе зависи од природата на пазарот. На пример во конкурентен меѓународен пазар каде има мала диференцијација на брендот може да биде потешко да се надоместат дополнителните трошоци преку цените. Од друга страна во ситуација кога сите производители / увозници во една земја се принудени да преземат одредени мерки или за монополистички производители какви што се производителите на електрична енергија тоа не би требало да биде проблем. Една провизорна пресметка укажува на фактот дека електраните во Република Македонија ќе мора да ја зголемат цената на киловат час произведена електрична енергија за преку 1.1 евро цент / по киловат час за да ги покријат трошоците за акциите кои се бараат во Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС).

Кога некоја акција предвидува големи капитални инвестиции, компанијата за која станува збор во основа ги има следните опции:

- Пренос од сопствените капитални резерви (во случаи кога компанијата има големи резерви на готовина);

- Инјекција на капитал од (странска) компанија - родител;
- Инвестиција од друга (странска) компанија во контекст на реструктурирање на организацијата и сопственоста и модернизација на операцијата;
- Издавање на обврзници или акции;
- Заем од меѓународна финансиска институција (види подолу). Ова е поверојатно да се изведе каде капиталниот трошок ќе создаде прилив на приход, на пример во случајот со електричната енергија каде може да се изготви план каде зголемените цени на електричната енергија ќе ги покријат целосните трошоци (оперативни плус капитални). Имајте предвид дека Светската банка не дава заеми на приватни компании;
- Заем од приватна банка.

Овие инвестиции ќе претставуваат големо оптоварување за националните индустриски компании, кои имаат многу малку инвестирано во тек на долги години и се веќе застарени. Сепак, апроксимацијата во животната средина и најдобрите расположиви техники не се виновникот во овој случај. Прашањето е дали националните компании имаат волја да го прифатат предизвикот да се обидат да ги модернизираат сопствените индустрии и да ги направат конкурентни. Во многу случаи ова ќе значи одбирање на најдобрите расположиви техники бидејќи тоа е она што секако се нуди на пазарот. Со други зборови не е секогаш можно да се раздели основната технологија за производство од најдобрите расположиви техники за намалување на емисиите.

Предложените извори на финансирање кои треба да ги покријат трошоците до 2015 се дадени во табела 44 подолу. Во категориите кои подразбираат големи трошоци, до крајот на 2015 вкупните акумулирани инвестиции во општинска инфраструктура ќе достигнат 248 милиони евра, околу 30% од вкупните потребни инвестиции. Вкупните акумулирани инвестиции од страна на индустријата во опрема за намалување на загадувањето и редукција на емисиите ќе достигнат 567 милиони евра, околу 43% од вкупните потребни инвестиции.

Табела 44: Извори на финансирање за капитални / еднократни трошоци, до 2015 (милиони евра)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Забелешки
Вкупни капитални трошоци	7.1	50.1	52.4	70.5	128.9	148.8	150.3	154.2	166.1	
Извори на финансирање										
- Државен буџет	1.3	1.1	0.9	0.9	0.9	0.8	0.6	0.5	0.2	
<i>Финансирање со грантови, проекти со техничка помош</i>										
- Кардс	1.0	1.0								Остатоци од средствата од Кардс, доделени пред затворање на програмата
- ИПА компоненти I и IV			11.2	9.0	9.0	9.0	9.0	9.0	7.5	
- Финансирање со грантови надвор од ЕУ	4.8	9.0	-	11.4	2.9	2.8	3.5	1.4	-	Билатерални и мултилатерални средства за проекти со техничка помош

<i>Инструменти за финансирање на општинската инфраструктура (трошоците за инфраструктурата за водоснабдување, комуналии и управување со отпад ќе се покријат од корисниците / загадувачите. Инструментите се применуваат во зависност од финансирањето на капиталот)</i>										
- ИПА компонента III				5.0	16.0	25.5	21.7	21.5	23.6	Вклучува некои пренесени алокации од претходните години
- Посебен придонес од ЕУ								0.1	0.3	
- Билатерални и мултилатерални грантови				5.0	11.0	8.0	8.0	8.0	8.0	За капитални проекти, на пр. вода и комунални услуги
- Заем од ЕБРД (или од друга финансиска институција)					5.0	5.0	6.3	9.0	10.4	
- Партнерство помеѓу јавниот и приватниот сектор (пр. БОТ)						12.5	12.0	12.5	14.0	
- Општински буџети			1.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	Трошокот од 1.3 милиони евра во 2009 е за надградба на Зоолошката градина во Скопје. Ќе се финансира со дополнителен приход заработен од Зоолошката.
- Создавачи на опасен отпад						1.1	1.1			
- Нормално финансирање на компанијата		39.0	39.0	39.0	84.0	84.0	88.0	92.0	102.0	Сопствени капитални резерви, компанија – родител, заем од меѓ. фин. институција или од комерцијална банка, издавање на акции итн.
Вкупно расположиви средства	7.1	50.1	52.4	70.5	128.9	148.8	150.3	154.2	166.1	

Нема потреба да се квантифицираат изворите на финансирање по 2015, бидејќи несигурностите стануваат преголеми и стратегијата која ќе се примени зависи од тоа како ќе еволуира индустриската и финансиската клима во земјата, на пример либерализација на финансискиот сектор, способност на единиците на локална самоуправа да подигаат кредити, раните искуства со вклученоста на приватниот сектор во обезбедување на комунални услуги итн. По 2015, кога Република Македонија се претпоставува дека ќе стане членка на ЕУ, нема да ги исполнува условите за средства од ИПА, и скоро сите билатерални и мултилатерални грантови од донаторите ќе бидат прекинати. Од друга страна земјата ќе има можност да користи ко-финансирање од кохезионите и регионалните фондови на ЕУ, кои се формирани со цел да им се

помогне на посиромашните региони во Заедницата. Имајќи ги предвид Бугарија и Романија, земјата во форма на ко-финансирање ќе може да искористи до 50 % од овие извори како помош во изградбата на инфраструктурата за водоснабдување, управување со отпад и комуналната инфраструктура, и овие средства може да се и поголеми од средствата кои ги нуди ИПА.

Изворите на финансирање за годишните и повторувачките трошоци се збирно прикажани во табела 45 подолу.

Табела 45: Извори на финансирање за оперативни и повторувачки трошоци, до 2015 (милиони евра годишно)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Забелешка
Вкупно годишни трошоци	0.2	4.2	10.5	15.2	32.2	47.4	61.6	76.0	93.7	
Извори на финансирање										
- Државен буџет	0.1	1.1	2.6	3.1	7.2	10.1	11.3	11.7	13.1	
- Надоместоци за дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	
- Приходи, локации Натура 2000									1.3	
- Производители на отпад (домаќинства и институции)				1.0	5.0	10.3	14.3	19.3	24.3	
- Буџети на единици на локална самоуправа			0.8	1.0	1.9	1.9	1.9	1.9	1.9	
- Компани: зголемување на цените или намалување на профитот		3.0	7.0	10.0	18.0	25.0	34.0	43.0	53.0	
Вкупно расположиви средства	0.2	4.2	10.5	15.2	32.2	47.4	61.6	76.0	93.7	

6.5 Придобивки од усогласеноста

Трошоците се непосредни / краткорочни додека придобивките се повеќе долгорочни.

Придобивките можат да бидат согледани во извештајот: “Придобивки од усогласеноста со правото на ЕУ за животната средина за земјите кандидати” од Јули 2001:

- Подобрено здравје на граѓаните бидејќи се намалува изложеноста на загадување и како резултат, намален број на респираторни заболувања и рана смртност;
- Помало оштетување на шумите, зградите, полињата и рибниците преку намалување на киселите дождови и другите форми на загадување;
- Промоција на туризмот како резултат на почистата животната средина (шуми, реки);
- Намален ризик од болести кои се пренесуваат преку вода и подобар вкус на водата како резултат на подобриот квалитет на водата;

- Зголемена економска ефикасност и повисока продуктивност како резултат на модерната технологија и помали трошоци за производство и одржување преку почиста вода;
- Помала потрошувачка на примарни материјали како резултат на поефикасно користење и повисоки нивоа на повторно користење и рециклирање;
- Подобра заштита на природните еко-системи за идните генерации.

Главните придобивки исто така вклучуваат:

- Придобивки за здравјето: директни придобивки за здравјето на граѓаните, на пример намалување на болестите.
- Придобивки за ресурсите: придобивки за животната средина која се користи комерцијално, на пр. шумите и рибниците.
- Придобивки за еко-системите: придобивки за природната средина без комерцијален интерес.
- Придобивки кои не се директно поврзани со животната средина како на пример зголемена економска ефикасност и поголема продуктивност за компаниите како резултат на модерната технологија.

За да се постигнат целосните придобивки од имплементацијата на правото на ЕУ за животната средина важно е активностите за апроксимација да се интегрираат во други стратешки подрачја, како и целите за животната средина да се земаат предвид рано во процесот на донесување на одлуки за други стратешки подрачја.

Здравство

Главна цел на правото на ЕУ за животната средина е да се избегнат цел спектар на здравствени проблеми кај луѓето кои се предизвикани од загадувањето на животната средина, од алергии и неплодност до рак и прерана смрт. Во табелата долу дадени се секторите кои главно го засегаат здравјето, а за другите сектори дадени се директивите кои се фокусираат на подобрувањето на здравјето на луѓето.

Табела 46: Сектор / Директива со директно / индиректно влијание врз здравјето

<i>Сектори и директиви со главен фокус врз здравјето</i>	<i>Сектори и директиви важни за здравјето</i>	<i>Сектори и директиви со индиректно и / или влијание врз здравјето на долг рок</i>
Сектор Квалитет на воздух	Директива за Оценка на влијанието врз животната средина	<i>Сектор Заштита на природата</i>
Сектор Бучава	Директива за Оценка на влијанието врз животната средина	<i>Сектор Климатски промени</i>
Сектор Управување со отпадот	Директива за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето	<i>Рамковна Директива за вода</i>
Сектор Хемикалии	Директива за нитрати	<i>Директива за учество на јавноста</i>
Сектор ГМО	Директива за пречистување на урбани отпадни води	<i>Директива за пристап до информации за животната средина</i>
Директива за вода за пиење		

Директива за биоциди		
Директива за големи постројки за согорување		
Директива за испарливи органски соединенија од чување на бензин		

Ефикасност и конкурентност во индустријата и земјоделството

Загадувањето од земјоделството и индустријата е во голема мера резултат од неефикасното користење на ресурсите. Барањата за земјоделството и индустријата за да се минимизира нивното влијание врз животната средина ќе резултираат во поефикасно користење на ресурсите и генерално во поефикасна организација на производството. Овие економски придобивки за поединечното претпријатие во сите инстанци на долг рок ќе бидат поголеми од трошоците, ако претпријатието има капацитет да ги реализира тие придобивки како дел од исполнувањето на барањата за животната средина поставени од властите.

Главните директиви кои се однесуваат на организацијата на производството во индустријата и земјоделството се:

- Директива за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС);
- Директива за Оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС);
- Директива за нитрати (91/676/ЕЕС);
- Директива за пречистување на урбаните отпадни води (91/271/ЕС) (прехранбена индустрија);

За да се остварат потенцијалните конкурентни придобивки за претпријатијата, функцијата на издавање дозволи и контрола на јавните власти мора да биде дополнета со улога на катализатор, каде инспекцијата ќе поттикнува, стимулира и соработкува со индустријата за таа да се промени во индустрија која не ѝ штети на животната средина и користи методи кои ги штедат природните ресурси. За ова ќе биде потребно властите да имаат длабинско познавање на производството на индустриите.

Квалитет на животната средина и биолошка разновидност

Директните економски придобивки кои се поврзани со деловниот сектор и кои зависат од биолошката разновидност се: туризмот (вклучително и рекреативното рибарење), шумарството и комерцијалното рибарство.

Главните директиви кои се однесуваат на квалитетот на животната средина и на биолошката разновидност се:

- Рамковната Директива за вода (2000/60/ЕС);
- Директива за зачувување на природните живеалишта и дивата флора и фауна (92/43/ЕЕС);
- Директива за зачувување на дивите птици (79/409/ЕЕС);
- Директива за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕС);
- Директива за нитрати (91/676/ЕЕС);
- Директива за биоциди (98/8/ЕС);
- Директива за Оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС);
- Директива за Стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС).

Монетарна вредност на придобивките од усогласеноста со правото на ЕУ за животната средина

Во јули 2001 е финализирана студијата “Придобивките од усогласеноста со правото на ЕУ за животната средина за земјите кандидати” со цел да го оцени обемот на придобивките за земјите кандидати од имплементацијата на правото на ЕУ за животната средина.

Студијата ја пресметува монетарната вредност на одредени придобивки во ситуации кога за тоа постојат податоци. Но не се земено предвид сите, туку само оние придобивки за кои постојат податоци и методологија за пресметување на истите. Студијата ги опфаќа земјите со кандидатски статус во времето на нејзиното изготвување (Бугарија, Кипар, Чешка, Естонија, Унгарија, Латвија, Литванија, Малта, Полска, Романија, Словенија, Словачка и Турција).

Годишните придобивки се пресметани на сума помеѓу 12 и 69 милијарди евра. Ова одговара на износ помеѓу 80 и 410 евра по глава на жител годишно. Повеќе од 50% од вкупната вредност на овие суми е резултат на подобориот квалитет на воздухот, како резултат на имплементацијата на Директивите од Секторот Квалитет на воздух и Контрола на индустриско загадување кои влијаат врз квалитетот на воздухот.

Многу придобивки од директивите на ЕУ не се целосно опфатени при оценката на монетарните вредности. Ова вклучува заштита на чувствителните еко-системи и биолошката разновидност и фактот што одредени инвестиции во животната средина предизвикуваат придобивки кои не се директно поврзани со животната средина: инвестиции во животната средина кои можат да ја подобрат економската ефикасност и да ја поттикнат продуктивноста, на пример преку прифаќање на модерна технологија, преку намалување на трошоците за производство и одржување за компаниите, преку подобар квалитет на водата и преку обезбедување на заштеди во форма на поефикасно управување со ресурсите и отпадот.

Главен принцип на правото на ЕУ е “Принципот на претпазливост”, за спречување на ризиците каде е тоа можно и генерално делување со цел спречување. Придобивките кои резултираат од користењето на овој принцип, на пример избегнување на здравствените проблеми поради тоа што е забрането користење на одредена супстанција која му штети на здравјето, не можат да се одредат и да се вклучат во придобивките, што значи дека придобивките и во овој случај се проценети на помала сума од реалната.

6.6 Главни прашања и несигурности

Главните прашања во врска со имплементацијата на оваа Стратегија се опишани во следниот текст.

Политичко разбирање и поддршка

Многу прашања имаат повисок приоритет на политичката агенда во Република Македонија отколку животната средина, односно, проблемите во врска со етничките разлики, корупцијата, интеграцијата во ЕУ, земјоделската политика, криминалот и економските проблеми. Ова остава малку простор за дискусија на кој начин да се помогне да се поправи состојбата со животната средина и за придобивките од апроксимацијата кон ЕУ. За да се подобри јавната свест за животната средина потребно е да се поддржат активности за подигање на јавната свест за индустријата, јавните медиуми и училиштата.

Оптимизирање на националните придобивки

Главното прашање е оптимизирање на националните придобивки од овој процес и инвестициите за имплементација на правото на ЕУ за животната

средина, особено економските придобивки во приватниот сектор кои можат да се постигнат со имплементирање на законодавството. Поради тоа важно е инспекторите да можат да ја охрабруваат, стимулираат и да соработуваат со индустријата и земјоделството за да се промени нивниот начин на производство во производство кое помалку ѝ штети на животната средина и ги штеди природните ресурси.

Вклучување на заинтересираните страни

Предизвик е позитивно да се вклучат заинтересираните страни (инвеститори, индустрија, земјоделие, јавноста, професионалните здруженија и НВО кои работат на животната средина) и да се добие поддршка во процесот на имплементација на правото на ЕУ, но преку кампањи за подигање на свеста за животната средина и преку охрабрување и стимулирање на заинтересираните страни можно е да се обезбеди нивна вклученост.

Капацитети на единиците на локална самоуправа

Единиците на локална самоуправа според националното законодавство имаат важна улога во прашањата поврзани со животната средина, и тие се во процесот на градење на сопствените капацитети во однос на животната средина и планирањето. Многу е важно да се фокусираат на сопствените обврски во согласност со постоечките закони и правото на ЕУ за животната средина и на тоа како можат да ги исполнат тие обврски.

Просторно и урбано планирање

Потребно е аспектите за животната средина да се вклучат и во просторното и урбаното планирање бидејќи тоа ќе резултира со превенција на загадувањето на самиот извор, односно намалување на изложеноста на населението на буचाва и загаден воздух преку разделување на објектите за живеење од сообраќаот и подобрување на јавниот транспорт.

Интегрирање на аспектите за животната средина во другите стратешки подрачја

Исто така важно прашање е и интегрирање на аспектите за животната средина во другите стратешки подрачја преку обврските од Директивата за Стратешка оценка на животната средина. Пример е една од главните цели на Националната стратегија за транспорт: “Да ја заштитиме нашата животна средина преку градење и инвестирање во јавен транспорт и во други видови на ефикасен и одржлив транспорт кој ќе ги минимизира емисиите и трошењето на ресурсите и енергијата”.

Мониторинг, управување со податоците и пристап до информации за животната средина

За да се оптимизираат одлуките за подобрување на животната средина, потребно е да постојат релевантни и сигурни податоци за состојбата со животната средина. Пристапот до сигурни и адекватни информации за прашањата поврзани со животната средина е главно прашање за донесување на одлуки и учество на јавноста. Поради ова потребни се програми за мониторинг дизајнирани врз основа на потребните информации за да се донесат одлуки за мерките за намалување на загадувањето. Исто така потребно е управување со податоци кое ќе обезбеди пристап до податоците од страна на сите вклучени и заинтересирани страни.

Придобивки од донаторски проекти

Придобивките од донаторските проекти зависат од тоа колку добро тие се интегрирани во работата на институциите корисници на проектите. Во Министерството за животна средина и просторно планирање сè уште има ограничен капацитет за апсорбирање на донаторската помош. Проекти со техничка помош ќе се организираат само во моментите кога тие можат соодветно да би-

дат интегрирани во работата на корисниците, и треба задолжително вработените во институциите корисници на проектите да учествуваат во спроведувањето на проектните активности во рамките на техничката помош, а “обуката на работното место” ќе биде приоритет како дел од овие проекти.

Некои од несигурностите кои се однесуваат на оваа Стратегија се образложени во следниот текст.

Политичка поддршка

Не е сигурно дали постоечкото ниво на поддршка за членството во ЕУ и за животната средина ќе се зголеми или намали. Нивото на политичка поддршка ќе влијае врз алокацијата на средства за бројот на вработени во секторот животна средина и ќе влијае на волјата на другите заинтересирани страни да учествуваат во подобрување на состојбата со животната средина.

Расположивост на вработени со потребните познавања

Привлекувањето на вистинските кандидати за позициите во Министерството за животна средина и просторно планирање и за другите експертски позиции и обезбедување дека тие нема да заминат по неколку години е предизвик и несигурност. Веројатно државната управа нема да може да понуди плати кои можат да бидат конкурентни со платите во приватниот сектор. Поради тоа потребно е да се понудат добри работни услови за да може да се привлечат стручни вработени и да се избегне тие да си заминат по неколку години.

Ниво на донаторска поддршка

Економскиот капацитет на Република Македонија за имплементирање на правото на ЕУ за животната средина е ограничен, и направените анализи базирани на 2015 како година на прием, покажуваат дека е тешко да се одржи годишниот трошок на апроксимација под нивото од 3% од Бруто националниот доход, што се смета дека е горната граница што Република Македонија може да ја издржи. Поради тоа потребна е донаторска поддршка за да се олесни процесот на апроксимација во дадената временска рамка. Треба да се одржуваат редовни состаноци со донаторите за да се координира помошта. Овие состаноци може да се координираат или од Министерството за животна средина и просторно планирање или од претставниците на ЕУ во Република Македонија.

Датум на прием во ЕУ

Во моментот датумот на прием на Република Македонија во ЕУ не е утврден и не е јасно дали ќе бидат можни транзициони периоди за директивите кои имаат големи трошоци (ако се можни) и колку долго тие ќе траат.

АНЕКС I: НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ И ЗАКОНОДАВСТВО

АНЕКС 1.А: ЛИСТА НА ГЛАВНИ СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ

- *Национална стратегија за одржлив развој со акционен план (во фаза на подготовка и треба да биде усвоена во 2008 год.).* Целта на оваа Стратегија е да го продолжи процесот на апроксимација кон ЕУ користејќи одржлив пристап;
- *Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II, 2007),* која ги вклучува коментарите дадени од Европската комисија за нацрт Програмата за усвојување на правото на ЕУ како и акционен план за хармонизација на националното законодавство со она на ЕУ, потребната динамика на институционално зајакнување за имплементирање на законодавството и потребните ресурси за реализација;
- *Национална стратегија за транспорт (НСТ, 2007).* Оваа стратегија ги опфаќа прашањата за инфраструктурното влијание и еколошките прашања за користењето на земјиштето, биодиверзитетот, бучавата, загадувањето на воздухот, влијанието врз имот од материјална вредност, влијанието врз културното наследство, пејзажот, итн.;
- *Втор национален еколошки акционен план на РМ (НЕАП II, 2006).* НЕАП II ги дефинира проблемите во животната средина и мерките и активностите што е потребно да се превземат во следните шест години, воспоставувајќи на овој начин флексибилна рамка за постигнување на главните цели: продолжување на процесот на апроксимација кон ЕУ политиката за животна средина;
- *Национална стратегија за европска интеграција на Р. Македонија (2004)* која ги поставува фундаменталните цели, политики и приоритети во процесот на ЕУ интеграција и членство во ЕУ на Р. Македонија, вклучувајќи ја заштитата на животната средина како едно од 33-те поглавја кои се оценуваат во однос на критериумите од Копенхаген за членство во ЕУ;
- *Стратегија за мониторинг на животната средина (2004).* Владата е во процес на реорганизација на задачите на Министерството за животна средина и просторно планирање на полето на мониторингот на животната средина (како и изготвување на мониторинг систем кој ќе биде согласност со барањата на ЕУ во однос на мониторингот и известувањето за сите животни средини);
- *Стратегија за подигнување на јавната свест за животната средина (2005).* Владата е во процес на зајакнување на комуникациската стратегија, како и на стратегиите за подигнување на јавната свест и нивна имплементација;
- *Стратегија за комуникација во однос на животната средина (2005).* Главната владина политика е да го подобри нивото на ефикасност и да ги зајакне перформансите на МЖСПП, да ја зајакне позицијата на МЖСПП во однос на другите министерства, да ја подобри комуникацијата меѓу заинтересираните страни на полето на управувањето на животната средина, како и да го олесни процесот на ЕУ интеграција во поглавјето животна средина;
- *Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција (2005).* Владината политика за оваа стратегија е да спроведе детална анализа на статусот на имплементација на оваа Конвенција, да даде насоки и препор

раки за надминување на проблемите што се јавуваат во имплементацијата на Конвенцијата и да препорача акционен план за спроведување на предложените мерки и за следење на дадените насоки;

- *Самостојна оценка на потребните националните капацитети за глобално управување со животната средина (2005)*. Главната стратегија на овој документ е да ги зајакне институционалните и индивидуалните систематски капацитети за спроведување на конвенциите од Рио: Рамковната конвенција за климатските промени, Конвенцијата за биодиверзитет и Конвенцијата за борба против опустинувањето. Оваа стратегија ќе овозможи одржливо градење на капацитети, насоки што треба да се следат, механизми и процедури што треба да се воспостават и оценка на напредокот на животната средина;
- *Стратегија за управување со податоци за животната средина (2005)*. Стратегијата за податоци за животната средина обезбедува „чекор по чекор“ план за имплементација на една стандардизирана архитектура за софтвер и структури на податоци во која можат да се сместат податоци од повеќе регулаторни програми-сектори, како што е контролата на загадувањето на воздухот, контролата на загадувањето на водата, контролата на почвата и бучавата, и управувањето со опасен отпад, и може да обезбеди интегриран (меѓусекторски) пристап до податоци. Стратегијата за податоци за животната средина се осврнува и на човечкиот фактор односно на тоа како да се избегнат несогласувања меѓу вклучените страни и да се изгради соработка а во исто време да ги мотивира корисниците на податоците;
- *Национален план за управување со отпад (2005)*, кој се уште не е усвоен. Прифатен пристап кон националната стратегија во управувањето со отпадот постои, и тоа е ВРЕО (Најдобра изводлива опција за животната средина), а не ВАНЕЕС (Најдобра достапна технологија која не предизвикува прекуменри трошоци). Во овој Национален план дадени се и стратешкото планирање за хиерархијата во управувањето со отпадот, временските рамки и надлежностите;
- Документот *Визија 2008 (2004)* е сеопфатна политичка програма која ја презентира визијата на Р. Македонија за пристапувањето кон ЕУ и која има за цел здрава и чиста животна средина. Визија 2008 дава јасна агенда на активности каде значајно место зазема хоризонталното законодавство;
- *Национална стратегија за Механизмот за чист развој (2007)*, која го покрива периодот од 2008-2012 од Кјото протоколот со главна цел да се олесни трансферот на инфестии и технологии преку механизмот за чист развој (Clean Development Mechanism) за имплементација на проекти кои ги намалуваат емисиите на стакленички гасови. Утврдувањето на приоритетните подрачја за имплементација на овие проекти, институционалната поставеност на националниот орган и градењето капацитети во приватниот и јавниот сектор за учество во овие проекти се главните цели на оваа стратегија;
- *Стратегија за заштита на биолошката разновидност и акционен план (2004)* ги дефинира општо целокупната визија и целите на заштитата на биолошката разновидност и дава интегрирана рамка базирана на низа стратешки компоненти и пристапи. Акциониот план ги утврдува конкретните акции што треба да се имплементираат со цел да се постигнат овие цели во контекст на локалните услови во земјата;
- *Стратегија за одржлив развој на шумарството во Р. Македонија (2006)*;

- *Стратегија за енергетска ефикасност до 2020 (2004)* која ја дава главната насока за користење на енергијата на одржлив начин;
- *Просторен план на Р. Македонија (2004)* е долготраен интегриран стратешки документ и плански документ за рационалниот и човечкиот развој на општеството. Тој ја претставува основата за целокупниот развој на земјата и има стратешка цел да реализира повисок степен на функционална интеграција во земјата, како и да обезбеди услови за значително поголема инфраструктурна и економска интеграција со соседните и другите европски земји во процесот на глобализација и економски текови;
- *Национален здравствено-еколошки акционен план (НЗЕАП, 1999)* е владината политика за животната средина и здравјето на луѓето. Применетите политики за здравствениот аспект во однос на животна средина овозможуваат стабилен развој на животната средина и ефикасна превенција и контрола на здравјето;
- *Национална стратегија за заштита и спасување за Р. Македонија* (се уште во многу рана фаза на подготовка).

АНЕКС I.Б: РЕЛЕВАНТНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

Сектор	<i>ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО</i>	<i>Подзаконски акти</i>
Сектор отпад	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за управување со отпадот (Сл. Весник 68/2004; 71/04) • Закон за животната средина (Службен весник 53/2005) • Закон за квалитет на амбиентниот воздух (Сл. Весник 67/2004); • Национален еколошки акционен план II • Закон за организација и работа на органите на државната управа (Сл. Весник 58/2000); • Закон за пренос на опасни супстанции (Сл. Весник на СФРЈ 27/90 и 45/90 и Сл. Весник на РМ 12/93). • Закон за локална самоуправа (Сл. Весник 5/2002); • Закон за јавни претпријатија (Сл. Весник 38/1996; 40/2003; 49/2006; 22/2007); • Закон за просторно и урбано планирање (Сл. Весник 51/2005); • Закон за градба (Сл. Весник 51/2005); • Закон за концесии (Сл. Весник 25/2002 и 24/2003); • Закон за јавни набавки (Сл. Весник 19/04 и 109/2005); <p>Ратификувани конвенции и протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ратификувана Базелска Конвенција (Сл. Весник 49/1997) и дополнувањето кон Базелската Конвенција за контролата на прекуграничното движење на опасен отпад и негово отстранување, дополнување кон анекс I, анекс VIII и анекс IX. Дополнувањата се ратификувани преку Законот за ратификација (Сл. Весник 49/2004) 	<ul style="list-style-type: none"> • Правилник за Листа на видови отпад (Сл. Весник 100/2005)); • Правилник за функционалните методи и услови на интегрираната мрежа за отстранување на отпадот (Сл. Весник 07-5765/2005); • Правилник за формата и содржината на дозволата за собирање и транспортирање на комуналниот и другите видови на безопасен отпад, како и за минималните економски и технички активности за собирање и транспортирање на комунален и другите видови на безопасен отпад (Сл. Весник 08/2006); • Правилник за формата и содржината на дневникот за водење евиденција за постапувањето со отпадот, формата и содржината на образците за идентификација и транспорт на на отпадот, формата и содржината на годишниот извештај за постапување со отпадот од страна на правните и физичките субјекти и формата и содржината на годишниот извештај за постапување со отпадот од страна на градоначалникот (Сл. Весник 07/2006). • Правилник за издавање на А и Б интегрирана еколошка дозвола (Сл. Весник 04/2006); • Релевантно за Базелската конвенција “Правилник за формата и содржината на образците за прекугранично движење на отпадот” (Сл. Весник 37/03 и 38/03). • Уредба за одредување на активностите на инсталациите за кои е потребна интегрирана еколошка дозвола, односно оперативен план и временски распоред за поднесување на барањето за дозвола за усогласување со оперативен план (Сл. Весник 89/05). • Правилник за формата и содржината на образецот за прекуграничен пренос на опасен отпад (Сл. Весник 37/03 и 38/03); • Одлука за распоредување на стоки и видови на увоз и извоз (Сл. Весник 113/05);

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор вода	<ul style="list-style-type: none"> • Предлог Закон за води (верзија јануари 2006) – Тимот на Проектот ја користеше оваа верзија на Предлог Законот за води за анализите во рамките на проектните активности • Закон за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро (Сл. Весник бр. 45/77, 8/80, 51/88, 10/90 и Сл. Весник бр. 62/93); • Закон за хидрометеоролошки работи (Сл. Весник бр. 19/92 и 5/03); • Закон за минерални суровини (Сл. Весник бр. 18/99 и 29/02); • Закон за внатрешна пловидба (Сл. Весник бр. 27/00 и 74/05); • Закон за рибарство (Сл. Весник бр. 62/93); • Закон за водни заедници (Сл. Весник бр. 51/03 и 95/05); • Закон за водостопански заедници (Сл. Весник бр. 85/03 и 95/05); • Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на отпадни води (Сл. Весник бр. 68/04) • Закон за концесии (Сл. Весник бр. 25/02 и 24/03). • Закон за води (стапил на сила 01/1998) • Закон за снабдување со вода за пиење, одведување, пречистување и испуштање на урбани отпадни води (предлог текст од 03/2000) • Закон за безбедност на храна и производи и материјали во контакт со храната (Сл. Весник бр. 54/2002). <p>Ратификувани конвенции и протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Архуска Конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во донесување одлуки и пристап до правда во прашања поврзани со животната средина (1998) • Конвенција за оценка на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст (ЕСПОО) (1991)- Ратификувана (Сл. Весник 44/99); 	<ul style="list-style-type: none"> • Регулативи за безбедноста на водата за пиење (Сл. Весник бр. 52/2004). • Квалитет и здравствена безбедност на водата за пиење (1984) • Земање примероци и лабораториски анализи на водата за пиење (1987) • Хигиенска безбедност на водата за пиење (1987) • Дополнување на квалитетот и здравствената безбедност на водата за пиење (1991) • Класификација на водите (1999) • Категоризација на водотеците и езерата (1999)

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор воздух	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за животна средина (Сл. весник бр. 53/2005) • Закон за квалитет на амбиентниот воздух (Сл. весник бр. 67/2004). • Закон за енергија (Сл. весник 63/2006) • Закон за безбедност на производи (Сл. Весник 33/2006) <p>Ратификувани конвенции и протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рамковна Конвенција на ОН за климатски промени (Њујорк 1992). Конвенцијата е ратификувана со Закон за ратификација (Сл. Весник 6/79). Законот стапи на сила на 28 април 1998; • Кјото протокол на Рамковна Конвенција на ОН за климатски промени (Њујорк 1992). Протоколот е ратификуван со Закон за ратификација (Сл. Весник 49/2004) • Виенска Конвенција за заштита на озонската обвивка (1985) и Монреалски протокол за супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (1987) – Ратификација (Сл. Весник 1/1990; 25/98); • Конвенција за далекусежно прекугранично загадување на воздухот, ратификувана е со Законот за ратификација (Сл. Весник на СФРЈ 11/86). Законот стапил на сила на 17 ноември 1991 	<ul style="list-style-type: none"> • Уредба за гранични вредности и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови за алармирање, услови за постигнување на тие гранични вредности, маргини на толеранција, целни вредности и долгорочни цели. (Сл. Весник 50/2005) • Правилник за критериумите, методите и процедурите за оценка на квалитетот на амбиентниот воздух (Сл. Весник 82/2006) • Правилник за утврдување на активностите на инсталациите за кои се издава дозвола за усогласување (Сл. Весник 04/2006) • Правилник за постапката за добивање А интегрирана еколошка дозвола – (Сл. весник бр. 4/06 од 13.01.2006). • Правилник за квалитетот на течните горива (Сл. Весник 90/2006); • Правилник за максимални дозволиви концентрации и количини на други штетни материи кои може да се испуштат во воздухот од поединечни извори на загадување (Сл. Весник 3/90)

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор Контрола на индустриско загадување	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за животна средина (Сл. весник бр. 53/2005) • Закон за судови (Сл. весник бр. 58/2006) • Закон за општа управна постапа (Сл. весник бр. 38/2005) • Закон за квалитет на амбиентален воздух (Сл. Весник 67/2004); <p>Ратификувани конвенции и протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Архуска Конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во донесување одлуки и пристап до правда во прашања поврзани со животната средина (1998) • Конвенција за оценка на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст (ЕСПОО) (1991)- Ратификувана (Сл. Весник 44/99); 	<ul style="list-style-type: none"> • Уредба за одредување на активностите на инсталациите за кои е потребна интегрирана еколошка дозвола или дозвола за усогласување со оперативен план и временска рамка за поднесување на барањето за усогласување со оперативен план – (Сл. весник бр. 89/05 од 21.10.2005) • Правилник за постапката за добивање дозвола за усогласување со оперативен план – (Сл. весник бр. 4/06 од 13.01.2006). • Правилник за постапката за добивање А интегрирана еколошка дозвола – (Сл. весник бр. 4/06 од 13.01.2006). • Правилник за постапката за добивање Б интегрирана еколошка дозвола – (Сл. весник бр. 4/06 од 13.01.2006). • Правилник за дополнителните услови што треба да ги исполнуваат членовите на научната техничка Комисија за најдобри достапни техники – (Сл. весник бр. 71/06 од 08.06.2006). • Правилник за критериумите, методите и постапките за оценка на квалитетот на амбиентниот воздух (Сл. весник бр. 82/2006) кој ја содржи дефиницијата за испарливи органски соединенија. • Правилник за формата и содржината на еколошката ознака, начинот, условите и постапката за нејзино доделување и користење, како и составот и начинот на воспоставување и работење на Комитетот за еколошка ознака (Сл. весник бр. 109/05).

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор хоризонтала	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за животна средина (Сл. Весник 53/2005); • Закон за квалитет на амбиентниот воздух (Сл. Весник 67/04); • Закон за заштита на природата (Сл. Весник 67/04); • Закон за управување со отпад (Сл. Весник 68/04, 71/04); • Закон за слободен пристап до јавни информации (Сл. Весник 13/06); • Закон за административни такси (Сл. Весник 17/1993); • Закон за судови (Сл. Весник 58/06); • Закон за хидрометеоролошки работи (Сл. Весник 19/92, 5/03); • Закон за општа административна постапка (Сл. Весник 38/2005); • Закон за граѓанска постапка (Сл. Весник 33/98, 44/02); • Закон за кривична постапка (Сл. Весник 15/97, 44/02, 74/04); • Закон за управни спорови (Сл. Весник 62/076); <p>Ратификувани конвенции / протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Конвенција ЕСПОО – Ратификувана (Сл. Весник 44/99); • Архуска конвенција – ратификувана (Сл. Весник 40/99); 	<ul style="list-style-type: none"> • Уредба за одредување на проектите за кои е потребна ЕИА и критериумите врз кои се прави одредување на потребата за спроведување на постапка за ЕИА (Службен весник 74/05) • Правилник за формата, содржината, процедурата и начинот на изработување на извештај за адекватноста на студијата за ЕИА за проектот и процедурата за одобрување на лица од Листата на експерти за ЕИА одговорни за изготвување на извештајот (Службен весник 33/06) • Правилник за формата, содржината, процедурата и начинот на изработување на извештај за адекватноста на студијата за ЕИА за проектот и процедурата за одобрување на лица од Листата на експерти за ЕИА одговорни за изготвување на извештајот (Службен весник 33/06) • Правилник за содржината на објавувањето на нотификацијата за намерата да се имплементира проект, за потребата од ЕИА, студијата за ЕИА, и за извештајот за адекватноста на студијата за ЕИА и за одлуката со која се одобрува или забранува извршувањето на проектот, како и начинот на консултирање на јавноста (Сл. Весник 33/06 од 20.03.2006) • Правилник за информациите кои се содржат во нотификацијата за намерата да се имплементираат проекти и за процедурата за одредување на потребата за ЕИА (Службен весник 33/06) • Правилник за содржината на барањата кои треба да ги исполнува студијата за ЕИА (Службен весник 33/06)

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор природа	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за заштита на природата (67/04, 14/06) • Закон за ловство (20/96, 26/96, 34/97, 69/04); • Закон за шуми (Official Gazette no. 47/97, 7/00, 89/04); • Закон за заштита на растенијата (Сл. Весник 5/98, 6/00) <p>Ратификувани конвенции и протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Конвенција за биодиверзитет (Рио)– ратификувана (Сл. Весник 54/97) • Конвенција за меѓународна трговија со загрозени видови на дива флора и фауна (Вашингтон) (CITES) - ратификувана (Сл. Весник 82/99) • Конвенција за зачувување на миграторни видови на диви животни (Бон) – ратификувана (Сл. Весник 38/99) • Конвенција за зачувување на европскиот див свет и природни живеалишта (Берн)– ратификувана (Сл. Весник 49/97) • Рамсарска конвенција– ратификувана (Сл. Весник 9/77) 	<ul style="list-style-type: none"> • Правилник за содржината на плановите за управување со природните богатства и годишните програми за заштита на природата (Сл. Весник 114/06) • Правилник за содржината на плановите за управување со заштитените подрачја и содржината на годишните програми за заштита на природата - (Правилник за содржината на плановите за управување со 117/05 од 29.12.2005)

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор ГМО	<ul style="list-style-type: none"> • Предлог Закон за ГМО (верзија од февруари 2005) – Тимот на Проектот ја користеше оваа верзија од Предлог Законот за ГМО при анализата во проектните активности • Закон за животна средина (Сл. Весник 53/2005, 81/05) • Закон за заштита на животната средина (Сл. Весник 67/04) • Закон за заштита на растенијата (Сл. Весник 25/98-6/00-225) • Закон за сточарство (Сл. Весник 61/97) • Закон за ветеринарно здравство (Сл. Весник 28.98) • Закон за ловство (Сл. Весник 20/96-613, 26/96-841, 34/97-1405) • Закон за шуми (47/97, 7/00) • Закон за семе, материјали за размножување, признавање на видовите, одобрување и заштита (Сл. Весник 41/00) • Закон за органско земјоделско производство (Сл. Весник 16/04) • Закон за безбедност на храна, и безбедноста на производи кои се во контакт со храната (Сл. Весник 54/02) • Закон за заштита на потрошувачи (Сл. Весник 38/04) • Закон за индустриска сопственост (Сл. Весник 47/02) • Закон за царини (Сл. Весник 21/98, 26/98, 86/99, 25.00, 109/00, 31/01, 4/02, 5/02, 42/0) • Закон за лекови, помошни медицински производи, медицински помагала (Сл. Весник 21/98) • Закон за земјен транспорт (Сл. Весник 63/95, 29/98, 7/99) <p>Ратификувани конвенции и протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Архуска конвенција – ратификувана (Сл. Весник 40/99); • Конвенцијата за биодиверзитет (Рио, 1992) – ратификувана (Сл. Весник 54/97) 	

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор хемикалии	<ul style="list-style-type: none"> • Предлог закон за хемикалии (верзија 2006)– Анализата на тимот на Проектот ја користеше оваа верзија за анализа во рамките на проектните активности • Закон за производство на отрови (Сл. Весник на СФРЈ 18/76) • Закон за тргување со отрови (Сл. Весник на СФРЈ 13/91) • Закон за пренос на опасни стоки (27/90 и 45/90 Сл. Весник 12/93) • Закон за квалитет и контрола на вештачки ѓубрива (“Сл. Весник на СФРЈ 10/73, 51/88, 20/90 и “Сл. Весник на РМ 83/92) • Закон за трговија со експлозивни (Сл. Весник на СФРЈ 30/85, 6/89, 53/91 и Сл. Весник на РМ 12/93, 31/93) • Закон за трговија – Одлука за класифицирање на видови стоки за увоз и извоз– 56/2004, (Сл. Весник на на РМ 16/2004) • Закон за фармацевтски лекови, супстанции за дополнителен третман и медицински уреди (Сл. Весник на на РМ 21/98) • Закон за прекурсори (Сл. Весник на РМ 37/04) • Закон за управување со отпад (Сл. Весник 68/04, 71/04) • Закон за квалитет на амбиентален воздух (Сл. Весник на 67/04) • Закон за заштета на растенија (Сл. Весник 25/98 и 6/00); <p>Ратификувани конвенции / протоколи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стокхолмска Конвенција за перзистентни органски загадувачи (POPs) – Ратификувана (Сл. Весник 17/04); • Виенска Конвенција за заштита на озонската обвивка (1985) и Монреалскиот протокол за супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (1987) – Ратификувана (Сл. Весник 1/1990; 25/98) 	<ul style="list-style-type: none"> • Правилник за технички, санитарни и хигиенски услови во организациите кои тргуваат со отрови (Сл. Весник на СФРЈ 9/86); • Правилник за обележување на токсични супстанции кои влегуваат на домашниот пазар (Сл. Весник на СФРЈ 32/86) • Правилник за критериумите за класификација на отровите во групи и методи за одредување на нивото на токсичноста за конкретни отрови (Сл. Весник на СФРЈ 79/91); • Правилник за начинот на уништување на неискористени отрови, материјали за пакување на отровите и процедура за повлекување на отрови од продажба (Сл. Весник на СФРЈ 7/83); • Инвентар и организација на токсиколошката оценка и одредување на ефикасноста на отровот (Сл. Весник на СФРЈ 57/82, 7/84, 58/85, 18/87 и 43/88) • Одлука за утврдување на Листа на отрови кои можат да се пуштаат во промет (Сл. Весник на СФРЈ 59/82, 7/84, 9/86, 18/87 и 33/88) • Правилник за издавање на дозвола за промет на препарати за заштита на растенијата (Сл. Весник на РМ 65/01 и 99/02) • Правилник за барањата за правните лица во однос на опрема, инструменти и простории кои се користат за тестирање на супстанции за заштита на растенијата (Сл. Весник 54/01); • Правилник за барањата за правните лица во однос на опрема, инструменти и простории кои се користат за производство, големопродажба и малопродажба на хемикалии за заштита на растенијата како и на содржината и евиденцијата на регистарот (Сл. Весник 54/01) • Правилник за процедурата за обележување на препаратите за заштита на растенијата пред нивно пуштање во промет и употреба (Сл. Весник 54/01) • Листа на материјали за заштита на растенијата со дозволи за дистрибуција (Сл. Весник 58/98) • Правилник за управување со отпадното азбест од производи кои содржат азбест (Сл. Весник 89/2006)

Сектор	ПРИМАРНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	Подзаконски акти
Сектор бучава	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за заштита од бучава (Сл. Весник 21/84, 10/90 и 62/93), со кој се регулира заштита од бучава; • Закон за животна средина (Сл. Весник 53/05 и 81/05); • Закон за забавни услуги (Сл. Весник 62/04) • Закон за санитарна и здравствена инспекција (Сл. Весник 19/95) • Предлог Закон за бучава (верзија од август 2006) – анализата во Проектот се засноваше на оваа верзија на Предлог Законот за бучава; 	<ul style="list-style-type: none"> • Наредба за задолжително А-тестирање на моторните возила со најмалку четири тркала (хомологација) во однос на бучавата (Сл. Весник 16/97). (од Министерство за економија). Наредбата е во согласност со член 21 од Законот за регулирање на техничките барања за производи и оценка на усогласеноста (Сл. Весник 55/02). • Правилник за основните барања кои треба да ги исполнат возилата на тркала, опремата и делови, кои можат да се вградат и / или користат за возила на тркала (Сл. Весник 70/2006). • Наредба за задолжително А-тестирање на моторните возила со најмалку четири тркала (хомологација) во однос на бучавата од 1997

АНЕКС II: ПРИОРИТИЗАЦИЈА

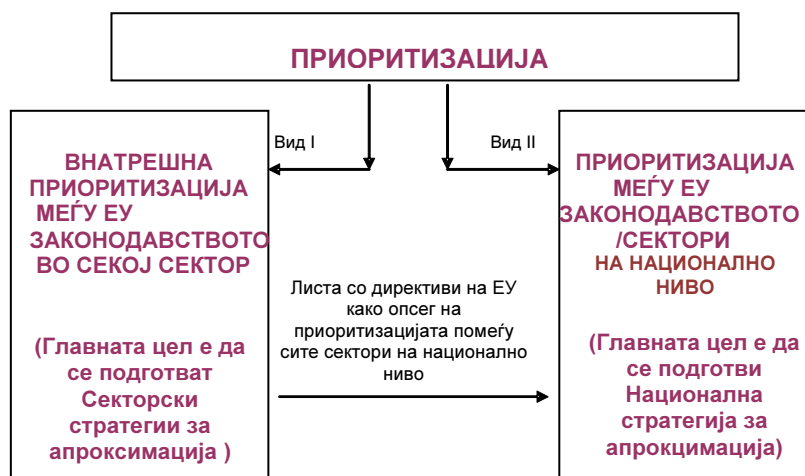
приоритизација меѓу законодавството на ЕУ / сектори во процесот на изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина и секторските стратегии за апроксимација

Процесот на изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина е сложена задача поради бројот на опфатени правни акти на ЕУ за животна средина (вкупно 73 правни акти од ЕУ законодавството во 10 сектори од поглавјето животна средина) и повеќе видови алатки што беа користени со цел да се спроведат три вида анализи: правно транспонирање, техничка имплементација и финансиски пресметки за сите предложени акции во процесот на апроксимација кон ЕУ.

Согледани се ограничувањата во поглед на имплементацијата на сите предложени акции и овие ограничувања се земени предвид во текот на целиот процес. Ограничувањата кои беа земени предвид се следните: расположивите човечки ресурси во сите владини институции и на општинско ниво, потребата од нова институционална поставеност, финансиските ресурси достапни од владиниот буџет на годишна основа, финансиските ресурси достапни од меѓународната донаторска заедница, итн.

Работејќи според пристапот “од дното кон врвот“ (ниво на директива → секторско ниво → национално ниво), консултантскиот тим беше свесен дека процесот на изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина треба да ги вклучува сите ограничувања во секој конкретен сектор и меѓу сите сектори во животната средина со цел да се постигнат целите поврзани не само со приемот во ЕУ, туку и со животната средина, одржливиот развој на земјата, и соодветните економски и социјални прашања.

Со напредувањето во процесот на изготвување на Секторските стратегии за апроксимација и Националната стратегија, консултантскиот тим ја согледат потребата да се користат и спроведат два вида на приоритизација.

Процесот на приоритизација меѓу законодавството на ЕУ при изготвувањето на Секторските стратегии за апроксимација за некои посложени сектори (Управување со отпад / Квалитет на води / Контрола на индустриско загадување / Квалитет на воздухот)

Во текот на процесот на изготвување на Секторските стратегии за апроксимација поради фактот што постојат ограничувања во поглед на човечките ресурси, како и финансиски ограничувања за имплементирање на сите предложени акции, беа утврдени приоритетите за правно транспонирање и техничка имплементација за некои конкретни сектори. Не е можно во рамките на еден сектор во исто време да се имплементираат сите предложени акции за сите секторски директиви.

Втората цел на приоритизацијата помеѓу законодавството на ЕУ во рамките на еден сектор беше да се утврди кои од овие правни акти треба да бидат селектирани за приоритизацијата на национално ниво. Изразено во практични термини, процесот на приоритизација се одвиваше во повеќе чекори, земајќи ги предвид веќе финализираните правни и имплементациски анализи на недостатоци и предложените акции за целосно транспонирање и техничка имплементација на законодавството.

Приоритети за правно транспонирање

Приоритетите за правно транспонирање беа утврдени според приоритетите во временската рамка 2007-2010 веќе усвоени од страна на Владата во втората Национална програма за апроксимација на ЕУ законодавството (НПАА II) од април, 2007 год.

Приоритети за техничка имплементација

Консултантскиот тим утврди дека т.н. *внатрешна приоритизација* (во рамките на секторот) помеѓу законодавството на ЕУ треба да се направи барем за посложените сектори (Управување со отпад / Квалитет на води / Контрола на индустриско загадување / Квалитет на воздух) во текот на изготвувањето на Секторските стратегии за апроксимација. Главната причина за ова е фактот што овие сектори опфаќаат во просек по 10 ЕУ законски акти, како и многу од предложените акции што треба да се имплементираат за целосна техничка имплементација на ЕУ барањата. Исто така, овие сектори се наречени и „особено скапи“ сектори за кои ќе бидат потребни многу акции за капитална инфраструктура, за техничка помош за подготвување на планските документи, проекти за институционално зајакнување и подготвување на документите за инфраструктурните проекти.

ЕУ законодавството опфатено во секој од горе споменатите сектори беше групирани во три групи според значењето и сложеноста на законодавството, користејќи неколку критериуми.

Во Почетната фаза на проектот, консултантскиот тим изготви *одговарачки скрининг / селекциони критериуми за приоритизација* наспроти кои беше донесена одлука, во соработка со МЖСПП и потесниот тим на секоја секторска работна група, да се одбере законодавството што ќе се вклучи во Фазата на подготовка на Планови за имплементација на специфични директиви, односно Секторската фаза.

Критериумите за селекција беа:

- Дали законодавството е рамковна Директива (рамковни директиви се оние кои се од значење во планирањето на инфраструктурата) или е значајно во поддршката на клучното законодавство од гледна точка на одржлив развој;
- Дали постои веројатност законодавството да создаде конкретни проблеми во имплементацијата, на пр. бидејќи:
 - е административно сложено да се имплементира, и / или
 - имплементационите механизми не се јасно дефинирани, и / или
 - ќе биде скапо да се имплементира;

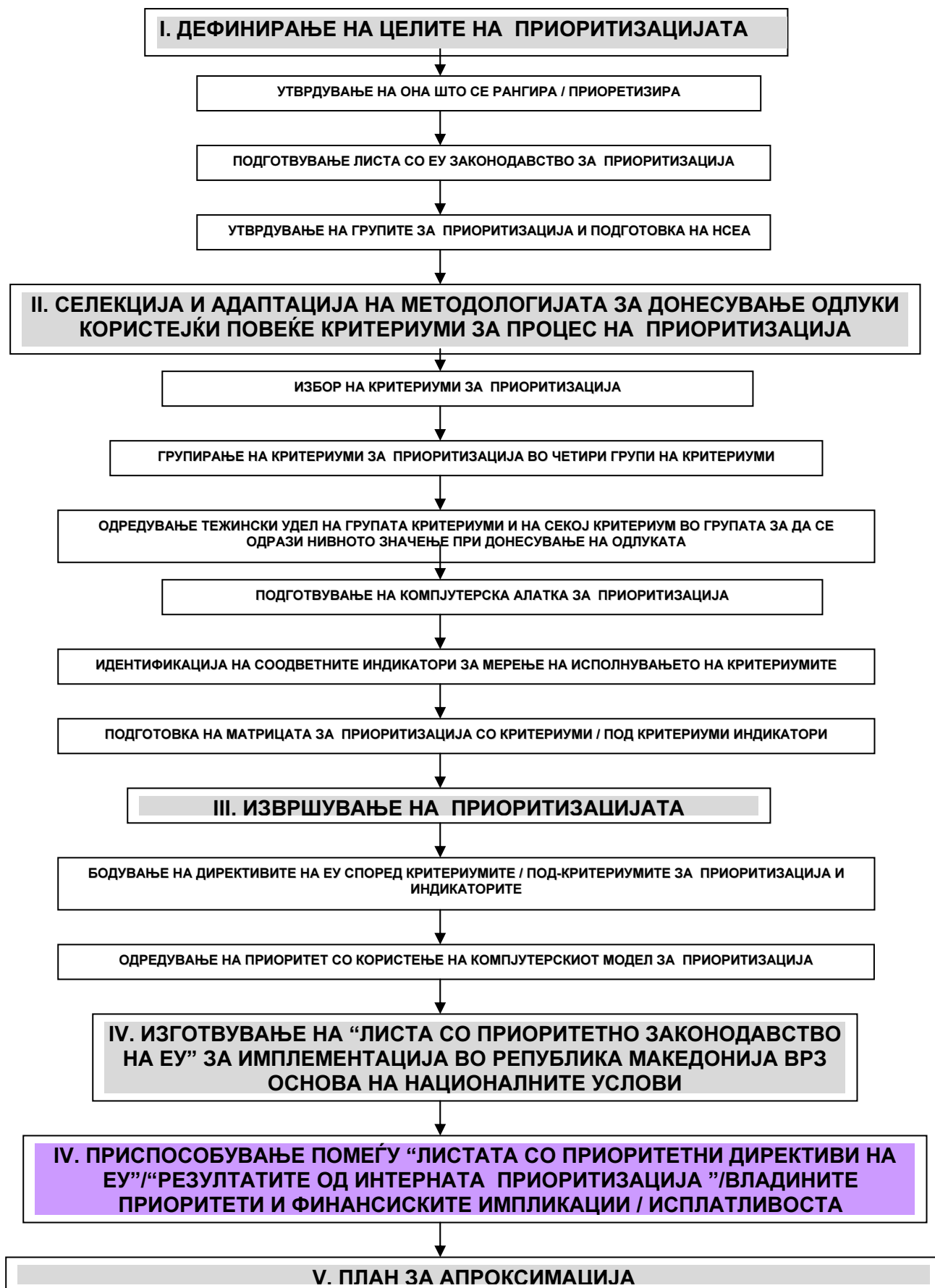
- Дали постои веројатност законодавството да наложува значајни инвестиции во технолошки подобрувања (на пр. инсталација на нови постројки и/или инфраструктура како и канализациони поврзувања на поединечни згради / домаќинства, повторно опремување со замена на старата опрема со нова постројка за намалување на штетните последици, итн.);
- Дали инвестицијата ќе претставува придобивка за мали или големи групи жители (на пр. подобрување на квалитетот на водата, подобрување на урбаниот воздух, итн.);
- Моменталниот статус на транспонираност, имплементација и / или финансирање на предметното законодавство.

Опфатеното ЕУ законодавство што беше утврдено од страна на работните групи како законодавство со највисок приоритет за имплементација во рамките на конкретен сектор беше предложено како законодавство што треба да биде вклучено во процесот на приоритизација меѓу сите десет сектори.

За посложените сектори (Управување со отпад / Квалитет на води / Контрола на индустриско загадување / Квалитет на воздух) овој вид на внатрешна приоритизација беше спроведена од страна на меѓународните и националните експерти користејќи избрани критериуми, а ЕУ законодавството со висок приоритет во секторите беше предложено и усвоено од секторските работни групи и потесната работна група за приоритизација.

Процес на приоритизација меѓу ЕУ законските акти за изготвување на Националната стратегија за секторска апроксимација (НСЕА)

Приоритизацијата меѓу опфатеното ЕУ законодавство / сектори во процесот на изготвување на Националната стратегија беше направена користејќи го концептуалниот модел на *Шемата за приоритизација* дадена подолу:

Главните чекори што беа преземени во рамките на приоритизацијата и изготвувањето на Националната стратегија за апроксимација во животната средина (НСЕА) можат да се групираат како:

1. Дефинирање на целите на приоритизацијата.
2. Селекција и адаптација на методологијата за приоритизација.
3. Спроведување на приоритизацијата.
4. Прилагодување на “Приоритетна листа на ЕУ законодавство”, “Резултати од интерната приоритизација во секторите” и владини приоритети веќе утврдени во други стратешки документи со финансиски импликации и достапност.
5. Подготвување на План за апроксимација во рамките на НСЕА.

Дефинирање на целите на приоритизацијата

Консултантскиот тим на почетокот на проектот ја согледа сложеноста на проектната цел и постоењето на ограничувања во однос на целосното имплементирање на барањата на ЕУ.

Овие ограничувања се пред сè во вид на човечки ресурси достапни во сите владини институции, потреба од нова институционална поставеност, и определување и формирање надлежни органи, финансиски ресурси достапни од владиниот буџет на годишна основа, финансиски ресурси достапни од меѓународната донаторска заедница, итн.

Сите овие ограничувања се утврдени како главни движечки сили за спроведување на приоритизацијата во текот на изготвувањето на НСЕА. Понатаму, ЕУ приоритетите во поглед на поглавјето животна средина и темите за животна средина, како и националните приоритети што се веќе утврдени во владините стратешки документи беа земени предвид за да се подготви изводлив и реалистичен план за апроксимација како дел од Националната стратегија.

Главните цели на приоритизацијата се:

- Утврдување “Листа на приоритети во опфатеното ЕУ законодавство за имплементација во Република Македонија “ што ќе му послужи на МЖСПП како мапа за фокусирање на нивните човечки ресурси, владиниот буџет и донаторската помош на систематски и конзистентен начин;
- Да ја прилагоди “Листата на приоритети во опфатеното ЕУ законодавство за имплементација во Република Македонија “ на внатрешната приоритизација во секторите, веќе утврдените владини приоритети и финансиските импликации;
- Да развие кохерентна Национална стратегија за апроксимација во животната средина која ги согледува сите овие ограничувања и потребата да се постигнат целите за животна средина поврзани не само со приемот, туку и со одржливиот развој на Република Македонија, истакнувајќи ги исто така и соодветните економски и социјални прашања.

Утврдување на она што се рангира / приоритизира

Со оглед на тоа дека приоритетите за правно транспонирање на ЕУ законодавството за животна средина во националното законодавство се веќе утврдени и усвоени од Владата во Втората национална програма за апроксимација на ЕУ законодавството (НПАА II) од април, 2007 год., консултантскиот тим се концентрираше на приоритетите за имплементација на предложените акции за целосна техничка имплементација на барањата на ЕУ.

Главното прашање за оние што беа вклучени во процесот на приоритизација беше: кое ЕУ законодавство и сектори имаат највисок приоритет за земјата (користејќи група критериуми / подкритериуми и показатели) меѓу сите опфатени ЕУ законски акти со цел да се започне со нивно имплементирање што е можно поскоро и да се пос-

ветат човечки и финансиски ресурси за финализирање на предложените акции за целосна техничка имплементација на ова законодавство.

Утврдувањето на опсегот на приоритизација беше направено врз основа на сите десет сектори за животна средина (управување со отпад, квалитет на води, квалитет на воздух, хоризонтално законодавство, бучава, ГМО, хемикалии, заштита на природата, шумарство и контрола на индустриско загадување) во рамките на ЕУ поглавјето за животна средина кое опфаќа 73 правни акти што беа анализирани во рамките на проектот преку спроведени анализи на правни, имплементациони и инвестициони недостатоци.

Подготовка на листата со законодавството на ЕУ за приоритизација

Листата на законодавството на ЕУ кое се опфати со процесот на приоритизација се засноваше на резултатите од интерната приоритизација во процесот на изготвување на Секторските стратегии за апроксимација со користење на соодветни критериуми за преглед / избор со активна вклученост на секторските координатори од Министерството за животна средина и просторно планирање и членовите на секторските работни групи.

Листата содржи 36 правни акти (32 директиви, 3 регулативи и 1 одлука) кои се идентификувани како законодавство со највисок приоритет за имплементација во земјата од 73-те правни акти од законодавството на ЕУ опфатени во проектот.

Листата со релевантното законодавство на ЕУ опфатено во процесот на приоритизација (види анекс II.Г) беше финализирана и усвоена од членовите на Потесната група за приоритизација на состанок одржан во Министерството за животна средина и просторно планирање на 29 мај, 2007.

Формирање на групите за приоритизација и изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина

Со цел да се постигне максимална вклученост на сите релевантни заинтересирани страни во процесот на приоритизација помеѓу опфатените правни акти на ЕУ / секторите со цел да се добие пореалистична и пообјективна приоритизација, Тимот на Консултантот и Министерството за животна средина и просторно планирање формираа две Групи за приоритизација:

- Потесна работна група за приоритизација при изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина;
- Поширока работна група за приоритизација и изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина

Потесната работна група за приоритизација се состоеше од 13 членови од Министерството за животна средина и просторно планирање. Членовите на потесната работната група ги вклучуваа и сите секторски координатори вклучени во активностите на Проектот, кои ги познаваат секторите и законодавството на ЕУ многу добро, а се запознаени со статусот на транспозиција и имплементација на тоа законодавство на национално ниво. Неколку високи службеници од Министерството за животна средина и просторно планирање исто така беа членови на потесната работната група поради фактот што тие се длабоко вклучени во диктирањето на политиката за животната средина и во процесите за носење на одлуки и изработката на различни стратешки документи во земјата.

Главната улога на потесната работна група за приоритизација беше да ја усвои последната листа со законодавството на ЕУ кое требаше да се опфати со приоритизацијата, да го поддржи Тимот на Консултантот во изработката на методологијата за приоритизација, критериумите / под-критериумите и индикаторите за приоритизација, да обезбеди тежински удели и бодови за критериумите и да учествува во самата приоритизација.

Овие таканаречени „подготвителни чекори за приоритизацијата“ беа направени во мај 2007 и тие беа финализирани на состанок одржан во Министерството за животна средина и просторно планирање на 29 мај 2007. На споменатиот состанок членовите на потесната работна група ја усвоија методологијата за приоритизација, матрицата со четирите групи за приоритизација, 30 критериуми / 33 под-критериуми и 89 индикатори како основа за самата приоритизација и листата со законодавството на ЕУ кое беше цел на приоритизацијата. Тие исто така го дадоа нивното мислење во врска со тежинските удели / бодови на секој критериум во група критериуми за да се рефлектира нивната релативна важност за одлуката во процесот на приоритизација.

Пошироката работна група за приоритизација и изработка на Националната стратегија за апроксимација во животната средина беше формирана на почетокот на јуни 2007 со цел да се вклучат сите други релевантни заинтересирани страни (високи службеници од други владини органи/институции, единици на локална самоуправа, јавни претпријатија и академски институции) кои можат да ја поддржат приоритизацијата со нивното „видување-гледниште“ за важноста на конкретните правни акти на ЕУ за животната средина за земјата. Тие го имаат знаењето и експертизата за Владината политика во нивните сектори во врска со животната средина (енергија, водоснабдување, економија, транспорт, образование, истражување итн.) и тие се запознаени со статусот на правна транспозиција и техничка имплементација на некои правни акти на ЕУ кои зафаќаат повеќе сектори за кои тие се надлежна институција (на пр. Министерството за економија е одговорно за имплементација на предложените акции од Директивата за квалитет на горивата). Нивната вклученост обезбеди пообјективна, потранспарентна и реалистична приоритизација земајќи ги предвид не само целите за подобрување на животната средина туку исто така и одржливиот развој на земјата.

Во пошироката работна група за приоритизација и изготвување на Националната стратегија за апроксимација во животната средина има 35 членови, вклучително сите членови од потесната група со главна задача да учествуваат во текот на приоритизацијата која беше организирана во вид на дводневна работилница за приоритизација одржана во Охрид на 8 и 9 јуни 2007. Листата на членови на потесната работна група за приоритизација при изработката на Националната стратегија за апроксимација во животната средина е дадена во анекс 7.

Селекција и адаптација на методологијата за приоритизација

Тимот на Консултантот разгледа неколку пристапи прифатени во светот како и техники за оценување на опции при изготвување на стратешки документи за одредување на политиките со цел да ја избере соодветната методологија за анализа на одлуките и за нејзино адаптирање како Методологија за приоритизација помеѓу законодавството на ЕУ опфатено со приоритизацијата / секторите на национално ниво. Предностите и негативностите на најчестите техники за анализа на одлуки беа разгледани со цел да се види која најмногу одговара на целите на приоритизацијата. Оценката вклучуваше *техники кои се базираа на монетарни критериуми*: Анализа на трошокот – ефикасноста (CEA) и анализа на трошокот – придобивките (CBA) кои се потпираат на монетарните варијабли во секоја опција, алтернатива и *техники на анализа со повеќе критериуми*: Анализа на одлуки со повеќе критериуми (MCDA) која се заснова на мешавина од монетарни и немонетарни варијабли.

Со оглед на фактот што природата, целите и опсегот на приоритизацијата во проектот се многу сложени и бидејќи вклучува критериуми со монетарни варијабли (пр. Капитални трошоци за целосна имплементација на законодавството на ЕУ, потреби за техничка помош за изготвување на законодавството итн.) и немонетарни варијабли – критериуми (пр. Придонес на законодавството за постигнување на одржлив развој во земјата), техниката MCDA покажа најмногу предности и беше избрана како основа за методологија која ќе се користи при приоритизацијата.

Теории и факти за техниката MCDA

Анализата на одлуки со повеќе критериуми е пристап и група на техники чија главна цел е да обезбеди генерално подредување на опциите / алтернативите од најпосакувана до најмалку посакувана опција / алтернатива.

Главната улога е да се справи со потешкотиите со кои се соочувале луѓето кои донесувале одлуки при анализирање на голем број на комплексни информации на конзистентен начин.

Во споредба со неформалното просудување неподдржано од анализа, оваа техника е отворена во било кое време за да се додадат нови соодветни критериуми кои можат да ја поддржат одлуката помеѓу неколку опции и кои можат да направат подобра диференцијација помеѓу опциите, потоа користи логична, јасна нумеричка анализа и многу лесно се користи.

Оваа техника се користи скоро 30 години од страна на владини агенции како USAID / Агенцијата за животна средина на Велика Британија и сега е нашироко употребувана во приватниот и во јавниот сектор. Адаптирана е од корисниците во зависност од примената и денес се користи за избор на алтернативи при изготвување на студии за Оценка на влијанието врз животната средина, изработка на локални еколошки акциони планови, студии за Стратешка оценка на животната средина, приоритети за имплементација на проекти итн.)

Главна карактеристика на техниката MCDA е нејзиниот нагласок врз мислењето на тимот кој донесува одлуки при утврдување на група критериуми со кои се оценуваат тежинските удели со релативна важност и уделот на секоја опција за секој критериум за работата. Секој член на тимот кој донесува одлука дава сопствен тежински удел / бод и секако тоа е субјективно мислење, но кога ќе се прераспредели преку ставовите на сите членови на тимот, техниката станува објективна.

Постојат неколку познати софтверски пакети кои можат да ја имплементираат оваа техника и во моментот се применуваат преку различни апликации низ светот HIVIEW, MACBETH и HIPRE 3+.

Техниката MCDA беше адаптирана како инструмент за приоритизација помеѓу 36-те избрани правни акти од законодавството на ЕУ за животната средина со користење на критериуми / под-критериуми и индикатори за приоритизација, со следното главно прашање при самата приоритизација:

Кој од следните правни акти на ЕУ има повисок приоритет за имплементација во земјата земајќи го предвид нивото на неговата правна транспозиција во националното законодавство, постојниот статус на имплементација, потребите за нова институционална поставеност кои произлегуваат од тоа законодавство, финансиските импликации кои законодавството ќе ги има врз економијата во земјата и социјалните аспекти кои ги опфаќа со имплементацијата?

Избор на критериумите за приоритизација

Главното прашање за Тимот на Консултантот при изработката на соодветни критериуми за приоритизација беше:

Колку и каков вид на прашања треба да ѝ се постават на групата за Националната стратегија за апроксимација во животната средина и колку критериуми и видови на критериуми треба да се применат за секој од 36-те правни акти од законодавството на ЕУ со цел да се направи подобра разлика помеѓу законодавството во однос на приоритетот за имплементација во земјата?

Третирајќи го ова прашање како многу важно при самата приоритизација, Тимот на Консултантот изработи многу различни видови на соодветни прашања / критериуми со цел да обезбеди соодветна подобра диференцијација (раздвоеност) помеѓу директивите.

Според методологијата за приоритизација, предложените критериуми беа групирани во 4 групи на критериуми:

1. *Правни критериуми* (вклучуваат 8 критериуми поврзани со законодавството во однос на правните обврски на Република Македонија кон мултилатерални договори, прекуграничен контекст на законодавството, статусот на правна транспо-

зиција на законодавството на ЕУ како предуслов за непречена имплементација на законодавството, потребите од техничка помош за изготвување на новото законодавство итн ...);

Примери на правни критериуми

<i>Прашање: Дали постои законодавство кое е транспонирано и кое стапило на сила за непречена имплементација на Директивата?</i>
КРИТЕРИУМ: Постоечко законодавство на сила
<i>Прашање: Каков е статусот на транспозиција на директивите во националното законодавство?</i>
КРИТЕРИУМ: Транспозиција во националното законодавство

2. Институционални / имплементациони критериуми (вклучуваат 9 критериуми поврзани со статусот на имплементација на законодавството, расположивоста на техничките познавања, потреби за институционална поставеност на централно / локално ниво, потреба од нова административна структура, институционални барања во вид на опрема за мониторинг / акредитација на лабораторија итн ...);

Примери за институционални / имплементациони критериуми

<i>Прашање: Дали има потреба од нови вработени кои се потребни за имплементација на барањата на Директива на општинско ниво?</i>
КРИТЕРИУМ: Потреби од нови вработувања на општинско ниво
<i>Прашање: Кои се барањата на Директивата во врска со опремата за мониторинг?</i>
КРИТЕРИУМ: Институционални барања во врска со опремата за мониторинг

3. Финансиски / економски критериуми (вклучуваат 7 критериуми поврзани со финансиските импликации кои ќе произлезат од имплементацијата на законодавството, опсег на инвестиции на капиталните трошоци и временска рамка за инвестиции, опсег на годишни оперативни трошоци, приход кој ќе се создава кога ќе се имплементира законодавството, расположивост на странска помош за финансирање на имплементацијата на проектите кои произлегуваат од барањата на законодавството и сл.);

Примери за финансиски / економски критериуми

<i>Прашање: Дали постојат економски инструменти кои можат да се применат со цел да се создаде приход при имплементацијата на Директивата?</i>
КРИТЕРИУМ: Создавање на приход
<i>Прашање: Која е расположивоста на средства (приватни) за да се финансира капиталната инфраструктура која се јавува како директно барање на Директивата?</i>
КРИТЕРИУМИ: Интересот на приватните компании да инвестираат во проекти со капитална инфраструктура

4. Социјални критериуми (вклучува 6 критериуми кои се фокусираат на новите комерцијални можности кои произлегуваат од имплементацијата на законодавството, бројот на нови вработувања кои се создаваат со имплементацијата на законодавството, придонес на законодавството кон расположивоста на информации за животната средина / пристап до правда, придонес на законодавството за постигнување на оддржлив развој во земјата исл.

Примери на социјални критериуми

<i>Прашање: Дали има можности за нови вработувања кои би се јавиле при имплементацијата на Директивата?</i>
КРИТЕРИУМИ: Нови економски можности, во форма на нови работни места
<i>Прашање: Дали Директивата придонесува кон подобрување на здравјето на луѓето?</i>
КРИТЕРИУМ: Приоднес на Директивата кон влијанието врз здравјето на луѓето

Беа изработени вкупно 30 критериуми за приоритизација и дополнителни 33 под-критериуми за подобро разбирање и објаснување на главните критериуми.

Тежински удели / бодови на групата критериуми и на секој критериум за рефлектирање на нивната важност за одлуката

Многу важен чекор во оваа методологија е да се одреди релативната важност на секој критериум за одлуката за приоритетот. Членовите на потесната група ги дадоа нивните мислења за тежинските удели на секоја група критериуми со што се рефлектираше релативната важност (изразена во проценти %) на секоја група критериуми кон одлуката за приоритетот на законодавството. Понатаму тие дадоа свое мислење за тежинскиот удел на секој критериум во групата критериуми со што се одрази релативната важност на секој критериум во групата на критериуми (изразена во %).

Просечните тежински удели обезбедени од Потесната работната група се дадени во анекс II.Б.

Изготвување на компјутерската алатка за моделирање на приоритизацијата

Компјутерскиот модел за приоритизација беше изготвен од Тимот на Консултантот со цел да се пресметаат вкупните бодови за приоритетот на секој правен акт од законодавството на ЕУ.

Компјутерската алатка за моделирање се засноваше на платформа на Мајкрософт Ексел и влезот во моделот беше просечниот тежински удел за секоја група критериуми и за секој критериум во групата критериуми обезбедени од членовите на потесната група и идентификуваните индикатори кои го рефлектираа успехот (исполнувањето) на сите критериуми за приоритизација од страна на секој правен акт.

Идентификација на соодветни индикатори за мерење на успехот на секој правен акт наспроти критериумите

За секој критериум / подкритериум беа идентификувани околу 3 соодветни индикатори со цел да се измери успехот (исполнувањето) на критериумите од страна на секој правен акт.

Постојат три вида на индикатори:

1. Индикаторите веќе јасно одредени од моменталните услови во земјата.

Пример

КРИТЕРИУМ	ПОД-КРИТЕРИУМ	ИНДИКАТОР
Директивата е релевантна за меѓународен договор ратификуван од земјата	Статус на ратификација	Ратификацијата на конвенцијата е завршена
		Ратификација на релевантните протоколи кон Конвенцијата
	Статус на иницијација на ратификација	Иницијацијата на ратификацијата не е започната
		Иницијацијата на ратификацијата е започната
Нема значење за меѓународни договори	Не е релевантна за некој мултилатерален договор	

2. Монетарно изразени индикатори со користење на претходно извршената финансиска анализа во рамките на Проектот, врз основа на предложените акции за апроксимација.

Пример

КРИТЕРИУМ	ПОД-КРИТЕРИУМ	ИНДИКАТОР
Инвестиции за достигнување на стандардите во животната средина	Опсег на капитални трошоци	Значителни трошоци (>50 милиони евра)
		Средни трошоци (5-50 милиони евра)
		Ниски трошоци (<5 милиони евра)

3. Немонетарни индикатори за кои членовите на Групата за изработка на Националната стратегија за апроксимација во животната средина и за приоритизација треба да донесат решение врз основа на меѓусебната дискусија.

Пример

КРИТЕРИУМ	ПОД-КРИТЕРИУМ	ИНДИКАТОР
Придонес на директивата кон подобрување на здравјето на човекот	Ниво на придонес	Ниско ниво на придонес
		Средно ниво на придонес
		Високо ниво на придонес

Изготвување на матрицата за приоритизација со сите критериуми / под-критериуми и индикатори

Матрицата за приоритизација содржи 4 групи на критериуми со 30 прашања / критериуми, 33 под-критериуми и 89 индикатори како дел од единствената методологија за приоритизација. Таа беше изготвена земајќи ги предвид постоечките национални околности и резултати од веќе извршената анализа на правните, имплементационите и инвестициски недостатоци.

Матрицата за приоритизација (види анекс II.B) се користеше како инструмент при приоритизацијата извршена во текот на работилницата за приоритизација одржана во Охрид на 8 и 9 јуни 2007.

Спроведување на приоритизацијата

Приоритизацијата помеѓу избраните 36 правни акти на ЕУ беше направена од страна на членовите на пошироката група за изработка на Националната стратегија за апроксимација во животната средина. Главната задача за нив беше да се идентификува одговарачки индикатор за секој правен акт кој ќе го рефлектира успехот (исполнувањето) на критериумите од страна на секој правен акт за приоритизација. Сите членови беа групирани во 4 групи, секоја работеше на 9 правни акти од различни сектори.

Финалните резултати од приоритизацијата од работилницата беа 36 матрици за приоритизација со пополнетите индикатори за сите 36 правни акти на ЕУ.

Пополнетите матрици за приоритизација за опфатеното законодавство на ЕУ беа пренесени во компјутерскиот модел со цел да се добијат генералните бодови за приоритетот на секој правен акт и со тоа неговиот приоритет за имплементација во земјата.

Тимот на Консултантот изврши неколку обиди со различни тежински удели и други индикатори со цел да се оцени чувствителноста на методологијата за приоритизација. Анализата на чувствителноста покажа дека помалите промени не влијаат врз генералниот редослед на законодавството (методологијата има мала чувствител-

ност), и методологијата се покажа како многу робусна и згодна алатка за приоритизација. Како финален резултат на приоритизацијата врз основа на националните услови беше изготвена “Приоритетна листа со законодавство на ЕУ” кое треба да се имплементира во земјата (види анекс II.Г).

Како заклучок, методологијата за приоритизација предложена од страна на Тимот на Консултантот која се користеше во проектот покажа дека е одлична алатка за приоритизација и дека може силно да се препорача да се користи од други проекти со слична природа, како и при изготвувањето на националните / локалните стратешки плански документи.

Приспособувања помеѓу “Приоритетната листа на законодавство на ЕУ”, “Резултати до внатрешната приоритизација” и Владините приоритети веќе одредени во други стратешки документи со финансиски импликации и исплатливост

Во процесот на изготвување на реалистична, изводлива и соодветна Националната стратегија за апроксимација во животната средина, тимот на Консултантот ги зеде предвид и направи дополнителна оптимизација помеѓу:

- Резултатите добиени од двата вида приоритизација:
 - Интерна-внатрешна приоритизација во секторите при изготвувањето на Секторските стратегии за апроксимација;
 - Приоритизација помеѓу опфатеното законодавство помеѓу сите сектори со користење на Методологија за приоритизација и добивање на “Приоритетна листа со законодавство на ЕУ за имплементација”.
- Приоритетите веќе дефинирани во другите претходно усвоени стратешки владини документи како што се НППА II, НЕАП II, Националниот План за управување со цврст отпад, Националната стратегија за апроксимација на Република Македонија, Оперативна програма за апликација за ИПА и други документи каде Владата веќе има одлучено за некои приоритети во следниот период;
- Приоритети на ЕУ за одредени теми / сектори;
- Финансиски / економски импликации на сите предложени акции за правна транспозиција и техничка имплементација на опфатеното законодавство на ЕУ во сите сектори земајќи предвид дека не е можно сè да се изврши истовремено со ограничени човечки и финансиски ресурси;
- Износ на расположива меѓународна финансиска помош која може да го поддржи процесот на апроксимација;
- Предложени транзициони периоди кои може да се преговараат во врска со скапите директиви како што се Директивата за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС), Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС), Директивата за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС), директивите поврзани со управување со отпадот, и некои од другите директиви поврзани со вода и испарливи органски соединенија.

ПЛАН ЗА АПРОКСИМАЦИЈА

Сите овие прашања беа земени предвид при изработката на Планот за апроксимација за имплементација на предложените акции за целосна правна транспозиција и целосна техничка имплементација на законодавството на ЕУ во Република Македонија во текот на периодот до 2015 како предложена година за прием на Република Македонија во ЕУ и по таа година.

Планот за апроксимација го претставува оптимизираниот резултат од приспособувањето на сите погоре споменати прашања, што беше направено со цел да се постигне синергија помеѓу човечките ресурси, финансиските средства кои се на располагање за животната средина и временскиот период потребен за целиот процес. Планот за апроксимација е даден во анекс V.

АНЕКС II.A: ЗАКОНОДАВСТВОТО НА ЕУ ОПФАТЕНО СО ПРОЦЕСОТ НА ПРИОРИТИЗАЦИЈА

Директива / Регулатива
ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО (вклучително и цивилна заштита)
Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС) дополнета со 97/11/ЕС и 2003/35/ЕС
Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)
Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС, ја отповикува 90/313/ЕЕС)
Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми и дополнување на Директивата за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/ЕС)
Директива за одговорност за животната средина во однос на спречување и ремедијација на штетата врз животната средина (2004/35/ЕС)
КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХ – (вклучително и климатски промени)
Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС)
Директива 99/30/ЕС за гранични вредности на сулфур диоксид, азот диоксид и азотни оксиди, суспендирани честички и олово во амбиентниот воздух
Директива за национални плафони на емисии 2001/81/ЕС
Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС) дополнета со Директивите 2000/71/ЕС, 2003/17/ЕС и Регулативата (ЕС) 1882/2003
Директива 1999/32/ЕС за намалувањето на содржината на сулфурот во одредени течни горива и за дополнување на Директивата 93/12/ЕЕС
УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД
Рамковна директива за отпад (75/442/ЕЕС) ги отповикува директивите 75/442/ЕЕС, 91/156/ЕЕС, 91/692/ЕЕС и директивата 96/350/ЕС), и Одлуката 2000/532/ЕС (ги заменува Одлуките 94/3/ЕС и 94/904/ЕС)
Директива за опасен отпад 91/689/ЕЕС, дополнета со 94/31/ЕС
Директива за депонии (99/31/ЕС) дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/ЕС), дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003, Директивата 2004/12/ЕС и Директивата 2005/20/ЕС
Директива за батерии и акумулатори кои содржат одредени опасни супстанции (91/157/ЕЕС)
Директива за отпадни масла (75/439/ЕЕС) дополнета со Директивите 87/101/ЕЕС, 91/692/ЕЕС и Директивата 2000/76/ЕС
Директива за РСВ/РСТ (96/59/ЕС)
Директива за дотраени возила (2000/53/ЕС) дополнета со Одлуките 12.2002/525/ЕС, 2005/63/ЕС, 2005/437/ЕС и 2005/438/ЕС
КВАЛИТЕТ НА ВОДА
Рамковна директива за вода (2000/60 /ЕС) дополнета со Одлуката 2455/2001/ЕС
Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) дополнета со Директивата 98/15/ЕС и Регулативата (ЕС) 1882/2003
Директива за нитрати (91/676/ЕЕС) дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА
Директива за живеалишта (92/43/ЕЕС), дополнета со Директивата на Советот 97/62/ЕС; 97/266/ЕС
Директива за диви птици (79/409/ЕЕС, исто и Директива 81/854/ЕЕС, Директива 91/244/ЕС, 94/24/ЕС и Директива 97/49/ЕС)
Регулатива за загрозуени видови ((ЕС) 338/97) дополнета со Регулативите (ЕС) 938/97, 2307/97, 2214/98, 1476/99, 2724/2000, 1579/2001, 2476/2001, 1497/2003, 1882/2003, 834/2004, 252/2005 и 1332/2005

Директива / Регулатива
КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКО ЗАГАДУВАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК
Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/EC) дополнета со Директивата 2003/35/EC и Директивата 2003/87/EC
Директива за големи постројки за согорување 2001/80/EC
Директива СЕВЕСО II - за контрола на хаварии со опасни супстанции (96/82/EC) дополнета со Директивата 2003/105/EC
Директива за растворувачи 1999/13/EC
Директива на Советот 94/63/EC за контрола на испарливи органски соединенија (VOC) и емисии кои резултираат од чувањето на бензинот и неговата дистрибуција од терминалите до бензиските станици, дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003
Регулатива за шема за управување и ревизија на животната средина (EMAS) 761/2001/EC
Одлука 2000/479/EC за имплементација на Европскиот регистар на емисии со загадувачи (EPER)
ГМО
Директива 2001/18/EC за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина и за отповикување на Директивата на Советот 90/220/EEC
Директива на Советот 98/81/EEC за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми
ХЕМИКАЛИИ
Директива на Советот 67/548/EEC за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции, со дополнувањата
Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој((EC) 2037/2000) дополнета со Регулативите (EC) 2038/2000 и 2039/2000, Одлука 2003/160/EC, Регулатива (EC) 1804/2003, Одлука 2004/232/EC и Регулатива (EC) 2077/2004
БУЧАВА
Рамковна директива за бучава (2002/49/EC)

**АНЕКС II.Б: ТЕЖИНСКИ УДЕЛИ НА КРИТЕРИУМИТЕ И НА ГРУПИТЕ
КРИТЕРИУМИ користени при приоритизацијата на ЕУ директивите**

		<i>Тежински удели на критериумите во секоја група</i>										
<i>Вид на група критериуми</i>		<i>Тежински удел на групата (%)</i>	<i>C1</i>	<i>C2</i>	<i>C3</i>	<i>C4</i>	<i>C5</i>	<i>C6</i>	<i>C7</i>	<i>C8</i>	<i>C9</i>	<i>Вкупно</i>
<i>Правни критериуми</i>	L/C	39	19	17	14	9	7	7	13	14		100%
<i>Институционални / имплементациони критериуми</i>	I/C	24	16	12	14	13	10	12	9	7	8	100%
<i>Финансиски критериуми</i>	F/C	27	19	17	16	13	10	12	13			100%
<i>Социјални критериуми</i>	S/C	10	18	14	16	16	16	20				100%

Вкупно	100%
--------	------

АНЕКС II.B: МАТРИЦА ЗА ПРИОРИТИЗАЦИЈА СО СИТЕ КРИТЕРИУМИ / ПОД-КРИТЕРИУМИ И ИНДИКАТОРИ

ГРУПА НА КРИТЕРИУМИ	ГЛАВНИ КРИТЕРИУМИ	ПОДКРИТЕРИУМИ	ИНДИКАТОР	показател значење бодови	
Правни		<i>Прашање: Која е врската на директивата со меѓународните мултилатерални договори ратификувани од страна на Македонија?</i>			
	L/C1	Релевантност кон меѓународните мултилатерални спогодби ратификувани од страна на Р.Македонија	Статус на ратификација	Конвенцијата е ратификувана	
				Ратификувани се релевантните Протокол(и) под конвенцијата	
			Статус на иницијатива за ратификација	Не е започната иницијатива за ратификација	
			Без релевантност кон мултилатералните спогодби	Започнат процес на иницијатива за ратификација	
				Без релевантност за која и да е мултилатерална спогодба	
		<i>Прашање: Како оваа директива ги адресира /третира прекуграничните влијанија?</i>			
	L/C2	Прекуграничен контекст на директивата	Значење на директивата во прекуграничен контекст	Од високо значење	
				Од средно значење	
				Од ниско значење	
		<i>Прашање: Кој е статусот на транспонирање на директивите во националното законодавство?</i>			
	L/C3	Транспонирање во националното законодавство	Статус на транспонирање	Делумно завршено транспонирање	
				Речиси завршено транспонирање	
				Завршено транспонирање	
		<i>Прашање: Дали е потребна техничка помош за изготвување на националното законодавство?</i>			
L/C4	Потреби од техничка помош во процесот на изготвување на правни акти	Потреби од техничка помош	Потребна е техничка помош од голем обем		
			Потребна е техничка помош од помал обем		
			Не е потребна техничка помош/има доволно внатрешни ресурси		
	<i>Прашање: Дали директивата е скапа во однос на трошоците што ќе произлезат од техничката помош за правно транспонирање?</i>				
L/C5	Висина на трошоците за техничка помош за изготвување на законодавството	Опсег на трошоци за техничка помош за изготвување на законски акти	< 50 000 EUR/годишно		
			50 000-100 000 EUR/годишно		
			> 100 000 EUR/годишно		
	<i>Прашање: Дали има на сила законски акти хармонизирани со ЕУ законодавството за непречена имплементација на директивите?</i>				
L/C6	Постоечко законодавство во сила	Достигнат стадиум	Секторски закон во сила хармонизиран со ЕУ зак.		
			Релевантни закони во сила хармонизирани со ЕУ зак.		
			Подзаконски акти во сила хармонизирани со Анексите на ЕУ директивите		
	<i>Прашање: Кој е видот на директивата (влијание врз други директиви/сектори)?</i>				
L/C7	Вид на директива	Вид на директива	Хоризонтална директива		
			Рамковна директива		

			Директива ќерка	
			Секторска директива	
	<i>Прашање: Кое е значењето на директивата во однос на релевантноста со други сектори?</i>			
L/C8	Релевантност кон други директиви	Степен на релевантност	Директна врска со другите директиви во секторот	
			Директна врска со директивите од други сектори	
			Директна врска со повеќе од 3 директиви	
	<i>Прашање: До каде е имплементацијата на директивата на национално ниво?</i>			
I/C1	Спроведување (имплементација) на барањата на директивата на национално ниво	Моментален статус на имплементација	Штотуку започната имплементација	
			Делумно завршена имплементација	
			Се уште незапочната имплементација	
	<i>Прашање: Дали од директивата произлегуваат барања за нова институционална поставеност во државата?</i>			
I/C2	Потреба од нова административна структура	Воспоставување на одделенија/единици во министерствата	Посебно одделение е веќе воспоставено	
			Не е воспоставено одделение	
	<i>Прашање: Дали има потреба од нов персонал за имплементација на барањата на директивата?</i>			
I/C3	Потреба од нови вработувања на владино ниво	Вработување на дополнителен персонал на ниво на централна власт	Не е потребен нов персонал	
			Потребни 1-5 нови вработени/прва година	
			Потребни 5-10 нови вработени/прва година	
	<i>Прашање: Дали има потреба за нов персонал потребен за имплементација на барањата што произлегуваат од директивата на општинско ниво?</i>			
I/C4	Потреба од нови вработувања на општинско ниво	Вработување на дополнителен кадар на ниво на локална самоуправа	Не е потребен нов кадар	
			Потребни 1-3 нови вработени/прва година	
			потребни >3 нови вработени/прва година	
	<i>Прашање: Дали има доволно техничка компетентност/вештини од страна на постоечкиот кадар за имплементација на директивата?</i>			
I/C5	Достапност на техничка компетентност на вработените во поглед на спроведување на барањата на директивите	Степен на техничка компетентност	Низок	
			Среден	
			Висок	
	<i>Прашање: Каков е статусот на капацитетите на националните лаборатории во однос на барањата на директивата?</i>			
I/C6	Институционални барања во однос на лабораториска опрема и усогласување со стандардите за тестирање и калибрација	Акредитирана Лабораторија е воспоставена за параметрите дадени во Анексите на Директивата	Да	
			Не	
			планирана е/во процес на акредитација	
		Потребна лабораториска опрема	Потребен голем обем на нова опрема	
			Помал обем на нова опрема	
			Не е потребна нова опрема	
	<i>Прашање: Кои се барањата а директивата во однос на мониторинг опремата?</i>			
I/C7	Институционални	Потребна мониторинг	Потребен голем обем на нова опрема	

	барања во однос на мониторинг опрема	опрема	Помал обем на нова опрема Не е потребна нова опрема		
	<i>Прашање: Колку имплементацијата на директивата ќе влијае на приоритетите на NEAPII/Планот за управување со отпад/други стратешки документи?</i>				
I/C8	Значење во постигнување на приоритети прифатени во стратешките документи	Ниво на значење	Ниско Средно Високо		
	<i>Прашање: Има ли потреба од изготвување национални стратешки документи (стратегија/план) како што наложува директивата?</i>				
I/C9	Плански документ изработен и усвоен за непречено имплементирање на директивата	Постоење на стратешки/плански документ	Да Не во подготовка		
Финансиски / економски критериуми	<i>Прашање: Кој е степенот/висината на инвестициите како одговор на барањата на директивата?</i>				
	F/C1	Временска рамка за инвестирање	Период на инвестирање	Долгорочен (> 10 години) Среднорочен (3-10 години) Краткорочен <3 години	
		<i>Прашање: Кои се капиталните трошоци за постигнување усогласеност со барањата што произлегуваат од директивата?</i>			
	F/C2	Инвестиции за достигнување на стандардите во животната средина	Опсег на капитални трошоци	Значителни трошоци (>50 M EUR) Средни трошоци (5-50 M EUR) Ниски трошоци (<5 M EUR)	
		<i>Прашање: Кои се годишните оперативни капитални трошоци за постигнување усогласеност со барањата што произлегуваат од директивата?</i>			
	F/C3	Годишни оперативни трошоци за имплементацијата на задачите од директивата	Опсег на годишни оперативни трошоци	Значителни трошоци (>10 M EUR) Средни трошоци (1-10 MEUR) Ниски трошоци (<1 MEUR)	
		<i>Прашање: Дали има нови инфраструктурни барања што произлегуваат од директивата?</i>			
	F/C4	Потребна нова инфраструктура	Потреба од нова инфраструктура	Потребен голем обем на нова инфраструктура Потребен помал обем на нова инфраструктура Не е потребна нова инфраструктура	
		<i>Прашање: Дали постојат економски инструменти што можат да се применат со цел да се генерира приход во текот на имплементацијата на директивата?</i>			
	F/C5	Генерирање приход	Вид на генерирање приход	Целосно самофинансирање Делумно кофинансирање Без генерирање приход	
	<i>Прашање: Дали има достапни фондови (приватни) за капиталната инфраструктура што произлегува од барањата на директивата?</i>				
F/C6	Достапност на приватни фондови за проекти за капитална инфраструктура што произлегуваат од барањата на директивата	Интерес на приватните компании да инвестираат во проекти за капитална инфраструктура	Висок Среден Низок		

Прашање: Дали има достапни фондови за имплементацијата на оваа директива како

	<i>странска помош?</i>				
F/C7	Достапност на странска помош за финансирање на имплементацијата на проекти што произлегуваат од барањата на директивата	Интерес на меѓународната заедница да помогне во имплементацијата на директивата	Голем интерес (секторот и директивата се на нивната листа на приоритети)		
			Помал интерес		
			Без интерес		
Социјални критериуми	<i>Прашање: Дали би произлегле нови комерцијални можности од имплементацијата на директивата?</i>				
	S/C1	Нови економски можности што произлегуваат од имплементацијата на директивата	Број на создадени нови работни места	< 5000	
				5000-15 000	
				> 15 000	
	<i>Прашање: Дали би произлегле нови комерцијални можности од имплементацијата на директивата?</i>				
	S/C2	Нови комерцијални можности што произлегуваат со имплементацијата на директивата	Ниво на појавување на нови комерцијални можности	Ниско ниво	
				Средно ниво	
				Високо ниво	
	<i>Прашање: Кој е придонесот на директивата за достапноста на информации/пристап до правдата за заинтересираните страни?</i>				
	S/C3	Придонес кон достапноста до информации поврзани со животната средина/пристап до правдата за сите заинтересирани страни	Ниво на придонес	Ниско	
				Средно	
				Високо	
	<i>Прашање: Колку директивата придонесува да постигнување одржлив развој на РМ?</i>				
	S/C4	Придонес кон постигнување на одржлив развој на РМ	Ниво на придонес	Ниско ниво на придонес	
Средно ниво на придонес					
Високо ниво на придонес					
<i>Прашање: Колку имплементацијата на директивата ќе придонесе за зајакнување на квалитетот на животната средина?</i>					
S/C5	Придонес за зајакнување/зачувување на квалитетот на животната средина/природните ресурси	Ниво на придонес кон зачувување на квалитетот на жив. средина	Ниско ниво на придонес		
			Средно ниво на придонес		
			Високо ниво на придонес		
<i>Прашање: Дали директивата придонесува за подобрување на здравјето на човекот?</i>					
S/C6	Придонес на директивата кон подобрување на здравјето на човекот	Ниво на придонес	Ниско ниво на придонес		
			Средно ниво на придонес		
			Високо ниво на придонес		

АНЕКС II.Д: ПРИОРИТЕТНА ЛИСТА НА ДИРЕКТИВИТЕ НА ЕУ

Директива / Регулатива / Одлука	Бодови од процесот на приоритизација	РЕДОСЛЕД ПО ПРИОРИТЕТ за ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА
Директива за Оценка на влијанието врз животната средина	81.94	1
Директива за информации за животната средина	78.85	2
Директива за учество на јавноста	78.78	3
Рамковна Директива за квалитет на амбиентниот воздух	76.83	4
Директива за Стратешка оценка на животната средина	76.79	5
Директива за PCB/PCT	76.17	6
Директива за опасен отпад	74.95	7
Рамковна Директива за отпад	74.50	8
Директива за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето	74.37	9
Одлука EPER	74.20	10
Директива за диви птици	74.04	11
Директива за одговорност во животната средина	73.37	12
Директива SEVESO II	73.37	13
Регулатива CITES – Загрозени видови	73.05	14
Рамковна Директива за вода	72.32	15
Директива за опасни супстанции	71.22	16
Директива за батерии	70.99	17
Директива за живеалишта	70.66	18
Директива за гранични вредности на SO ₂ , NO _x , NO ₂ , суспендирани честички и олово	70.63	19
Директива за квалитет на бензик и дизел горива	70.05	20
Директива за испарливи органски соединенија од бензиски станици	69.78	21
Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој	69.76	22
Директива за депонии	69.51	23
Директива за големи постројки за согорување	69.46	24
Директива за отпадни масла	69.31	25
Директива за намерно ослободување на ГМО	68.05	26
Директива за ограничена употреба на ГММ	67.92	27
Директива за национални плафони на емисии	66.43	28
Директива за растворувачи	65.83	29
Регулатива за EMAS	65.70	30
Директива за урбани отпадни води	64.56	31
Директива за отпад од пакување	64.40	32
Директива за нитрати	63.74	33
Директива за дотраени возила	58.56	34
Директива за содржина на сулфур во течните горива	58.36	35
Директива за бучава во животната средина	57.35	36

АНЕКС III: МЕЃУСЕКТОРСКИ ЗАЕДНИЧКИ ПРАШАЊА

Следниве меѓусекторски заеднички прашања треба да се земат предвид при планирањето на активностите за имплементација на ЕУ законодавството во Македонија.

Мониторинг и известување за состојбата на животната средина и емисиите

Мониторингот може да се смета за синџир на активности, каде квалитетот на крајниот резултат ќе зависи од квалитетот на секоја активност:

- Мониторинг на терен,
- Земање примероци,
- Лабораториски анализи,
- Обезбедување квалитет,
- Чување и процесирање податоци,
- Проценка и известување од мониторингот.

Мониторинг на терен

На секоја локација за земање примероци, теренските мерења ќе бидат евидентирани во времето на земање на примероците. За некои мониторинг активности (на пр. мониторинг на квалитетот на воздухот), повеќето од податоците се добиваат со мониторинг на терен.

Земање примероци

Квалитетот на мониторинг резултатите што ги обезбедуваат лабораториските анализи не зависи само од лабораториската работа, туку и од квалитетот на земените примероци, бидејќи неправилно земени примероци можат да дадат целосно погрешни резултати, т.е. доколку локацијата или методот за земање примероци е непрописен или постапувањето со и чувањето на примероците е несоодветно. Упатства за соодветно земање, чување и конзервација на примероци може да се најде на пример во ISO стандардите.

Лабораториска анализа

Споредливост на анализа се обезбедува преку аналитичка контрола на квалитет: интра-лабораториски и интер-лабораториски споредби. Прецизноста на анализите се проверува во поединечните лаборатории со анализирање на стандардните референтни материјали со познати концентрации на целната супстанција.

Обезбедување квалитет

Валидирањето на податоците треба да вклучува обезбедување квалитет на сите чекори во продуцирањето на податоци и знаења: избор на мониторинг станици и мониторинг параметри, мониторинг на терен, земање примероци, чување и транспорт на примероци, лабораториска анализа и дополнително користење податоци во оценката и управувањето со животната средина.

Чување и процесирање на податоци

Податоците треба да се чуваат во нормализирани бази на податоци. Кога податоците во базите на податоци се нормализирани нов податок се вметнува само во едно место, застарен податок може да биде избришан само од едно место и податокот што треба да се модифицира се појавува само на едно место. Различни корисници имаат различен пристап до базите на податоци, повеќето корисници можат само да имаат преглед на податоците во базата, а на извесни корисници им е даден пристап со можност да внесуваат и да ги ревидираат постоечките податоци.

Евалуација и известување од мониторинг

Мониторинг податоци треба да се собираат само кога се користат за да се оцени квалитетот на или влијанието од активностите на човекот врз животната средина, за

да се обезбеди основа за утврдување на трендови и за да се обезбедат информации кои ќе овозможат утврдување на причинско-последични врски и со тоа да помогнат во донесувањето на одлуките. Значајни аспекти од оценката на податоците се толкувањето на резултатите и известувањето за резултатите од мониторингот, како и препораките за акции што треба да се преземат во иднина. Објавувањето и ширењето на податоци и извештаи до релевантните органи, јавноста и научната заедница исто така е дел од известувањето и оценката. Имплементацијата на предложените акции кои веќе се опфатени во Мониторинг стратегијата и Стратегијата за мониторинг на податоци е клучна задача за сите институции вклучени во мониторинг и процедурите за известување.

Издавање дозволи, инспекција и спроведување

За претпријатијата што се предмет на добивање дозволи, дозволите мора да бидат елаборирани со јасни и оперативни барања, како основа за самостоен мониторинг, инспекција и спроведување.

Инспекторатот за животна средина мора да има адекватни ресурси во поглед на човечки ресурси и опрема, а потребна е и редовна обука за инспекторите општо, и за конкретните индустриски сектори што ги регулираат.

Треба да се воспостават системи на парични казни, казни и кривична одговорност за тешките прекршоци.

Инспекциските активности вклучуваат проверка на усогласеноста со условите наведени во дозволите и лиценците и со налозите дадени од самиот орган. Покрај тоа, треба да се потврди дека ниту една активност, за која не е потребна дозвола или лиценца, не резултира со значително загадување. Инспекцијата исто така има советодавна улога во врска со информациите за последиците од одлуките за животната средина за секоја индустрија или активност.

Контролната функција на инспекторите може да биде дополнета и со улогата на катализатор, во која инспекцијата ја поттикнува, стимулира и соработува со индустријата за да ја направи што попријателски настроена кон животната средина и за да воведат производни методи со кои се заштедуваат природни ресурси. За ова ќе биде потребно инспекторите детално да го познаваат производствениот систем.

Обука на единиците на локална самоуправа

Единиците на локалната самоуправа играат важна улога во мониторингот, инспекцијата, спроведувањето на законот, издавањето дозволи и информирањето и консултирањето на јавноста за низа директиви, вклучувајќи ги и најзначајните. Оваа улога е релативно нова и постои итна потреба од обука за единиците на локалната самоуправа за содржината, барањата и нивните обврски што произлегуваат од постоечкиот закон и законските акти за животна средина на ЕУ.

Учество на јавноста и вклученост на заинтересираните страни

Во процесот на транспонирање и имплементирање на законодавството на Европската комисија за животна средина значајно е да се земе предвид ситуацијата и искуството на јавноста, регионалните и локалните органи, и сите релевантни министерства.

Управување со податоци и информации за животната средина

Промовирањето транспарентност со обезбедување пристап до информациите за животната средина е значајно начело не само конкретно за Директивата за пристап до информации за животната средина, туку и за целокупното законодавство на Европската комисија што се однесува на животната средина.

Корисниците (јавноста, претпријатијата и органите) треба да имаат пристап до сите достапни информации за животната средина преку пристапување до една Интернет страница.

Подигнување на јавна свест за животната средина

Одговорните за прибирање информации, мониторинг и известување треба да обезбедат пристап до информациите за животната средина за јавноста, претпријатијата како и за останатите органи.

Владата и локалните органи треба да спроведуваат кампањи за подигнување на јавната свест и за обезбедување услуги кои го олеснуваат одговорното еколошко однесување, како што е на пр. посебно собирање отпад и користење на јавен транспорт.

АНЕКС IV: ФИНАНСИСКИ ПРАШАЊА

АНЕКС IV.A: ДЕФИНИЦИИ И КОРИСТЕНИ ФИНАНСИСКИ ТЕРМИНИ

Терминот *инвестиција* во овој извештај е употребен во широка смисла, односно се однесува не само на капиталните трошоци, туку на сите трошоци вклучени во имплементацијата на проектот на апроксимација. Често постои капиталните и оперативните трошоци да се взаемно заменливи. На пример, министерството што има потреба од анализи на примероци на вода може или да воспостави сопствена лабораторија, за што трошоците ќе содржат капитални елементи како изградба на објекти и купување на потребните инструменти, или пак може да ги испрати примероците во акредитирана приватна лабораторија во кој случај ќе предизвикува повторливи трошоци пропорционални на бројот и зачестеноста на тестирања на примероци.

Еднократни трошоци се трошоци што се предизвикуваат само еднаш или само во текот на ограничен временски период, а наспроти нив се *повторливите трошоци*, односно трошоците што се јавуваат со месеци или години. Техничката помош за градење капацитети е еден пример за еднократен трошок, како што е и трошокот за изградба на пречистителна станица за отпадни води. Платите се повторлив трошок, како што се и оперативните и трошоците за одржување на инсталациите за намалување на загадувањето.

Капитални трошоци се еднократни трошоци поврзани со купување постројка или опрема. *Оперативни трошоци* се повторливи трошоци поврзани со постројката или опремата.

Субјекти што ги снесат трошоците, комплексност на оценката на трошоците

Во многу проекти трошоците треба да ги сноси еден субјект, односно компанија, министерство или општата јавност, која е исто така и субјектот кој ја донесува одлуката во врска со проектот.

Во случајот на апроксимацијата во животната средина ситуацијата е посложена. Трошоците ќе треба да ги снесат различни агенции, социо-економски групи или сектори. Некои трошоци ќе ги снесат министерствата, некои општините, додека некои приватните компании, изведувачите на проекти, градежниците, итн. Освен тоа, овие зголемени трошоци ќе се одразат на економијата на различни начини. Потребата да се зголемат буџетите на некои министерства значи веројатно дека владата ќе треба да издејствува поголем приход од даноци.

Во случаите во кои зголемени трошоци ќе се јават за компаниите, тие ќе можат или да ги повратат овие трошоци преку зголемување на цените што ги плаќаат потрошувачите, другите бизниси или увозниците во други земји, или ќе бидат апсорбирани во оперативните маргини на компаниите, што ќе значи намалени дивиденди или намалени резерви наменети за идни инвестиции. Можноста за апсорбирање на овие трошоци ќе се разликуваат од случај до случај.

Улога на трошоците во Националната стратегија за апроксимација

Како што ќе може да се види во делот 5.1.3 трошоците за апроксимација се високи, што значи дека ќе се јави прашањето за можноста да се покријат овие трошоци. Не може многу да се стори за да се намалат вкупните трошоци бидејќи она што треба да се направи го одредува содржината на ЕУ законодавството за животна средина, земајќи предвид и дека беше заземен пристапот за пресметување на најнискиот можен трошок. Она што е можно да се стори, сепак, е да се распоредат трошоците во текот на извесен период на имплементација, и ова мора да се направи преку изготвување на временска рамка за стратегијата за апроксимација. Ова е дополнително опишано во делот 5.1.4 и значи дека трошоците имаат клучна улога во оваа работа. Трошоците не се само резултат на стратегијата, туку и нејзина детерминанта.

АНЕКС IV.Б: МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ОДРЕДУВАЊЕ НА ТРОШОЦИТЕ

Потреби од ресурси

Почетната точка за одредување на трошоците беа Листите на акции подготвени од секторските експерти на проектот за секоја од директивите (или друг ЕУ законски акт) за која се сметаше дека ќе има значителни трошковни импликации. Тоа се директивите од `фазата на подготовка на Планови за имплементација на специфични директиви`, директивите од `секторската фаза и `дополнителните директиви` (за подготовка на Секторските Стратегии за апроксимација).

Во некои случаи овие листи на акции беа преведени во форма во која се поочигледни потребите од ресурси.

Потребите од ресурси за секоја акција потоа беа пресметани следејќи ги точките дадени во следнава табела:

Вид на ресурси	Единици
човечки ресурси	тековни задачи: број на еквиваленти на лица со полно работно време (лпвр), конкретно според висок, среден или низок ранг, или привремени задачи: број на лица-месеци
канцелариски потреби	фиксни потреби за секое лице пресметани во однос на м ² простор, компјутер, мрежна конекција, греење, печатење, режиски трошоци, итн.
обука	лице-денови меѓународен/национален обучувач (односно тренер-денови, не обучувани-денови)
опрема	природа на опремата, потребен број и/или големина
капитални ставки	природа на опремата, потребен број и/или големина

Посебни Листи на акции беа изготвени за (i) целосно транспонирање на директивите во македонското законодавство и за (ii) нивно имплементирање.

Во случајот на правното транспонирање почетката точка беше Листата на акции за транспонирање, главно листи на правни одредби што треба да се транспонираат во македонското законодавство, изготвени од правните експерти на проектот. Потребите од ресурси за оваа работа беа проценети од соодветните секторски работни групи, во случаите во кои беше потребно и во консултација со други министерства. Потребните ресурси за правно транспонирање вклучуваа:

- човечки ресурси во МЖСПП и другите релевантни институции (ресурсите потребни само за распределување на задачите на транспонирање, под претпоставка дека истиот персонал подоцна ќе работи на други задачи),
- потреби од обука (истакнати национални и меѓународни обучувачи),
- канцелариски простор, опрема и споредни услуги,
- материјали што треба да се набават,
- продуцирање на потребните документи,
- техничка помош во вид на проекти / експерти.

Овие ресурси потоа беа пресметани врз основа на единечни трошоци за персонал, канцелариски простор, опрема, материјали, итн. Овие единечни трошоци ни беа доставени од Секретаријатот за европски прашања. Сите трошоци се изразени во цени од 2006 год.

Во случајот на имплементацијата беше заземен сличен пристап, со исклучок на тоа што:

- почетна точка беше Листата на акции подготвени од секторските експерти. Овие листи, онаму каде што беше потребно, беа дополнително разгранети за да се направат попрецизни во поглед на ресурсите;
- за човечките ресурси општо беше претпоставено дека ќе бидат нови ресурси што ќе бидат потребни на постојана основа.
- потребите од ресурси за техничка помош во вид на проекти се базираа на проценки, на досегашното искуство, на потребната поддршка како техничка помош во вид на проекти во поглед на меѓународни и национални консултанти и други ресурси.
- мораа да бидат пресметани некои од поголемите капитални и оперативни трошоци. Општиот пристап заземен овде беше:
 - онаму каде е можно, да се искористат трошоците што веќе се локално пресметани за дадената акција во физибилити или други студии;
 - доколку вакви пресметки не се достапни, изведување на елементи на трошоци пресметани локално до реалната применлива ситуација;
 - доколку вакви елементи на трошоци не се достапни, адаптирање на споредливи пресметки на трошоци направени во други земји, доколку е можно од други земји со сличен профил на оној македонскиот;
 - доколку пак и ова не е можно, користење на најсоодветниот апроксимативен метод што може да се изготви наведувајќи претпоставки, и со вклучување на идни акции што ќе доведат до попрецизна проценка на трошоците.

Дадените претпоставки и основите за трошоците беа дискутирани со секторските работни групи кои беа составени од претставници на МЖСПП и други заинтересирани страни и организации.

Методот на проценка на трошоците и/или изворите на податоци што беа користени се накратко дадени во `листите на трошоци`, продуцирани за секој законски акт на ЕУ за кој беа пресметувани трошоците. Овие листи на трошоци беа вклучени во Плановите за имплементација на специфични директиви (за директивите од фазата на специфични директиви) или во Секторските стратегии за апроксимација (за директивите од секторската фаза и дополнителните директиви). `Повторливите трошоци` беа пресметани врз основа на дополнителните ресурси потребни за усогласување со ЕУ законодавството во споредба со сегашната ситуација како што е презентирано во делот 2.5.

Сите трошоци се проценети во постојани цени од 2006 год.

Очигледно многу идни акции, а со тоа и трошоци, ќе зависат од исходот на одлуките што се уште не се донесени и од природата на политиките што се уште не се утврдени. Во вакви случаи беше дадена претпоставка за исходот на ваквите одлуки или политики, и претпоставката е дадена во листата со трошоци. Потоа, врз основа на оваа претпоставка, беше направена проценката на трошоците. Оваа претпоставка често пати беше избрана врз основа на она што се чинеше како најрационален избор или најевтина солуција. Пример за ова е претпоставката според која во Македонија нема да се користат инсенератори во догледна иднина. Оваа претпоставка се базира на фактот што инсенераторите чинат многу, и на фактот дека предвиденото зголемување на опасен отпад што може да се согорува ќе биде многу поекономично да се транспортира до соседните ЕУ земји (што е дозволено согласно Базелската конвенција, иако не е во согласност со начелото за близина), и поефтина алтернатива за инфективниот медицински отпад е автоклавирањето/дезинфекцијата/мекнењето и намалувањето на волумен. Сепак, ваквите претпоставки може да се покажат и како неточни доколку оние што ги донесуваат одлуките одлучат поинаку.

Надлежна институција

Сите трошоци се поделени според тоа која конкретна владина агенција, економски сектор или групација ќе ги сноси истите. Во случајот на акциите за имплементација овие трошоци беа или определени кон надлежниот орган или претпоставениот надлежен орган за имплементација. Одредувањето на надлежниот орган за имплементација е една од задачите што треба да се спроведе како дел од апроксимацијата. Во некои случаи надлежните орган(и) веќе се определени, додека во други случаи ќе биде потребно да се даде претпоставка за тоа кој ќе биде надлежен. Овие детали се објаснети во листите на трошоци или во други делови од извештаите. Трошоците за усогласување, од друга страна, и се припишуваат на страната која треба да ја спроведе акцијата за усогласување.

База на податоци

Податоците за трошоците беа внесени во база на податоци што овозможи нивно сигурно чување и користење при подготовка на анализите и извештаите. Поради тоа што не постоеше експлицитен буџет во буџетот на проектот за управување со базата на податоци, апликацијата не беше развиена до нејзиниот максимум, така што нејзиното надградување би можело да ја направи оваа корисна алатка уште по флексибилна. Базата на податоци ќе му биде достапна на МЖСПП по крајот на проектот, а беше обучен и еден од вработените на Министерството за животна средина и просторно планирање за ракување со неа.

АНЕКС IV.B: ТРАНЗИЦИОНИ ПЕРИОДИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕУ ДИРЕКТИВИТЕ

Правилата според кои се дефинира дали една земја може да и се приклучи на Европската унија се нарекуваат критериуми од Копенхаген. Третиот критериум е најрелевантен за животната средина: способноста да се превземат обврските за членство. Ова значи дека земјата апликант има хармонизирано национално законодавство и практики за да ги исполни постоечките барања на ЕУ (законските акти на ЕУ). Изразено со ЕУ терминологијата, овој процес стана познат како „апроксимација“. Претставниците на Европската комисија ја дефинираа „апроксимацијата“ како составена од:

- прецизно транспонирање на релевантното ЕУ законодавство во националното законодавство;
- воспоставени потребни административни и други структури за имплементација и спроведување на законодавството.

Во начело, земјите членки кои настојуваат до добијат членство во ЕУ треба да имаат национално законодавство целосно усогласено со законските акти на ЕУ за животна средина и да бидат во согласност со Европскиот закон до датумот на нивен прием. Во пракса, ЕУ признава дека ова барање не е реалистично имајќи ги предвид високите трошоци за имплементација на одредени директиви. Затоа, ЕУ е подготвена да преговара за 'транзиционите периоди' за извесни директиви. Транзициониот период е дополнителен период сметан од датумот на прием во текот на кој на земјата што и пристапува на Унијата и е дозволено да постигне усогласеност.

Европската унија е особено внимателна при доделувањето на транзиционите периоди. За нив мора да се преговара, а договорените транзиционите спогодби се ограничени во поглед на време и опсег. Не задолжително тие се однесуваат на целата директива, некогаш се применливи само на конкретни одредби, и мора да бидат придружени со јасен план за имплементација на ЕУ законодавството. Транзициони периоди можат да се доделат само за директивите чија имплементација чини многу, но не и за рамковните директиви. Целокупното ЕУ законодавство мора да биде транспонирано до датумот на прием и ЕУ е многу колеблива во однос на одложувањето на имплементацијата на законодавството за заштита на биодиверзитетот.

ЕУ инсистира дека земјите кандидати мора при приемот да имаат постигнато усогласеност со целокупното законодавство за животна средина што е во врска со внатрешниот пазар. Тука е опфатено значајното законодавство што се однесува на емисиите од моторни возила, квалитетот на гориво, контролата на хемикалии, и општо барањата за управување со отпад. Делови од непазарното законодавство како што е заштитата на природата се предмет на слично барање. Транзиционите периоди можат да се земат предвид во законодавството каде земјите кандидати нема да бидат во состојба да постигнат целосна усогласеност со барањата на соодветното законодавство на денот на прием во ЕУ, на пр. онаму каде ќе бидат потребни големи финансиски инвестиции. Генералната дирекција за животна средина на ЕУ ги наговести следниве прифатливи и неприфатливи позиции:

- Прифатливи транзициони периоди: за барањата поврзани со пречистувањето на урбани отпадни води и со емисиите од големите постројки за согорување;
- Транзициони периоди за кои може да се преговара: барањата во врска со отпадот од пакување и со спречувањето и контролата на индустриско загадување;
- Неприфатливи транзициони периоди: сите рамковни директиви, заштита на природата, пристап до информации, оценка на влијанието врз животната средина.

Повеќето транзициони периоди што ги побараа земји што и се приклучија на Унијата во текот на проширувањето во 2004 год. не беа прифатени од преговарачите на ЕУ.

Од 27 директиви за кои беа побарани транзициони периоди, провизиони транзициони периоди беа одобрени само за пет – за директивите за пречистување на урбани отпадни води, депонии, отпад од пакување, испарливи органски соединенија (Прв стадиум), и големи постројки за согорување. Додека на Унгарија, Словенија и Полска им беа доделени транзициони периоди до 2015 год. да постигнат усогласеност со барањата од Директивата за пречистување на урбани отпадни води, барањето на Литванија за транзиционен период до 2015 год. по преговорите беше одредено на транзиционен период до 2009 год. Слично, транзициониот период што таа го побара до 2010 год. за Директивата за отпад од пакување, беше скратен до 2006 год. Вакво скратување на транзиционите периоди имаше и за Естонија (побараниот транзиционен период до 2013 год. за Директивата за депонии беше скратен на 2009 год.), Унгарија (наместо 2008, 2004 год. за Директивата за големи постројки за согорување) и Полска (наместо 2009, 2005 год. за постигнување усогласеност со Директивата за испарливи органски соединенија од првиот стадиум).

Во 2007 год. при пристапувањето на Романија и Бугарија беа доделени повеликодушни транзициони периоди, како што е прикажано во табелата подолу.

ЕУ Директива	Романија		Бугарија	
	Усогласеност	Години	Усогласеност	Години
Директива за испарливи органски соединенија од чување и дистрибуција на гориво (94/63/ЕС)	крај на 2009	3	крај на 2009	3
Директива за намалување на содржината на сулфур во одредени течни горива (1999/32/ЕС)			крај на 2011	5
Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/ЕС)	крај на 2009 - крај на 2013	3 - 7	крај на 2014	8
Директива за депонии (1999/31/ЕС): комунален отпад	јули 2017	10.5		
Директива за депонии (1999/31/ЕС): депонирање на одредени течни отпади	крај на 2013	7	крај на 2014	8
Директива за отпад од електрична и електронска опрема (2002/96/ЕС): стапка на собирање од 4 кг	крај на 2008	2	крај на 2008	2
Директива за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС)	крај на 2018	12	крај на 2014	8
Директива за вода за пиење (98/83/ЕС)	крај на 2010	4	крај на 2015	9
Директива за испуштања на опасни супстанции во води (76/464/ЕЕС)	крај на 2009	3		
Директива за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС)	крај на 2008 - крај на 2013	2 - 7	крај на 2009 - крај на 2014	3 - 8
Директива за ИСКЗ (96/61/ЕС)	крај на 2008 - крај на 2015	2 - 9	крај на 2008 - крај на 2011	2 - 5
Директива за согорување (2000/76/ЕС)	крај на 2007 - крај на 2008	1 - 2		

АНЕКС IV.Г: ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕУ ДИРЕКТИВИТЕ

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО (вклучително и цивилна заштита)							
Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС) дополнета со 97/11/ЕС и 2003/35/ЕС	1	*		3	6	-	Почетна година 2007
Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)	5	*		3	6	2	Почетна година 2009
Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС, ја отповикува 90/313/ЕЕС)	2	*		3	6	-	Почетна година 2007
Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми и дополнување на Директивата за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/С)	3	*		До другите директиви	6	-	Нема трошоци. Почеток 2007. Имплементацијата треба да се одвива директно со Директивите за овжс / инф. За животната средина
Директива за одговорност за животната средина во однос на спречување и ремедијација на штетата врз животната средина (2004/35/ЕС)	12	*		3	6	3	Почетна година 2010
БУЧАВА							
Рамковна директива за бучава (2002/49/ЕС)	36	*		6	3	3	Почетна година 2010
Директива за бучава од моторни возила (92/97/ЕЕС)		*			4	4	Нема дополнителни трошоци. Почеток 2011
Директива за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/ЕС)		*		5	4	4	Почетна година 2011

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
ГМО							
Директива 2001/18/ЕС за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина и за отповикување на Директивата на Советот 90/220/ЕЕС	26	*		3	6	6	Почетна година 2013
Директива на Советот 98/81/ЕЕС за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми	27	*		3	6	6	Почетна година 2013
КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХ - (вклучително и Климатски промени)							
Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС)	4	*		5	4	-	Почетна година 2007
Директива за национални плафони на емисии 2001/81/ЕС	28	*		8	1	5	Почетна година 2012
Директива за озон во амбиентниот воздух 2002/3/ЕС		*		Со рамковната за воздух	4	-	Нема трошоци. Почетна година 2007
Директива за тргување со емисии на стакленички гасови (2003/87/ЕС) дополнета со директивата 2004/101/ЕС (Климатски промени) и Регулативата на Комисијата 2216/2004		*		11	-	-	Почнува ефикасно од 2012 (веќе е пресметано во листот со трошоци)
Директива 99/30/ЕС за гранични вредности на сулфур диоксид, азот диоксид и азотни оксиди, суспендирани честички и олово во амбиентниот воздух	19	*		Со рамковната за воздух	4	-	Нема трошоци Почетна година 2007

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
Директива за бензен и јаглерод монооксид 2000/69/ЕС		*		Со рамковната за воздух	4	-	Нема трошоци Почетна година 2007
Q Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС) дополнета со Директивите 2000/71/ЕС, 2003/17/ЕС и Регулативата (ЕС) 1882/2003	20	*	2	3	6	1	Почеток 2008. Оловниот бензин требаше да биде забранет во 2006. Ова има висок приоритет.
Директива 1999/32/ЕС за намалувањето на содржината на сулфурот во одредени течни горива и за дополнување на Директивата 93/12/ЕЕС	35	*	3	2		4	Почеток 2011. Има висок приоритет.
Директива за информирање на корисници (1999/94/ЕС) дополнета со Директивата 2003/73/ЕС		*		3	6	2	Нема трошоци Почетна година 2009
Директива 2004/107/ЕС за арсен, кадмиум, жива, никел и полициклични јаглеводороди во амбиентниот воздух		*		7	2	2	Почетна година 2009
УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД							
Рамковна директива за отпад (75/442/ЕЕС) ги отповикува директивите 75/442/ЕЕС, 91/156/ЕЕС, 91/692/ЕЕС и директивата 96/350/ЕС, и Одлуката 2000/532/ЕС (ги заменува Одлуките 94/3/ЕС и 94/904/ЕС)	8	*		3	-	-	Почетна година 2007
Директива за опасен отпад 91/689/ЕЕС, дополнета со	7	*	0	5	4	2	Почетна година 2009

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
94/31/EC							
Директива за депонии (99/31/EC) дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003	23	✓	8	9	6	3	Чистењето на контаминираната земја нема да биде готово до година 17. Почеток 2010
Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/EC), дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003, Директивата 2004/12/EC и Директивата 2005/20/EC	32	✓	4	7	6	6	Почетна година 2013
Директива за согорување на отпад (2000/76/EC)		✓	0	4	5	5	Нема трошоци Почетна година 2012
Директива за батерии и акумулатори кои содржат одредени опасни супстанции (91/157/EEC)	17	*		6	3	2	Почетна година 2009
Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/EC) дополнета со Директивата 2003/108/EC		✓	6	6	6	6	Почетна година 2013
Директива за отпадни масла (75/439/EEC) дополнета со Директивите 87/101/EEC, 91/692/EEC и Директивата 2000/76/EC	25	✓	0	2	6	6	Почетна година 2013
Директива за РСВ/РСТ (96/59/EC)	6	✓	2	5	6	0	Почетна година 2007
Директива за дотраени возила (2000/53/EC) дополнета со Одлуките 12.2002/525/EC, 2005/63/EC, 2005/437/EC и 2005/438/EC	34	✓	2	5	6	6	Почетна година 2013
Директива за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/EC)		*		3	4	4	Нема трошоци. Почетна година 2011

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
дополнета со Одлуката 2005/618/ЕС							
Регулатива за пренос на отпад (ЕЕС) 259/93 дополнета со Одлуките 94/721/ЕС, 96/660/ЕС, Регулативата (ЕС) 120/97, Одлуката 98/368/ЕС, Регулативата (ЕС) 2408/98, Одлуката 99/816/ЕС и Регулативата (ЕС) 2557/2001		✓	2	4	6	6	Почетна година 2013
Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални сировини (2006/21/ЕС)		✓	8	7	6	7	Почетна година 2014
КВАЛИТЕТ НА ВОДА							
Рамковна директива за вода (2000/60 /ЕС) дополнета со Одлуката 2455/2001/ЕС	15	*		5	4	1	Органи за речни сливови. Се претпоставува дека кога ќе се формираат овие органи, сета потребна инфраструктура ќе биде завршена и имплементацијата ќе биде почната, што ќе биде доволно да се убеди ЕУ дека условите за прием се задоволени, иако плановите нема целосно да бидат имплементирани до година 13. Почетна година 2008
Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) дополнета со Директивата 98/15/ЕС и Регулативата (ЕС) 1882/2003	31	✓	10	9	6	3	До година 8 комуналните системи ќе бидат завршени за сите агломерации > 2000 е.ж. Почетна година 2010

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
Директива за нитрати (91/676/ЕЕС) дополнета со Регулативата (ЕЦ) 1882/2003	33	✓	2	5	6	6	Почетна година 2013
Директива за вода за пиење (98/83/ЕЦ) дополнета со Регулативата (ЕЦ) 1882/2003		✓	5	12	2	4	Почетна година 2011
Директива за површинска вода за апстракција (75/440/ЕЕС) дополнета со Директивите 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС		*		4	5	5	Почетна година 2012
Директива за вода за капење (2006/7/ЕЦ ја отповикува Директивата 76/160/ЕЕС)		*		4	5	5	Почетна година 2012
Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и 2000/60/ЕЦ		*		8	1	1	Почетна година 2008
Директива за милта од канализацијата (86/278/ЕЕС)		*		with UWWD	6	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС) дополнета со Директивите 81/855/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, и Регулативата (ЕЦ) 807/2003		*			4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за подземни води (80/68/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		*	0		4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за испуштања на жива од хлороалкалните индустрии		*	0		4	4	Нема трошоци Почетна година 2011

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
(82/176/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС							
Директива за испуштања на кадмиум (83/513/ЕЕС) дополнета со директивата 91/692/ЕЕС		*	0		4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за други испуштања на жива (84/15/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		*	0		4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за испуштање на НСН (84/491/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		*			4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за опасни супстанции од Листа еден (86/280/ЕЕС) дополнета со Директивите 88/347/ЕЕС, 90/415/ЕЕС и 91/692/ЕЕС		*			4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и Регулативата (ЕС) 807/2003		*			4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС		*			4	4	Нема трошоци Почетна година 2011
ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА							

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
Директива за дивни птици (79/409/ЕЕС, исто и Директива 81/854/ЕЕС, Директива 91/244/ЕС, 94/24/ЕС и Директива 97/49/ЕС)	11	*		7	2	1	Почетна година 2008
Директива за живеалишта (92/43/ЕЕС), дополнета со Директивата на Советот 97/62/ЕС; 97/266/ЕС	18	*		7	2	2	Почетна година 2009
Регулатива за загрозени видови ((ЕС) 338/97) дополнета со Регулативите (ЕС) 938/97, 2307/97, 2214/98, 1476/99, 2724/2000, 1579/2001, 2476/2001, 1497/2003, 1882/2003, 834/2004, 252/2005 и 1332/2005	14	*		3	6	3	Почетна година 2010
Директива за зоолошки градини (1999/22/ЕС)		*		4	5	2	Почетна година 2009
Регулатива за стапици за лов (ЕЕС) 3254/91		*			6	4	Почетна година 2011. Нема трошоци
Регулатива за мониторинг на шумите (ЕС) 2152/2003		*		2	6	6	Почетна година 2013
КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКО ЗАГАДУВАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИКОТ							
Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС) дополнета со Директивата 2003/35/ЕС и Директивата 2003/87/ЕС	9	✓	8	10	7	1	Почетна година 2008
Директива за големи постројки за согорување 2001/80/ЕС	24	✓	10	10	9	3	Почетна година 2010
Директива СЕВЕСО II - за контрола на хаварији со опасни	13	✓	4	7	6	3	Почетна година 2010

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
супстанции (96/82/EC) дополнета со Директивата 2003/105/EC							
Директива за растворувачи 1999/13/EC	29	✓	3	6	6	4	Почетна година 2011 Највисок приоритет е
Директива 2004/42/EC за ограничувањата на емисиите на испарливи органски соединенија како последица на користењето на органски растворувачи во одредени бои и лакови, и производи за финална обработка на возила		✓	4	8	5	5	Почетна година 2012
Директива на Советот 94/63/EC за контрола на испарливи органски соединенија (VOC) и емисии кои резултираат од чувањето на бензинот и неговата дистрибуција од терминалите до бензиските станици, дополнета со Регулативата (EC) 1882/2003	20	✓	3	9	3	2	Почетна година 2009
Регулатива за еко-обележување 1980/2000		*		5	4	2	Почетна година 2009
Регулатива за шема за управување и ревизија на животната средина (EMAS) 761/2001/EC	30	*		6	3	3	Почетна година 2010
Одлука 2000/479/EC за имплементација на Европскиот регистар на емисии со загадувачи (EPER)	10	*		4	5	1	Почетна година 2008. Да се започне истовремено со Директивата за Интегрирано спречување и контрола на

Директива	Приоритет (1-36)	Може да се преговараат транзиционни периоди?	Претпоставен максимален транзиционен период	Бр. на години потребни за имплементација	Одложување		Коментари
					Макс.	Предложено	
							загадувањето
ХЕМИКАЛИИ							
Директива на Советот 67/548/ЕЕС за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции, со дополнувањата	16	✓	2	4	7	3	Почетна година 2010
Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој((ЕЦ) 2037/2000) дополнета со Регулациите (ЕЦ) 2038/2000 и 2039/2000,	21	*		3	6	3	Почетна година 2010
Директива за експериментни врз животни (86/609/ЕЕС) дополнета со Директивата 2003/65/ЕЦ		*		3	6	6	Почетна година 2013
Директива за азбест (87/217/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и Регулациите (ЕЦ) 807/2003		*		4	5	5	Почетна година 2012
Регулатива за оценка на ризикот (ЕЦ) 793/93 as		*			6	6	Нема трошоци Почетна година 2013
Регулатива за увоз и извоз на опасни супстанции (ЕЦ) 304/2003		*		2	6	6	Почетна година 2013
Директива за биоциди (98/8/ЕЦ) дополнета со Регулациите (ЕЦ) 1882/2003		*			-	-	

АНЕКС IV.Д: СИСТЕМ СО БАЗА НА ПОДАТОЦИ КОЈ СЕ КОРИСТЕШЕ ЗА ФИНАНСИСКИ ПРЕСМЕТКИ

Преведувањето на директивите во акции потребни за нивно транспонирање, имплементација и спроведување, и одредувањето на трошоците за овие акции, создадоа значителен број податоци. Со оглед на тоа дека за секоја акција се јавија извесен број атрибути на интерес, беше изготвен систем на база на податоци со цел управување со податоците. Беше употребена Microsoft SQL серверска платформа, и една програмерска куќа од Скопје го подготви софтверот.

Секој запис ги содржи сите податоци за секоја поединечна акција. За секоја акција постојат следниве податоци:

- единствен код на акцијата (кој го генерира самиот систем)
- опис на акцијата и коментари
- име на ЕУ законскиот акт
- сектор (според стандардните 9 сектори: хоризонтала, воздух, отпад, итн.)
- македонска институција надлежна за акцијата
- можен извор(и) на финансирање
- потреби од ресурси за секоја од низата видови ресурси, класифицирани во хиерархиски систем на четири нивоа. На пример, една гранка од дрвото е ПРАВНО ТРАНСПОНИРАЊЕ/ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ БАРАЊА/ НОВИ ВРАБОТУВАЊА/ СЕНИОРИ, друга е ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА/ ЛИСТА НА АКЦИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИ/ МЕДИЦИНСКИ ОТПАД/ ВОЗИЛА ЗА ТРАНСПОРТ НА МЕДИЦИНСКИ ОТПАД
- години во текот на кои се јавува трошокот. Капиталните и оперативните трошоци се дадени посебно

Базата на податоци ги врши следниве функции:

- обезбедува сигурно средство за чување и документирање на сите податоци;
- ги пресметува трошоците на тој начин што ги множи потребните единици од ресурси со единечната цена. Овие единечни цени можат да бидат или прилагодени, на пр. капитален трошок за санитарна депонија за м³ капацитет, или стандардни трошоци за ресурси кои се често потребни како:
 - плата за еден вработен (постар експерт, помлад експерт или експерт од среден ранг)
 - трошоци поврзани со стандардните канцелариски потреби (кирија за простории, греење, режиски трошоци, известување, компјутер, локална мрежна врска, интернет пристап, итн.)
 - трошоци за обезбедување обучувач дневно (меѓународен, национален)
 - трошоци за стандарден проект за техничка помош (2 меѓународни консултанти, 2 национални консултанти) месечно
 - итн.
- обезбедува ревизија за сите промени во системот
- овозможува одредени стандардни извештаи автоматски да се генерираат, односно:
 - *Листа на акции за директива*, која ги содржи сите детали за секоја акција за директивата, вклучувајќи ги и трошоците за секоја акција поделени во трошоци за правно транспонирање, административни / институционални, техничка помош и инвестиции;
 - *Листа на акции за правно транспонирање*, која содржи детали за секоја акција за транспонирање со трошоци поделени на институционални и техничка помош;
 - *Листа на административни/институционални акции*, која содржи детали за секоја административна/институционална акција со број на нов персонал за секое ниво и трошоци;

- *Листа на акции за техничка помош* која содржи детали за секоја акција за техничка помош, национална и меѓународна и трошоци; и
- *Листа на акции за инвестиции* која содржи детали за секоја акција за инвестиции, и детали за капиталните и оперативните трошоци.
- овозможува одредени 'филтри' што можат да се аплицираат за да се направат анализи на подгрупи податоци. Овие филтри го вклучуваат атрибутот акција, сектор, законски акт, надлежна институција, извор на финансирање, период на имплементација: година од.... до...
- овозможува податоците да бидат префрлени во Excel документ за понатамошно користење според желбата на корисникот.

Бидејќи проектот не располагаше со буџет да развие ваква база на податоци, истата беше развиена до ограничен степен. Генератор на генерализиран извештај не е достапен, а некои едноставни модификации како преместување на цела директива за неколку години мора да се врши рачно. Постои извесен број ограничувања и во поглед на флексибилноста. Базата на податоци би можела понатаму дополнително да се развие и да стане моќна алатка која е овозможи:

- лесно ажурирање на трошоците согласно измените во претпоставките, достапноста на подобри проценки на трошоци, итн.
- повторна пресметка на трошоци во иднина
- алатка (што на пр. би можела да ја користи МЖСПП) за следење на напредокот во процесот на апроксимација
- алатка за правење пресметки од видот: што ако? и сценарија.

Дел од персоналот на МЖСПП беше обучен да ја користи базата на податоци.

АНЕКС V: ПЛАН ЗА АПРОКСИМАЦИЈА

АНЕКС V: План за апроксимација за имплементација на предложените акции за целосна правна транспонираност и целосна техничка имплементација на законодавството на ЕУ

Директива / Регулација	приоритет помеѓу директивите	внатрешен приоритет во сектор/ите	краткорочен период				среднорочен период				предложен а година на прием 2015	долгорочен период									
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
СЕКТОР ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО																					
Директива за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА 85/337/ЕЕС) дополнета со 97/11/ЕС и 2003/35/ЕС	1	1																			
Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)	5	2																			
Директива за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС, ја отповикува 90/313/ЕЕС)	2	1																			
Директива за учество на јавноста во однос на изготвување одредени планови и програми и дополнување на Директивата за учество на јавноста и пристап до правда (2003/35/ЕС)	3	1	Нема трошок																		
Директива за одговорност за животната средина во однос на спречување и ремедијација на штетата врз животната средина (2004/35/ЕС)	12	3																			
СЕКТОР КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХ (елуцително и Климатски промени)																					
Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС)	4	1																			
Директива за национални планови на емисии 2001/81/ЕС	28	6																			
Директива за озон во амбиентниот воздух 2002/3/ЕС		3	Нема трошок																		
Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС)		7																			
Директива 99/30/ЕС за гранични вредности на сулфур диоксид, азот диоксид и азотни оксиди, суспендирани честички и олово во амбиентниот воздух	19	1	Нема трошок																		
Директива за бензен и јаглерод моноксид 2000/69/ЕС		4	Нема трошок																		
Директива за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС) дополнета со Директивите 2000/71/ЕС, 2003/17/ЕС и Регулацијата (ЕС) 1882/2003	20	2																			
Директива 1999/32/ЕС за намалувањето на содржината на сулфурот во одредени течни горива и за дополнување на Директивата 93/12/ЕС	35	2																			
Директива за информирање на корисници (1999/94/ЕС) дополнета со Директивата 2003/73/ЕС	8		Нема трошок																		
Директива 2004/107/ЕС за арсен, кадмим, жива, никел и полициклически јаглеродороди во амбиентниот воздух		5																			
СЕКТОР УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД																					
Рамковна директива за отпад (75/442/ЕЕС) ги отповикува директивите 75/442/ЕЕС, 91/156/ЕЕС, 91/692/ЕЕС и директивата 96/350/ЕЕС, и Одлуката 2000/532/ЕС (ги заменува Одлуките 94/3/ЕС и 91/689/ЕЕС, дополнета со 94/31/ЕС)	8	1																			
Директива за опасен отпад 91/689/ЕЕС, дополнета со 94/31/ЕС	7	3																			
Директива за депони (99/31/ЕС) дополнета со Регулацијата (ЕС) 1882/2003	23	2																			
Директива за пакување и отпад од пакување (94/62/ЕС), дополнета со Регулацијата (ЕС) 1882/2003, Директивата 2004/12/ЕС и Директивата 2005/20/ЕС	32	5																			
Директива за согорување на отпад (2000/76/ЕС)								Нема трошок													
Директива за батерии и акумулатори кои содржат одредени опасни супстанции (91/157/ЕЕС)	17	7																			
Директива за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/ЕС) дополнета со Директивата 2003/108/ЕС																					
Директива за отпадни масла (75/439/ЕЕС) дополнета со Директивите 87/101/ЕЕС, 91/692/ЕЕС и Директивата 2000/76/ЕС	25	6																			
Директива за РСВ/РСТ (96/59/ЕС)	6	4																			
Директива за дотраени возила (2000/53/ЕС) дополнета со Одлуките 12.2002/525/ЕС, 2005/63/ЕС, 2005/437/ЕС и 2005/438/ЕС	34																				
Директива за рестрикции на опасни супстанции (2002/95/ЕС) дополнета со Одлуката 2005/618/ЕС								Нема трошок													
Регулација за пренос на отпад (ЕЕС) 259/93 дополнета со Одлуките 94/721/ЕС, 96/660/ЕС, Регулацијата (ЕС) 120/97, Одлуката 98/368/ЕС, Регулацијата (ЕС) 2408/98, Одлуката 98/16/ЕС и Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални сировини (2006/21/ЕС)																					
СЕКТОР КВАЛИТЕТ НА ВОДА																					
Рамковна директива за вода (2000/60/ЕС) дополнета со Одлуката 2455/2001/ЕС	15	1																			
Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) дополнета со Директивата 98/15/ЕС и Регулацијата (ЕС) 1882/2003	31	2																			
Директива за нитрати (91/676/ЕЕС) дополнета со Регулацијата (ЕС) 1882/2003	33	3																			
Директива за вода за пиење (98/83/ЕС) дополнета со Регулацијата (ЕС) 1882/2003	4																				
Директива за површинска вода за апстракција (75/440/ЕЕС) дополнета со Директивите 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС	5																				
Директива за вода за капење (2006/7/ЕС ја отповикува Директивата 76/160/ЕЕС)																					
Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и 2000/60/ЕС	6																				
Директива за милта од канализацијата (86/278/ЕЕС)								Нема трошок													
Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС) дополнета со Директивите 81/855/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, и Регулацијата (ЕС) 807/2003								Нема трошок													
Директива за подземни води (80/68/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС								Нема трошок													
Директива за испуштања на жива од хлоралкалните индустрии (82/176/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС								Нема трошок													
Директива за испуштања на кадмим (83/513/ЕЕС) дополнета со директивата 91/692/ЕЕС								Нема трошок													
Директива за други испуштања на жива (84/18/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС								Нема трошок													
Директива за испуштања на НСН (84/491/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС								Нема трошок													
Директива за опасни супстанции од Листа еден (86/280/ЕЕС) дополнета со Директивите 88/347/ЕЕС, 90/415/ЕЕС и 91/692/ЕЕС								Нема трошок													
Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и Регулацијата (ЕС) 807/2003								Нема трошок													
Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС								Нема трошок													
СЕКТОР ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА																					
Директива за диви птици (79/409/ЕЕС, исто и Директива 81/854/ЕЕС, Директива 91/244/ЕС, 94/24/ЕС и Директива 97/49/ЕС)	11	1																			
Директива за живеалишта (92/43/ЕЕС), дополнета со Директивата на Советот 97/62/ЕС; 97/266/ЕС 97/62/ЕС; 97/266/ЕС	18	1																			
Регулација за загрозуени видови (ЕС) 338/97 дополнета со Регулациите (ЕС) 938/97, 2307/97, 2214/98, 1476/99, 2724/2000, 1579/2001, 2476/2001, 1497/2003, 1882/2003, 834/2004, 252/2005 и Директивата за зоолошки градини (1999/22/ЕС)																					
Регулација за стапници за лов (ЕС) 3254/91								Нема трошок													
ШУМИ																					
Регулација за мониторинг на шумите (ЕС) 2152/2003																					
СЕКТОР ЗА КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКО ЗАГАДУВАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК																					
Директива за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (96/61/ЕС) дополнета со Директивата 2003/35/ЕС и Директивата 2003/87/ЕС	9	3	ВОЗДУХ	КИЗ																	
Директива за големи постројки за согорување 2001/80/ЕС	24	3																			
Директива СЕВЕСО II - за контрола на хавари со опасни супстанции (96/82/ЕС) дополнета со Директивата 2003/105/ЕС	13	1																			
Директива за растворувачи 1999/13/ЕС	29	5																			
Директива 2004/42/ЕС за ограничувањата на емисиите на испарливи органски соединенија како последица на користењето на органски растворувачи во одредени бои и лакови, и производи за Директивата на Советот 94/63/ЕС за контрола на испарливи органски соединенија (VOC) и емисии кои резултираат од чување на бензинот и неговата дистрибуција од терминалите до Регулацијата за еко-обележување 1980/2000	20	4																			
Регулација за еко-обележување 1980/2000		3																			
Регулација за шема за управување и ревизија на животната средина (EMAS) 761/2001/ЕС	30	3																			
Одлука 2000/479/ЕС за имплементација на Европскиот регистар на емисии со загадувачи (EPER)	10	2																			
СЕКТОР ГМО																					
Директива 2001/18/ЕС за намерно ослободување на генетски модифицирани организми во животната средина и за отповикување на Директивата на Советот 90/220/ЕЕС		1																			
Директива на Советот 98/81/ЕЕС за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми		1																			
СЕКТОР ХЕМИКАЛИИ																					
Директивата на Советот 67/548/ЕЕС за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни химикалии	16	1																			
Регулација за супстанции кои го опфаќаат озонскиот слој (ЕС) 2037/2000 дополнета со Регулациите (ЕС) 2038/2000 и 2039/2000, Одлука 2003/160/ЕС, Регулација (ЕС) 1804/2003, Одлука 2004/232/ЕС и Регулација (ЕС) 2077/2004	21																				
Директива за експерименти врз животни (86/609/ЕЕС) дополнета со Директивата 2003/65/ЕС																					
Директива за азбест (87/217/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/682/ЕЕС и Регулацијата (ЕС) 807/2003																					
Регулација за оценка на ризикот (ЕС) 793/93 дополнета со Регулацијата (ЕС) 1882/2003																					
Регулација за извоз и извоз на опасни химикалии (ЕС) 304/2003 дополнета со Регулациите (ЕС) 1213/2003 и 775/2004																					
СЕКТОР БУЧАВА																					
Рамковна директива за бучава (2002/49/ЕС)	36	1																			
Директива за бучава од моторни возила (92/97/ЕЕС)																					
Директива за бучава од опрема што се користи на отворено (2000/14/ЕС)				</																	

АНЕКС VI: ЗБИРЕН ПРЕГЛЕД НА СЕКТОРСКИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА АПРОКСИМАЦИЈА

АНЕКС VI.A: СЕКТОР ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Општиот пристап беше да се утврди релевантното секторско ЕУ законодавство што треба да се опфати, да се изврши почетна приоритизација меѓу избраните директиви, да се спроведат анализи на недостатоци користејќи повеќе аналитички алатки, да се изготват сите акции потребни за целосна апроксимација, клучните наоди да се валидираат од работната група, и да се спроведе логичка приоритизација. Во процесот на изготвувањето на оваа Секторска стратегија за апроксимација активно учество земаа сите заинтересирани страни преку Работната група за хоризонтално законодавство, а беа земени предвид и постоечките национални стратегии и планови што се осврнуваат на прашањата релевантни за овој сектор.

ЕУ директивите и спогодбите опфатени во оваа Секторска стратегија за апроксимација се главното хоризонтално законодавство на ЕУ, особено Директивата за оценка на влијанието врз животната средина (ОВЖС) (85/337/ЕЕС) дополнета со Директивите 97/11/ЕС и 2003/35/ЕС, и Директивата за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС), Директивата за пристап до информации за животната средина (2003/4/ЕС), Директивата за учество на јавноста (2003/35/С), Директивата за одговорност за животната средина (2004/35/ЕС), Конвенцијата за оценка на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст, Протоколот за стратешка оценка на животната средина, и Архуската конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во донесувањето одлуки и пристап до правдата по прашањата поврзани со животната средина.

Сегашна ситуација

Законот за животна средина (ЗЖС) е рамковен закон на полето на животната средина кој ги дава основните начела и процедури за кохерентна политика кон заштитата на животната средина. Целокупната политика во овој сектор е дадена преку низа стратешки и плански документи, како Вториот национален еколошки акционен план (НЕАП II, 2006), Стратегијата за мониторинг на животната средина (2006), Стратегијата за подигнување на јавната свест за животната средина (2005), Стратегијата за комуникација во однос на животната средина (2005), Стратегијата и акциониот план за имплементација на Архуската конвенција (2005), Самостојната оценка на националните потреби од капацитети за глобално управување со животната средина (2005), Стратегијата за управување со податоци за животната средина (2005), документот Визија 2008 (2004), Просторниот план на Р. Македонија (2004), Националниот здравствено-еколошки акционен план (НЕХАП, 1999), и Националната стратегија за транспорт (НСТ, 2007).

Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) е надлежниот орган за развивање и имплементирање на политиките за животна средина, а исто така ја има главната надлежност за транспонирање на хоризонталното законодавство на ЕУ. Внатрешни институции на МЖСПП надлежни главно за секторот хоризонтала се Управата за животна средина (надлежна за ОВЖС процесот), Државниот инспекторат за животна средина (кој вржи надзор врз спроведувањето на законодавството за животна средина),

Македонскиот информативен центар за животна средина (кој обезбедува релевантни информации за состојбата на животната средина), и Канцеларијата за комуникација со јавноста (која обезбедува лесен пристап до информации за животна средина со цел зголемување на јавната свест за животната средина).

Министерството за надворешни работи исто така има надлежности во овој сектор, особено во врска со прекуграничното загадување и пристапот до информации. Други министерства и органи надлежни за подготвување програми и планови исто така ќе треба да ги почитуваат одредбите од Законот за животна средина. Меѓу прашањата што се опфатени главно спаѓаат планирање на градовите и селата, искористувањето на земјиштето, транспортот, енергетиката, управувањето со отпад и вода, индустријата, телекомуникациите, земјоделството, риболовните терени и туризмот.

Единиците на локална самоуправа (ЕЛС) се надлежни за локалната животна средина и заштитата на животната средина и имаат право и обврска да ги преземат на нивните територии сите мерки и активности за заштита и подобрување на животната средина што не е под исклучива надлежност на државните органи. Надлежностите на ЕЛС во секторот хоризонтала се поврзани со издавањето ИРПС - Б еколошки дозволи во однос на локацијата и изградбата на индустриски објекти, стратешки оценки на животната средина за локални стратегии, планови и програми, како и мониторинг, инспекција и спроведување во рамките на општината. ЕЛС имаат можност да воспостават локален мониторинг на животната средина, како и да управуваат со дел од националната мониторинг мрежа, да имаат пристап до информациите за животна средина и да учествуваат во организирањето на јавни дебати за усвојување на планови, стратегии и програми.

Здруженијата на граѓани (НВОи), кои се формирани со цел заштита и подобрување на природата, имаат право да поднесат жалба против секоја одлука за спроведување или одбивање апликација за имплементација на проект до владината Второстепена комисија.

Законот за животна средина е главниот национален закон кој делумно го транспонира хоризонталното законодавство на ЕУ, а НЕАП II ги дефинира потребните идни стратегии за транспонирање и подзаконските акти во различни животни средини и подрачја. Во однос на инспекциите постои Правилник за содржината на годишниот извештај за инспекциски надзор. Со новите дополнувања воведена е обврската за задолжително поднесување на извештај од локалните инспектори до Државниот инспекторат за животна средина. На сила е и Одлука за воспоставување Координативно тело за соработка во однос на инспекцискиот надзор. На полето на мониторингот на животната средина, Владата во 2006 год. усвои Стратегија за мониторинг на животната средина, а целосната имплементација на оваа стратегија ќе му овозможи на МЖСПП да воспостави релевантни, разбирливи и прецизни податоци за состојбата на животната средина и да и овозможи пристап на јавноста до нив.

Транспонирањето на Директивата за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС) е многу напреднато со тоа што во 2006 год. беа подготвени и усвоени 5 правилници, и подготвени се две упатства. На почетокот на 2007 год. беа направени дополнувања и на Законот за животна средина, а беа донесени и подзаконски акти за регулирање на процесот на оценка на влијанието врз животната средина во случај на прекугранични влијанија. Сепак, постојат извесни недостатоци особено што се однесува до Анексите. Транспонирањето на Директивата за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС) е се уште скромно со само неколку целосно транспонирани де-

финиции. Законот за животна средина ја дава општата обврска да се спроведе стратешка оценка на животната средина, а консултациите со другите органи во текот на дефинирањето на опсегот се во согласност со споменатата Директива. Транспонирањето на Директивата за пристап до информации за животната средина (2003/4/EC) е во тек, но се уште само речиси половината од одредбите на Директивата се целосно транспонирани. Транспонирањето на Директива за учество на јавноста (2003/35/EC) е во рана фаза со само една одредба целосно транспонирана, а се уште се чека на транспонирањето на консултирањето на јавноста во врска со плановите и програмите и Анекс II. Транспонирањето на Директивата за одговорност за животната средина (2004/35/EC) е се уште во ран стадиум, на пр. неколку дефиниции или не се во целост во согласност со релевантните дефиниции од Директивата, или пак воопшто не се среќаваат во законодавството.

Недостатоците во имплементацијата главно се одразуваат во недостатокот на ресурси и капацитет. Владата е надлежна за одредување на националните планови и програми за животна средина за кои треба да се спроведе постапка за стратешка оценка, додека надлежен орган за имплементација на ЕУ директивите што се однесуваат на хоризонталното законодавство е МЖСПП. Управата за животна средина во МЖСПП има Сектор за животна средина во Одделение за оценка на влијанието врз животната средина кое се состои од двајца вработени. Ова одделение ја покрива постапката на оценка на влијанието врз животната средина во целата земја, но сепак, и општините се должни да постапуваат по сите прашања за животната средина што се во нивна надлежност и да ги обезбедат сите потребни информации за прашањата каде општината е надлежна и да обезбедат консултации во текот на постапката на оценка на влијанието врз животната средина.

Не постои соодветна институционална поставеност за МЖСПП да може да ја имплементира Директивата за стратешка оценка на животната средина (2001/42/EC). Надлежната институција или институции за изготвување стратешки документ се обврзани да ја спроведат постапката на стратешка оценка на животната средина, но досега не е продуциран ниту еден документ за стратешка оценка на животната средина.

МЖСПП и другите органи кои поседуваат информации за животната средина се обврзани да обезбедат нивно ширење, пристап за јавноста и одржување на ваквите информации во формати кои ќе овозможат нивна лесна репродукција и достапност преку компјутерски комуникациски мрежи. И за изведувачот кој поднесува барање за одобрение за изведување, и за вклучените органи, за НВОи и за општата јавност, пристапот до необработени податоци за состојбата на животната средина и информациите базирани на овие податоци се клучни за квалитетот на нивните акции и нивната вклученост. Општо кажано, постојат малку достапни информации за состојбата на животната средина поради ограничениот капацитет на институциите вклучени во мониторингот на животната средина и непостоењето стратегија за управување со целокупните податоци. Македонскиот информативен центар за животна средина (МИЦЖС) во рамките на МЖСПП ја има главната улога во прибирањето, процесирањето, одржувањето, презентирањето и овозможувањето пристап до податоци за животната средина, како и во подготвувањето извештаи, водењето на катастар и регистар и предвидувањата и моделирањето. МИЦЖС има 15 вработени. Извесни ограничувања постојат во однос на воспоставувањето структура во која сите податоци (со потврден квалитет) ќе бидат чувани под надлежност на институцијата која ги прибира податоците взаемно поврани и со пристап преку Интернет. Овие ограничувања се главно несигурните интернет врски, недостигот на професионален персонал за компјутерска техника, непримену-

вањето на доволен стандард во комуницирањето на податоците и информациите за животна средина, недостигот на координација и преклопувањето на надлежностите меѓу органите. Канцеларијата за комуникации со јавноста во рамките на МЖСПП ги шири информациите за животна средина меѓу јавноста и обезбедува активно учество на јавноста во процесот на донесувањето одлуки. Канцеларијата со своите 8 вработени работи на широк спектар активности од јавни расправи до активности за подигнување на јавната свест, покривајќи ги постапките за јавни расправи за оценка на влијанието врз животната средина, интегрираното спречување и контрола на загадување и стратешката оценка на животната средина, понатаму општи информации за природата и животната средина, контакти со медиумите, натпревари меѓу училиштата за животна средина и природа, итн., но само двајца од вработените се директно вклучени во постапките за учество на јавноста. Канцеларијата исто така организира одбележување на сите меѓународни настани/денови од Еко-календарот кои имаат за цел подигнување на јавната свест, и исто така учествува во организирање на кампањи за подигнување на јавната свест за природата, отпадот од домаќинства, итн.

Имплементацијата на Директивата за одговорност за животната средина (2004/35/ЕС) е на самиот почеток. До сега не се преземени мерки да се поттикне изготвувањето на инструменти за финансиска безбедност од соодветните економски и финансиски оператори. Во однос на студиите за оценка на влијанието врз животната средина и стратешка оценка на животната средина, општо кажано административни постапки постојат. Достапни се упатства и методологии, именувани се инспектори кои ќе ги следат дадените одобренија, и обучен е персоналот на МЖСПП кој во моментот работи на ОВЖС прашањата и на барањата за одобрение. Сепак, само двајца државни службеници во МЖСПП работат на барања за одобрение. Во врска со активностите поврзани со оценката на влијанието врз животната средина (и стратешката оценка на животната средина и интегрираното спречување и контрола на загадување) ќе бидат потребни повеќе човечки ресурси. За спроведување на постапката за одобренија и подоцнежен контроле мониторинг од страна на инспекторите постои пракса, но бројот на инспектори е мал и не е воспоставен „самостоен мониторинг“ и систем за известување кој ќе го намали обемот на работа на инспекторите и кој ќе придонесе за ефикасноста на процедурите за спроведување. По усвојувањето на новиот Закон за животна средина, МЖСПП доби 3 големи (Анекс I) проекти, но целосна оценка на влијанието врз животната средина од тогаш не е имплементирана. Според Законот за животна средина, постапката за оценка на влијанието врз животната средина ќе ја спроведува МЖСПП, но студиите за оценка на влијанието врз животната средина се потребни и за добивање на Дозвола за градење од МТВ. Со оглед на тоа дека законите не се хармонизирани, постапката за оценка на влијанието врз животната средина не е целосно функционална. До сега не е спроведена ниту една стратешка оценка на животната средина и не е воспоставена Листа на експерти, иако за ова правна основа постои во Законот за животна средина.

Издавањето дозволи, инспекциите и спроведувањето се клучни фактори за имплементирање на ЕУ законодавството за животна средина. Државниот инспекторат за животна средина (ДИЖС) спроведува инспекциски надзор врз имплементацијата на техничките и технолошките мерки. ДИЖС се состои од главна канцеларија и 6 одделенија во општините и се состои од инспекција на заштитата на животната средина (13 инспектори за животна средина) и инспекција на заштитата на природата (5 инспектори за животна средина и заштита на природата). ДИЖС е членка на ЕУ мрежата за имплементација и спроведување на законот за животна средина (IMPEL) и Мрежата на инспек-

торати за животна средина (ECENA). Инспекцискиот надзор во ЕЛС го вршат нивните овластени инспектори за животна средина.

Приоритети за транспонирање

Секторот хоризонтала има широки импликации на другите сектори во животната средина и бара посебно внимание што се однесува до тајмингот на транспонирање. На Директивата за стратешка оценка на животната средина (2001/42/EC) и е даден највисок приоритет за транспонирање, за што ќе биде потребно изготвување на нова регулатива за стратешка оценка на животната средина. Ова веројатно ќе биде релативно сложена задача поради големиот број заинтересирани страни. Еден од краткорочните приоритети е дополнување на Законот за животна средина. Дополнувањата ќе воведат обврски во Законот што се уште не се во целост во согласност со директивите и треба да бидат вклучени во примарното законодавство, па така дефинициите, распределбата на надлежности, главните принципи и општите обврски најдобро е да се сместат во примарното законодавство. За Директивата за одговорност за животната средина (2004/35/EC), процедурите за спречување и реставрација треба да се пропишат и да се поведе сметка за тоа Законот за општа управна постапка да биде во согласност со оваа Директива како и одредбите за учеството на јавноста и правото на пристап до правдата. Што се однесува до Директивата за пристап до информации за животната средина (2003/4/EC), Законот за пристап до информации треба да се измени и дополни. Краткорочно, во Законот за животна средина исто така треба да се вклучи соодветна правна основа која ќе овозможи усвојување на подзаконски акти. Анексите од директивите како и деталните процедури за пристап до информации и учество на јавноста треба да бидат покриени со подзаконски акти. Треба да се води сметка да се избегнат судирања или преклопувања со друго постоечко законодавство. Една опција што треба да се разгледа е дали подзаконскиот акт треба да остане Правилник што го донесува МЖСПП или се донесува заедно со друго министерство, или треба да биде Уредба што ја усвојува Владата.

За целосна имплементација на Протоколот за стратешка оценка на животната средина потребно е усвојување на подзаконски акти во кои ќе се вградат сите елементи на Протоколот. Стапувањето во сила на Законот за животна средина и подетални подзаконски акти за процесот на стратешка оценка на животната средина се главните предуслови за ратификација на Протоколот за стратешка оценка на животната средина. Во моментот во тек се измените и дополнувањата на Законот за животна средина кои ќе овозможат поширока правна основа за усвојување дополнителни подзаконски акти. Во исто време овие измени ќе ги воспостават начините, видот и постапката за изрекување директни казни од страна на Државниот инспекторат за животна средина, во согласност со Законот за прекршоци. Измените ќе овозможат ефикасно воспоставување на казнена политика и ќе придонесат за подобро спроведување на законот.

Приоритети за имплементација

Во поглед на обезбедувањето на потребните капацитети и експертиза во МЖСПП, треба да се подготви една сеопфатна стратегија и план во кој ќе бидат дефинирани сите полиња на експертиза што треба да се развие во рамките на МЖСПП. План за проширување на бројот на вработени во согласност со предвидениот обем на работа исто така треба да биде подготвен, вклучувајќи опис на квалификационите профили за вработување на нов персонал. МЖСПП треба да реши за потребните квалификации за надворешните експерти, да одржува и објави Листа на експерти, и да обезбеди буџет за плаќање на нивните услуги.

Треба да биде составена група од експерти за потребите од оценка на влијанието врз животната средина и стратешка оценка на животната средина која

ќе ги покрие потребите (ревидирање на оценката на влијанието врз животната средина и стратешката оценка на животната средина онаму каде е потребно, одредување на опсегот на овие две постапки плус останата техничка поддршка). Оваа група може да се состои од надворешни консултанти за спроведување на ОВЖС наредено од изведувачите, стратешка оценка на животната средина за органите за плановите и програмите, ревидирање на овие две постапки за да се обезбеди адекватен квалитет, и за да се утврдат импликациите од оценката на влијанието врз животната средина и стратешката оценка на животната средина). Годишната потреба од експертиза за ОВЖС се проценува на 200 денови надворешна експертиза, 200 денови во МЖСПП и 400 денови во ЕЛС. Новиот и сегашниот персонал во МЖСПП треба да се обучи за овие две постапки, што може да се направи во контекст на проект за техничка помош во рамките на кој консултантите ќе работат заедно со пресоналот на МЖСПП, и кој би можел да содржи студиски посети за одбрани вработени. Изведувачите на проектот би спровеле оценка на влијанието врз животната средина онаму каде е потребно, што се проценува на 20 оценки годишно, а министерствата и другите национални јавни органи ќе спроведат стратешки оценки на животната средина, за кои се проценува дека ќе го достигнат бројот од 40 стратешки оценки годишно.

Дополнителен персонал е потребен за имплементација на барањата поврзани со информациите за животната средина, а потребен е и проект за градење капацитети за изготвување план за имплементација кој ќе се осврне на прашањата како насоки за одредби кои ќе ги регулираат директните закани, пристапот до правдата, одредувањето арбитражно тело, и изготвување детална постапка за поднесување на жалби. Информациите за животна средина треба да се објавуваат и шират преку брошуци, во весниците, на радиото и телевизијата. За ова во МЖСПП ќе бидат потребни дополнителни 2 вработени. За пристап до информации за животната средина, се предлага воспоставување целокупна структура каде сите податоци (со потврден квалитет) ќе се чуваат и дистрибуираат во бази на податоци под надлежност на институцијата што ќе ги прибира податоците, взаемно поврзани и со пристап преку Интернет. Нови бази на податоци треба да бидат воспоставени (на пр. за необработени податоци, самостоен мониторинг како што пропишуваат дозволите, за апликации, дозволи, стратешка оценка на и оценка на влијание врз животна средина, инспекција и спроведување), треба да биде воспоставен интернет кориснички интерфејс, и треба да се обучи персоналот на институциите кои го одржуваат системот и кои внесуваат податоци во него. Се предлага да се имплементира целокупен мониторинг на животната средина преку „чекор по чекор“ пристап (на пр. почнувајќи со мониторинг на воздухот како најнапреден, а потоа да се продолжи со останатите средини како водата, бучавата, отпадот или почвата). За компјутерското одделение предложени се и одобрени 11 работни места, од кои три се веќе пополнети. Потребен е меѓусекторски проект за да се изготви и имплементира системот, да се обучат корисниците (по можност обука на работно место) и да се купи и инсталира потребниот софтвер и хардвер.

Потребно е да се формира група на експерти кои ќе работат на прашањата за одговорност во животната средина, за што се проценува дека ќе бидат потребни 200 денови годишно. Потребен е проект за обука за изготвување постапка на оценка (да се оцени дали дошло до еколошка штета и дали операторот е одговорен), за изготвување постапка за утврдување кога надлежниот орган треба да преземе мерки за ремедијација, за изготвување стратегија за превентивни мерки, за изготвување консултативни процедури со заинтересираните страни за превенција, митигација, ремедијација и стратегии за реставрација, мерки за враќање во првобитна состојба, утврдување на протоколите

и институционалните одговори на прекуграничната соработка и потребите од консултации, истраги за опсегот на финансиските инструменти за обезбедување одговорност, одржување семинари/работилници со заинтересираните страни, и истрага за одговорноста на операторите кои ги кршат одредбите. Операторите на активностите што претставуваат потенцијално загадување се должни да обезбедат гаранција за тоа дека имаат финансиски средства да ги решат евентуалните проблеми во иднина.

Треба да се алоцира буџет за учеството на ДИЖС (при МЖСПП) во работата на мрежата на ЕУ за имплементација и спроведување на законот за животна средина (IMPEL) и Мрежата на инспекторати за животна средина (ECENA). Потребен е проект за обука на инспектори за животна средина и за поддршка на нивното учество во мрежите IMPEL и ECENA.

Приоритети за инвестиции

Вкупните трошоци за правно транспонирање и имплементација на ЕУ законодавството во секторот хоризонтално законодавство изнесуваат 3.0 милиони евра во капитални (еднократни) трошоци и 3.6 милиони евра во оперативни (повторливи) трошоци. Само мал дел од вкупните трошоци му се припишуваат на правното транспонирање (околу 160.000 евра). Повеќето од овие се поврзани со персоналот што привремено ќе биде ангажиран од страна на МЖСПП како поддршка при изготвувањето на потребното законодавство (3 лица годишно плус споредни услуги). Трошоците за имплементација поврзани со персоналот достигнуваат до над 1 милиони евра годишно во плати и трошоци поврзани со платите (што одговара на 40 лица), заедно со еднократниот трошок од 40.000 евра за обука. Ќе бидат потребни проекти за техничка помош со вредност од 2¼ милиони евра како поддршка на имплементацијата. Поголемиот дел од еднократните трошоци ќе ги сноси МЖСПП, додека изведувачите на проектите, општините и градот Скопје ќе го сносит товарот од повторливите трошоци. Инвестиционата програма ќе биде завршена до третата година, а поголемиот дел од потребната техничка помош може да се обезбеди дури до втората година, со тоа што повеќето од трошоците ќе се јават во втората година. Повеќето од еднократните трошоци се за техничка помош.

Пристапот кон финансирањето ќе зависи од видот на трошок. Сите оперативни трошоци што ќе се јават во министерствата и привремените вработувања ќе треба да бидат покриени од државниот буџет. За техничката помош треба да се побара финансирање во вид на грантови од меѓународната донаторска заедница (на пр. ИПА). Еднократните трошоци поврзани со новиот персонал треба да бидат вклучени како дел од различните проекти за градење капацитети и финансирани од меѓународната донаторска заедница. За капиталните ставки, треба да се побара финансирање во грантови, инаку овие трошоци ќе треба да бидат покриени од државниот буџет. Платите и останатите тековни трошоци на ЕЛС (општините) ќе треба да бидат покриени од општинските буџети, додека за трошоците за техничка помош треба да се побара финансирање во вид на грантови од меѓународната донаторска заедница. Трошоците што ќе се јават во индустријата ќе треба да ги покрие самата индустрија.

План за секторска апроксимација

Целокупниот план за постигнување целосна апроксимација се состои од акции за правно транспонирање и акции за имплементација (како и акции за спроведување). Правното транспонирање се состои од 16 акции, а имплементацијата (како и спроведувањето) се состои од 30 акции. Роковите на целокупниот план за секторска апроксимација се дадени во долната табела (започнувајќи од нулта година – реалниот почеток ќе биде одреден во Националната стратегија за апроксимација во животната средина).

Директива	Целокупен план за секторска апроксимација	Почеток (година)	Крај (година)
Директива за оценка на влијанието врз животната средина (85/337/ЕЕС)	Имплементација спроведување	и 0000	→
Директива за стратешка оценка на животната средина (2001/42/ЕС)	Правно транспонирање	0000	0001
	Имплементација спроведување	и 0000	→
Директива за учество на јавноста (2003/35/ЕС)	Правно транспонирање	0000	0000
	Имплементација спроведување	и 0002	→
Директива за информации за животната средина (2003/4/ЕС)	Имплементација спроведување	и 0002	→
Директива за одговорност за животната средина (2004/35/ЕС)	Правно транспонирање	0000	0002
	Имплементација спроведување	и 0001	→
IMPEL и ECENA мрежи	Имплементација спроведување	и 0002	0002

Имплементацијата на хоризонталното законодавство ќе придонесе за подобрување на животната средина на економичен начин и ќе ги утврди негативните влијанија врз животната средина од проектите и плановите уште во многу ран стадиум од имплементацијата. Информациите за животната средина и учеството на јавноста ќе придонесат за демократизација на животната средина. Законодавството за одговорност за животната средина воспоставува правна рамка за превенција или ремедијација на еколошката штета.

АНЕКС VI.B: СЕКТОР КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХ

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Општиот пристап беше да се утврди релевантото секторско ЕУ законодавство што треба да биде опфатено, да се утврдат почетните приоритети меѓу избрани директиви, да се спроведат анализи на недостатоци користејќи различни алатки за анализи, да се подготват сите акции потребни за целосна апроксимација, да се комбинираат валидираните акции во групи на акции (институционален развој, техничка помош и капитални инвестиции), и да се спроведе логичка приоритизација. Во сево ова активно учество земаа сите заинтересирани страни преку Работната група за квалитет на воздух.

Опфатените ЕУ директиви се главните директиви за квалитет на воздух и релевантните меѓународни спогодби, особено Рамковната директива за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС), Директивата за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС), Директивата за озон во амбиентниот воздух (2002/3/ЕС), Директивата за тргување со емисии (2003/87/ЕС), Директива за гранични вредности на SO₂, NO₂, NO_x, суспендирани честички и Pb (1999/30/ЕС), Директивата за намалување на содржината на сулфур во одредени течни горива (1999/32/ЕС), Директивата за бензен и СО (2000/69/ЕС), Директивата за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/ЕС), Директивата за информирање на потрошувачите (1999/94/ЕС), и Директивата за As, Cd, Hg, Ni и PAH (2004/107/ЕС).

Сегашна ситуација

Р. Македонија има усвоено неколку релевантни стратешки документи како Вториот национален еколошки акционен план на РМ (НЕАП II, 2006), Стратегијата за мониторинг на животната средина (2006), Стратегијата за подигнување на јавната свест за животната средина (2005), Стратегијата за управување со податоци за животната средина (2005), документот Визија 2008 (2004), Просторен план за Република Македонија (2004), Стратегија за енергетска ефикасност до 2020 (2004), и Националниот здравствено-еколошки акционен план (НЗЕАП, 1999). Неколку дополнителни стратешки документи се подготвуваат или се планирани, од кои најрелевантни се Националната стратегија за одржлив развој со Акционен план и Националната стратегија за заштита и спасување за Република Македонија.

Главната надлежност за подготвување и усвојување на сите правни инструменти за комплетирање на целосното транспонирање, за обезбедување процеси на имплементација, како и за утврдување на достапните фондови за инвестирање во подобрувањето на квалитетот на амбиентниот воздух ја има МЖСПП. МЖСПП и Министерството за здравство (МЗ) соработуваат со цел конкретизирање на граничните вредности за секој загадувач и пропишување критериуми, начини и постапки за оценка на квалитетот на амбиентниот воздух. Министерството за економија (МЕ) во консултации со МЖСПП ги наведува граничните вредности за содржините и видовите штетни супстанции во горивата. Националните плафони на емисии ги спроведува МЖСПП во консултации со МЕ, Министерството за финансии (МФ) и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВС).

Правната рамка се состои од Законот за квалитетот на амбиентниот воздух и подзаконските акти и Законот за животна средина. Во Законот за квалитет на амбиентниот воздух ќе бидат потребни измени со цел да се овозможи целосна транспонираност преку законски и подзаконски акти. Транспонирањето на

Рамковната директива за квалитет на амбиентниот воздух (06/62/EC) е во напредна фаза, но сепак, потребни се измени и во подзаконските акти со цел да се овозможи комплетирање на транспонирањето. Речиси половина од одредбите од двете директиви-ќерки (1999/30/EC и 2000/69/EC) не се транспонирани. Директивата за национални плафони на емисии (2000/1/EC) е во ран стадиум на транспонираност, додека транспонирањето на Директивата за озон (2002/3/EC) е во релативно напредна фаза, но потребни се извесни дополнувања во Законот и подзаконските акти. Транспонирањето на Директивата за тргување со емисии (2003/87/EC) е во ран стадиум, но сепак, Р. Македонија не е Анекс I земја. Во однос на Директивата за бензен и јаглерод моноксид во амбиентниот воздух (2000/69/EC) не се транспонирани само речиси половина од барањата на Директивата. Не постои правна транспонираност за Директивата за квалитет на бензин и дизел горива (98/70/EC), додека транспонирањето на Директивата за намалување на содржината на сулфур во одредени течни горива (99/32/EC) е во многу ран стадиум.

Надлежноста за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух е поделена меѓу МЖСПП, МЗ и локалните власти. Треба да се подготват стратешки документи и планови (следејќи го нормалниот редослед на нивно усвојување). Најпрво треба да се посвети внимание на подготвувањето на Националниот план за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух и на Националниот план за усогласување со националните плафони на емисии. За овој сектор не постојат планови за намалување на емисиите ниту интегрирани планови. Првиот чекор што треба да се преземе за земјата да стекне право на проекти за Механизам за чист развој (CDM) е да го дополни Законот за животна средина со правна основа за усвојување подзаконски акти за спроведување и верификација на проекти за Механизам за чист развој.

Мониторинг мрежата на МЖСПП е добро опремена и работи според методологија што ги одредува законодавството на ЕУ. Супстанции што се мерат се SO₂, NO, NO₂, NO_x, O₃, CO, PM₁₀, бензен, етил-бензен, o-xулен, и p-xулен. Во блиска иднина ќе биде воведено и утврдување на PM_{2.5} и тешки метали. Утврдувањето на локациите за земање примероци ќе биде дел од Правилникот за мониторинг и известување за квалитетот на амбиентниот воздух што е во процес на подготовка. Не постојат техники за модели како дополнително на мониторингот.

Првата Листа на зони и агломерации беше подготвена од проектот CARDS 2004, кој е во тек, и истата ќе биде дополнително елаборирана од финскиот Твининг проект, кој треба да заврши следната година. Засега, постои континуиран мониторинг само за високо населените области. Не постојат репрезентативни примероци од други локалитети што се земаат на повремена основа. Со цел прелиминарна оценка да се врши на редовна основа, потребно е итно да се подготви Правилник за прелиминарна оценка.

Во тек е утврдување на сите извори на загадување во земјата, а освен тоа во МЖСПП постои и база на податоци за загадувачки супстанции. Во базата на податоци на КОРИНЕР инвентарот и Инвентарот на стакленички гасови се наоѓаат податоци за земјоделството и природни извори. Не постојат пишани насоки, процедури, упатства и систем за обезбедување квалитет со кои би се обезбедил правилен проток на податоците, проверка и квалитет на податоците, или утврдување на случаите на надминување на граничните вредности. Се планира да се подготви Правилник за информативните системи од Законот за животна средина кој ќе ги покрие споменатите процедури. Просечните вредности од мониторингот (дневни, месечни и годишни) се пресметуваат рачно и се презентираат во извештаи (што и се достапни на јавноста), кои, се-

пак, не се во целост во согласност со ЕУ барањата. Треба да се воведат софтвер за процесирање податоци кој ќе се користи за генерирање извештаи. МИЦЖС при МЖСПП генерира извештаи според Рамковната конвенција на ОН за климатски промени, далекусежно прекугранично загадување на воздухот, и КОРИНЕР барањата. Се планираат и извештаи според Директивата за национални плафони на емисии (2000/81/ЕС) и Одлуката ЕПЕР (2000/479/ЕС).

Во овој сектор во изминатава деценија имало значителни инвестиции, но персоналот на МЖСПП е преангажиран и ќе биде потребно зајакнување на капацитетите со цел да се покријат дополнителните обврски што произлегуваат од директивите за квалитет на воздух.

Приоритети за транспонирање

Во транспонирањето на законодавството, приоритизацијата е од суштинско значење. На транспонирањето на Рамковната директива за квалитет на воздух (96/62/ЕС) мора да и се даде највисок приоритет, бидејќи таа ја дава структурата и основата за транспонирање на директивите-ќерки и треба да се врши заедно со имплементирањето на клучното законодавство во другите сектори како контрола на индустриско загадување, управување со отпад, Директивата за известување, итн. Висок приоритет треба да биде и законодавството со меѓународни импликации.

Дополнувањето на сегашниот Закон за квалитет на амбиентниот воздух е краткорочен приоритет и исто така ги покрива акциите поврзани со прашањата за климатските промени. Со дополнувањето на Законот за животна средина се предвидува да се воведат и одредбите кои се однесуваат на Механизмите за чист развој. Ќе бидат донесени правилници со кои ќе се финализира транспонирањето на Рамковната директива за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС) и првата и втората директива-ќерка (1999/30/ЕС и 2000/69/ЕС). Во однос на Протоколот од Монреал, ќе биде подготвен Правилник за управување со супстанции што го осиромашуваат озонот, додека во врска со Протоколот ЕМЕП, МЖСПП веќе ја изрази својата намера да го ратификува. Други краткорочни приоритети се усвојувањето на национален план за заштита на амбиентниот воздух во согласност со Законот за управување со квалитетот на амбиентниот воздух, ратификување на Протоколите на Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот, усвојување на подзаконски акти во форма на правилници кои ќе ги покријат прашањата поврзани со мониторингот и поднесувањето извештаи за квалитетот на амбиентниот воздух, формата и содржината на националниот план за заштита на амбиентниот воздух и прашањата за граничните вредности на емисии од мобилни извори. Што се однесува до прашањата во врска со климатските промени и врз основа на Законот за животна средина, се очекува да се усвојат подзаконски акти во форма на правилник кои ќе ја покријат методологијата за деталната содржина и начинот на изготвување на Националниот план за ублажување на климатските промени, и Правилник за условите, начинот и постапката за изготвување национален инвентар на антропогени емисии според извори на емисии на стакленички гасови и за регулирање на шемите за тргување со емисии на стакленички гасови. Што се однесува до Протоколот за ослободување загадувачи и регистри на трансфер, се уште се чека на негово усвојување до формирањето на специјално одделение за водење регистри и катастри. Сите акции потребни да се комплетира транспонирањето во секторот (подготвување, усвојување и стапување на сила на подзаконски акти) се презентирани во Табелата 4 (види: поглавје 3.4).

Дефинициите, распределбата на надлежности, главните начела и општите обврски најдобро е да се наведат во законскиот акт, а во Законот треба да се

вклучи соодветна правна основа која ќе овозможи усвојување подзаконски акти. Анексите на ЕУ директивите, како и деталните процедури, треба да се обезбедат преку подзаконски акти, и треба да се размисли за тоа дали подзаконскиот акт треба да остане Правилник, или треба да биде Одлука.

Приоритети за имплементација

Примарните и потребните активности за целосно имплементирање на ЕУ барањата можат да се поделат во три групи: имплементација на мониторинг мрежа и лаборатории за анализи, имплементација и спроведување општо законодавство за подобрување на квалитетот на горивата и за намалување на емисиите од автомобилски извори и од нелегално согорување на отпад, итн., и мониторинг на квалитетот на воздухот и управување со план за негово подобрување (што ќе биде тесно поврзан со мониторингот на емисиите во однос на контролата на индустриско загадување). Примарната алатка која ќе обезбеди исполнување на стандардите за квалитет на воздухот е планот за подобрување, кој ги користи податоците од мониторингот за да ја прилагоди, модифицира и приоретизира употребата на регулаторни алатки со цел намалување на емисиите до ниво на кое се исполнуваат стандардите за квалитет на амбиентниот воздух. Со овој план ќе управува Интегрирано административно одделение кое ќе ги координира сите активности кои имаат влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух.

Во моментов постои добар преглед на општиот квалитет на амбиентниот воздух во земјата, но не се во целост разбирливи причините за сите високи нивоа на загадување што се забележуваат во многу области. За да може да се разбере ова, потребно е формирање на Интегрирано административно одделение со систем на база на податоци за регистрирање на сите извори на загадување и нивните загадувачи, споредување на податоците за квалитет на воздухот со податоците од емисиите, оценување на ефектот што ќе го постигне имплементирањето на директивите (вклучувајќи ги и оние од другите сектори), и спроведување конкретни акциони планови за намалување на емисиите со цел постигнување усогласеност со сите гранични вредности во сите области.

На Рамковната директива и на планот за подобрување им се дава највисок приоритет заедно со Директивата за гранични вредности на SO₂, NO_x, NO₂, PM и Pb (99/30/EC). Втор највисок приоритет и се дава на Директивата за квалитет на горива (98/70/EC и 99/32/EC) бидејќи таа веднаш ќе резултира со намалувања на емисиите како од точкастите, така и од неточкастите извори. Имплементирањето на Директивата за озон во амбиентниот воздух (2002/3/EC) има највисок приоритет меѓу останатите директиви во секторот. Сите акции потребни за постигнување целосно имплементирање и спроведување во секторот се презентирани во Табелата 9 (види: поглавје 4.4).

Од големо значење е имплементирањето на Директивите за ИСКЗ (96/61/EC), Големи постројки за согорување (2001/80/EC), Испарливи органски соединенија од бензински пумпи (94/63/EC) и Согорување на отпад (2000/76/EC). Исто така од големо значење е контролата на сите извори и емисии на испарливи органски соединенија од согорување на отпад (како нелегално согорување отпад на отворено). Треба да се обрне внимание и на емисиите од приватното користење на дрво како гориво, стариот возен парк, итн., а треба да се размисли и за подобро планирање на индустријата/сообраќајот.

Приоритети за инвестиции

Вкупните трошоци за правното транспонирање и имплементирање на законодавството изнесуваат 7.9 милиони евра во капитални (еднократни) трошоци и 8.41 милиони евра во оперативни (повторливи) трошоци. Овие трошоци, се-

пак, се предмет на значителна неизвесност. Рамковната директива за квалитет на амбиентниот воздух (96/62/ЕС), вклучувајќи ги првите две нејзини директиви-ќерки (1999/30/ЕС и 2000/69/ЕС), е најскапата, додека Директивата за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС) и Директивата за As, Cd, Hg, Ni и PAH (2004/107/ЕС) исто така предизвикуваат значителни трошоци. Директивите за квалитет на горива (98/70/ЕС и 99/32/ЕС) предизвикуваат релативно високи оперативни трошоци (до 2.6 милиони евра годишно). Само околу една десетина од вкупните трошоци ќе бидат потребни за правното транспонирање, и повеќето од овие трошоци се во врска со техничката помош како поддршка во изготвувањето на потребното законодавство. Трошоците за имплементација поврзани со персоналот достигнуваат до 692.000 евра годишно (27 лица), заедно со еднократниот трошок од 200.000 евра за обука и опрема. Ќе биде потребна техничка помош во вид на проекти со вредност од 4.8 милиони евра за да се поддржи имплементацијата. Вкупните капитални инвестиции достигнуваат 2 милиони евра (трошоците што ќе ги предизвика индустријата за подобрување на квалитетот на воздухот се пресметани во други сектори). Повеќето од капиталните инвестиции (1.75 милиони евра) се за надградба и проширување на постоечката мрежа на станици за мониторинг на квалитетот на воздухот. Останатите трошоци се во врска со лабораториската и мониторинг опрема. Повеќето од овие трошоци ќе ги сноси МЖСПП.

Кога ќе се погледне на вкупните капитални и оперативни трошоци, односно вкупниот проток на пари, под претпоставка дека вкупните ресурси не се ограничени на било каков начин, капиталните/еднократните трошоци претставуваат поголем дел од вкупните трошоци во првите години. Како и да е, речиси сите овие трошоци ќе бидат предизвикани во првите 8 години, а во текот на овој период оперативните/повторливи трошоци се зголемуваат. Протокот на пари под дадените претпоставки достигнува врв во четвртата година. Пристапот кон финансирањето ќе зависи од видот на трошок. Сите оперативни трошоци и привремени вработувања ќе треба да се покријат од државниот буџет или со посебни алокации на средства. За техничката помош треба да се побара финансирање во вид на грантови од меѓународната донаторска заедница (на пр. ИПА). Еднократните трошоци поврзани со новиот персонал би требало да се вклучат во различните проекти за градење капацитети и финансирани од меѓународната донаторска заедница. Еднократните трошоци поврзани со новиот персонал треба да бидат вклучени како дел од различните проекти за градење капацитети и финансирани од меѓународната донаторска заедница. За капиталните ставки треба да се побара потенцијално финансирање во вид на грантови, инаку овие трошоци ќе мора да се покријат од државниот буџет. Се претпоставува дека техничката помош во вредност од, да кажеме 400.000 евра, веќе е доделена за акции вклучени во оваа стратегија за апроксимација, а дополнителните трошоци што ќе треба да се финансираат се капитални / еднократни трошоци од 7.5 милиони евра и оперативни / повторливи трошоци од 910.000 евра.

План за секторска апроксимација

Целокупниот план за постигнување целосна апроксимација се состои од акции за правно транспонирање и акции за имплементација (како и спроведување). Правното транспонирање се состои од 15 акции (види Табела 4), кои се групирани во три главни категории на акции (види ја долната табела). Имплементацијата (како и спроведувањето) се состои од 53 акции (види Табела 9) кои се групирани во три главни категории на акции (види ја долната табела). Роковите на целокупниот план за секторска апроксимација се дадени во долната табела (започнувајќи од нулта година – реалниот почеток ќе биде одреден во Националната стратегија за апроксимација во животната средина).

Целокупен план за секторска апроксимација		Почеток (година)	Крај (година)
<i>Правно транспонирање</i>	- Одлуки	0000	0001
	- Правилници	0000	0003
	- Планови / Методологии	0001	0001
<i>Имплементација и спроведување</i>	- Институционална поставеност	0000	0003
	- Техничка помош	0000	0012
	- Капитална инфраструктура и работење	0000	0010

Главните придобивки од апроксимацијата се добивање ефикасно подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух, што ќе резултира со подобро здравје, и поголеми економски заштеди што ќе произлезат од подобреното здравје, и подобрена животна средина (намалена киселоста, еутрофикација, деградација на шумите, итн.).

Примарни клучни прашања за апроксимацијата на овој сектор се дали постои политичка волја да се поддржи процесот на апроксимација, дали заинтересираните страни се подготвени да соработуваат, дали целосно се транспонира законодавството на ЕУ (вклучувајќи ги и подзаконските акти кои ќе ја поддржат имплементацијата и спроведувањето), дали се воспоставени системи за прибирање податоци и база на податоци за инвентар на емисии, дали е подготвен и имплементиран Интегриран национален план за квалитет на амбиентниот воздух, и дали ефикасно се спроведува законодавството.

Примарните неизвесности се дали индустријата и населението можат да ги покријат дополнителните трошоци за подобрувања, електрична енергија, загревање, одржување, итн., потоа колку ќе биде тешко да се постигне усогласеност со законодавството на ЕУ (идните вредности на плафоните на емисии се уште не се познати), и колку имплементацијата на директивите од другите сектори (особено секторот за контрола на индустриско загадување) ќе придонесат за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух (доколу треба да се имплементираат други активности за намалување).

АНЕКС VI.B: СЕКТОР УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Генералниот пристап беше да се идентификува релевантното законодавство на ЕУ во секторот, да се изврши почетна приоритизација помеѓу директивите во секторот, да се направи анализа на недостатоци користејќи различни инструменти за анализа, предвидување на сите акции кои се потребни за целосна апроксимација, комбинирање на потврдените акции во групи на акции (институционален развој, техничка помош и капитални инвестиции), и вршење на логична приоритизација. Во целиот овој процес постоеше активна вклученост на заинтересираните страни преку Работната група за управување со отпад.

Директивите на ЕУ кои се опфатени се главните директиви за управување со отпад, а конкретно Рамковната Директива за отпад (2006/12/ЕС), Директивата за опасен отпад (91/689/ЕЕС), Директивата за депонии (99/31/ЕС), Директивата за отпад од пакување (94/62/ЕС), Директивата за согорување на отпадот (2000/76/ЕС), Директивата за батерии (91/157/ЕЕС), Директивата за отпадна електронска и електрична опрема (2002/96/ЕС), Директивата за отпадни масла (75/439/ЕЕС), Директивата за РСВ/РСТ (96/59/ЕС), Директивата за дотраени возила (2000/53/ЕС), Директива за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/ЕС), Регулатива за транспорт на отпад (ЕЕС 259/93), и Директивата за отпад од екстрактивните индустрии (2006/21/ЕС).

Моментална ситуација

Управувањето со отпадот е едно од најсериозните прашања во однос на животната средина во РМ и е вклучено во приоритетите на Аналитичкиот извештај за Мислењето по апликацијата на РМ за членство во ЕУ, Одлуката на Советот од 14 јуни 2004 за принципите, приоритетите и условите кои се содржани во Европското партнерство со ЕУ (2004/518/ЕС) како и во Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА).

Генералната политика за управување со отпадот во РМ е дефинирана со усвојувањето на Националниот еколошки акционен план (НЕАП) во 1996, кој вклучува меѓу другото и детална анализа на статусот на управување со отпад. Со цел имплементирање на генерална политика за управување со отпадот, изработени се неколку плански документи, а другите се уште се изготвуваат. Во декември 2005 (МЖСПП) е изготвен Национален план за управување со отпадот (НПУО), иако тој се уште не е усвоен и останува необјавен.

МЖСПП ја има главната одговорност за изготвување и усвојување на сите правни инструменти за извршување на комплетно транспонирање и целосно имплементирање на директивите за управување со отпад. Изготвувањето на главните законски и подзаконски акти ќе се врши заеднички / во соработка / преку консултации / во договор со другите министерства или органи (градот Скопје, општините).

Националната и дополнителна легислатива во секторот за управување со отпад се состои од Законот за управување со отпад, Законот за животна средина, Законот за организација и работа на органите на државната управа, Законот за локална самоуправа, Законот за јавни претпријатија, Законот за просторно и урбано планирање, Законот за инвестиции, Законот за концесии, Законот за јавни набавки и Националниот еколошки акционен план за животна средина II.

Транспонирањето на Рамковната Директива за отпад (75/442/ЕЕС) е веќе во напредната фаза. Две главни прашања кои се уште треба да се разгледаат за целосна транспозиција се содржината на плановите за управување со отпад и содржината на дозволата за извршување на операции за отстранување на отпадот. Транспозицијата на Директивата за опасен отпад (91/689/ЕЕС) исто така е прилично во напредна фаза. Сепак, постојат одредби кои треба целосно да се транспонираат преку дополнувања на Законот и донесување на подзаконски акти. Транспозицијата на Директивата за отпадни масла (75/439/ЕЕС) се уште е во рана фаза. Потребни се измени во Законот и донесување на подзаконски акти за да се овозможи целосна транспозиција, за што законот дава правна основа. Транспозицијата на Директивата за батерии (91/157/ЕЕС) не е толку напредната, и правната основа која ја има во Законот за донесување на подзаконски акти ќе треба подобро да се изготви. Транспозицијата на Директивата за PCBs/PCTs (96/59/ЕС) е се уште во рана фаза. Целосно транспонирани се само неколку одредби. Постоечката легислатива за транспонирање на Директивата за отпад од пакување (94/62/ЕС) не е адекватна и е на многу ниско ниво. Постојат многу малку одредби, и дури и тие не се во целост усогласени и недостигаат и дефиниции. Директивата за дотраени возила (2000/53/ЕС) е делумно транспонирана и е во рана фаза, но има правна основа за донесување на подзаконски акти. Транспозицијата на Директивата за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/ЕС) е во многу рана фаза. Има само една правна основа во законот за донесување на подзаконски акти, но таа правна основа не е соодветна за да ги регулира сите останати одредби од директивата. Транспозицијата на Директивата за рестрикција на опасни супстанции (2002/95/ЕС) во електрична и електронска опрема се уште не е започната, и нема никакви одредби во врска со оваа Директива во Законот. Транспозицијата на Директивата за депонии (99/31/ЕС) не е напредната. Во Законот има само неколку одредби но ќе бидат потребни промени и донесување на нови одредби. Транспозицијата на Директивата за согорување на отпадот (2007/ 76/ЕС) е на прилично ниско ниво, бидејќи релативно малку од одредбите се целосно транспонирани, но постои правна основа за регулирање на овие барања на директивата. РМ веќе е членка на Базелската конвенција.

Националните насоки, поставените политики и законодавството се недоволни во голем број подрачја за да се постигне усогласеност со барањата во секторот отпад. Националната политика за управување со отпадот не е доволно развиена, постоечката политика не ги опфаќа сите клучни подрачја во управувањето со отпадот, нема јасна основа за одредување на приоритетите, за барањата за успешноста или целите и потребните стандарди за управување со отпадот остануваат тешки за имплементација и контрола на спроведувањето.

Во многу подрачја недостигаат национални иницијативи за минимизирање на отпадот на домашно и индустриско ниво. Создавачите на отпадот не се свесни за потенцијалните можности и придобивки од спречувањето на создавањето на отпадот, генерално нема информации за можностите и техниките за спречување на создавањето на отпадот, реалните трошоци за управување со отпадот кое не и штети на животната средина не се сфаќаат или плаќаат од создавачите на отпадот, ресурсите, вклучително и ресурсите за управување со отпад не се исполнуваат од страна на создавачите на отпадот и барањата за третирање на отпадот и негово отстранување се повисоки отколку што треба да бидат.

Надлежен орган за имплементација на сите директиви на ЕУ поврзани со отпадот е МЖСПП. Отворањето на депонии за безопасен и инертен отпад е

одговорност на општините, но одобрувањето, инспекцијата и мониторингот со исклучок на депониите за инертен отпад се одговорност на МЖСПП. Обврската за исполнување на барањата на Директивата за отпад од пакување е обврска на Државниот пазарен инспекторат (МЕ). Инспекцијата на сегрегацијата, обележувањето и чувањето на медицинскиот отпад е обврска на Државниот санитарен и здравствен инспекторат (МЗ).

Собирањето, селекцијата, транспортот и отстранувањето на отпадот е недоволен во голем број на подрачја и не е усогласен со барањата во секторот за управување со отпадот. Расположивите објекти и капацитети за третирање и отстранување на отпадот не се адекватни, законодавството и стандардите не се спроведуваат ефикасно, и постоечките практики за управување со отпадот придонесуваат за загадување на воздухот, водните ресурси и почвата.

Воспоставен е некомплетен систем за издавање дозволи кој ги опфаќа операциите за остранување и преработка. Усвојувањето на сите регулативи во однос на издавање дозволи и лиценци (до крајот на 2007) ќе даде основа за идна имплементација на Законот. Создавачите на отпадот се регистрираат преку Катастарот на загадувачи. Нема регистрација на постапувачите со отпадот, и има само една апликација за регистрирање на приватни компании кои работат на управување со отпадот.

Генерално, нема формално организирано одвојување на било кој вид на отпад. Собирањето на комуналниот отпад го вршат јавни претпријатија. Околу 70% од вкупното население ги користат редовните услуги за собирање на отпадот, но само 10% во руралните населби. Поголемиот дел од комуналниот отпад кој не се отстранува се отстранува на 'диви депонии'. Повеќето скипови и возила за собирање на отпадот се многу стари со мал капацитет и често пропаднати. Нема формални системи за собирање на отпад од градежни активности или од рушење на градби. Индустрискиот безопасен отпад главно се депонира на комуналните депонии. Медицинскиот (опасен) отпад во некои болници се двои и се согорува во депонијата Дрисла, но со остатокот од медицинскиот отпад не се постапува и третира на соодветен начин и поголемиот дел од него се отстранува на комунални ѓубришта или на диви депонии без негово одделување од комуналниот отпад. Управувањето со други видови на отпад (батерии, акумулатори, дотраени возила, PCB's, електричен / електронски отпад итн.) не е во согласност со директивите на ЕУ. Најголеми количини на опасен отпад се генерираат во рударската и металуршката индустрија и генерално тие се чуваат на локации во рамките на објектите на компаниите кои не ги исполнуваат условите на директивата. Големи количини на (опасни) отпадни масла се согоруваат како гориво.

Активностите за преработка и рециклирање за комуналниот отпад се многу ограничени и без организиран пристап, но постојат неформални собирачи на метали, ПЕТ, хартија, акумулатори итн. Нема иницијатива на општинско ниво да се организира селекцијата и рециклирањето на општинскиот отпад. Најчесто приватни компании работат со рециклирање (складишта за стари работи). Компостирањето на отпадот не се практикува во земјата, но објект за компостирање во моментот се гради во една општина.

Во 2004 постоеле 54 општински депонии, но многу малку од нив имаат дозволи. Практиките за отстранување на отпадот не се во согласност со техничките и / или еколошките стандарди. Постои проценка за постоењето на 1000 нелегални ѓубришта низ руралните општини. Дрисла е единствената депонија која ги исполнува националните барања. Сепак и оваа депонија не ги исполнува модерните технички стандарди или пак барањата на Директивата за депонии.

Ниту една локација, со исклучок на Дрисла не би можела да се надгради за да ги исполни барањата на ЕУ.

Системот за мониторинг за управување со отпадот се уште не е воведен бидејќи нема влезни податоци. На депониите се собираат само информации за отстранетиот отпад (проценки). Не постојат соодветни процедури за проверка дали операторот прифаќа единствено отпад кој е третиран, да врши визуелна проверка при внесувањето на отпадот, како и на местото на отстранување, да води регистар на количините и карактеристиките на отпадот кој е примен, да даде писмен документ за прием на секоја пратка која е примена на депонијата и да ги информира надлежните органи за случаите кога тој не можел да го прими отпадот. Исто така не се собираат податоци за процесите за рециклирање, преработка и третман на отпадот, како и за биоразградливиот дел од отпадот кој се отстранува на депонии. Воспоставен е систем за периодични инспекции (честотата не е одредена) од страна на надлежниот орган за претпријатијата и објектите за управување со отпадот. Сите одредби за спроведување на законот во смисла на казни се дадени во законот, но не постои практична примена на овие инструменти и нема иницијатива за користење на економски инструменти за да се спроведе имплементацијата на законот. Инспекторите за управување со отпадот немаат овластувања за да пропишуваат казни.

Постојат технички стандарди кои се применуваат во полето на лабораториски тестирања, но нема стандарди за градење на депонии, за возилата и опремата која се користи во секторот за управување со отпад. Овие прецизни технички стандарди треба да ги исполнуваат и операторите. Сепак, некои од стандардите ќе бидат дадени во дозволите / лиценците.

Комуникацијата, изготвување на насоки и обуки е најслабиот дел од работата на МЖСПП. Нема организиран систем за редовни средби помеѓу МЖСПП и општините, индустријата и другите заинтересирани страни за размена на информации во врска со управувањето со отпадот, и нема насоки за имплементацијата на легислативата за управување со отпадот. Многу од заинтересираните страни во управувањето со отпадот не се способни да ги извршат задачите наметнати со Законот.

Постои делумен систем за обуки за да се обезбеди дека регулаторите и инспекторите се адекватно обучени за управување со отпадот, но овие не се редовни обуки. Нема систем за испитување и сертификација за регулаторите и инспекторите на отпадот, ниту пак систем за формална квалификација и акредитација на регулаторите и инспекторите за отпад.

Не постои функционален систем за евидентирање и известување на податоци. Потребни се неколку подзаконски акти со цел да се воспостави ефикасен систем за информирање и консултации на јавноста. Во моментот МЖСПП работи на системот за информирање и консултации на јавноста преку интензивен дијалог со заинтересираните страни, особено со општините.

Имплементацијата на легислативата на ЕУ за отпад ќе бара големи инвестиции во луѓе, опрема и инфраструктура, но многу малку инвестиции се планирани до сега.

Приоритети за транспозиција

Според НППА, до 2012 ќе бидат изготвени 22 подзаконски акти со цел да се обезбеди целосна транспозиција во овој сектор. Приоритет треба да и се даде на Рамковната Директива за отпад (75/442/ЕС) и на Директивата за опасен отпад (91/689/ЕЕС) бидејќи и двете ги поставуваат основните правила, принципи и структура за управување со отпадот. Споменатото законодавство

треба да се приоритизира и програмира во согласност со клучното законодавство во други сектори. Вториот приоритет треба да биде Директивата за депонии (1999/31/ЕС), и покрај ова приоритет треба да му се даде и на законодавството со кое се имплементираат меѓународните спогодби, ако тоа е применливо.

Треба да се размисли да се обезбеди широка правна рамка која ќе овозможи дополнувања на законодавството и каде е потребно и на дозвоите за животна средина, со цел да се обезбеди полна и побрза имплементација во националното законодавство на обврските од законите на Заедницата, како и почитување потоа на таквите обврски. Дефинициите, алокацијата на одговорностите, главните принципи и генералните обврски најдобро се вклопуваат во примарната легислатива. Дополнувањето на Законот треба да ги хармонизира одредбите кои ги има во Законот за прекршоци со цел да се воведат директни казни. Исто така во законот треба да се вклучи и соодветна правна основа која ќе овозможи донесување на подзаконските акти. Исто така се предлага анексите кои ги има во директивите, како и деталните процедури да се регулираат со подзаконски акти.

Подзаконските акти кои треба да се усвојат во 2007 вклучуваат неколку правилници, генерално за прашањата за отпадот, управување со опасен отпад / отпадни масла / РСВ/РСТs, депонии, и видови отпад за кој е потребен увоз / извоз. Акциите кои се планираат за следните 2 до 3 години ќе овозможат транспозиција на неколку директиви за различен вид на отпад (отпад од пакување, отпад од електрична и електронска опрема, батерии итн.). Во однос на транспозицијата на Директивата за согорување на отпадот, МЖСПП треба да донесе одлука за користењето на правна основа која ќе се искористи за да се транспонираат граничните вредности за емисиите во воздухот и испуштањата на отпадни води. Целосната правна транспозиција се очекува во 2010.

Дванаесет акции за транспозиција веќе се во тек или се планирани (види табела 4). Идентификувани се дополнителни 12 акции за да се заврши транспозицијата (види табела 5). Тие опфаќаат изготвување, усвојување и стапување на сила на подзаконски акти.

Приоритети за имплементација

Првиот чекор за да се разреши немањето на технички и финансиски капацитети на општинско ниво и недоволен административен капацитет на централно ниво е да се спроведат членовите 160 и 161 од Законот за животна средина и да се формира Управа за животна средина како водечка агенција. Исто така има потреба од комуникација и обука за локалната управа, индустријата и комуналните претпријатија кои можат да се поддржат со издавање на Насоки за системот за известување за управување со отпадот, кој се смета за многу важен земајќи го предвид моменталниот статус на немање податоци за управувањето со отпадот на централно и локално ниво. Имплементацијата на Рамковната Директива за отпад (75/442/ЕЕС) и Директивата за опасен отпад (91/689/ЕЕС) мора да бидат со најголем приоритет, бидејќи тие ја даваат структурата и основата за останатото законодавство. приоритизацијата на дополнителното законодавство кое произлегува од двете директиви треба да ги земе предвид барањата за имплементација во другите сектори.

Во МЖСПП треба да се формира сектор за отпад, да се направи оценка на потребите од персонал, како и анализа на потребите за обука за управување со отпад.

Новиот концепт за собирање и транспорт на отпадот треба да се заснова на пристапот трошок / придобивка, добро одржување на возилата и оптимизаци-

ја на рутите. Примарната селекција на комуналниот отпад треба да се поддржи со различни мерки дадени на локално ниво со тесна врска со деловните активности за рециклирање. Со оглед на тоа дека депониите се најраспространетиот метод за отстранување на отпадот во земјата, и имајќи предвид дека лошо управуваните и / или неадекватно контролираните локации со отпад можат да предизвикаат значително загадување и други опасности по животната средина, може да се смета посоодветно првично да се концентрираат активностите на имплементирање политики и легислатива чија цел е подобрување и контролирање на стандардите и практиките за депонии наместо развивање на други методи за третирање и отстранување. Мерките за намалување на влијанието на постоечките и стари депонии и за воспоставување на нови депонии се исклучително скапи. Ќе треба да се одреди која опција ќе биде најефективна и ефикасна преку примена на концептот на регионални депонии за комунален и друг безопасен отпад и концепт за управување со опасен отпад кој треба да се базира врз посебна студија на изводливост и соодветни плански документи.

Во рамките на Кардс 2006 беше инициран проект за Управување со медицински отпад во 2007 со цел воспоставување на услови за правилно собирање, транспорт и отстранување на сиот опасен медицински отпад на национално ниво.

Според барањата на легислативата на ЕУ, ѓубриштата кои загадуваат мора да бидат затворени брзо, и како последица на тоа, надлежниот орган мора да се справи со ситуацијата кога ќе нема доволен број на локации за отстранување на отпадот помеѓу затворањето на старите и отворањето на новите депонии, во кое време локалните власти ќе треба да ги разгледаат депониите, да ја изберат онаа која најмалку загадува, да ја надградат и да ја користат како привремено решение.

Зголемените грижи за животната средина и нагласокот врз материјалите и преработката на енергијата постепено ја менуваат ориентацијата од управувањето и планирањето на комуналното цврст отпад. Во овој контекст мора да се воведат примената на техники за оптимизација на општинско ниво за да се дизајнираат системите за управување со цврст отпад кој најмалку чинат, земајќи ги предвид различните управувачки процеси. Може да се постигне заштеда со минимизирање на создавањето на отпадот (превенција на отпадот), оптимизирање на видовите отпад (сепарација на отпадот), прегледување на договорите со компаниите кои го собираат отпадот (намалување на трошоците за собирање), плус рециклирање и групирање на услугите за најголема економичност за услужување на најголема можна популација наспроти трошоците за транспорт на отпадот, и реформи на тарифите за да се постигне барем делумно покривање на трошоците.

Иницијативите за сортирање на отпадот, рециклирање и повторно користење на национално, регионално и локално ниво треба да се поддржат од Владата и од локалните власти. Треба да се развие внатрешен пазар за материјали што може да се рециклираат со логистичка и финансиска поддршка на Владата и локалните власти.

Компостирањето е едно од најголемите прашања во однос на имплементацијата на Директивата за депонии (1991/31/ЕС). Треба да се изготват потребните мерки за редукција на биоразградлив отпад кој се отстранува на депониите со воведување на систем за селекција на изворот во две корпи (за сув и мокар отпад). Потребни се и стандардизирани методи за тестирање и оценување на квалитетот на компостот.

Најважните подготвителни активности во однос на финансирањето треба да се направат во првите 3 до 4 години (стратешки документи и подобрување на институционалниот капацитет). Пет годишниот период по овие неколку години треба да се резервира за имплементација на инвестициите во инфраструктура и почнувањето на системите со секундарните приоритети, по што ќе следи период од 7 до 8 години во кој ќе се опфати понатамошната имплементација на генералните стратешки инвестиции и почетокот на сите подсистеми за модерно управување со отпадот во земјата.

Четири акции за имплементација веќе се во тек или се планирани (види табела 6). Потребни се дополнителни 72 акции за да се заврши транспозицијата (види табела 7).

Приоритети за инвестиции

Вкупните трошоци за правна транспозиција и имплементација на легислативата се €360 милиони за капитални (еднократни) трошоци и €44 милиони за оперативни (повторувачки) трошоци. Директивата за депонии (99/31/ЕС) е најскапа од сите директиви за отпад и во оперативни и во капитални трошоци. Директивата за отпад од екстрактивната индустрија (2006/21/ЕС) исто така предизвикува високи трошоци. Директивата за дотраени возила (2002/53/ЕС) и Директивата за отпадна електрична и електронска опрема (2002/96/ЕС) исто така ќе бараат значителна нова инфраструктура и организација и поради тоа ќе бидат прилично скапи. Оперативните трошоци за Директивата за опасен отпад (91/689/ЕС) се прилично високи бидејќи се претпоставува дека отпадот ќе се извезува за согорување. Трошоците под Директивата за согорување на отпадот (2000/76/ЕС) се нула токму поради претходната претпоставка. Само мал дел од вкупните трошоци ќе бидат за *правна транспозиција*. Сепак, трошоците кои се поврзани со вработените се значителен трошок за надлежниот орган во период од четири години, за кое ќе биде потребно финансиско планирање. Се предвидува прилично голем буџет за техничка имплементација (€34 милиони). Трошоците за имплементација поврзани со персоналот се исто така високи: €8.3 милиони годишно. Овие трошоци се однесуваат на оценети скоро 300 дополнителни вработувања кои ќе мора да се направат за да се имплементира политиката на ЕУ за отпадот. Поголемиот дел од трошоците сепак, се однесуваат на капиталните трошоци и придружните оперативни трошоци кои ќе се јават при поставување на инфраструктурата, набавка на возила и садови за собирање на отпадот, затворање на постоечките ѓубришта, чистење на историски контаминирана земја и воспоставување на системи за собирање и отстранување на посебни видови отпад. Трошоците на прво место ќе паднат на индустријата, на локалната самоуправа и на министерствата. Трошоците кои отпаѓаат на индустријата вклучуваат €50 милиони кои отпаѓаат на рударската индустрија. Локалната самоуправа ќе биде одговорна за воспоставување на нова регионална инфраструктура за управување со отпадот, набавка на потребната опрема за собирање и транспорт на отпадот, како и за обезбедување на услуги за управување со отпадот од домаќинствата и индустријата. Тие исто така ќе бидат одговорни и за затворање на постоечките ѓубришта. На ниво на централната власт МЖСПП ќе биде одговорно за повеќето од имплементационите активности. Исто така се претпоставува дека тоа ќе биде одговорно за чистење на историската контаминација каде загадувачот не е познат, не постои повеќе или не може да се направи тој да плати за потребната ремедијација. Од друга страна, МЗ ќе биде одговорно за управување со медицинскиот отпад во болниците и другите медицински установи, а МЕ ќе има некои одговорности во однос на рударската индустријата. Капиталните трошоци претставуваат голем дел од трошоците во првите години, но оперативните трошоци со вре-

мето ќе се зголемуваат се додека тие не го претставуваат поголемиот дел од трошоците, за да се изедначат за околу 14 години.

План за апроксимација на секторот

Генералниот план за постигнување на целосна апроксимација се состои од акции за правна транспозиција и имплементација (вклучително и контрола на спроведувањето). Правната транспозиција се состои од 14 акции (види табела 5), кои се групирани во три главни категории на акции (види табела подолу). Имплементацијата (вклуч. и контролата на спроведувањето) се состои од 78 акции (види табела 7) кои се поделени во три главни категории на акции (види табела подолу). Роковите за генералната апроксимација на секторот се дадени во табелата подолу (почнувајќи со година 0 – вистинскиот почеток ќе се одреди во Националната стратегија за апроксимација на животната средина).

Генерален план за апроксимација на секторот		Почеток (година)	Крај (година)
<i>Правна транспозиција</i>	- Уредби	0002	0003
	- Правилници	0000	0003
	- Дополнувања / измени	0002	0002
<i>Имплементација и контрола на спроведувањето</i>	- Институционална поставеност	0000	0008
	- Техничка помош	0001	0012
	- Капитална инфраструктура и работа	0001	0013

Главните придобивки од имплементирањето на директивите за управување со отпадот се намалениот број на респираторни болести и на бучавата која го ремети населението, намален ризик по здравјето од контаминација, придобивки за еко-системите и другите ресурси на животната средина бидејќи емисиите од активностите со отпадот ќе се намалат и ќе се зголеми преработката на енергијата, ќе се намали ризикот по здравјето и од експлозии, а и ќе се намали и влијанието врз глобалното затоплување бидејќи емисиите на метан од депониите ќе се заробуваат и со нив ќе се произведува енергија, ќе има помало загадување на подземните води и на површинските води од истекувања од незаштитени депонии, зголемена ефикасност во користењето на материјалите и намалено производство на примарни материјали како резултат на повисоки нивоа на рециклирање, помали трошоци за собирање на отпадот, за негов третман и отстранување, бидејќи ќе се создава помалку отпад и различните видови отпад подобро ќе се управуваат и ќе се врши мониторинг.

Главни прашања за успешна имплементација на барањата на директивите на ЕУ за управување со отпадот се главно тесно поврзани со политичката волја на надлежните органи, главно МЖСПП, како и на општините, со расположивите и обучени човечки ресурси во иднина на сите нивоа и со расположивите и идните финансиски можности. За сите имплементациони активности потребно е високо ниво на организација и координација на времето, на човечките ресурси и на финансиските аспекти. Еден од најважните предизвици ќе биде континуитетот на усвоените политики бидејќи многу од различните политички и деловни интереси ќе се обидат да ја сменат усвоената политика и насока.

АНЕКС VI.Г: СЕКТОР КВАЛИТЕТ НА ВОДА

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Генералниот пристап беше да се идентификува релевантното законодавство на ЕУ во Секторот, да се изврши почетна приоритизација помеѓу директивите во Секторот, да се направи анализа на недостатоци користејќи различни инструменти за анализа, предвидување на сите акции кои се потребни за целосна апроксимација, комбинирање на потврдените акции во групи на акции (институционален развој, техничка помош и капитални инвестиции), и вршење на логична приоритизација. Во целиот овој процес постоеше активна вклученост на заинтересираните страни преку Работната група за квалитет на вода.

Директивите на ЕУ кои се опфатени се главните директиви за квалитет на вода, а поконкретно Рамковната Директива за вода (2000/60 /ЕС), Директива за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС), Директива за нитрати (91/676/ЕЕС), Директива за вода за пиење (98/83/ЕС), Директива за апстракција на површински води (75/440/ЕЕС), Директива за вода за капење (2006/7/ЕС), Директива за испуштање на опасни супстанции во вода (76/464/ЕЕС), Директива за милта од канализацијата (86/278/ЕЕС), Директива за мерења на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС), Директива за подземни води (80/68/ЕЕС), Директива за испуштање на жива (82/176/ЕЕС и 84/15/ЕЕС), Директива за испуштање на кадмиум (83/5123/ЕЕС), Директива за испуштање на хексахлороциклохексан (84/491/ЕЕС), Директива за супстанции од листа еден (86/280/ЕЕС), Директива за води за риби (78/659/ЕЕС) и Директива за вода за черупкари (79/923/ЕЕС).

Моментална ситуација

Генералната политика во животната средина во РМ се заснова на интегриран пристап и постепен хармонизација со законодавството на ЕУ, постигнувајќи постепен еколошки оддржлив економски развој, оддржливо управување на природните ресурси, нивна заштита и подобрување на соработката. За овој Сектор не постои сеопфатна Владина политика.

Концептот за оддржлив развој се содржи во постоечките стратешки документи, кои предвидуваат оптимално користење на органичените водни ресурси на еколошки оддржлив начин. Потребата за реорганизација, реструктурирање и градење на капацитети, како и потребата за зголемено инвестирање во овој Сектор се препознаени во Националната Стратегија за европска интеграција, како и дека главните цели на управувањето со водите треба да се постигнат преку економично користење на природните ресурси, постепено зголемување на јавните инвестиции во заштитата на животната средина и воведување на партнерство помеѓу јавниот и приватниот Сектор. Исто така препознаена е и потребата од големи инвестиции за рехабилитација и завршување на мрежите за отпадни води и изградба на пречистителни станици за отпадни води.

Една од целите во вториот Национален еколошки акционен план (НЕАП II) е да се воведат оддржливи практики на интегрирано управување со водните ресурси преку управување со речни сливови и контрола и превенција на загадувањето на водата, што е во согласност со директивите на ЕУ. Изградбата на пречистителни станици за отпадни води е еден од најголемите приоритети во НЕАП II. Сепак, имплементацијата на планираните акции дадени во клучните стратешки одкументи е попречена од немањето на интегрирано планирање и фрагментацијата на одговорностите помеѓу институциите. Последната Водостопанска основа е изготвена во 1976 и е во голема мера застарена.

Во однос на улогите и одговорностите, Собранието ги дефинира границите на речните сливови, ја донесува Националната Стратегија за води и Водостопанската основа, кои стануваат дел од националното законодавство и обврзувачки развоен документ. Владата е одговорна за доделување на концесии за економски активности кои вклучуваат користење на водите од површински и подземни водни тела, донесување на Плановите за управување со речни сливови, изготвување и донесување на програма со мерки за секое подрачје на речен слив, и поставување на стандардите за квалитет на водата и утврдување на заштитни зони. Министерството за земјоделие, шумарство и водостопанство (МЗШВС) до сега беше одговорно за генералното управување со водите во земјата, планирање на алокацијата на водите, издавање дозволи за користење или испуштање, инспекција и супервизија, и мониторинг на површинските и подземните води. Сепак, од неодамна Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) е назначено за одговорно за генералното управување со водите, вклучително и управување со речни сливови и за системот за издавање на дозволи, додека МЗШВС останува одговорно во областа на наводнувањето. МЖСПП исто така извршува активности во врска со мониторингот на квалитетот на водите и заштита на водите од загадување и врши професионални задолженија во врска со водата, а и го надгледува спроведувањето на законите за води. Министерството за транспорт и врски е одговорно за комуналната инфраструктура, ги покрива прашањата на пречистување на отпадни води и водоснабдување. Министерството за економија има одговорности во однос на подземните води, генерирање на електрична енергија од вода и искористување на минералните и термо-минералните ресурси. Министерството за здравство е одговорно за здравствената безбедност на водите за пиење и капење како и за заштита на населението од заразни болести кои се пренесуваат преку вода. Министерството за образование и наука е одговорно за мониторинг на квалитетот на водата во трите главни природни езера. Единиците за локална самоуправа се одговорни за заштита и превенција на загадувањето на водата, снабдувањето со технолошка вода, и одведување и пречистување на отпадни и атмосферски води. ЕЛС (општините) ги вршат своите активности преку сопствените локални структури и преку комуналните (општински) претпријатија, кои практично и правно работат како јавни претпријатија (општините се основачи и сопственици на сите средства). ЕЛС се исто така одговорни за целиот мониторинг на водните тела во локалните мрежи за мониторинг на водите како и за имплементација, работа, одржување и развој на локалната мрежа за мониторинг. ЕЛС се обврзани да назначат локални инспектори за животна средина, да поднесуваат годишни извештаи за извршените инспекции и да изготвуваат годишни програми за инспекции и да ги поднесуваат до МЖСПП. Јавното водостопанско претпријатие е одговорно за оперативно управување со конкретен нагласок на наводнување и одведување, како и за управување со речни сливови.

Обврските на надлежниот орган (МЖСПП) за управување со водите се состојат од изработка на Национална Стратегија за води, Водостопанска основа и Планови за управување со речни сливови, координација на плановите и програмите со мерки за меѓународните речни сливови и / или подрачја на речни сливови, имплементација на плановите и програмите со мерки за меѓународните речни сливови и / или подрачја на речни сливови, поставување на гранични вредности за емисии и услови за користење на водните ресурси, вршење на контрола, и воспоставување на соопфатен систем за мониторинг и известување. МЖСПП е исто така надлежен орган за изработка и имплементација на политики во Секторот. Назначувањето на надлежните органи за односните Секторски директиви се уште не е направено.

МЖСПП во декември 2006 усвои нова организациска административна поставеност која одговара на неговите обврски, надлежности и одговорности. Органите кои се формирани во рамките на МЖСПП се Државниот инспекторат за животна средина, Службата за ГИС и Управата за животна средина. Сепак, постоечкиот институционален капацитет на МЖСПП не е доволен за да се извршуваат потребните задолженија за управување со водите.

Законот за води (1998) ја дава правната основа за заштита и управување со водите. Покрај националните закони, исто така и некои меѓународни конвенции и договори го дополнуваат постоечкото национално законодавство за води. Постојат договори за прекуграничните води со Грција, Албанија и Бугарија за заедничките водотеци и езера.

Постои удвојување на надлежностите помеѓу различните органи на државна управа што е предизвикано од самиот закон. Со цел да се надминат споменатите недостатоци, и со цел воведување на пристап на интегрирано управување со водите и хармонизирање на националното законодавство со релевантното законодавство на ЕУ, во 2003 започна изработката на нов Закон за води, но овој закон за уште не е донесен. Анализата на недостатоци покажа дека Предлог Законот за води се уште во целост на ги транспонира барањата на законодавството на ЕУ во однос на квалитетот на водите. Сепак, од неодамна се прават напори да се поедностави овој Предлог текст и да се воведат измени кои ќе обезбедат соодветно ниво на транспозиција или со самиот Предлог Закон или со подзаконски акти. Напредокот во транспозицијата е попречуван од институционални проблеми.

Трите предвидени стратешки и плански документи (Стратегијата, Водостопанската основа и Плановите за управување со речни сливови) кога ќе се изготват треба да поставуваат стандарди, да ги конкретизираат чекорите кои се потребни и роковите за постигнување на добра состојба на сите води.

Предлог Законот предвидува формирање на Органи за управување со речни сливови со цел да се постигне интегриран пристап во користењето на водите, како и формирање на Национален совет за води како советодавно тело во утврдување на политиката за водите. Ова се уште не е направено. Во принцип, речниот слив од секогаш бил единица за планирање и управување во Секторот управување со водите во земјата, идентификувани се и зафаќањата на речните сливови. Четири речни сливови се прецизно дефинирани, и Владата во Предлог Законот ги одредува границите на зафаќањата. Направени се и некои студии за речните сливови како што тоа го бара ЕУ.

Постои значително загадување на речните зафаќања и подземните води кое потекнува од почвата. Немањето средства кај регулаторните органи за основни инструменти, акредитирани лаборатории и квалификуван персонал во лабораториите покрај капиталните работи за новите пречистителни станици за отпадни води и колекторските системи се главни пречки за спроведување на владината политика за пречистување на урбаните отпадни води. Постојат шест пречистителни станици за урбани отпадни води во земјата кои опфаќаат околу 12% од постојното побарување. Во моментот не постојат стандарди за пречистување или за ефлуенти. Законите предвидуваат пречистување на индустриските отпадни води пред тие да се испуштат во комуналните колекторски системи, сепак стандардите за квалитетот не се поставени детално. Предлог Законот ги утврдува условите, начинот и граничните вредности на емисии за испуштања на отпадни води по предtretман и секундарен третман, вклучително и посебни барања за заштита на чувствителните зони. Повторното користење на непречистените отпадни води се прави на неконотролиран начин, и повторното користење на милта од канализацијата исто така не е ре-

гулирано. Во земјата не се практикува напредно пречистување на милта од канализацијата. Со отпадот од земјоделски извори не се постапува соодветно и многу често постојат дифузни извори на загадување на почвата и водите. Загадувањето со нитрати покрај, од урбани извори на непречистена отпадна вода се јавува и главно од неконотролирано враќање на водите од наводните земјоделски површини, локални изолирани случаи на прекумерно користење на агрохемикалии и пестициди, локации за производство на природно ѓубриво и големи сточарски фарми.

Не се идентификувани и официјално прогласени чувствителни подрачја во однос на испуштањето на отпадни води, како и подрачја чувствителни на загадување од нитрати и заштитени подрачја. На државно ниво, идентификацијата на чувствителни подрачја направена е само во однос на заштитни зони за вода за пиење.

Мониторингот на квалитативната и квантитативната состојба на површинските и подземните води веќе подолго време постои. Во последните децении забележливо е влошување на квалитетот и обемот на мониторингот, главно поради немање средства и недоволен капацитет на институциите и вработените. Постигнувањето на барањата на мониторингот ќе бара оддржливи и зголемени напори. Исклучок е мониторингот на водата за пиење кој се врши соодветно и редовно во сите поголеми системи за снабдување со вода. Класификацијата на водите како и категоризацијата на водотеците и водните тела постои и се имплементира. Усвоени се и нови потребни пристапи во мониторингот и прегледувањето и идентификацијата на водните тела и подземните водни тела. Се уште не се идентификувани чувствителни подрачја, со исклучок на трите природни езера за кои е воспоставен засилен мониторинг. Слабиот и недоволен мониторинг, распрнатите податоци во различни мониторинзи, собирањето на податоци, поседувањето на податоци, слабата соработка помеѓу институциите и немањето на интегриран пристап во управувањето и немањето координација водат до генерално слаба расположивост на податоците. Интегрирани бази на податоци практично нема. Известувањето до Комисијата на ЕУ во моментот го врши МЖСПП со ограничен обем и ограничени расположиви податоци и се уште не во согласност со барањата на ЕУ. Многу малку институции, а прашање е дали и тие, имаат капацитет да ги имплементираат барањата на ЕУ. Во моментот нема сертификација / проверка и контрола на квалитетот и не постои систем за сертификација на лабораториите.

Сите површински води / речни сливови во земјата се прекугранични. Се уште не е воспоставена соработка и заедничко управување со соседните земји за заедничките водни ресурси.

Во последните години направени се значителни инвестиции за да се надгради Секторот вода. Донираните средства во износ од околу 120 милиони евра се алоцирани за проекти за вода и комунална мрежа (околу 80% од вкупните донирани средства).

Приоритети за транспозиција

Со цел да се продолжи со транспонирањето на законодавството на ЕУ потребно е донесување на Законот за води. Овој закон јасно треба да ја постави правната рамка, принципите за управување со водите и одговорностите на надлежните органи, и може да регулира други прашања како целите за квалитет на вода, контрола на емисии и обврски за мониторинг и известување. Се препорачува овие обврски за мониторинг и известување да се дел од Законот за води а понатамошните детали може да се регулираат со подзаконски акт. Треба да се направи разлика помеѓу одредбите кои ќе останат во Законот

и одредбите кои треба да се вклучат во подзаконските акти (правилници / одлуки) бидејќи содржат детали или пропишуваат процедури. Исто така се препорачува Законот да не се користи за да се регулира производството и дистрибуцијата на водата наменета за конзумирање од страна на луѓето. Со транспозицијата на овие прашања може да се занимава законодавството за јавното здравје (или подзаконските акти) која веќе постои.

Приоритетот за транспозиција е да се продолжи со дополнувања на Предлог Законот (кој се очекува да се усвои во текот на 2007). Изготвувањето на подзаконските акти е во тек во однос на учеството на јавноста и пристапот до информации. Со оглед на тоа што овие одредби се хоризонтални по природа, најдобриот правен инструмент за нив е уредба на Влада. Покрај ова, МЖСПП треба да се поврзе со други министерства во изготвувањето на неколку подзаконски акти. Подзаконските акти се предвидени да се изготват и усвојат во втората фаза.

Приоритети за имплементација

Во однос на управувањето со водите и поконкретно со отпадните води, главните цели треба да се постигнат преку економично користење на природните ресурси, постепено зголемување на јавното инвестирање во заштитата на животната средина и воведување на партнерство помеѓу јавниот и приватниот Сектор. Утврдувањето на надлежните органи и поставувањето на институционалната структура мора да се направи што е можно поскоро.

Главната Стратегија за идниот период е да се реорганизира Секторот вода во согласност со барањата во однос на институционалната поставеност, алокација на одговорностите, поставување на систем за мониторинг и известување и воведување на економски инструменти за одржливо управување. Исто така, главните стратешки и плански документи (Стратегијата, водостопанската основа и плановите за управување со речни сливови) мора да бидат изработени и донесени од Владата, Собранието и новоутврдениот надлежен орган.

За целосна усогласеност и постигнување на целите за животната средина во Секторот за квалитет на вода се планира подолг временски период, и реалистично исполнувањето може да се очекува најрано во 2025. Овој план ќе мора да биде поддржан и од националниот буџет и од билатерална и мултилатерална техничка и развојна соработка.

Владата ќе треба да одлучи каков вид на институција е потребна за да се реализираат услугите во Секторот вода. Задолженијата на надлежните органи ќе треба јасно да се постават со цел да се избегне преклопување. Интеграцијата на факторите во животната средина, целите и приоритетите во плановите и политиките треба да се подобри. Да се воспостават ефективни системи за контрола на спроведувањето, мониторинг и инспекција, вклучително и функционална база на податоци и подобра примена на информациите за животната средина. Треба да се стави акцент на обуката со цел зголемување на капацитетите на вработените на централно, регионално и општинско ниво. Треба да се подобри координацијата и размената на информации. Потребно е обновување и надградбата на постоечките лаборатории, вклучително и на нивната опрема, нови методи за анализа, обезбедување и контрола на квалитетот, како и регрутирање на нов квалификуван и соодветно обучен персонал. Треба да се одреди кој ќе биде вклучен во управувањето со речните сливови.

Барањето за целосна имплементација подразбира воспоставување на ефикасна и одржлива институционална структура. Донесувањето на Предлог Законот се смета за највисок приоритет и тоа треба да обезбеди правна основа за алокација на одговорностите во Секторот и ќе овозможи формирање на потребните нови организациски единици во постоечките институции или нивна

трансформација. Новата институционална поставеност бара вработување на нови луѓе за целосна имплементација на Секторските барања, а особено во ЕЛС.

Земајќи го предвид постоечкиот национален капацитет во споредба со потребниот, потребна е значителна поддршка во вид на проекти со техничка помош, особено во случаите кога искуството и меѓународната експертиза може да и користи на РМ во градењето на капацитетите.

Кај голем број на агломерации ќе треба сериозна надградба на системите за собирање на урбани отпадни води. Системите за водоснабдување во земјата исто така имаат потреба од сериозна реконструкција и надградба, а особено да се намали загубата и користењето на водата без контрола во системите.

Приоритети за инвестирање

Трошоците за транспозиција и имплементирање на директивите во Секторот ќе бидат високи. Вкупните трошоци за правна транспозиција и имплементирање на законодавството се 724 милиони евра во капитални и 46 милиони евра во оперативни (повторувачки) трошоци. Директивите за пречистување на урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) и за вода за пиење (98/8/ЕС) опфаќаат скоро 95% од вкупните трошоци. Само мал дел од вкупните трошоци отпаѓаат на правна транспозиција, но сепак, трошоците поврзани со персоналот претставуваат значителен дел од трошоците кои надлежниот орган треба финансиски да ги планира. Предвиден е прилично голем буџет за техничка помош за правна транспозиција (8 милиони евра) и за имплементација (26 милиони евра). Трошоците за имплементација кои се поврзани со персоналот се исто така високи (8 милиони евра годишно) кои одговараат на барањата за дополнителни вработувања на 319 лица, заедно со еднократен трошок од 724,000 евра.

Поголемиот дел од вкупните трошоци, сепак се капитални трошоци и придружните оперативни трошоци кои ќе се јавуваат при поставување на инфраструктурата. Овие трошоци на прво место ќе паднат на ЕЛС (688 милиони евра) но исто и на МЖСПП (28 милиони евра). Капиталните трошоци претставуваат голем дел од трошоците во првите години, но оперативните трошоци со времето ќе се зголемуваат се додека тие не го претставуваат поголемиот дел од трошоците. Трошоците ќе бидат најголеми (околу 100 милиони евра годишно) за околу 8 години, и потоа значително ќе се намалат.

Пристапот за финансирање ќе зависи од видот на трошок за кој станува збор. Сите оперативни трошоци на владините министерства и за привремените вработувања ќе мора да се подмират од државниот буџет (но можат да се покријат од надоместоците). За техничка помош грантови треба да се бараат од меѓународната донаторска заедница (на пример ИПА). Едократните трошоци поврзани со новите вработувања треба да се групираат како дел од различни проекти за градење на капацитети и да се финансираат од меѓународната донаторска заедница. За капиталните ставки треба да се бара потенцијално финансирање со грантови, инаку овие трошоци ќе треба да се финансираат од државниот буџет. Оперативните трошоци за општините ќе треба да се подмират од општинските буџети, но трошоците треба да се пренесат на корисниците (принципот загадувачот плаќа). Сепак се јавуваат прашањата колку е тоа исплатливо и се додека овие трошоци не се пренесат во надоместоците што се собираат за вода и канализација, тие ќе треба да се покриваат од редовните буџети на општините.

План за апроксимација на Секторот

Генералниот план за постигнување на целосна апроксимација се состои од акции за правна транспозиција и имплементација (вклучително и контрола на

спроведувањето). Правната транспозиција се состои од 19 акции (види табела 4), кои се групирани во три главни категории на акции (види табела подолу). Имплементацијата (вклучително и контролата на спроведувањето) се состои од 89 акции (види табела 9) кои се поделени во три главни категории на акции (види табела подолу). Роковите за генералната апроксимација на Секторот се дадени во табелата подолу (почнувајќи со година 0 – вистинскиот почеток ќе се одреди во Националната Стратегија за апроксимација на животната средина).

Генерален план за апроксимација на Секторот		Почеток (година)	Крај (година)
<i>Правна транспозиција</i>	- Уредби	0001	0002
	- Правилници	0000	0003
	- Одлуки	0001	0003
	- Препораки	0002	0002
<i>Имплементација и контрола на спроведувањето</i>	- Институционална поставеност	0000	0010
	- Техничка помош	0000	0011
	- Капитална инфраструктура и работа	0001	0018

Главните придобивки од усогласеност со директивите во Секторот вода е подобро оддржливо користење и заштита на водните ресурси, помалку негативни ефекти врз здравјето и животната средина, безбедно и сигурно водоснабдување, безбедно и контролирано постапување со отпадните води (канализацијата), подобро управување со речни сливови, подобар квалитет на површинските води, на квалитетот на водата за капење и пиење и подобрена национална економија.

Главните можни проблеми се обезбедување на адекватни ресурси за целосна имплементација, јасно дефинирање на улогите и одговорностите, адекватна обука и градење на капацитети, расположивост на потребните средства, ефикасна инспекција и контрола на спроведувањето на законите за животна средина, информирање на јавноста за потребата од оддржливо користење и заштита на водните ресурси и воведување на одговарачки цени за вода и отпадни води во урбаните и руралните заедници.

Главните несигурности се идната политичка и / или економска стабилност, обемот во кој надоместоците за корисниците ќе можат да се зголемат со цел да се усогласат со принципот загадувачот плаќа, и моменталните проценки на барањата и на трошоците, особено за зајакнување на институциите и инвестирање.

АНЕКС VI.Д: СЕКТОР КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКО ЗАГАДУВАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Општиот заземен пристап беше да се утврди релевантното секторско ЕУ законодавство што треба да биде опфатено, да се утврдат почетните приоритети меѓу избрани директиви, да се спроведе анализа на недостатоци користејќи различни алатки за анализи, да се изготват сите акции потребни за целосна апроксимација, клучните наоди да се валидираат од страна на работната група, да се комбинираат валидираните акции во групи на акции (институционален развој, техничка помош и капитални инвестиции), и да се спроведе логичка приоритизација. Во текот на процесот на изготвувањето на Стратегијата за секторска апроксимација преку работни групи активно беа вклучени сите заинтересирани страни, а беа разгледани и постоечките национални стратегии и планови кои се однесуваат на релевантните секторски прашања.

ЕУ директивите опфатени во оваа Стратегија за секторска апроксимација е всушност главното ЕУ законодавство за контрола на индустриско загадување, особено Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС), Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС), Директивата СЕВЕСО (96/82/ЕС), Директивата за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13/ЕС), Директивата за испарливи органски соединенија од бензин (94/63/ЕС, Одлуката EPER (2000/479/ЕС) / Регулативата EPRTR (ЕС 166/2006), Регулативата EMAS (ЕС 761/2001), и Регулативата за еко-ознаки (ЕС 1980/2000).

Сегашна ситуација

Во изминативе неколку години, значителен дел од ЕУ законодавството релевантно за контролата на индустриско загадување е транспонирано во националното законодавство и се ратификувани неколку меѓународни конвенции и протоколи. Усвоени се и неколку стратешки документи од кои некои од позначајните се Вториот национален еколошки акционен план за РМ (НЕАП II, 2006), документот Визија 2008 (2004), Националниот здравствено-еколошки акционен план (НЗЕАП, 1999), Просторниот план на Република Македонија (2004), и стратезиите за енергетска ефикасност (2004) и Управување со мониторинг/свесност/податоци за животната средина. Извесни дополнителни стратешки документи се подготвуваат или се планирани, од кои за секторот контрола на индустриско загадување најрелевантни се Националната стратегија за одржлив развој со Акционен план (што треба да се усвои во 2008 год.) и Националната стратегија за заштита и спасување за Република Македонија (се уште во многу рана фаза).

Едно од главните начела во Одлуката на ЕУ за начелата, приоритетите и условите содржани во Европското партнерство со Р. Македонија (2006) и поддржано од НЕАП II, е начелото за „интегрирање на барањата за заштита на животната средина во останатите секторски политики“, што почнува да станува се повеќе и повеќе признаено и спроведувано од сите надлежни органи во земјата.

Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) е главниот надлежен орган за подготвување и усвојување на сите правни инструменти за комплетирање на целосното транспонирање на ЕУ директивите од секторот контрола на индустриско загадување и за имплементацијата на

истите, како и а сите релеватни меѓународни спогорби ратификувани / усвоени од државата.

Правната рамка која го покрива секторот контрола на индустриско загадување се состои од Законот за животна средина, Законот за квалитет на амбиентниот воздух, Законот за судови и Законот за општа управна постапка. Транспонирањето на Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС) е во напредна фаза, но сепак постојат уште неколку некомплетирани прашања. Директивата за големи постројки за согорување се уште не е целосно транспонирана, а не е ниту во напредна фаза. Транспонирањето на СЕВЕСО Директивата (96/82/ЕС) не е во напредна фаза, додека Директивата за испарливи органски соединенија од растворувачи (1999/13/ЕС) е во многу ран стадиум на транспонирање, а Директивата за испарливи органски соединенија од бензин (94/63/ЕС) се уште не е транспонирана.

А-ИСКЗ инсталациите се обврзани да имплементираат најдобри достапни техники, а законодавството за големи постројки за согорување бара потенцијално намалување на емисиите преку примена на најдобри достапни техники. Инсталациите / активностите кои емитуваат испарливи органски соединенија можат да бидат предмет на А/Б интегрирани еколошки дозволи, но некои ќе се регулираат со други правни одредби. Инвентарот на ИСКЗ инсталации покажа дека околу 140 инсталации се предмет на А-дозволи и околу 260 на Б-дозволи. Многу груба проценка на бројот на инсталации кои емитуваат испарливи органски соединенија во земјата е околу 300 инсталации. Присуството на производи кои содржат испарливи органски соединенија и потенцијалните извори на испарливи органски соединенија на националниот пазар не е проценето.

Општиот концепт на имплементирањето на Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) се користи за секторот во целост, нудејќи две опции за дозвола: А-интегрирана еколошка дозвола или Дозвола за усогласување со оперативен план. Втората опција им дава на операторите на ИСКЗ инсталации можност да постигнат усогласеност со барањата од А-интегрираната еколошка дозвола во временска рамка што се договара со МЖСПП.

Постојат три значајни прашања на кои треба да се одговори со имплементацијата на ЕУ законодавството за контрола на индустриско загадување во Р. Македонија. Првото е усогласување на националните гранични вредности на емисии со оние од ЕУ директивите. Второто е да се разјасни дефиницијата на граничната линија меѓу постоечките и новите големи постројки за согорување. Граничната линија според Законот за животна средина е 1 јули 2007, додека 1 јули 1987 год. е датумот наведен во Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС). Постојат некои големи постројки за согорување во Р. Македонија што треба да се идентификуваат ако нови според Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) и како постоечки според Законот за животна средина. Третото прашање е до кој степен користените методологии, тестови, анализи, опрема и знаење и вештини на човечките ресурси се погодни за сигурен мониторинг.

Од ИСКЗ инсталации се бара да поднесат барање за А/Б-интегрирана еколошка дозвола или Дозвола за усогласување со оперативен план пред крајот на 2008 год., додека големите постројки за согорување пред крајот на 2006 год. Во моментот, МЖСПП би требало да има добиено повеќе од 60 барања од А-ИСКЗ инсталациите, но добиени се само 21. Состојбата не е подобра ниту за Б-ИСКЗ дозволи. Проблемот потекнува од фактот што ниту еден од двата вида инсталации немаат капацитети да ги подготват барањата, ниту пак надлежниот орган во моментот има доволно персонал и вештини да

постапува по волкав број барања. Од големите постројки за согорување само две поднеле барања. До сега не е издадена ниту една дозвола на ниту една од инсталациите што поднеле барања.

Упатства за најдобри достапни техники за сите категории инсталации се беа подготвени (CARDS 2004) следејќи ги упатствата на ЕУ БРЕФ-овите. БРЕФ-овите се уште не се целосно усвоени од страна на МЖСПП (се оценува дека тоа би било многу скапо), иако БРЕФ-овите би можеле да донесат придобивки релеватни за многу ИСКЗ заинтересирани страни.

Со усвојувањето на барањата на СЕВЕСО Директивата (96/82/ЕС) се уште не е започнато, но според Законот тие би требало да се имплементираат во периодот од 2009-2011 год. Законот исто така бара од операторите на индустриски инсталации да подготват планови за вонредни состојби, сепак, се чини дека овие планови не ги исполнуваат барањата на Директивата и дека всушност се спроведуваат.

До сега не е започнато со активности во полето на инсталациите / активностите кои емитуваат испарливи органски соединенија, како и во полето на имплементирањето на EPER / EPRTR и EMAS Регулативите. Сепак, започнато е со извесни активности во врска со воспоставувањето критериуми и формирањето Комисија за доделување национална еко-ознака за производи што се пријателски за животната средина (промотивен чекор и поттик за аплицирање за ЕУ еко-ознака).

Според неодамна одобрената систематизација на МЖСПП, ќе биде воспоставен посебен Сектор за индустриско загадување и управување со ризик (со одделенијата за ИСКЗ, Хемикалии и индустриски несреќи, Управување со ризик и атмосфера, и Мониторинг). Освен тоа, МЖСПП е решено да ги зајакне постоечките потпорни сектори на контролата на индустриско загадување / тела во рамките на МЖСПП. Сепак, се уште се чека на формирањето на Научно-техничка комисија за најдобри достапни техники и на ИСКЗ листа на експерти. Плановите за вонредни состојби за системи каде се присутни опасни супстанции се според Законот надлежност на Дирекцијата за заштита и спасување (независно тело на државната управа).

МЖСПП (МИЦЖС) има воспоставено база на податоци за загадувачи на воздухот од стационарни извори и фугитивни емисии (вклучувајќи и емисии на испарливи органски соединенија). CORINAIR методологијата за правење инвентари се користи уште од 2005 год. Техниките за модели на дисперзија на емисии се уште не се користат, но се очекува финскиот Твининг проект кој е во тек да воведо модели на дисперзија. Некои индустриски инсталации имаат нивен сопствен *online* мониторинг на емисии, но се уште немаат прифатена методологија, проверка на податоци и обезбедување квалитет што ја доведува во прашање точноста на резултатите. Катастар на загадувачи, вклучувајќи ги и емисиите во сите средини и области на животната средина, е во тек на подготовка, и може да е користи како извор на податоци за EPER / EPRTR.

Законот наложува и редовни инспекции на ИСКЗ инсталациите и поднесување годишни извештаи. Во Државниот инспекторат за животна средина (ДИЖС) вработени се 13 инспектори и секој од нив покрива по извесен број А-ИСКЗ инсталации. Сепак, техничките вештини на персоналот не се адекватни да можат да го покријат целокупниот спектар на индустриски активности. Во однос на инспекцијата на Системот за заштита и спасување, во Дирекцијата за заштита и спасување именуван е Главен инспектор.

Законот за животна средина беше дополнет во 2007 год. со тоа што сега се посветува поголемо внимание на ревидирањето на мерките за спроведување со цел да се направат поефикасни, пропорционални и демотивирачки. Прекршоците се поделени во три категории, и секое кршење на одредбите што го покриваат секторот контрола на индустриско загадување, спаѓаат во највисоката категорија прекршоци.

МЖСПП, градот Скопје и општините се надлежни да ја информираат јавноста во текот на целокупната процедура на издавање интегрирани еколошки дозволи и кога е потребно да одржат јавни консултации. Печатени примероци од апликациите на пилот компанијата и други компании се достапни во Канцеларијата за комуникација со јавноста, а неколку барања за дозвола за усогласување со оперативен план можат да се најдат на Интернет страната на МЖСПП. Информирањето на јавноста и консултациите по плановите за вонредни состојби се очекува да почнат да се спроведуваат по почетокот на имплементацијата (2009-2011 год.) на СЕВЕСО Директивата (96/82/ЕС).

Надлежност на МЖСПП е да поднесува извештаи до Комисијата на ЕУ за имплементацијата на директивите од секторот контрола на индустриско загадување. Во МЖСПП со сигурност сметаат дека се во состојба да обезбедат компетентно поднесување извештаи, уште во 2009 год. за емисиите во воздухот, со оглед на тоа дека CORINAIR и SNAP се веќе воведени и стекнато е искуство од редовното известување што произлегува од Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот.

Усогласувањето со барањата на ЕУ законодавството за контрола на индустриско загадување ќе чини многу, со тоа што најголемите трошоци ќе ги предизвика инсталирањето на постројки за намалување на штетните последици или надградбата а постоечката опрема и пракса. Голем дел од подготвителната работа (што чини помалку) е завршена, но голем дел од потребите инвестиции (особено за техничките мерки) допрва треба да следат.

Приоритети за транспонирање

Закон за животна средина се смета за соодветен правен инструмент кој би го комплетира транспонирањето на ЕУ законодавството во секторот контрола на индустриско загадување, со усвојувањето на подзаконските акти. Овој Закон ја регулира и постапката за оценка на влијанието врз животната средина (ОВЖС) и содржи обврски за информирање и консултирање на јавноста кои се применуваат како на Директива за ИСКЗ (96/61/ЕС), така и на СЕВЕСО Директива (96/82/ЕС). Се чини дека еден правен акт може најдобро да ги интегрира обврските од сите овие Директиви каде се среќаваат допирни точки во процедурите. Подзаконските акти можат да содржат потехнички и подетални обврски што би можеле исто така и лесно да се дополнуваат. Во краткорочен период, потребно ќе биде дополнување на постоечкиот Закон за животна средина со цел да се отвори можност за да се направат прилагодувања за Директива за ИСКЗ (96/61/ЕС) и СЕВЕСО Директивата (96/82/ЕС). Освен тоа, наскоро очекуваното усвојување на Одлуката за сумата на компензацијата што треба да ја платат операторите на А-ИСКЗ инсталации и за критериумите и начинот на одредување и пресметување на компензацијата за Б-ИСКЗ инсталации ќе ја комплетира правната рамка за издавањето интегрирани еколошки дозволи. Што се однесува до СЕВЕСО Директивата (96/82/ЕС) процесот на подготвување и усвојување на подзаконската легислатива ќе бидат главните активности во следниве 2-3 години. Ќе бидат регулирани и техничките и деталните прашања, како содржината на внатрешните и надворешните планови за вонредни состојби, постапките за нивно одобрување, граничните вредности и критериуми што се применуваат за класификација на супстанции како опасни. Во однос на Директивата за испарливи органски соединенија од

растворувачи (1999/13), измените и дополнувањата на Законот за квалитет на амбиентниот воздух и подготвувањето Правилници ќе бидат главните задачи што ќе се спроведуваат во следните 1-2 години.

Приоритети за имплементација

Стратегијата за имплементација на директивите во секторот контрола на индустриско загадување е да им се даде највисок приоритет на директивите чие имплементирање ќе резултира со најголеми придобиви за човековото здравје и животната средина. Врз основа на тоа начело, највисок приоритет им е даден на Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС), Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС), и СЕВЕСО Директивата (96/82/ЕС). Стратегијата е да се користи Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС) како централна директива со цел да се намалат влијанијата од сите индустриски активности во земјата. Институционалната поставеност во врска со Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС) ќе овозможи да се искористат истите административни ресурси за други индустрии и загадувачи покрај ИСКЗ инсталациите, според потребата. Друга причина за тоа да се направи Директива за ИСКЗ (96/82/ЕС) централна точка во стратегијата за секторот контрола на индустриско загадување е дека оваа Директива автоматски ќе ги регулира сите големи постројки за согорување, сите СЕВЕСО инсталации, некои од објектите за чување на бензински и дизел горива, и многу од поголемите инсталации кои емитуваат испарливи органски соединенија.

Најзначајната идна задача за целосна имплементација на Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС) и Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) е да се продуцираат потребните Правилници. Исто така е битно да се обезбедат информации за најдобри достапни техники и превод на БРЕФ-овите или референтна листа на ЕУ БРЕФ белешките, и да се обезбеди обука на централните и локалните органи за подготвување интегрирани еколошки дозволи и инспекција и контрола на претпријатија. На крајот потребен е план за издавање дозволи и план за усогласување за сите претпријатија и големи постројки за согорување, и лиценцирани лаборатории.

Веднаш по Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС) што покрива најголем број објекти, Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) има највисок приоритет бидејќи големите постројки за согорување во земјата се главни загадувачи на воздухот и кои имаат потреба од скапи надградби со цел да постигнат усогласеност со граничните емисии користејќи ги најдобрите достапни техники. Ова се разбира е процес кој ќе се одвива во текот на неколку години, но битно е да се започне што е можно поскоро со цел на се намали нивото на загаденост на воздухот во земјата.

Сите СЕВЕСО инсталации се и ИСКЗ инсталации, што значи дека сите услови во врска безбедноста ќе бидат наведени во интегрираната еколошка дозвола. За практичната имплементација на СЕВЕСО Директивата (96/82/ЕС), ќе биде потребно да се продуцираат извесен број Правилници и да се подготви план за анализа на ризик, план за издавање дозволи и план за усогласување за сите СЕВЕСО активности.

Емисиите на испарливи органски соединенија од индустриски активности и емисиите од големи постројки за согорување можат да се регулираат или преку Национални планови за намалување на емисиите или на индивидуална основа за секоја постројка (избрана во Р. Македонија). Во вториот случај секоја постројка мора да биде регистрирана и условите за емисии мора да бидат одредени и контролирани за секоја постројка посебно.

На директивите за испарливи органски соединенија (1999/13/ЕС и 94/63/ЕС) им се дава следниот највисок приоритет со оглед на тоа дека земјата има

прилично високи концентрации на озон. Испарливите органски соединенија се прекурсори за формирање на озонот и пореди тоа е значајно да се намалат целокупните емисии на испарливи органски соединенија, што може ефективно да се постигне преку правилно имплементирање и спроведување на овие две Директиви. Најзначајните задачи за имплементацијата на овие две директиви е подготвување правилници/упатства за практична имплементација. Понатаму, треба да се направат план за издавање дозволи и план за усогласување за сите инсталации.

EPER / EPRTR регистарот и генераторот на извештаи заедно со интегрираниот регистар за сите извори на емисии во земјата ќе формираат добра основа за идните намалувања на емисиите, а со тоа и намалено влијание на околината. На двете регулативи EMAS и Еко-ознака (ЕС 761/2001 и 1980/2000), им се дава најнизок приоритет во секторот контрола на индустриско загадување. Се очекува дека овие две регулативи нема да имаат примарно средиште за индустријата се до воведувањето на позначајните инвестиции како што е усогласувањето со сегашните и идните правни акти. За овие регулативи, најзначајните задачи се да се подготват упатства за надлежниот орган за контрола на производ во производствените објекти и во објектите за крајниот корисник, и воспоставување на административно одделение кое ќе раководи со овие регулативи.

Строго се препорачува во МЖСПП да се формира интегрирано административно одделение со надлежности и овластувања да ги координира сите активности кои имаат влијание на правилната имплементација во секторот контрола на индустриско загадување.

Приоритети за инвестиции

Вкупните трошоци за правното транспонирање и имплементирање на законодавството се 1.166 милиони евра во капитални (еднократни) трошоци и 84 милиони евра во оперативни (повторливи) трошоци. Ова се многу големи трошоци (но, исто така и предмет на значителна неизвесност) и ќе претставуваат голем предизвик за земјата. Директивата за ИСКЗ (96/61/ЕС) и Директивата за големи постројки за согорување (2001/80/ЕС) заедно придонесуваат за 95% од трошоците во целиот сектор. Екстремно мал дел од вкупните трошоци му се припишуваат на *правното транспонирање*, а повеќето од истите е поврзано со техничката помош потребна за изготвувањето на законските акти. Се смета дека нема да бидат потребни дополнителни човечки ресурси во МЖСПП, но ќе биде потребна обука за постоечкиот персонал и набавка на потребната опрема. Трошоците за имплементација поврзани со персоналот достигнуваат 1.3 милиони евра годишно, што одговара на потреби од 52 лица, заедно со еднократниот трошок од 414.000 евра за обука и опрема. За поддршка на имплементацијата ќе бидат потребни проекти за техничка помош во вредност од 10.6 милиони евра. Имплементирањето на законодавството во секторот контрола на индустриско загадување е исклучително капитално-интензивно со оглед на тоа што вкупните капитални инвестиции ја надминуваат бројката од 1 милијарда евра. Оперативните трошоци и капиталната опрема достигнуваат до 83 милиони евра годишно. Речиси сите овие трошоци се поврзани со технички модификации потребни кај различните видови индустриски постројки со цел истите да се доведат до состојба на усогласеност со законодавството на ЕУ. Најголемиот дел од трошоците (над 99% од капиталните трошоци) ќе ги сноси на прво место *индустријата*. За големите постројки за согорување ќе бидат потребни вкупно 745 милиони евра, што одговара на речиси две третини од вкупните капитални трошоци на индустријата. Повеќето од капиталните/еднократни трошоци за акциите за кои е надлежно МЖСПП се однесуваат на техничката помош и обука (5.5 од 6.5 милиони

евра). Слично на ова, повеќето од оперативните трошоци се доведуваат во врска со платите и трошоците поврзани со платите за новиот персонал.

Капиталниот трошок ќе биде распореден релативно рамномерно во текот на 13-годишен период со просечна годишна инвестиција од околу 90 милиони евра. Техничката помош расте постојано во првите четири години, а потоа нагло опаѓа. Капителните трошоци претставуваат најголем дел од вкупните трошоци во почетните години, но оперативните и повторливите трошоци постепено растат додека оперативните / повторливите трошоци не достигнат ниво споредливо со годишните инвестиции во текот на инвестициониот период (кога програмата за капитални инвестиции ќе биде завршена). Капиталните инвестиции ќе бидат потребни за големите нови инсталации кои ќе треба да бидат координирани со инвестиционите програми на компаниите кои секако ќе ги спроведуваат за да ги модернизираат нивните операции и за да ги направат поконкурентни и остварливи.

Пристапот во финансирањето ќе зависи од видот на трошок. Сите оперативни трошоци за владините сектори и привремените вработувања ќе треба да бидат покриени од државниот буџет (но истите би можеле и да се повратат од надоместоците). За техничката помош треба да се побара финансирање во вид на грантови од меѓународната донаторска заедница (на пр. ИПА). Еднократните трошоци поврзани со новиот персонал би требало да се вклучат во различните проекти за градење капацитети и финансирани од меѓународната донаторска заедница. За капиталните ставки треба да се побара потенцијално финансирање во вид на грантови, инаку овие трошоци ќе мора да се покријат од државниот буџет. Еднократните трошоци за општините ќе мора да се покријат од општинските буџети, додека трошоците за индустријата ќе мора да ги покрие самата индустрија.

План за секторска апроксимација

Целокупниот план за постигнување целосна апроксимација се состои од правно транспонирање и акции за имплементација (како и спроведување). Правното транспонирање се состои од 9 акции (види Табела 6), кои се групирани во три главни категории на акции (види ја долната табела). Имплементацијата (како и спроведувањето) се состои од 65 акции (види Табела 9) кои се групирани во три главни категории на акции (види ја долната табела). Роковите на целокупниот план за секторска апроксимација се дадени во долната табела (започнувајќи од нулта година – реалниот почеток ќе биде одреден во Националната стратегија за апроксимација во животната средина).

Целокупен план за секторска апроксимација		Почеток (година)	Крај (година)
<i>Правно транспонирање</i>	- Одлуки	0000	0000
	- Правилници	0000	0001
	- Дополнувања / Измени	0000	0000
<i>Имплементација и спроведување</i>	- Институционална поставеност	0000	0008
	- Техничка помош	0001	0006
	- Капитална инфраструктура и работење	0001	0013

Целосната имплементација, контролата и спроведувањето на директивите од секторот за ИСКЗ ќе има значителен позитивен ефект на човековото здравје и животната средина. Главните придобивки од усогласувањето се значителен позитивен ефект на квалитетот на воздухот, квалитетот на водата кај реципиентите, и намалување на концентрациите на озон. Други главни придобивки

се намалување на бројот на респираторни болести, продолжување на просечниот животен век, намалена деградација и киселост на шумите, и подобрување на посевиите. На крајот може да се спомене и зголемената ефикасност во снабдувањето со топлина и електрична енергија и други индустриски активности, и подобрена економија (намалување на економските загуби и подобрени можности за конкурентност).

Најзначајното и клучно прашање за успешно имплементирање на ЕУ законодавството за контрола на индустриско загадување е дали ќе биде можно да се формира функционално одделение за контрола и спроведување. Треба да се вработат и обучат голем број експерти за животна средина и индустрија, и мора да се воспостават акредитирани лаборатории за контрола на емисиите од постројките. Исто така особено е важно во МЖСПП да се воспостави административно одделение кое ќе биде надлежно да обезбеди ефикасност на интегрираниот национален план за квалитет на воздухот.

АНЕКС VI.Г: СЕКТОР ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА И ШУМИ

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Општиот пристап беше да се утврди релевантото секторско ЕУ законодавство што треба да биде опфатено, да се утврдат почетните приоритети меѓу избрани директиви, да се спроведат анализи на недостатоци користејќи различни алатки за анализи, да се изготват сите акции потребни за целосна апроксимација, да се комбинираат валидираните акции во групи на акции (институционален развој, техничка помош и капитални инвестиции), и да се спроведе логичка приоритизација. Во сево ова активно учество земаа сите заинтересирани страни преку Работната група за природа/шумарство.

ЕУ директивите опфатени во оваа секторска стратегија е главното ЕУ законодавство што се однесува на природата и шумарството, особено Директивата за живеалишта, (92/43/ЕЕС), Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС), Регулативата за загрозуени видови (ЕС 338/97), Директивата за зоолошки градини (1999/22/ЕС), Регулативата за стапици за лов (ЕЕС) 3254/91, и Регулативата за мониторинг на шумите (ЕС 2152/2003). Во оваа секторска стратегија се опфатени и неколку релевантни меѓународни спогодби.

Сегашна ситуација

Среднорочната политика во Визија 2008 предвидува спроведување реформи со цел подобрување на заштитата на природата преку имплементација на Законот за заштита на природата, подготвување на Национална стратегија за заштита на природата и планови за управување со заштитените области. Просторниот план на Република Македонија (2002), Секторска студија за заштита на природното наследство, е стратешки развоен документ, во кој се наведуваат областите и објектите во природата кои базирани на основните социјални вредности се зачувани како најзначајно природно наследство од национално значење. Стратегијата за заштита на биолошкиот диверзитет и Акциониот план (2004) дава цврста основа базирана на национална експертиза, која ја дефинира целокупната визија и целите за заштита на биолошкиот диверзитет и претставува интегрирана рамка базирана на низа стратешки компоненти и пристапи. Во 2006 год. беше усвоен Вториот национален акционен план за животна средина (НЕАП II) кој се осврна и на многу значајни прашања од националната политика поврзани со зачувувањето на природата, и потребата да се заштити природата и биодиверзитетот. Постојат и неколку други документи што се однесуваат на шумите и развојот на шумарството во земјата, меѓу кои Стратегијата за одржлив развој на шумарството во Република Македонија (усвоена во 2006 год.). Сите овие стратешки документи ја одредуваат меѓународната и особено политиката на ЕУ во секторот зачувување на природата, вклучувајќи ги и меѓународните и европските конвенции/спогодби ратификувани од Владата.

Што се однесува до надлежностите во Секторите природа и шумарство, Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) ја има целосната надлежност за управување и надзор на полето на заштитените области и заштитените видови, додека Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВС) е надлежно за управување и заштита на шумите, и регулативата во полето на ловот, рибарството и заштитата на растенијата. Што се однесува до надлежностите во однос на заштитата на дивите трици институционално се надлежни и двете министерства.

Националните паркови според Законот ќе се трансформираат во Институции на национален парк кои ќе бидат надлежни за управување со националните паркови. Административниот надзор врз нивното работење ќе го врши МЖСПП.

Правна основа за заштита на природата се среќава во Уставот, Законот за животна средина, меѓународните спогодби потпишани или ратификувани од земјата и законите кои го регулираат користењето на одредени природни ресурси. Повеќето од законодавството на ЕУ за зачувување на природата е транспонирано во Законот за заштита на природата, кој исто така содржи обврски од релевантните ратификувани меѓународни спогодби. Целосна имплементација на Законот ќе се постигне само по усвојувањето на неколку подзаконски акти.

Статусот на транспонирање на Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС) не е во ран стадиум, туку останува да се исполнат уште многу барања до целосното транспонирање. Транспонирањето на Директива за диви птици (79/409/ЕЕС) не е во напредна фаза бидејќи постоечката правна рамка (Законот за заштита на природата и Законот за ловство) не се целосно усогласени со барањата на Директивата. Што се однесува до Директивата за зоолошки градини (1999/22/ЕС), нејзиното транспонирање едвај и да е започнато бидејќи е транспонирана само една одредба.

Во однос на имплементацијата, МЖСПП е главната надлежна институција за заштита и мониторинг на природата, вклучувајќи ги и заштитените области и заштитените видови. Сепак, сите значајни природни ресурси се уште ги контролираат и другите министерства, на пр. водите, шумите, видовите дивеч, итн. Оваа ситуација создава многу недоследности бидејќи овие ресурси не се третираат како екосистеми кои се поддршка на голем дел од биодиверзитетот. Управувањето со овие ресурси (особено водите) во заштитените области е обично под двојна (или тројна) јурисдикција. Капацитетот за имплементација на ЕУ законодавството во Секторот природа во МЖСПП (и другите министерства и институции) е низок. Ова главно се должи на слабо екипирани сектори и различните пристапи кон зачувувањето на природата. Надлежен орган за имплементација на ЕУ барањата за зачувување на природата се уште не е воспоставен, и е многу битно ваков орган да се воспостави што е можно поскоро.

Поголемиот дел од општото законодавство потребно за имплементација на ЕУ барањата во Секторот природа до сега е усвоено. Сепак, не е обрнато многу внимание на имплементацијата на ново воспоставените закони бидејќи подзаконските акти не се усвоени, институционалната поставеност не е во согласност со новите барања, не се преземени мерки за екипирање и опремување, не е извршено мапирање на живеалиштата, итн.

Моменталната мрежа на заштитени области во земјата вклучува 3 национални парка, кои имаат добро воспоставени системи за управување, вклучувајќи и управен орган и планови за управување, надлежен орган не постои формална одредба за управување со останатите заштитени области, за кои нема планови за управување и само малку научни податоци. Постоечкиот систем за класификација и категоризација на природните реткости не е хармонизиран со меѓународните стандарди, и затоа е важно повторно да се евалуираат и прекатегоризираат постоечките заштитени области како што бара новиот Закон. Студијата за земјата предлага дополнителни 39 природни подрачја (вклучувајќи 2 национални паркови и 9 строги природни резервати) да бидат вклучени во системот на заштитени области. До сега беа предложени и анализирани 6 области од посебен интерес за зачувување (30% од вкупната на-

ционална ЕМЕРАЛД мрежа) и моментно дополнителни 10 sites се предложени (покривајќи 80% од мрежата).

Законот за заштита на природата пропишува декларирање „заштитени видови“ и „строго заштитени видови“, сепак, до сега такви не се класифицирани (поради недостатокот на Црвени листи / Книги со податоци за загрозуени видови). Самата заштита ја пропишува Законот за ловство. акциони планови за управување и зачувување на загрозените видови се елаборирани само за vultures (Балкански план). Неколку акции се преземени од МЖСПП за видовите наведени за потреби за регулирање на тргувањето со нив, главно поради обврските што произлегуваат од Конвенцијата CITES. Недостатокот на доволни и адекватни информации за видовите живеалишта, дистрибуцијата на живеалишта и видови, мапи за вегетација, итн. исто така не постојат, и не постои систематски ГИС систем и база на податоци за презентирање на истите.

Не е сторено многу во врска со имплементацијата на Регулацијата за мониторинг на шуми (ЕС/2152/2003), и не се покриени сите аспекти (особено делот што се однесува на биодиверзитетот). Надлежните институции се МЗШВС, јавното претпријатие „Македонски шуми“, Факултетот за шумарство, Министерството за внатрешни работи, итн., но не постои соодветна координација и не е назначен надлежен орган. Имплементацијата на Директивата за зоолошки градини (1999/22/ЕС) не е започната, бидејќи законодавството за оваа директива се уште не е усвоено. Административната надлежност за управувањето со скопската зоолошка градина ја има градската управа, што дополнително ја компликува имплементацијата. Сепак, многу активности кои имаат за цел да ја подобрат животната средина во зоолошката градина започнаа неодамна, и истите се во согласност со Директивата.

До сега во земјата имало само ограничени инвестиции во секторот природа. Само две лица се именувани во МЖСПП да работат (дел од работното време) на прашањата поврзани со заштитата и зачувувањето на природата. Во изминативе години биле спроведени мал број проекти за техничка помош, кои директно или индиректно резултирале со заштита на природата.

Приоритети за транспонирање

Транспонирањето на Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС) е приоритет бидејќи таа утврдува сеопфатна мрежа на заштитени области. Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС) е тесно поврзана и исто така приоритет. За да се постигне целосна транспонираност на овие две директиви, треба да се извршат дополнувања на постоечкиот Закон за заштита на природата и Законот за ловство со цел да се вклучат обврските од овие две директиви што се уште не се целосно транспонирани во овие закони. Во двата закони треба да се вклучи соодветна правна основа за да се овозможи усвојување на подзаконски акти. Анексите на двете директиви, како и детални постапки, треба да се транспонираат преку подзаконски акти. Треба да се води сметка да се избегнат конфликти или преклопувања со други постоечки законски акти. Една опција за која треба да се размисли е дали овој подзаконски акт треба да остене правилник (одобрен од МЖСПП) или треба да биде променет во Уредба (што ја усвојува Владата).

За акциите што треба да се преземат за транспонирање на Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС) ќе бидат потреби консултации меѓу МЖСПП и МЗШВС. Постоеното на два закони што ги донесуваат различни министерства може да создаде проблеми во соодветното транспонирање на споменатата директива. Ќе треба да се направи детален правен преглед на двата закони за да се избегнат преклопувања што би можеле да ја загрозат прав-

ната сигурност. Што се однесува до подзаконските акти, и двете министерства треба да учествуваат во нивното подготвување и усвојување.

Краткорочни приоритети е да се дополни Законот за заштита на природата и да се хармонизира со Законот за прекршоци со цел да се воведат директни кривични пријави согласно Законот за ловство. Освен тоа, треба да се подготви соодветна правна рамка за да се овозможи имплементација на Конвенцијата за CITES. Во моментот Уредба за тргување со диви видови е изготвена, но не е усвоена, бидејќи е потребно во Закон за заштита на природата да се вклучи подобра правна основа. Усвојувањето на оваа уредба ќе овозможи подобра усогласеност со одредбите од Конвенцијата CITES и ќе овозможи нејзина соодветна имплементација. Среднорочни приоритети се усвојување на подзаконски акти за овие две директиви како и дополнување на Законот за шуми за да се олесни соодветната имплементација на Регулативата за мониторинг на шуми (ЕС) 2152/2003.

Приоритети за имплементација

Стратегијата за постигнување целосна усогласеност со директивите/регулативите од Секторот природа е поделена во две фази: подготвителна фаза и фаза за имплементација. Во подготвителната фаза, правните реформи за поддршка на имплементацијата се завршени, воспоставени се и зајакнати потребните институции, инсталирани се информacionи системи и спроведени се испитувања за да се одреди прецизно нивото на усогласеност постигнато досега и дополнителната работа што ќе биде потребна за постигнување целосна усогласеност. Во фазата за имплементација, институциите институциите утврдуваат и следат работна програма која ќе обезбеди целосна усогласеност. Во однос на подготвителните активности, останува да се донесат некои значајни подзаконски акти за да се обезбеди имплементација на законските акти. МЖСПП ќе има потреба и од ново посветено НАТУРА 2000 одделение со обучена група стручни биолози, поради обемните барања и техничката природа на управувањето со мрежата Натура 2000 и другите мерки за зачувување на природата. Одделението во целост ќе треба да воспостави соработка со другите сектори, универзитети и експертски НВОи. Одделението во МЖСПП кое ги покрива односите со јавноста, јавната свест и образование, треба да има тесна соработка со одделението НАТУРА 2000.

Главна задача за имплементација е да се утврдат и определат заштитени области. Можеби ќе биде потребно повторно да се класифицира државното земјиште или да се купи приватно земјиште за оваа цел. Втора задача е да се подготват останатите планови за управување со заштитени области и акциони планови за зачувување на видовите. Подготвувањето и имплементацијата на планови за управување и акциони планови ќе се одвива во текот на 10-15-годишен период, но може делумно да се преклопи со подготвителната фаза. Постапките за воспоставување бази на податоци за живеалишта, шуми, видови и CITES се вклучени во плановите за имплементација. Базите на податоци треба да се поврзани со ГИС. Базите на податоци треба да содржат информации собрани од истражувања и програми за мапирање од широки размери. Повеќето од подготвителната фаза може да биде завршена за 1-2 години, но за мапирањето и понатамошната анализа на недостатоци се очекува да бидат потребни 4-5 години.

Приоритети за инвестиции

Вкупните трошоци за правно транспонирање и имплементација на ЕУ законодавството во двата сектори изнесуваат 20 милиони евра во капитални (еднократни) трошоци и 11 милиони евра во оперативни (повторливи) трошоци. Директивата за живеалишта (92/43/ЕЕС) и Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС) придонесуваат за околу 90% од овие трошоци, главно бидејќи

опфаќаат идентификација на голема мрежа на националните 'Натура 2000' локации и изготвување и имплементација на планови за управување за сите овие локации, како и воспоставување мерки за зачувување и собирање на односните податоци. Само мал дел од вкупните трошоци (околу 850.000 евра) му се припишуваат на правното транспонирање, и повеќето од овие трошоци се поврзани со техничката помош потребна како поддршка во изготвувањето на неопходното законодавство. Кај повторливите трошоци доминираат трошоците за платите и други трошоци поврзани со платите за над 420 нови работни места, кои главно ќе бидат потребни да се одржат и зачуваат 100 заштитени области што се претпоставува дека ќе се воспостават. Исто така ќе се јави еден еднократен трошок од 220.000 евра за почетна обука и опрема за новиот персонал. Ќе бидат потребни проекти за техничка помош во вредност од над 15 милиони евра како поддршка на имплементацијата. Капиталните/еднократни трошоци од речиси 4 милиони евра вклучуваат надградба на скопската зоолошка градина, СITES капацитети во скопската зоолошка градина и затворање на битолската зоолошка градина, купување земјиште и објекти за мониторинг на шумите. Капиталните (еднократни) трошоци за МЖСПП изнесуваат околу 18.3 милиони евра, додека оперативните (повторливи) трошоци 10.9 милиони евра (каде спаѓаат и оние за новите 420 вработени).

Секторот природа опфаќа амбициозни, обемни програми, за кои се очекува да бидат потребни околу 16 години да се завршат, сметано од времето на нивно започнување. Иако во првите години капиталните трошоци се значителни, до осмата година трошоците ќе бидат претежно оперативни, и тоа за плати за големиот број на нови вработени.

Пристапот кон финансирањето ќе зависи од видот на трошок. Сите оперативни трошоци на владините сектори и привремените вработувања ќе треба да се покријат од државниот буџет (но би можеле да бидат повратени со надоместоци). За техничката помош треба да се побара финансирање во вид на грантови од меѓународната донаторска заедница (на пр. ИПА). Еднократните трошоци поврзани со новиот персонал треба да се вклучат како дел од различните проекти за градење капацитети финансирани од меѓународната донаторска заедница. За капиталните ставки треба да се побара потенцијално финансирање во вид на грант, инаку овие трошоци ќе мора да се покријат од државниот буџет. Оперативните трошоци за зоолошките градини ќе треба да бидат покриени преку добар бизнис менаџмент, додека за капиталните трошоци ќе треба да се побара финансирање во вид на грандови од буџетот на односните ЕЛС.

План за секторска апроксимација

Целокупниот план за постигнување целосна апроксимација се состои од акции за правно транспонирање и за имплементација (вклучувајќи и спроведување). Правното транспонирање се состои од 17 акции (види Табела 5), кои се групирани во три главни категории акции (види ја табелата подолу). Имплементацијата (вклучувајќи го и спроведувањето) се состои од 53 акции (види Табела 6) кои се групирани во три главни категории на акции (види ја табелата подолу). Роковите на целокупниот план за секторска апроксимација се дадени во табелата подолу (почнувајќи од нулта година – реалниот почеток ќе биде одреден во Националната стратегија за апроксимација во животната средина).

Директива	Целокупен план за апроксимација	Почеток (година)	Крај (година)
Директива за живеалишта (92/43/ЕЕС)	Правно транспонирање	0000	0002
	Имплементација и спроведување	0001	0009
Директива за диви птици (79/409/ЕЕС)	Правно транспонирање	0000	0009
	Имплементација и спроведување	0000	0016
Регулатива за загрозени видови (ЕС 338/97)	Правно транспонирање	-	-
	Имплементација и спроведување	0000	0003
Директива за зоолошки градини (1999/22/ЕС)	Правно транспонирање	0001	0002
	Имплементација и спроведување	0001	0012
Регулатива за стапици за лов ((ЕС) 254/91)	Правно транспонирање	0001	0001
	Имплементација и спроведување	0002	0002
Регулатива за мониторинг на шумите (ЕС) 2152/2003	Правно транспонирање	-	-
	Имплементација и спроведување	0000	0008

Главната придобивка ќе биде засилена мрежа на заштитени подрачја и соодветен административен систем кој го зачувува и реставрира државното природно наследство, на тој начин зачувувајќи го природното богатство на земјата за сегашните и идни генерации. На економско ниво, живото природно наследство нуди платформа за изградба на еко-туризам, вид на туризам со мали негативни влијанија, погоден за развојот на ситни услуги што ќе обезбеди вработување и придобивки за руралните заедници кои често живеат и во одалечени подрачја. Така економскиот развој што се доведува во врска со еко-туризмот, иако мал споредено со некои други сектори, е значаен поради неговата насоченост кон олеснување на руралната сиромаштија и загрозувањето на економската одржливост. Руралната економија исто така во голема мера се потпира на користењето на дивите живи ресурси.

Иако можеби малку се користат многу од дивите живи ресурси, тоа сепак во голема мера придонесува за диверзитетот на културата, за егзистенцијата и начинот на живот. Понатаму, дивите живи ресурси можат да имаат значајно економско влијание така што ќе обезбедат егзистенција на руралното население.

Клучно прашање кое може да влијае врз успешната имплементација на оваа стратегија е ривалството меѓу министерствата. Инаку, главна неизвесност во однос на имплементацијата е дали постои доволен интерес кај Владата да ги спроведе потребните институционални реформи и да ги преземе чекорите предвидени за изградба на потребните капацитети.

АНЕКС VI.E: СЕКТОР ХЕМИКАЛИИ

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Општиот пристап се состои од утврдување на ЕУ законодавството за хемикалии што треба да се опфати, одредување на приоритетите меѓу овие ЕУ директиви, користење различни аналитички алатки со цел да се направи анализа на недостатоци, изготвување на сите акции потребни за целосна апроксимација, валидирање на клучните наоди од Работната група за хемикалии, комбинирање на валидираните акции во групи на акции (институционален развој, техничка помош и капитални инвестиции), и логичка приоритизација. Во процесот на изготвувањето на оваа Секторска стратегија за апроксимација активно беа вклучени сите заинтересирани страни, освен Министерството за здравство (МЗ), а беа земени предвид и постоечките национални стратегии и планови што се однесуваат на прашањето хемикалии.

Паралелно со процесот на изготвувањето на оваа Секторска стратегија за апроксимација се одвиваше и ЕУ процесот на усвојување на новата ЕУ законодавна рамковна политика REACH, која стапува на сила на 1 Јуни 2007 год. REACH ќе замени околу 40 постоечки директиви и регулативи. Во времето на изготвувањето на анализата на недостатоци во рамките на овој проект, REACH се уште беше во нацрт верзија и со Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) беше договорено Секторската стратегија за апроксимација да се базира на ЕУ законодавството што е во сила. Сепак, главните обврски и барања на ЕУ законодавството што беа во сила во тоа време се во основа усвоени во REACH и поради тоа се уште се применливи.

ЕУ директивите опфатени во оваа Секторска стратегија за апроксимација се Директива на Советот за апроксимација на законите, регулативите и административните одредби во врска со класификацијата, пакувањето и обележувањето на опасни супстанции (67/548/ЕЕС), со дополнувањата, Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој (ЕС 2037/2000), со дополнувањата, Директивата за експерименти врз животни (86/609/ЕЕС) со дополнувањата, Директивата за азбест (87/217/ЕЕС) со дополнувањата, Регулативата за оценка на ризик (ЕС 793/93) со дополнувањата, Регулативата за извоз и увоз на опасни хемикалии (ЕС 304/2003) со дополнувањата, Директивата за биоциди (98/8/ЕС) со дополнувањата, и Директивата за класификација, пакување и означување на класификација, пакување и означување на опасни препарати (1999/45/ЕС).

Сегашна ситуација

Не постои рамковен закон за хемикалии во Р. Македонија, а со изготвувањето на новиот Закон за хемикалии е започнато во 2006 год. и во моментов е во тек. Во тек е и воспоставувањето добар систем за управување со хемикалии со цел Р. Македонија да се подготви за новиот REACH систем за управување со хемикалии.

Земјата е членка на Стокхолмската конвенција за перзистентни органски загадувачи (ПОП) од март 2004 год. Пред ратификацијата беше подготвен Национален имплементационен план за намалување и отстранување на перзистентните органски загадувачи. Виенската конвенција и Протоколот од Монреал и неговите дополнувања исто така се ратификувани. Во изминативе осум години се спроведува Државната програма за фазно отстранување на супстанциите што го осиромашуваат озонот (со што е намалена за 90% вкуп-

ната потрошувачка на супстанции што го осиромашуваат озонот во земјата). Државата се уште не и пристапила на Ротердамската конвенција за претходно информирана согласност.

Распределбата на надлежностите во врска со управувањето со хемикалии меѓу вклучените институции во моментот не е јасно дефинирана. МЖСПП е надлежно за управувањето со хемикалии и воспоставување и редовно ажурирање на регистарот на загадувачи и нивните карактеристики. Министерството за здравство е надлежно за управување со токсични супстанции и за издавање дозволи за увоз на отрови, и решава за листата на отрови што можат да се пуштат во трговската мрежа. Регистрацијата на отрови ја одобрува Комисијата за отрови (во рамките на МЗ), а Бирото за лекови (исто така во рамките на МЗ), е надлежно за прифаќање нотификации, оценка на ризик и класификација на хемикалии. Проценката и класификацијата на дрогите се врши на предлог на Комитетот за хемикалии. Бирото за лекови се планира да биде надлежно за прифаќање нотификации за нови супстанции кои претходно не се регистрирани и за следење на количествата супстанции што се пуштаат во промет. Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВС) е надлежно за пестициди што се користат за заштита на растенијата. Тоа исто така објавува Листа на материјали за заштита на растенија што смеат да циркулираат во земјата и регистрира производи за заштита на растенија. Факултетите и институтите се надлежни за оценка на токсичноста на сите хемикалии и супстанции што се користат во земјоделскиот сектор (пестициди) како услов за нивна продажба и даваат правна и техничка помош. Републичкиот завод за здравствена заштита спроведува хемиски анализи на хемиските супстанции. Лабораторијата на Фармацевтскиот факултет е акредитирана за хемиска анализа и врши лабораториска анализа на лекови и донесува одлука за категоризацијата на отровните хемиски супстанции во групи отрови. Факултетот за земјоделски науки и храна / Земјоделскиот институт дава мислење за биолошката ефикасност на пестицидите што се користат за заштита на растенија. Приватниот сектор е надлежен за имплементацијата на сите барања од законодавството и дава сугестии во врска со изготвувањето закони и подзаконски акти во секторот хемикалии.

Не постои рамковен закон за хемикалии кој го регулира управувањето со хемикалии во согласност со европското законодавство, но постои конкретно законодавство за запаливи и експлозивни супстанции и прекурсори. Не постои конкретен законски акт за биоциди, а националното законодавство треба да се усогласи со она на ЕУ во поглед на увозот и извозот на хемикалии и да се транспонира Ротердамската конвенција за претходно информирана согласност. Затоа започнато е со подготвувањето на Закон за хемикалии, кој во моментот е во тек и има за цел целосно усогласување со ЕУ законодавството.

Транспонираноста на Директивата за опасни супстанции (67/548/ЕЕС) и Директивата за класификација, пакување и означување на опасни препарати (1999/45/ЕС) се уште е во многу ран стадиум. Правната транспонираност на Директивата за азбест (87/217/ЕЕС) е исто така во ран стадиум, иако сега има нов Правилник за управување со азбестен отпад и со отпадни производи кои содржат азбест. Обврските и барањата на Директивата за биоциди (98/8/ЕС) која е во врска со пуштањето производи биоциди во промет, се уште не се транспонирани. Нацрт Законот за хемикалии треба да се дополни, меѓутоа овој закон само во некои случаи дава правна основа за подзаконски акти. Во Нацрт законот не се среќаваат одредби во врска со заштитата на животни во согласност со Директивата за експерименти врз животни (86/609/ЕЕС).

За ефикасно имплементирање и спроведување на законодавството за хемикалии ќе бидат потребни големи напори. Не постои официјален регистар на

хемикалии кој ги исполнува ЕУ барањата, иако постои регистар на отрови и листа на материјали за заштита на растенија, кои, сепак, треба да бидат усогласени со барањата што произлегуваат од европското законодавство. Не постои надлежен орган за нотификација на „нови“ супстанции. Не постои ниту единствена постапка за прибирање податоци и оценка на ризик за хемикалии што е во согласност со законодавството на ЕУ, а недостасува и интегрирано управување со хемикалии. Распределбата на надлежностите во врска со управувањето со хемикалии меѓу вклучените институции не е јасно дефинирана.

Се уште не е започнато со имплементација на Директивата за опасни супстанции (67/548/ЕЕС), Директивата за класификација, пакување и означување на опасни препарати (1999/45/ЕС) и Директивата за биоциди (98/8/ЕС), но некои институции се надлежни за функции што се горе-долу слични на оние што се споменуваат во овие директиви. За некои од обврските од овие директиви испланирано е кои министерства ќе бидат надлежни, додека други обврски се уште не се испланирани. Исто така се планира до парламентот да се достави нацрт акт кој ќе би покрие овие директиви (средина на 2007 год.). Поголем напредок е постигнат во поглед на Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој (ЕС 2037/2000). Националната програма за отстранување на супстанции што го осиромашуваат озонскиот слој беше усвоена во 1996 год., но не постои регулатива за управување со супстанции што го осиромашуваат озонот, ниту систем за пласирање на пазарот на супстанции што го осиромашуваат озонот или за инспекции на супстанции што го осиромашуваат озонот. Се планира да се изготви Регулатива за супстанции што го осиромашуваат озонот (крајот на 2007 год.). Воопшто не се имплементирани Директивата за азбест (87/217/ЕЕС), Директивата за експерименти врз животни (86/609/ЕЕС), Регулативата за оценка на ризик од постоечки супстанции (ЕЕС 793/93), и Регулативата за извоз и увоз на опасни хемикалии (ЕЕС 2455/92).

Се уште не е сериозно започнато со инвестиции во овој сектор, освен за Регулативата за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој (ЕС 1037/2000). Во моментот постои `Одделение за озон и ПОП` во МЖСПП (во кое работат 6 лица) кое го подготвува и имплементира одговорот на земјата на супстанциите што го осиромашуваат озонот, финансирано од Мултилатералниот фонд на Протоколот од Монреал, кој исто така го финансираше и планот за управување со разладни средства и едан проект за фазно отстранување на метил бромидот во земјоделскиот сектор. Шведската агенција СИДА ја разгледува можноста за финансирање на техничка помош во вид на твининг проект кој ќе опфати многу активности за градење капацитети потребни за имплементација на законодавството за хемикалии.

Приоритети за транспонирање

Во поглед на усвојувањето на REACH, се предлага да се прилагоди сегашниот нацрт Закон за хемикалии на REACH во однос на оценката, класификацијата и означувањето на хемикалиите и да се земе предвид обратниот товар на докажување што паѓа на производителот. Ефектите од имплементацијата на REACH треба внимателно да се оценат пред да се усвојат во законодавството, и значајно е на потребните институции да им се обезбеди време за прилагодување, обука и подигнување на свеста. Краткорочни приоритети се усвојување на нацрт Законот што ќе обезбеди основа за понатамошно транспонирање на законодавството за хемикалии. Дефинициите, распределбата на надлежности, главните начела и општите обврски најдобро е да се вклучат во законскиот акт. Потоа, соодветна правна основа треба да биде вклучена во Законот што ќе овозможи усвојување на подзаконски акти.

Анексите како и деталните технички постапки треба да бидат транспонирани преку подзаконски акти. Треба да се води сметка да се избегнат конфликти или преклопувања со постоечкото законодавство. Шведската агенција за хемикалии (КЕМИ) ги даде своите препораки до МЖСПП за нацрт Законот за хемикалии во кои беше земен предвид REACH, како и новиот Глобално хармонизиран систем за класификација и означување на супстанции. Нивните препораки се да се ревидира основата за Поглавјата I - IV од нацрт Законот, да се ревидира Поглавјето IV во врска со извозот на производи биоциди од ЕУ во Р. Македонија, и да се ревидира Поглавјето II (кое е контрадикторно со REACH законодавството). При изготвувањето и финализирањето на нацрт Законот, треба да се земат предвид и директивите 1999/45/ЕС, 76/769/ЕЕС и 2002/95/ЕС.

Приоритети за имплементација

Главните приоритети за имплементација се одредување надлежни органи; воспоставување постапка за нотификација на нови супстанции за производителите, увозниците и дистрибутерите и за одобрување на нови биоциди; воспоставување мерки со кои ќе се обезбеди дека препарати не се пуштаат во промет доколку не се во согласност со законодавството на ЕУ; воспоставување механизам со кој ќе се обезбеди дека сите супстанции, препарати и биоциди се спакувани и означени во согласност со ЕУ законодавството и дека производителите, увозниците и дистрибутерите обезбедуваат листи со безбедносни податоци; обезбедување на потребните информации за производителите, увозниците и дистрибутерите да ги исполнат барањата; воспоставување постапка за спроведување оценка на ризик; воспоставување критериуми за поставување привремени рестрикции на супстанции, и воспоставување постапка и критериуми за зачувување на индустриската и комерцијална тајност.

КЕМИ исто така обезбеди извесни препораки за имплементацијата на REACH. Во процесот на апроксимација мора да се поведе сметка за тоа производителите и увозниците во земјата да ги исполнуваат нивните идни задолженија согласно REACH во однос на доставувањето на податоците од тестови, проценка, сценарија за изложености и регистрација, и дека индустриските корисници ги идентификуваат употребата и изложеноста на супстанции. Треба да се открие како да се интегрира имплементацијата и спроведувањето на REACH, со оглед на тоа дека земјата не може да си го дозволи целосниот систем предвиден за целата ЕУ да го вклучи на својот домашен пазар. Воспоставувањето на систем што го имитира REACH, доколку биде спроведен, би можело да ги попречи напорите за апроксимација. Индустијата и трговијата мора да се адаптираат на управување со хемикалии базирано на информации пред да продолжат со напорите за нивна апроксимација кон REACH. Прв приоритет е да се обезбеди функционирање на хармонизирани системи за класификација, означување и листи со податоци за безбедност, што е предуслов за пробив на управувањето со ризикот од хемикалии. Производителите и увозниците мора да започнат да изградуваат капацитети и свест, да ги разберат во детали нивните обврски, да мобилизираат компетенции, итн. Корисниците на хемикалии мора да станат свесни за регулативите за хемикалии и обврските што им се наложуваат на снабдувачите со хемикалии. Ваква подготвителна фаза ќе биде решавачка за успешното спроведување на законодавството за хемикалии во целост. Треба да се воспостави Глобалниот хармонизиран систем на класификација и означување. Индустијата треба да се запознае со управувањето со ризици од хемикалии, а големиот број мали претпријатија мора да бидат известени за основата на управувањето со вакви ризици. Подготвителна регулатива за REACH може да биде благовремено воведена пред пристапувањето кон ЕУ, со која ќе се воспостави регистрација на

супстанции од транзициона природа. Ова може да биде ограничено на идентитетот на супстанцијата и компанијата, годишниот волумен на производство или увоз и нотификација доколку супстанцијата е нова во ЕУ. Увозниците треба да информираат доколку увозот е од Европската агенција за животна средина или од друго потекло. Одредбите можат да се разликуваат меѓу оние за супстанции што е можно да се вклучат во подоцнежниот REACH-распоред и супстанции што нема да можат да бидат вклучени во истиот. Оваа регулатива би можела да ја постави основата за индустријата и да ја подигне свеста за регистрирањето супстанции. Ова исто така би можело да им даде преглед на индустријата и администрацијата за производителите на хемиски супстанции, увозници на супстанции / мешавини на супстанции, како и да ги идентификува супстанциите во трговијата и нивната надолна употреба на начин на кој индустријата ќе се подготви за REACH-системот. Барањата за регистри треба да бидат пропорционални и треба да го намалуваат товарот врз индустријата и администрацијата, обезбедувајќи во исто време потребен преглед на пазарната ситуација. Треба да се следат научните работи на ЕУ и да се вклучуваат нејзините одлуки за издавање овластувања. ЕУ ограничувањата или забраните за пласирање на пазарот и употреба, заменети но повторени од REACH, треба да бидат вклучени.

Приоритети за инвестиции

Вкупните трошоци за правно транспонирање и имплементација на ЕУ законодавството во секторот хемикалии изнесуваат 4.9 милиони евра во капитални (еднократни) трошоци и 14.5 милиони евра во оперативни (повторливи) трошоци. Вкупните трошоци не се особено високи што делумно се должи на фактот што земјата располага со скромна хемиска индустрија. Забележливо е тоа што годишните оперативни трошоци ги надминуваат капиталните/еднократните трошоци, и тоа поради главно скапите технички мерки кои ќе бидат потребни за уривање на градбите, што произлегува од барањата за отстранување на азбестот. Само мал дел од вкупните трошоци (околу 300.000 евра) ќе бидат наменети за правно транспонирање, една третина ќе отпадне на техничката помош во процесот на изготвувањето на законодавството, а две третини на трошоци поврзани со персоналот за 12 лица вработени во текот на една година. Трошоците за имплементација поврзани со персоналот достигнуваат околу 600.000 евра годишно за плати и трошоци поврзани со платите (што одговара на 22 лица), заедно со еднократниот трошок од 1.5 милиони евра за обука и опрема. Техничка помош во вид на проекти во вредност од околу 3.1 милиони евра ќе биде потребна како поддршка на имплементацијата. Сите еднократни трошоци главно им се припишуваат на МЖСПП и МЗШВС. Индустријата ќе ги сноси главно повторливите трошоци (градежната индустрија) во врска со уривањето на градбите што содржат азбест. Имплементацијата може да биде комплетирана во текот на тригодишен период, при што повеќето од еднократните трошоци ќе се јават во третата година. Оперативните трошоци брзо се зголемуваат и ќе продолжат да се зголемуваат се додека остатоците од азбест во старите градби не бидат целосно и безбедно отстранети.

Пристапот кон финансирањето ќе зависи од видот на трошок. Сите оперативни трошоци на министерствата и привремените вработувања ќе мора да се финансираат од државниот буџет. За техничката помош треба да се побара финансирање во вид на грантови од меѓународната донаторска заедница (на пр. ИПА). Еднократните трошоци поврзани со новиот персонал треба да се вклучат како дел од различните проекти за градење капацитети финансирани од меѓународната донаторска заедница. За капиталните ставки, треба да се разгледаат потенцијалните финансирања во вид на грантови, инаку овие трошоци ќе мора да се покријат од државниот буџет. Оперативните трошоци за

индустријата (главно градежната индустрија) ќе мора да бидат покриени со оперативните буџети на предметната индустрија, но можат да се пренесат на нарачателите на градежните работи.

План за секторска апроксимација

Целокупниот план за постигнување целосна апроксимација се состои од правно транспонирање и имплементација (вклучувајќи и акции за спроведување). Правното транспонирање се состои од 16, а имплементацијата (вклучувајќи го и спроведувањето) од 30 акции. Роковите на целокупниот план за секторска апроксимација се дадени во табелата подолу (започнувајќи со нулта година – реалниот почеток ќе биде одреден во Националната стратегија за апроксимација во животната средина).

Директива	Целокупен план за апроксимација	Почеток (година)	Крај (година)
Директива за опасни супстанции (67/548/ЕЕС)	Правно транспонирање	0002	0005
	Имплементација и спроведување	0000	0004
Директива за биоциди (98/8/ЕС)	Правно транспонирање	0002	0005
	Имплементација и спроведување	0000	0004
Директива за азбест (87/217/ЕЕС)	Правно транспонирање	0002	0005
	Имплементација и спроведување	0000	→
Директива за експерименти врз животни (86/609/ЕЕС)	Правно транспонирање	0002	0005
	Имплементација и спроведување	0000	0002
Директива за класификација, пакување и означување на опасни препарати (1999/45/ЕС)	Имплементација и спроведување	0000	0004
Регулатива за супстанции кои го осиромашуваат озонскиот слој (ЕС 2037/200)	Имплементација и спроведување	0001	0001
Регулатива за оценка на ризик (ЕС 793/93)	Имплементација и спроведување	0001	0002
Регулатива за извоз и увоз на опасни хемикалии (ЕС 304/2003)	Имплементација и спроведување	0001	0002

Имплементацијата на ЕУ законодавството за хемикалии ќе воведо систем за управување со што ќе се зајакне безбедното управување со хемикалии (вклучувајќи го тука и азбестот) и со тоа ќе се подобри заштитата на животната средина и здравјето на човекот од опасностите од хемикалии. Имплементацијата на добри лабораториски начела ќе помогне да се избегне создавањето технички бариери во трговијата и дополнително ќе ја подобри заштитата на животната средина и здравјето на човекот.

Владините надлежности во овој сектор се главно поделени меѓу МЖСПП и МЗ. Битно е тоа што ќе се дефинираат обврските на секое од министерствата, и да се воспостави добра соработка меѓу споменатите министерства.

АНЕКС VI.Ж: СЕКТОР ГМО

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Генералниот пристап беше да се идентификува релевантното законодавство на ЕУ во Секторот, да се изврши почетна приоритизација помеѓу директивите во Секторот, да се направи анализа на недостатоци користејќи различни инструменти за анализа, предвидување на сите акции кои се потребни за целосна апроксимација, потврда на главните наоди од работната група за ГМО и вршење на логична приоритизација. Во целиот овој процес постоеше активна вклученост на заинтересираните страни преку Работната група за ГМО, и исто така беа земени предвид и постоечките национални стратегии и планови кои се однесуваат на ГМО.

Директивите на ЕУ кои се опфатени во оваа Секторска Стратегија се Директивата за намерно ослободување на гентски модифицирани организми (ГМО) (2001/18/ЕС) и Директивата за контролирана употреба на генетски модифицирани микроорганизми (ГММ) (90/219/ЕЕС). Исто така земени предвид се и Одлуката 2002/812/ЕС и Одлуката 2002/813/ЕС, со кои се утврдуваат образците за збирни информации во врска со пуштањето во промет на ГМО и за намерно ослободување на ГМО во животната средина за други цели, кои не се пуштање во промет.

Моментална ситуација

Сé до сега, на намалувањето на ризикот од користењето на ГМО како резултат на модерната биотехнологија, не му се придавало големо внимание во РМ, што е главната причина зошто сé уште нема конкретно законодавство за ГМО. Како обврска која произлегува од ратификуваната Конвенција за биолошка разновидност, изработени се и усвоени Националната Стратегија и Акциониот план за зачувување на биолошката разновидност и одржливо користење (јануари 2004). Акционата програма за усвојување на законодавството на ЕУ и Акциониот план за европско партнерство укажуваат на потребата за специфичен закон за ГМО, како и ратификација на Картагенскиот протокол за биолошка безбедност (потпишан во 2000). Исто така завршена е и подготовката на Национална рамка за биолошка безбедност и во моментот се подготвува нов Закон за ГМО и се предвидува да се донесе во 2007. Имајќи го сето ова предвид може да се заклучи дека РМ е во почетна фаза на воспоставување на правен и административен систем за биолошка безбедност.

Министерството за животна средина и просторно планирање е одговорно за заштита на животната средина, за информирање на јавноста и вклучување на јавноста во процесот за донесување на одлуки, додека Министерството за здравство е одговорно за безбедноста на храната и фамрацевтските лекови. Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство е одговорно за производите за заштита на растенијата, семенските материјали и новите видови за размножување, и Министерството за економија е одговорно за безбедноста на потрошувачите и прашања поврзани со Светската трговска организација.

Во моментот нема национално законодавство кое ги регулира прашањата за биолошка безбедност или поконкретно прашањата во врска со управување со ГМО и производи кои содржат ГМО, намерно ослободување на ГМО во животната средина или пак пуштање во промет (производи кои содржат) ГМО, како и увоз, извоз, прекугранично движење на ГМО. Истото важи и за ГММ. Законодавството и мерките за одобрување мора да се воспостават со цел

соодветно да се постапува со намерните ослободувања на ГМО или ГММ и со цел да се направи соодветна оценка на ризикот пред одобрувањето на експериментално или комерцијално ослободување на ГМО или ГММ во животната средина. Исто така мора да се преземат чекори за да се управува со ризикот при користењето на ГМО во истражувачки или индустриски објекти.

Законот за заштита на природата ги дефинира мерките и активностите кои се потребни за да се спречат негативните ефекти на ГМО врз зачувувањето и оддржливото користење на биолошката разновидност, врз здравјето на луѓето и врз животната средина. Законот за безбедност на храна и на производите и материјалите кои доаѓаат во контакт со храната содржи дефиниција за храна која содржи или се состои од ГМО која гласи “храна произведена со иновативни технологии, која не е на располагање за конзумирање од пошироката јавност.” Законот го забранува производството и продажбата на небезбедна храна, но оваа одредба не е во врска со ГМО. Законот за фармацевтски лекови, супстанции за дополнителен третман и медицински помагала бара на надворешното пакување и етикета на лековите кои содржат ГМО да стојат упатства за нивно користење како и предупредување за степенот на изложеност на вработените во здравствената заштита и другите лица кои може да постапуваат со него. Исто така Законот за животна средина, Законот за заштита на растенијата и Законот за сточарство содржат елементи во врска со ГМО, но без конкретно споменување на изразот ГМО.

Во 2005 беше изработена Националната рамка за биолошка безбедност и беше формирана работна група за да изготви нацрт текст за Закон за ГМО. Предлог Законот за ГМО (верзија февриари 2005) е основата за анализата на правни недостатоци, која покажа дека статусот на транспонираност и на двете главни директиви е прилично низок бидејќи се чека финализацијата на Предлог Законот за ГМО и подзаконските акти.

Главните барања кои се потребни за имплементација на барањата на ЕУ во Секторот ГМО се јасно видливи во двете директиви за ГМО. Барања исто така има и во други директиви на ЕУ во овој Сектор, но тие не придонесуваат значително кон исполнувањето на барањата на ЕУ. Во моментот формалните чекори кои треба да се преземат за имплементација на директивите на ЕУ во Секторот ГМО чекаат усвојување на законодавството. До сега не е постигната имплементација на двете директиви за ГМО, со исклучок на некои барања на директивите кои веќе се исполнети преку Националната рамка за биолошка безбедност. Понатаму главниот дел од лабораториите имаат постигнато ниво на биолошка безбедност, што значи усогласеност, или речиси усогласеност со споменатите директиви.

Во МЖСПП нема вработени кои се единствено одговорни за ГМО, и со исклучок на проектот ‘Изработка на Национална рамка за биолошка безбедност во РМ’, во кој е обезбеден статусот на биотехнологијата и Стратегијата за воспоставување на систем за биолошка безбедност во земјата, не се направени значителни инвестиции со цел имплементирање на законодавството на ЕУ за ГМО и ГММ.

Приоритети за транспозиција

Со оглед на фактот што во моментот нема правна рамка за да ги регулира и транспонира двете директиви за ГМО, прв приоритет е да се направат дополнувања на постоечкиот Предлог Закон и тој да се усвои. Овој Предлог Закон ќе овозможи делумна транспозиција на овие директиви. Како втор приоритет, треба во Предлог Законот за ГМО да се вклучи соодветна правна основа која ќе овозможи донесување на подзаконски акти. Исто така се предлага анексите кои ги има во директивите како и деталните процедури да се транспонираат преку подзаконски акти. Треба да се внимава и да се избегнуваат кон-

фликти или преклопувања со другото постоечко законодавство. Изготвувањето на подзаконски акти врз соодветна правна основа која ќе биде дадена во Законот ќе биде трет приоритет. Со оглед на фактот што има многу импликации за земјата потребно е подолго време за да се заврши транспозицијата (2 - 3 години). Се планира да се донесат соодветни подзаконски акти за со нив да се регулираат следните прашања: критериуми за контролирана употреба на ГМО; задолжителни управувачки и други услови во врска со увозот и извозот на ГМО; обем на оценката на ризикот од контролирана употреба и намерно ослободување на ГМО во животната средина; методологија, елементи и опсег на оценката на ризикот за пуштање во промет производи; обележување и пакување на производите; содржина и опсег на програмата за мониторинг; форма, содржина, методологија и начин на водење на регистар како и висината на материјалните трошоци за давање на податоци.

Целосната правна транспозиција се очекува да се заврши во 2010. Акциите кои се потребни главно се состојат од изготвување и донесување на подзаконски акти. Главната одговорност е кај МЖСПП, но изготвувањето и донесувањето на подзаконските акти ќе се врши заеднички со други министерства, како што се МЗ и МЗШВС. МЖСПП може исто така да се поврзе со други министерства во процесот на изготвување, а можат да бидат корисни и консултациите со други министерства.

Се препорачува да се користат правни инструменти кои овозможуваат вклученост на повеќе министерства. Во овој случај или правилник или уредба би биле најсоодветни правни акти бидејќи при нивното донесување се бара поширок консензус од релевантните министерства. Сепак, треба да се земат предвид и техничките прашања кои треба да се дополнат во однос на новите технички и научни достигнувања.

Приоритети за имплементација

Главната Стратегија за постигнување на целосна имплементација и спроведување на законодавството на ЕУ во Секторот ГМО е да се исполнат следните елементи: одредување на институционални и административни структури во МЖСПП и другите заинтересирани страни, оценка на потенцијалната големина на индустријата за ГМО во земјата, оценка на потребите за градење на институционални капацитети, воспоставување на механизам за „Clearing House“, воспоставување на Национална база на податоци за мониторинг на ГМО, формирање на Комитети за намерно ослободување на ГМО и пуштање во промет производи, утврдување на механизмите за оценка на ризикот и безбедноста, воведување на засилени механизми за мониторинг и контрола на спроведувањето, имплементирање на програми за обука и вработување на дополнителен персонал.

Главните барања за имплементирање на законодавството на ЕУ во овој Сектор можат да се групираат во три главни групи на акции, имено воспоставување на надлежен орган, воспоставување на регистар за ГМО и имплементација на систем за инспекција и контрола. Надлежниот орган треба прво да биде назначен, додека регистарот и системот за инспекција и контрола треба да се имплементираат паралелно.

Приоритети за инвестирање

Вкупните трошоци за правна транспозиција и имплементација на законодавството на ЕУ во Секторот ГМО се 2 милиона евра во капитални (еднократни) трошоци и 1 милион во оперативни (повторувачки) трошоци. Вкупните трошоци не се особено високи, што е делумно последица од скромната активност во биотехнологијата и трансгенетските индустрии во земјата. Само мал дел од вкупните трошоци (< 10%) се однесуваат на правната транспозиција. Овие трошоци главно се однесуваат на техничка помош и обука како поддршка на

потребното изготвување на правни инструменти и трошоците за вработените кои ќе ја вршат оваа активност. Кај повторувачките трошоци доминираат платите и персоналните трошоци на кои отпаѓаат околу 129,000 евра, годишно, што одговара на потреба од дополнителни 5 лица. За првичната обука и опрема ќе бидат потребни уште 200,000 евра. Ќе бидат потребни и проекти со техничка помош во вредност од 1.5 милион евра за да се поддржи имплементацијата. Сите еднократни трошоци ќе паднат на надлежниот орган (МЖСПП). Индустијата ќе ги покрие главно повторувачките трошоци за оценка на ризикот која ќе се бара при апликацијата, програмите за мониторинг и трошоците за консултирање на јавноста и информирање на јавноста. Имплементацијата може да се заврши во период од четири години, а најголемиот дел од еднократните трошоци ќе се јават во првата година, кога и има најголема потреба од техничка помош. Во првата година доминираат еднократните трошоци за поставување на процедурите, но веќе во втората година почнуваат да растат и оперативните трошоци и до крајот на втората година тие стануваат доминантен трошок.

Пристапот за финансирање ќе зависи од видот на трошок за кој станува збор. Сите оперативни трошоци на владините министерства и за привремените вработувања ќе мора да се подмират од државниот буџет (но можат да се покријат од надоместоците). За техничка помош, грантови треба да се бараат од меѓународната донаторска заедница (на пример ИПА). Еднократните трошоци поврзани со новите вработувања треба да се групираат како дел од различни проекти за градење на капацитети и да се финансираат од меѓународната донаторска заедница. За капиталните ставки треба да се бара потенцијално финансирање со грантови, инаку овие трошоци ќе треба да се финансираат од државниот буџет. Оперативните трошоци за индустријата, истражувачките институции итн. ќе треба да се подмират од оперативните буџети на институциите за кои станува збор.

План за апроксимација на Секторот

Генералниот план за постигнување на целосна апроксимација се состои од акции за правна транспозиција и имплементација (вклучително и контрола на спроведувањето). Правната транспозиција се состои од 8 акции, а имплементацијата (вклучително и контролата на спроведувањето) се состои од 22 акции. Роковите за генералната апроксимација на Секторот се дадени во табелата подолу (почнувајќи со година 0 – вистинскиот почеток ќе се одреди во Националната Стратегија за апроксимација на животната средина).

Директива	Генерален план за апроксимација на Секторот	Почеток (година)	Крај (година)
Директива за намерно ослободување на ГМО (2001/18/ЕС)	Правна транспозиција	0000	0003
	Имплементација и контрола на спроведувањето	0000	0004
Директива за контролирана употреба на ГММ (90/219/ЕЕС)	Правна транспозиција	0000	0003
	Имплементација и контрола на спроведувањето	0000	0004
Одлуките 2002/812/ЕС и 2002/813/ЕС за утврдување на образците за збирни информации во врска со пуштањето во промет на ГМО и за нотификациите за намерно ослободување на ГМО во животната средина за цели кои не се во врска со пуштањето во промет	Имплементација и контрола на спроведувањето	0000	(0004) (некои активности ќе се имплементираат по приемот во ЕУ)

Спроведувањето на идното законодавство веројатно ќе биде поделено помеѓу неколку министерства и соработката постигната до сега укажува на тоа дека тие ќе соработуваат и во иднина. Од основна важност е различните министерства кои се вклучени во процесот да ја продолжат соработката и дополнително да се вклучи и граничната полиција. Исто така е важно доволно вработени да се алоцираат во надлежниот орган за да може да се одржи високо ниво на професионализам како и капацитет да се одговори на индустријата во рамките на роковите дадени во двете Директиви за ГМО.

АНЕКС VI.3: СЕКТОР БУЧАВА

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Опсег и пристап

Генералниот пристап беше да се идентификува релевантното законодавство на ЕУ во Секторот, да се изврши почетна приоритизација помеѓу директивите во Секторот, да се направи анализа на недостатоци користејќи различни инструменти за анализа, предвидување на сите акции кои се потребни за целосна апроксимација, потврда на главните наоди од работната група за бучава и вршење на логична приоритизација. Во целиот овој процес постоеше активна вклученост на заинтересираните страни преку Работната група за бучава.

Директивите на ЕУ опфатени во оваа Секторска Стратегија за апроксимација се трите главни директиви за бучава: Директива за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС), Директива за емисии на бучава во животната средина од опрема која се користи на отворено (2000/14/ЕС), и Директива 92/97/ЕЕС која ја дополнува Директивата за дозволиво ниво на звук и издувни системи на моторни возила (70/157/ЕЕС).

Моментална ситуација

Во моментот, на прашањето за намалување и контрола на бучавата не му се придава големо значење во земјата, и тоа е во раните фази на планирање, и главно се спроведува преку општи инструкции. Нема систематски испитувања на населението во однос на тоа колку им пречи бучавата. Сепак, неодамна Владата ја донесе предлог Националната програма за апроксимација кон законодавството на ЕУ (од март 2006 и ажурирана верзија од април 2007) со што му се обрнува внимание на Секторот бучава во процесот на интеграција во ЕУ.

Министерството за животна средина и просторно планирање е во моментот генерално одговорно за намалување на бучавата во животната средина, но некои активности ќе се извршуваат заеднички / во соработка / преку консултации или пак ќе бидат усвоени во согласност со други органи, особено другите министерства, Градот Скопје и општините. Министерството за труд и социјална политика е одговорно за контролата на бучавата во работните простории. Според новиот Предлог Закон за бучава во животната средина, Министерство за здравство ќе биде одговорно за оценување на нивоата на бучава и одредување на штетните ефекти на нивоата на бучава, и Министерство за економија ќе има генерална одговорност за имплементирање на одредбите во однос на дозволените нивоа на звук и издувните системи кај моторните возила. Градот Скопје и општините ќе бидат одговорни за изготвување на стратешки карти за бучава и акциони планови.

Процесот на изготвување на новиот Закон за бучава во животната средина започна во 2005, кој ги инкорпорира Директивите на ЕУ кои се однесуваат на бучавата. Предлогот за усвојување на новиот закон (прво читање) е усвоен од Владата и Собранието во февруари 2007. Министерство за животна средина и просторно планирање ќе организира јавна дебата на почетокот на април 2007 и второто читање се очекува во мај 2007 како и негово усвојување во јуни 2007. Генерално, опсегот на Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС) е опфатен во Предлог Законот, но недостигаат неколку дефиниции. Во однос на транспозицијата на Директивата за емисии на бучава во животната средина од опрема која се користи на отворено (2000/14/ЕС), само една одредба е целосно усогласена со Директивата,

и Предлог текстот треба да се прегледа од акустичар со цел тој да биде целосно усогласен во однос на техничките термини. Транспозицијата на Директивата 92/97/ЕЕС која ја дополнува Директивата за дозволиво ниво на звук и издувни системи кај моторните возила (70/157/ЕЕС) е во многу рана фаза (само една одредба е делумно регулирана).

Надлежен орган назначен за имплементација на Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС), Директивата за емисии на бучава во животната средина од опрема која се користи на отворено (2000/14/ЕС), е Министерство за животна средина и просторно планирање. Сепак Министерството за здравство, Министерството за транспорт и врски и Министерството за внатрешни работи ќе бидат консултирани во однос на одредени сродни подрачја на бучавата опфатени од првата Директива, а Министерството за транспорт и врски, Министерството за економија, Министерството за труд и социјална политика и Министерство за здравство ќе бидат консултирани во однос на некои прашања во врска со бучавата опфатени со втората Директива.

Националните индикатори за бучава се дефинирани во Одлука на Владата, која ги дава граничните вредности за простории во одредени згради и дозволените нивоа на бучава за одредени подрачја. Индикатори постојат и во Правилникот за општите мерки и норми за заштита од бучава при работа и во работни простории. Сепак, индикаторите за бучава дадени во Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС) не се утврдени, ниту пак постојат методи за оценка на индикаторите за бучава и штетните ефекти. Според Предлог Законот, штетните ефекти на бучавата врз здравјето на луѓето ќе се оценуваат со користење на односот доза-ефект од страна на Министерство за здравство. Сè уште не се идентификувани подрачја за кои ќе се изработуваат стратешки карти за бучава и акциони планови во согласност со споменатата Директива. Направена е само погенерална идентификација на агломерациите во земјата и тоа во Предлог Законот. Нема утврдени системи за изготвување на стратешки карти за бучава како и за изготвување на акциони планови.

Институциите кои го мерат и вршат мониторинг на нивото на бучава во земјата се Централната лабораторија во Министерство за животна средина и просторно планирање (ад хок мерења и на барање), која користи најсовремена технологија и Републичкиот завод за здравствена заштита, кој врши мерење на 14 мерни станици во Скопје и 4 мерни станици во Битола. Податоците од мерењата и мониторингот на нивоата на бучава се поднесуваат до Македонскиот информативен центар за животната средина во Министерство за животна средина и просторно планирање, каде таквите податоци се складираат, обработуваат и се објавуваат годишни извештаи за мерењата од мониторингот на бучавата. Постоечката база на податоци на МИЦЖС не ги исполнува барањата на Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС), но сепак може да послужи како почетна точка за базата на податоци која мора да се воспостави со цел да се вклучат информации за индикаторите за бучава, картите за бучава, акционите планови и информациите од анекс VI. Нема национална база на податоци или било каков информативен систем со податоци / информации за нивоата на емисии на бучава од сите видови на национални и / или увезени возила, со исклучок на податоци за регистрација на возилата. Воспоставен е систем кој обезбедува усогласеност со одобрените вредности за нивоото на звук за новите / увезените возила пред тие да се пуштат во промет. Кога возилата се увезуваат, информациите за нивото на звук за возилото се доставуваат до овластен орган за

извршување на задолжително атестирање на техничките (вклучително и на нивото на звук) карактеристики на возилото.

Постојат само неколку национални експерти и институции кои можат да одговорат на барањата на трите главни директиви во врска со работа и мониторинг на бучавата. Според Предлог Законот за бучава во животната средина, сите органи кои ќе работат на бучавата и кои ќе вршат мониторинг мора прво да бидат овластени од Министерот за животната средина, мора да имаат вработени две лица со релевантни квалификации и мора да ја имаат сета потребна опрема одобрена за работата. Универзитетите и лабораториите со акредитација се очекува да се вклучат во прашањата поврзани со бучавата, особено во одредување на методите за оценка и на дополнителните индикатори за бучава.

Нема утврден систем за информирање на јавноста за стратешките карти за бучава и предлозите и одлуките за акционите планови како и за јавни консултации во врска со таквите предлози. Постои систем за јавни консултации користен при изготвувањето на Законот за животната средина и тогаш се организирани јавни дебати за дискусија на предложениот закон (март 2007).

Не успеавме да идентификуваме неодамнешни проекти, студии или техничка помош во Република Македонија во врска со бучавата во последните години, а во моментот многу малку од инфраструктурата потребна за имплементација на законодавството на ЕУ за бучава (вработени, опрема, системи) постои.

Приоритети за транспозиција

Идентификацијата на одговорните органи е од голема важност и ќе се јави потреба за тесно поврзување помеѓу сите одговорни актери при изготвувањето на Законот за бучава во животната средина и подзаконските акти. Правната рамка во Секторот бучава исто така треба да содржи и Насоки за национална сертификација на усогласеност, за програми за обележување на нивоата на бучава, за процедури за тестирање, како и идентификација на сертифицирани институции за извршување на тестови за сертифицирање во однос на нивото на бучава и одобренија на видот.

Краткорочните приоритети се состојат од усвојување на Предлог Законот за бучава во животната средина и усвојување на подзаконски акти кои ќе ја транспонираат Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС). Финалното донесување на Законот за бучава во животната средина ќе овозможи воведување на правна рамка која ќе биде усогласена со директивите на ЕУ во Секторот бучава и ќе ги предвиди обврските кои е потребно да се вклучат во примарното законодавство. Среднорочните приоритети се состојат од продолжување со усвојувањето на подзаконски акти со цел постигнување на целосна транспозиција на Директивата за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС) и на Директивата за емисии на бучава во животната средина од опрема која се користи на отворено (2000/14/ЕС). Покрај ова треба посебно внимание да им се обрне на доброволните стандарди изработени или од Меѓународната организација за стандардизација (ISO) или на стандардите усвоени од Европската организација за стандардизација (CEN). И националните и меѓународните стандарди може да се предвидат во националниот закон.

Приоритети за имплементација

Усвојувањето на новиот Закон за бучава во животната средина ќе го овозможи генералниот пристап за управување со бучавата во животната средина, а главните улоги и одговорности во Секторот ќе бидат дефинирани со што е се обезбеди поефикасна имплементација.

Многу малку од техничките активности имплементирани до сега во овој Сектор се од некое конкретно значење за процесот за апроксимација, и нивото на вработени и експертиза за бучавата е на многу ниско ниво. Поради тоа постои голема потреба од нови вработувања и обука на новите и постоечките вработени преку проекти со техничка помош со цел подобро запознавање со законодавството на ЕУ за бучава и неговата имплементација.

Во однос на практичната имплементација на обврските и барањата на ЕУ во Секторот, постои логична секвенца за имплементација која треба да се следи: идентификување на подрачјата за работа, идентификување на надлежните органи кои треба да ја сработат работата, обука на надлежниот орган, воспоставување на потребните одредби, извршување на задачите, и мониторинг на активностите и воспоставување на бази на податоци за постапување со истите.

Во однос на категоријата „Оценка и управување со бучавата во животната средина“, предвидено е институционално зајакнување за сите заинтересирани страни, вклучитено и вработување на нови вработени. Ќе биде потребен 5 годишен период на обука и учење при работа во текот на првата секвенца за изготвување на стратешки карти за бучава и акциони планови. Ова се очекува да обезбеди доволно искуство за следната секвенца од пет години за обновување / ревидирање на стратешките карти за бучава да може да се направи од страна на националните експерти. За Директивата за „бучава од моторни возила“ исто така е предвидено институционално зајакнување за сите заинтересирани страни, вклучително и вработување на нов персонал. Ќе биде потребна тригодишна обука и учење при работа за да се постигне целосна имплементација. За сите други прашања во врска со бучавата, се претпоставува дека главниот дел од потребното зајакнување на институциите ќе се добие преку споменатите активности во првите неколку години, по што се предвидува да се постигне понатамошно зајакнување на институциите.

Приоритети за инвестирање

Вкупните трошоци за транспозиција и имплементација на законодавството на ЕУ во овој Сектор се 3.1 милиони евра во капитални (еднократни) трошоци и 0.2 милиони евра во оперативни (повторувачки) трошоци. Помалку од 10 проценти од вкупните трошоци (260,000 евра) ќе се создадат при *правното транспонирање*, повеќето од кои се за техничка помош за да се поддржи изготвувањето на потребното законодавство. Трошоците за имплементација поврзани со вработените се во износ од околу 200,000 евра годишно, во вид на плати и сродни трошоци (кои одговараат на 8 нови лица), заедно со еднократни трошоци од околу 400,000 евра за обука и опрема. Ќе бидат потребни и проекти со техничка помош во вредност од 2.3 милиони евра како поддршка на имплементацијата. Нема значителни капитални трошоци, освен малите суми за компјутери, лиценци за софтверот за базата на податоци, итн. Трошоците припаѓаат не само на Министерство за животна средина и просторно планирање, туку исто и на општините / градовите (> 100,000 жители). Имплементацијата може да се заврши во рок од 6 години по започнувањето. Врвот на потребата од средства се очекува во втората година од имплементацијата, пред да се стабилизира во петтата година на стабилно ниво од околу 200,000 евра годишно.

Пристапот кон финансирањето ќе зависи од видот на трошокот за кој станува збор. Сите оперативни трошоци на Владините министерства и привремените вработувања ќе мора да се подмират од државниот буџет. За техничката помош треба да се бара финансирање со грантови од меѓународната донаторска заедница (на пр. ИПА). Еднократните трошоци во врска со новите вработени треба да се групираат како дел од различни проекти за градење на

капацитети и да се финансираат од меѓународната донаторска заедница. За капитални ставки треба да се бара евентуално финансирање со грантови, или овие трошоци ќе треба да се подмират од државниот буџет. Оперативните трошоци за единиците на локална самоуправа ќе треба да се подмират од општинските буџети.

План за апроксимација на Секторот

Генералниот план за да се постигне целосна апроксимација се состои од акции за правна транспозиција и имплементација (вклучително и контрола на спроведувањето). Правната транспозиција се состои од 8 акции, а имплементацијата (вклучително и контролата на спроведувањето) се состои од 31 акција. Роковите за генералната апроксимација на Секторот се дадени во табелата подолу (почнувајќи со година 0 – вистинскиот почеток ќе се одреди во Националната Стратегија за апроксимација на животната средина).

Директива	Генерален план за апроксимација на Секторот	Почеток (година)	Крај (година)
Директива за оценка и управување со бучавата во животната средина (2002/49/ЕС)	Правна транспозиција	0000	0002
	Имплементација и контрола на спроведување	0000	0005
Директива за емисии на бучава од опрема која се користи на отворено (2000/14/ЕС)	Правна транспозиција	0002	0002
	Имплементација и контрола на спроведување	0001	(Прием во ЕУ)
Директива 92/97/ЕС со која се дополнува Директивата за дозвоелно ниво на бучава и издувни системи кај моторни возила (70/157/ЕЕС)	Правна транспозиција	0002	0002
	Имплементација и контрола на спроведување	0000	(Прием во ЕУ)
Други директиви во Секторот	Имплементација и контрола на спроведување	0001	(Прием во ЕУ)

Позитивните ефекти од намалувањето на нивоата на бучава може да се очекуваат во поголем обем врз здравјето на луѓето а со тоа и граѓаните помалку ќе отсутнуваат од работните места што ќе има позитивен ефект врз националната економија. Друга придобивка е евентуалното подобро планирање во иднина (новите заградени подрачја ќе може да се лоцираат подалеку од бучни активности и новите патишта, железници и аеродроми можат да се лоцираат на места каде влијанието од бучавата врз населението е најмало).

Клучните прашања се да се зголеми бројот на експерти за бучава кои ќе работат на процесот на апроксимација и нивото на експертиза за бучава во земјата.

АНЕКС VII: УПРАВЕН КОМИТЕТ И РАБОТНИ ГРУПИ

АНЕКС VII.A: ЧЛЕНОВИ НА УПРАВНИОТ КОМИТЕТ НА ПРОЕКТОТ

Институција / Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Имер Алиу
Министерство за животна средина и просторно планирање	Дејан Пановски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Даниела Стефкова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Менка Спировска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Гордана Кожухарова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Каја Шукова
Влада на Република Македонија – Секретаријат за европски прашања	Оља Петрушевска Томева
Влада на Република Македонија – Секретаријат за правни прашања	Еленка Стојаноска
Министерство за финансии	Тахир Шакири
Министерство за локална самоуправа	Валентина Русковска
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – Дирекција за водостопанство	Благоја Стоилов
Министерство за транспорт и врски	Јован Ѓоргиевски
Стопанска комора	Ѓоко Кунгуловски

**АНЕКС VII.Б: ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА НАЦИОНАЛНАТА
СТРАТЕГИЈА ЗА АПРОКСИМАЦИЈА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА**

**ЧЛЕНОВИ НА ПОТЕСНАТА ГРУПА ЗА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА
АПРОКСИМАЦИЈА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ПРИОРИТИЗАЦИЈА**

Институција / Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Тања Пауновска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Катерина Николовска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Фани Христовска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Марионка Виларова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Ленче Курчиева
Министерство за животна средина и просторно планирање	Владо Каровски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Теодора Обрадовиќ – Грнчаровска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Марија Дирлевска – Чаловска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Даниела Стефкова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Љупка Димовска Зајков
Министерство за животна средина и просторно планирање	Драгана Череналковска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Менка Спировска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Каја Шукова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Јадранка Иванова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Гордана Кожухарова

**ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА
АПРОКСИМАЦИЈА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ПРИОРИТИЗАЦИЈА И
ПОДГОТОВКА НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА АПРОКСИМАЦИЈА ВО
ЖИВОТНАТА СРЕДИНА**

Институција / Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Тања Пауновска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Катерина Николовска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Фани Христовска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Марионка Виларова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Ленче Курчиева
Министерство за животна средина и просторно планирање	Владо Каровски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Теодора Обрадовиќ – Грнчаровска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Марија Дирлевска – Чаловска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Даниела Стефкова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Љупка Димовска Зајков
Министерство за животна средина и просторно планирање	Драгана Череналковска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Менка Спировска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Каја Шукова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Јадранка Иванова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Гордана Кожухарова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Валериј Пенев
Министерство за животна средина и просторно планирање	Весна Петрушевска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Јоже Јовановски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Влатко Трпевски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Јасмина Трпевска
Министерство за економија	Јане Шапардановски
Министерство за здравство - Дирекција за храна	Др. Ленче Јовановска
Министерство за здравство - Дирекција за храна	Искра Јовановска
Факултет за земјоделски науки	Благица Димитриевска
Факултет за земјоделски науки	Зоран Поповски
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	Пејо Тодевски
Министерство за економија	Јетон Кучи

АНЕКС VII.B: ЧЛЕНОВИ НА СЕКТОРСКИТЕ РАБОТНИ ГРУПИ

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

Институција / Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Драгана Черепналковска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Каја Шукова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Светлата Ѓорѓева
Министерство за животна средина и просторно планирање	Сашо Секуловски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Даниела Стефкова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Зоран Бошев
Министерство за животна средина и просторно планирање	Изабела Младенова
Проект Кардс 2004	Билјана Вуковиќ
Министерство за животна средина и просторно планирање	Билјана Сидеровска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Ангелина Јовановиќ
Министерство за транспорт и врски	Рада Филиповска
Министерство за економија	Томе Велковски /Мира Блажевска

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик лидер на тимот	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Игор Ристовски
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катерина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХ

Институција/Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Маријонка Виларова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Анета Стефановска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Александра Несторовска Крстеска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Теодора Грнчаровска-Обрадовиќ
Министерство за животна средина и просторно планирање	Владо Каровски
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство-Управа за хидро-метеоролошки работи	Лиљана Тодорова Талевска
Министерство за економија	Марија Николова
Рафинерија ОКТА	Јасмина Денковска
ОХИС	Роза Калајџиска
ЕЛЕМ Електрани на Македонија – РЕК Битола	Благој Петровски /Симон Атанасов
Завод за здравствена заштита – Велес	Вера Ристова
АЛКАЛОИД	Лидија Димитровска
ТЕХНОЛАБ	Магдалена Трајковска Трпевска
ЕЛЕМ Електрани на Македонија – РЕК Осломеј	Цветанка Попоска
Стопанска комора	Ташко Ризов
Р333	Михаил Кочубовски
Цементарница ТИТАН	Надица Гочиева/Катја Евросимовска
МАКСТИЛ	Елена Ивановска Видинова
ФЕНИ ИНДУСТРИ	Борис Ристов

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик тим лидер	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Милена Манова
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катарина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски
Виш технички експерт	Магдалена Трајковска Трпевска

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД

Институција/Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Ленче Ќурчиева
Министерство за животна средина и просторно планирање	Владо Каровски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Сокол Клиначаров
Министерство за животна средина и просторно планирање	Емилија Купева
Министерство за животна средина и просторно планирање	Нада Т. Арсова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Славчо Ристов
Министерство за животна средина и просторно планирање	Дарко Блинков
Министерство за економија	Јане Шапардановски
Министерство за транспорт и врски	Слободан Стојановски
Здружение на единици на локална самоуправа на Република Македонија	Жика Стојановски
Министерство за финансии	Елена Трпковска
Регионален центар за животна средина за Централна и Источна Европа –Канцеларија во Македонија	Ана Петровска
Стопанска комора	Хрисанти Ангеловска
Стопанска комора	Стојмирка Тасевска
Стопанска комора	Марија Петроска
Здружение на јавни комунални претпријатија на Македонија АДКОМ	Влатко Саздов
Здружение на јавни комунални претпријатија на Македонија АДКОМ	Билјана Јовчевска
ЈП Комунална хигиена	Милчо Биљановски
ЈП Комунална хигиена Сектор Дрисла	Бранко Николовски
Движење на екологистите на Македонија	Рате Савев
Републички завод за здравствена заштита	Владимир Кендровски
Градежен факултет	Катерина Донеvsка
ИНОС	Васил Гачевски

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик тим лидер	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Јоже Јовановски
Помлад технички експерт	Милена Манова
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катарина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски
Виш технички експерт	Лилјана Пеева
Виш технички експерт	Ѓорѓи Велеvски

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА КВАЛИТЕТ НА ВОДА

Институција/Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Љупка Димоска-Зајков
Министерство за животна средина и просторно планирање	Нада Арсова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Менка Спиrowsка
Министерство за животна средина и просторно планирање	Славчо Ристов
Министерство за животна средина и просторно планирање	Лиљана Рисковска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Милева Тагасовска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Димитар Младеновски
Министерство за локална самоуправа	Валентина Русковска
Министерство за Есопому	Јетон Кучи
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство-Управа за хидро-метеоролошки работи	Радмила Бојковска
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство-Управа за хидро-метеоролошки работи	Васко Стојков
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство –Управа за водостопанство	Благоја Стоилов
ЈП за водоснабдување и канализација Водовод и канализација – Скопје	Стојан Србиновски
Влада на Република Македонија – Правен секретаријат	Еленка Стојаноска /Магдалена Филиповска
Министерство за транспорт и врски	Илија Николовски
Републички завод за здравствена заштита	Михаил Кочубовски
Републички завод за здравствена заштита	Мирјана Димовска

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик тим лидер	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Александар Ивановски
Помлад технички експерт	Јоже Јовановски
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катарина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски
Виш технички експерт	Владимир Ставриќ

**ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКО
ЗАГАДУВАЊЕ**

Институција /Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Филип Иванов/Фани Христовска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Фатос Балиу
Министерство за животна средина и просторно планирање	Назим Алити
Министерство за животна средина и просторно планирање	Влатко Трпески
Министерство за животна средина и просторно планирање	Дарко Блинков
Министерство за животна средина и просторно планирање	Ана Каранфилова Мазневска
Републички завод за здравствена заштита	Игор Спироски
Министерство за транспорт и врски	Стевче Ѓурчевски
Министерство за економија	Јане Шапардановски
Влада на Република Македонија-Секретаријат за законодавство	Никола Николиќ
Стопанска комора	Ташко Ризов
МАКСТИЛ	Елена Ивановска Видинова
Рафинерија ОКТА	Соња Цветковиќ Чолакова
ОХИС	Добрила Младенова
ЕЛЕМ Електрани на Македонија – РЕК Битола	Благој Петровски/Симон Атанасов
АЛКАЛОИД	Лидија Димитровска
Завод за здравствена заштита-Велес	Вера Ристова
ЕЛЕМ Електрани на Македонија – РЕК Осломеј	Цветанка Попоска
ТЕХНОЛАБ	Магдалена Трајковска Трпевска
Проект CARDS 2004	Бошко Ников
Топлификација АД Скопје	Надица Локвенец Пејковска
ФЕНИ ИНДУСТРИ	Борис Ристов
Републички завод за здравствена заштита	Михаил Кочубовски
Цементарница ТИТАН	Надица Гочиева /Катја Евросимовска

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик тим лидер	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Игор Ристовски
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катарина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски
Виш технички експерт	Лилјана Пеева

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА И ШУМИ

Институција / организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Даниела Стефкова
Министерство за животна средина и просторно планирање	Смилјка Тенева
Министерство за животна средина и просторно планирање	Васил Атанасовски
Министерство за животна средина и просторно планирање	Сашо Јорданов
Министерство за животна средина и просторно планирање	Робертина Брајановска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Валентина Чавдарова
Јавна установа Национален Парк Галичица Охрид	Андон Бојаџи
Јавна установа Национален Парк Маврово	Цане Петревски
Јавна установа Национален Парк Пелистер, Битола	Славко Дамевски
Факултет за шумарство	Коле Василевски
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	Пејо Тодевски
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	Мила Миладиновиќ
Природнонаучен музеј на Република Македонија	Владимир Крпач
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	Горан Личовски
Институт за биологија	Славчо Христовски
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – Управа за ветеринарство	Светлана Мицковска
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – Управа за ветеринарство	Јадранка Ивановска
Министерство за животна средина и просторно планирање -Служба за просторен географски сисртем	Часле Тошевски
Министерство за животна средина и просторно планирање - Управа за животна средина	Миле Јакимовски

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик лидер на тимот	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Александар Ивановски
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катерина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски
Постар технички експерт	Љупчо Меловски

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА ХЕМИКАЛИИ

Институција / Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Теодора Грнчаровска – Обрадовиќ
Министерство за животна средина и просторно планирање	Емилија К. Неделкова
Факултет за фармација	Лидија Петрушевска – Този
Министерство за земјоделие, шумарство и водостопанство – Управа за заштита на растенијата	Роза Накова
Стопанска комора	Зорица Мешкова
АДИНГ	Лилјана Дрвошанова
АЛКАЛОИД	Лидија Димитровска
ОХИС	Тодор Гаврилов
Царинска управа на Република Македонија	Наташа Радуловска
Министерство за внатрешни работи	Миле Маневски
Царинска управа на Република Македонија	Тања Веселинов
Факултет за фармација	Зоран Кавраковски
Царинска управа на Република Македонија	Наталија Крушарова
Министерство за транспорт и врски	Соња Костовска
Министерство за внатрешни работи	Габриела Кошкоска / Тихомир Серафимовски

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик лидер на тимот	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Горан Ангеловски
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катерина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА ГМО

Институција / Организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Марија Дирлевска Чалоска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Драгана Черепналковска
Републички завод за здравствена заштита	Гордана Ристовска
Факултет за земјоделски науки и храна	Зоран Поповски
Асоцијација на потрошувачи на Република Македонија	Лидија Петрушевска Този
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – Управа за ветерина	Мелита Трајковска
Факултет за ветеринарна медицина	Ристо Проданов
Министерство за здравство - Дирекција за храна	Ленче Јовановска
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – Управа за заштита на растенијата	Роза Накова / Виктор Арсов
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	Ирена Камењарска
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – Фитосанитарна управа	Билјана Бојковска Златевска
Царинска Управа на Република Македонија	Дарко Дулиќ
Министерство за економија	Јасмина Трајаноска
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство - Сектор за европски интеграции	Панче Николов
Институт за земјоделство	Гордана Попсимонова
Факултет за земјоделски науки и храна	Билјана Димитриевска
Министерство за животна средина и просторно планирање - Државен инспекторат за животната средина	Дарко Блинков
Републички завод за здравствена заштита	Олга Кировска Чигулевска
Македонска академија на науките и уметностите	Катарина Давалиева

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик лидер на тимот	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Горан Ангеловски
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катерина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски

ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА БУЧАВА

Институција / организација	Име
Министерство за животна средина и просторно планирање	Тања Пауновска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Катерина Николовска
Министерство за животна средина и просторно планирање	Дарко Блинков
Министерство за животна средина и просторно планирање	Габриела Дуданова Лазаревска
Републички завод за здравствена заштита	Гордана Ристовска
Министерство за транспорт и врски	Михајло Васиќ
Министерство за внатрешни работи	Горанчо Петрушевски
Републички завод за здравствена заштита	Пецо Симјановски
Градежен институт Македонија	Ленче Јанева
Град Скопје	Лилјана Ончевска Наџинска
Министерство за одбрана – Воена болница	Бранко Степановски
Институт за социолошки, политички и правни истражувања	Наташа габер Дамјановска
Машински факултет	Љубица Тодоровска Аџиевска
Министерство за економија	Јане Шапардановски
МЗТ Опрема Инженеринг	Авелино Перчан
ЈП Македонски железници	Владимир Трајковски
Национален експерт за бучава	Стефан Ѓорчев
Здравствен дом Скопје – Институт за медицина на трудот	Јулијана Петровска
Биро за тестирање на материјали	Јован Пејовски
Фонд за национални и регионални патишта	Димитрија Тасевски

НАЦИОНАЛНИ ЕКСПЕРТИ

Функција	Име
Заменик лидер на тимот	Славјанка Пејчиновска Андонова
Помлад технички експерт	Игор Ристовски
Помлад правен експерт	Искра Стојанова
Помлад правен експерт	Катерина Пакетчиева
Експерт за финансии	Дејан Атанасовски

АНЕКС VIII: ТИМ НА ПРОЕКТОТ

АНЕКС VIII.A: МЕЃУНАРОДНИ КОНСУЛТАНТИ

Име	Функција / сектор
Валери Фенандес	Директор на Проектот
Бени Руд Хансен	Лидер на тимот
Тизви Екмесоглу	Меѓународен главен правен експерт
Џинатан Пирс	Меѓународен главен експерт за економија / финансии
Свенд Ерик Андерсен	Меѓународен експерт за ГМО, Хемикалии
Петар Мартин Нутал	Меѓународен експерт за вода, отпад
Хуго Лисе Нилсен	Меѓународен експерт за бучава, Контрола на индустриско загадување
Кнуд Ерик Пулсен	Меѓународен експерт за воздух. Контрола на индустриско загадување
Пале Греви	Меѓународен експерт за хоризонтала
Мартин Мјуреј	Меѓународен експерт за природа
Јеспер Ансбек	Меѓународен експерт за хоризонтала
Пол Дакс	Меѓународен експерт за економија / финансии

АНЕКС VIII.Б: НАЦИОНАЛНИ КОНСУЛТАНТИ

Име	Функција / сектор
Славјанка Пејчиновска Андонова	Заменик лидер на тимот
Дејан Атанасовски	Национален експерт за финансии
Снежана Јовановска	Асистент на проект
Ана Попова Манасиевска	Преведувач
Бети Милошоска	Преведувач
Игор Ристовски	Помлад технички експерт за хоризонтала, Контрола на индустриско загадување, бучава
Александар Ивановски	Помлад технички експерт за природа, вода
Јоже Јовановски	Помлад технички експерт за вода, отпад
Горан Ангеловски	Помлад технички експерт за ГМО, хемикалии
Милена Манова	Помлад технички експерт за воздух, отпад
Искра Стојанова	Помлад правен експерт
Катерина Пакетчиева	Помлад правен експерт
Лилјана Пеева	Национален експерт за Контрола на индустриско загадување, отпад
Ѓорѓи Велевски	Национален експерт за отпад
Владимир Ставриќ	Национален експерт за вода
Магдалена Трајковска Трпевска	Национален експерт за воздух
Љупчо Меловски	Национален експерт за природа
Антоанета Буклеска Ралевска	Национален експерт за хоризонтала

АНЕКС IX: РЕЛЕВАНТНИ ДОКУМЕНТИ КОРИСТЕНИ ПРИ ПОДГОТОВКАТА НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА АПРОКСИМАЦИЈА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

АНЕКС IX.A: НАЦИОНАЛНИ ДОКУМЕНТИ

1. Влада на Република Македонија, Национална стратегија за европска интеграција на Република Македонија, 2004;
2. Влада на Република Македонија, Предлог Национална програма за узвојување на правото на ЕУ, 2006;
3. Влада на Република Македонија, Национална програма за усвојување на правото на ЕУ; , 2007
4. Секретаријат за европски прашања, Централна база на податоци за донаторска помош, 2006;
5. Влада на Република Македонија, Одговори на прашалникот за подготовка на мислењето на ЕК за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, 2005;
6. ЕК, 2005, Мислење на Комисијата за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (COM (2005) 562);
7. ЕК, Аналитички извештај за мислењето на ЕК за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ SEC (2005) 1425 (COM (2005) 562 финален) , 2005;
8. ЕК, Република Македонија 2006 Извештај за напредокот (COM(2006) 649 финален) , 2006;
9. Влада на Република Македонија, Акционен План за Европско партнерство 2005, 2005;
10. COWI Консултантска куќа, Министерството за животна средина и просторно планирање 2006, Втор Национален еколошки акционен план (НЕАП II);
11. Министерството за животна средина и просторно планирање, GOPA Консултантска куќа, Стратегија за мониторинг, 2005;
12. Министерството за животна средина и просторно планирање, Стратегија за подигање на јавната свест за животната средина, 2004;
13. Министерството за животна средина и просторно планирање, GOPA Консултантска куќа, Стратегија за комуникација во животната средина, 2004;
14. Министерството за животна средина и просторно планирање, Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската Конвенција, 2005;
15. UNDP СО Република Македонија, Министерството за животна средина и просторно планирање, Само-оценка на националните потреби за капацитети за глобално управување со животната средина, 2005;
16. GOPA Консултантска куќа, Министерството за животна средина и просторно планирање, Стратегија за управување со податоците за животната средина, 2005;
17. Министерството за животна средина и просторно планирање, GOPA Консултантска куќа, Финансиска и економска анализа за намалување на емисиите од индустријата, 2004;

18. DHV Консултантска куќа, Министерството за животна средина и просторно планирање, Национален план за управување со отпад (НПУО 2006-2012) , 2005;
19. Министерството за животна средина и просторно планирање, GORA Консултантска куќа, Визија 2008, 2003;
20. UNDP СО Република Македонија, Министерството за животна средина и просторно планирање, Национална стратегија за механизам за чист развој според Протоколот Кјото за првиот период 2008-2012, 2007;
21. Министерството за животна средина и просторно планирање, Студија за земјата за биолошката разновидност на Република Македонија (Прв национален извештај) , 2003;
22. Министерството за животна средина и просторно планирање, Стратегија за биолошка разновидност и акционен план за Република Македонија, 2004;
23. Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Стратегија за оддржлив развој на шумарството во Република Македонија, 2006;
24. Министерството за животна средина и просторно планирање, Национален план за имплементација на намалувањето и елиминација на перзистентни органски загадувачи во Република Македонија, 2004;
25. Министерството за економија, Стратегија за енергетска ефикасност до 2020, 2004;
26. Јавно претпријатие за изработка на просторни и урбани планови, Влада на Република Македонија, Просторен план на Република Македонија, 2004;
27. Економска Комисија за Европа, Преглед на работата во животната средина за Република Македонија, 2002;
28. Консултантска куќа Кругер, Отпадни води, квалитет на води и управување со цврст отпад за Република Македонија, 1999;
29. Управување со проекти, Министерството за животна средина и просторно планирање, 2006, извештаи од Проектот под Кардс 2004 “Зајакнување на управувањето со животната средина во Македонија”;
30. Министерството за животна средина и просторно планирање, Аркадис, Геинг, Извештаи од проектот под Кардс 2003 “ Управување со прекугранични водни ресурси”, 2006;
31. Службен весник на Република Македонија, База на национални правни акти, 2006/2007;
32. Министерството за животна средина и просторно планирање, Извештаи од Твининг проектот со Финска – Техничка асистенција за подобрување на квалитетот на воздухот, 2006;
33. Министерството за животна средина и просторно планирање, Предлог Првичен извештај за проектот “Национална стратегија за оддржлив развој” , 2006;
34. Министерството за животна средина и просторно планирање, Стратешки пристап до безбедно управување со хемикалии, 2005;
35. Проф. Герд Винтер, Студија на правната рамка за регулирање на хемикалии во Република Македонија, 2005;
36. Министерството за животна средина и просторно планирање, Листа на ратификувани мултилатерални договори – Конвенции и протоколи, 2007.

АНЕКС IX.Б: МЕЃУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ

37. RIVM, Технички извештај за пристапување кон ЕУ, 2000;
38. Министерството за животна средина на Чешката Република, 2003, Стратегија за апроксимација и планови за имплементација 2000, 2001, 2002,2003;
39. Ричард Бојд, проф. Анил Маркандја, Улогата на одредувањето на трошоците за постигнување усогласеност при апроксимацијата на законодавството на ЕУ за животната средина на Кипар, 1999;
40. ЕК, Регулатива на Советот за формирање на Инструментот за претпристапна помош (ИПА) , 2004;
41. ЕК, Директориум за законодавството на Заедницата кое е на сила – животната средина, 2005;
42. ЕК, Прирачник за имплементација на законодавството на ЕУ за животната средина, 2005;
43. ЕК, Насоки за апроксимација на законодавството на ЕУ за животната средина, 1997;
44. ЕСОТЕС, Придобивките од усогласеноста со законодавството на ЕУ за животната средина кај земјите кандидати, 1998;
45. Клемен, R.T, Донесување тешки одлуки: Вовед во анализата на одлуките., 1996;
46. Џонс, М.Хоуп, “Мултилатрибутивен модел за вреднување за студија за енергетската политика на Велика Британија, 1990;
47. NIVIEW софтверски пакет за техниката на анализа на одлуки со повеќе критериуми;
48. Национално здружение за економски истражувања, DTRL прирачник за анализа со повеќе критериуми, 2002